T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE DEVLET'İN VE PKK'NIN STRATEJİK DÖNÜŞÜMÜ (BAĞIMSIZLIKTAN ÖZERKLİĞE, TERÖRDEN KÜRT SORUNUNA)

BİLAL KARACA

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI

TEMMUZ 2015

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Gazi

1926

TÜRKİYE'DE DEVLET'İN ve PKK'NIN STRATEJİK DÖNÜŞÜMÜ
(Bağımsızlıktan Özerkliğe, Terörden Kürt Sorununa)

Bilal KARACA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ 2015

Bilal Karaca tarafından hazırlanan "Türkiye'de Devletin ve PKK'nın Stratejik Dönüşümü (Bağımsızlıktan Özerkliğe, Terörden Kürt Sorununa)" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalında Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman (Başkan): Prof. Dr. Tevfik ERDEM
Kamu Yönetimi, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum .....

Üye : Doç. Dr. Tuncay ÖNDER
Kamu Yönetimi, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum .....

Üye : Doç. Dr. Orçun İMGA
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Polis Akademisi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum .....

Tez Savunma Tarihi: 29/07/2015

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Doç. Dr. Nihat YAZILITAŞ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Vekili

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Bilal KARACA
29/07/2015

TÜRKİYE'DE DEVLET'İN ve PKK'NIN STRATEJİK DÖNÜŞÜMÜ

(Bağımsızlıktan Özerkliğe, Terörden Kürt Sorununa)

(Yüksek Lisans Tezi)

Bilal KARACA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2015

ÖZET

Çalışmada Türkiye'deki ayrılıkçı PKK terörü şeklinde tezahür eden politik savaşın doğru anlaşılabilmesi ve çözüm arayışlarına katkı sağlanabilmesi için öncelikle 30 yıldır devam eden düşük yoğunluklu çatışma sürecine kuramsal bir çerçeve sunulmaktadır. Bu açıdan PKK tarafından başvurulan politik şiddetin nedenleri, hedef ve yöntemleri, aktörlerin tutumları ve bu soruna karşı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ürettiği çözümlerin süreç içerisinde ideolojik ve stratejik değişimi sorunsallaştırılmaktadır. Bu kapsamda yaşanan etno-politik çatışma sorununa ilişkin iki analiz çerçevesi ortaya konulmaktadır: Birincisi, PKK'nın uzun süreli halk savaşı biçiminde uyguladığı devrimci şiddet ve Devletin buna verdiği cevap bağlamında düşük yoğunluklu çatışma sürecinde yürütülen topyekün savaş doktrini; ikincisi, çatışmanın aktörlerinin çatışma sürecinde yaşadıkları ideolojik ve stratejik dönüşümler. Bu çerçevede küresel-bölgesel gelişmelerle birlikte PKK'nın askeri yönden Türk Devleti tarafından yenilgiye uğratılmış olmasının getirdiği bir zorunluluk olarak bir yandan ayrılıkçı Örgütün ideolojik ve stratejik hedef ve yöntemlerinin değiştiği, diğer yandan Türkiye Devletinin sorunu bir güvenlik sorunu olarak görmekten vazgeçerek siyasal bir sorun olarak kabul ettiği ve bu çerçevede terörle mücadele anlayışından uzaklaşarak müzakere yolunu tercih ettiği ileri sürülmektedir. Bu çerçevede çalışmada Kürtçü şiddetin ortaya çıkışı karşısında Devletin geliştirdiği cevapların Örgütü hangi düzeyde ve yönde etkilediği, örgütün geliştirdiği ideolojik, stratejik ve taktik manevralar karşısında Türk siyasetinin ve güvenlik bürokrasisinin nasıl bir tutum sergilediği açıklandıktan sonra aktörlerin paradigmalarında yaşanan dönüşümler sorgulamaktadır.

Bilim Kodu : 1116
Anahtar Kelimeler : PKK, ayrılıkçı Kürtçü şiddet, düşük yoğunluklu çatışma, politik savaş, devrimci şiddet, uzun süreli halk savaşı
Sayfa Adedi :151
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Tevfik Erdem

IN TURKEY, STRATEGİC EVOLUTİON OF STATE AND PKK

(From political independence to autonomy, from terror to Kurdish problem)

(M. Sc.Thesis)

Bilal KARACA

GAZİ ÜNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APLIED SCIENCES

July 2015

ABSTRACT

In this study, firstly a theoratical framework is provided to the period of low intensity conflict, which has been continuing for the last 30 years, in order to be able to contribute to correctly understand the political war which came into existence as the separatist PKK terror and solution seeking activities to this in Turkey. In this respect, there a sons, aim sand methods of the political violence used by the PKK, stances of the actors and the ideological and strategical variations of solutions provided by the Turkish Republic during this period is problematizated. In this context two analitical frameworks are provided in relation to the problem of existing ethno-politic conflict. First one is, total war doctrin which has been existing in the form of PKK's revolutionary violence implemented as the long lasting people's war and the State's response to this violence; these condone is, ideological and strategical shifts experienced by the actors of the conflict during the conflict. In this framework, it is claimed that while the separatist Organization's strategical aims and methods had changed as an obligation brought by the Turkish State's military victory over PKK as well as global-regional developments on the one hand, Turkish State has abandoned its attitude of considering the problem as a security problem and accepted it as a political problem and prefered to use the negotiation method on the other. In this framework, in this study after explaining at which direction and level the State's responses to the emergence of the Kurdist seperatist violence has effected the Organization (PKK), how the Turkish politicians and the security bureoucracy reacted to the ideological, strategical and tactical manevours developed by the Organisation, shitfs in the paradigms of the actors are questioned.

Science : 1116
Key Words : PKK, Kurdist seperatist violence, low intensity conflict, politic war, revolutionary violence, procracted people's war
Page Number : 151
Supervizor : Assist. Prof. Dr. Tevfik Erdem

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... İV

ABSTRACT V

İÇİNDEKİLER ..... Vİ

KISALTMALAR ..... Vİİİ

GİRİŞ 1

1. BÖLÜM

KÜRTÇÜLÜĞÜN TARİHSEL KÖKENİ VE PKK

1.1. PKK Öncesi Kürt Hareketleri 7

1.1.1. Meşrutiyet Dönemi Kürt Hareketleri 7

1.1.2. Erken Cumhuriyet Dönemi Kürt Hareketleri 9

1.1.3. Çok Partili Siyasal Hayata Geçiş Sonrasında Kürtçü Hareketler 13

1.2. Kürtçü Silahlı Terör Hareketi Olarak PKK 15

1.2.1. PKK'nın Kuruluşu 16

1.2.2. PKK'nın Stratejik Hedefi ve İdeolojisi 18

1.2.3. PKK'nın Mücadele Yöntemi ve Taktik Evreleri 22

1.2.3.1. PKK'nın "Uzun Süreli Halk Savaşı" stratejisi 22

1.2.3.2. "Marksist-Leninist şehir savaşı" (1978-1980) 30

1.2.3.3. Uzun Süreli Halk Savaşı'na hazırlık (1981-1984) 32

1.2.3.4. Uzun Süreli Halk Savaşı (1984-1993) 34

2. BÖLÜM

DÜŞÜK YOĞUNLUKLU ÇATIŞMA (DYÇ) SÜRECİNDE AKTÖRLERİN POLİTİK VE STRATEJİK DÖNÜŞÜMÜ

2.1. PKK'nın Dönüşümü 41

Sayfa

2.1.1. Askeri Yenilgi ve PKK'nın Dönüşümünde 1. Evre. (1993-1999)..... 41

2.2. Devlet Politikalarının Dönüşümü 68

2.2.2.1. "Birkaç Çapulcu": Küçümseme dönemi (1984-1990) 70

2.2.2.3. "Ya bitecek, ya bitecek": Düşük yoğunluklu çatışma dönemi (1993-2004)..... 80

2.2.2.4. "… İsterseniz 'Kürt sorunu' deyin…" Kürtçülüğün siyasallaşması ve mütareke dönemi (2005-2009) 86

2.2.2.5. "İyi şeyler olacak…, tarihi fırsat": "Kürt Açılımı" ve PKK'yla müzakere dönemi (2009 Sonrası) 102

2.2.3.3. Mütarekeden müzakereye 129

KAYNAKÇA..... 147

ÖZGEÇMİŞ 151

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
AB	Avrupa Birliği
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	Anavatan Partisi
AP	Adalet Partisi
ARGK	Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
ASALA	Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu
BDP	Barış ve Demokrasi Partisi
BKDP	Birleşik Kürdistan Demokrat Partisi
CFR	Amerikan Dış İlişkiler Konseyi
DEV-GENÇ	Devrimci Gençlik Derneği
DGM	Devlet Güvenlik Mahkemesi
DDKO	Doğu Devrimci Kültür Ocakları
DEV-YOL	Devrimci Yol
DSP	Demokratik Sol Parti
DTP	Demokratik Toplum Partisi
DYP	Doğru Yol Partisi
DYÇ	Düşük Yoğunluklu Çatışma
ERNK	Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
FKF	Fikir Kulüpleri Federasyonu
FDHC	Filistin Demokratik Halk Cephesi

Kısaltmalar	Açıklama
FHKC	Filistin Halk Kurtuluş Cephesi
HADEP	Halkın Demokrasi Partisi
HRK	Kürdistan Kurtuluş Birliği
IKDP	Irak Kürdistan Demokratik Partisi
KADEK	Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KCK	Kürdistan Topluluklar Birliği
KDP	Kürdistan Demokratik Partisi
KHKO	Kürt Halk Kurtuluş Ordusu
KKK	Kürdistan Demokratik Konfederalizmi
KONGRAGEL	Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KYB	Kürdistan Yurtseverler Birliği
MGK	Milli Güvenlik Kurulu
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MİT	Milli İstihbarat Teşkilatı
NCAFP	Amerikan Dış Siyaseti Ulusal Komitesi
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
SHP	Sosyal Demokrat Halkçı Parti
SP	Saadet Partisi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T-KDP	Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi
THKP/C	Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
TİP	Türkiye İşçi Partisi
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
UKO	Ulusal Kurtuluş Ordusu

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyetinin siyasi tarihi, bir bakımdan, silahlı ideolojik mücadeleler ve devletin bu mücadelelere verdiği tepkilerin tarihidir. 92 yıllık Cumhuriyetin yaklaşık 69 yılı devletin örgütlü ve silahlı şiddet hareketlerini bastırma çabalarıyla geçmiştir. Devlet, 1925 yılından 1950 yılına kadar Türkiye'nin Doğusunda ortaya çıkan "Kürt-İslamcı" kalkışmaları bastırmaya çalışırken 1970-1980 yılları arasında "öğrenci olayları" ekseninde gelişen "yıkıcı" amaçlı silahlı örgütlerin çatışmalarıyla meşgul olmuştur. 1980'li yıllarda ortaya çıkan ayrılıkçı PKK terörü Türkiye'nin son 30 yılının siyasal, ekonomik ve sosyal politikalarının hâkim belirleyicisi haline gelmiştir.

PKK örgütünün önderliğinde gelişen Kürtçü şiddeti erken dönem Kürtçü kalkışmalardan ayıran en belirgin fark; PKK hareketinin belirli bir coğrafi bölge ile sınırlı kalmayıp ülke sathına yayılması ve Anadolu toprakları yanında Ira, İran ve Suriye'yi kapsayan Ortadoğu coğrafyasında da belirli bir etki uyandırabilmiş olmasıdır. Bu özelliği nedeniyle örgüt, verdiği büyük kayıplara rağmen, bölgesel gelişmelere bağlı olarak halen varlığını devam ettirebilmiştir. Bu bağlamda, PKK örgütünün silahlı bir örgüt olarak faaliyet göstermekle kalmayıp, siyasi anlamda da faaliyetler yürüterek, ihtiyaç duyduğu desteği her zaman yenileyebilmesi, bu durumun temel sebebi olarak gösterilebilir.[1]

Bununla birlikte siklet merkezi ülkemizin Güneydoğu Anadolu Bölgesi olan silahlı şiddet hareketinin gerek isimlendirilmesinde ve gerekse mahiyeti üzerinde tam bir kavrayış ve müştereklik sağlanamamıştır. Sorun, çatışmanın aktörleri bağlamında bağımsız Kürdistan'dan kültürel hak talebine, bölücü terörden fakirliğe kadar geniş bir yelpazede tartışılmıştır. Kuşkusuz bu sorunun etnik kimlik boyutunun yanı sıra yoksulluk ve yoksunluk, bölgesel ve toplumsal azgelişmişlik, demokrasi ve insan hakları, ayrılıkçılık ve terör gibi oldukça farklı boyutları vardır. Bu nedenle bu çok boyutlu sorun farklı kesimlerce farklı biçimlerde adlandırılabilmekte, taraflar savundukları tezlerine az yada çok dayanak da bulabilmektedirler.

Kavram üzerinde bile anlaşmayı zorlaştıran bir ortamın varlığı, her grubun kendi ideolojik yapısı içerisinde çözümler aramasına, dolayısıyla birbiriyle çelişen

yaklaşımların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Çoğu zaman ideolojik tercihlerin körlüğü içerisinde bilimsel, tarihsel ve sosyal gerçeklikten uzak, birbiriyle çelişen anlatımların doğmasına neden olunurken, bazan da salt sonuçlara duyarlı tepkisel tespitler yapılarak bunlar üzerinden çözüm adına yangını körükleyici reçeteler üretilmiştir. Yaşadığımız süreçte soruna ilişkin kavramların farklı anlamlar yüklenerek tartışılması, sorun hakkında uzlaşma zeminin kaybolmasına ve ortak, etkili ve köklü, sonuç sağlayıcı bir milli çözüm stratejisi geliştirilememesine sebep olmuş, hatta bu durum dolaylı olarak terör ortamına katkıda bulunmuştur.

Ülkenin kurucu felsefesini esas alan milli hassasiyeti yüksek kesimler tarafından sorun "bölücü amaçlı bir milli güvenlik sorunu" olarak tanımlanırken, daha liberal kesimler tarafından bir "demokrasi ve özgürlük sorunu" olarak algılanmıştır. Buna karşılık "Kürt milliyetçisi" çevreler ise meseleyi hep "Kürt kimliğinin tanınmasına yönelik etno-politik bir mücadele" olarak değerlendirmeyi tercih etmişlerdir.

Nerede durulduğuna ve meseleye hangi zaviyeden bakıldığına bağlı olarak sorunun çözümüne yönelik başlıca iki yaklaşım ortaya çıkmıştır. "Güvenlikçi yaklaşım"ı benimseyenler, çözüm için askeri savaş ve terörle mücadele yöntemlerini öne çıkarırken, "siyasal çözüm" yaklaşımını benimseyenler, esas olarak demokratikleşme ve temel hak ve özgürlüklerin etkin kullanımının önündeki engellerin kaldırılması suretiyle sorunun kendiliğinden çözülebileceğini düşünmektedirler.

Birbirine oldukça uzak olan her iki yaklaşımın da üzerinde mutabakat sağladığı tek nokta ise, sonuçları itibarıyla binlerce insanın hayatına malolmuş, süregelen bir silahlı şiddet hareketinin varlığıdır. Söz konusu silahlı şiddet eylemleri kimine göre "meşru silahlı bir direniş hareketi" olarak görülüyor olsa da mevcut hukuk düzenimiz durumu "terör faaliyeti"[2] olarak belirlemektedir. Bu bağlamda PKK bir terör örgütüdür ve Türkiye'nin Anayasal düzenine karşı, devletin ülkesi ve milletiyle

---

[1]Arslan,H.K.,Çapan,F. (2013). Kürt Meselesinde Şiddet Sarmalını Aşmak ve Çözüm Süreci. *Bilig,* Güz (67). 25.

[2]3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. Maddesi: "Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir."

bölünmez bütünlüğüne yönelik ayrılıkçı maksatlı silahlı şiddet eylemleri gerçekleştirmektedir.[3]

Devletin suç ve caza siyaseti kapsamında terör eylemleri olarak tanımlanan bu çatışmanın politik, askeri ve stratejik niteliğini göz ardı edemeyiz. 30 yıllık çatışma sürecini irdelediğimizde, Türkiye'nin, PKK tarafından icra edilen politik eksenli bir düşük yoğunluklu çatışma stratejisi ile karşı karşıya bulunduğunu görmekteyiz. Her ne kadar güvenlik kuvvetleri 1990'lı yıllarda terörün ulaştığı boyut karşısında örgütün bu stratejisini tespit etmiş olsa da hükümetlerin çözüm için sadece askeri yöntemleri benimseyerek sorunun politik, sosyal, ekonomik ve psikolojik boyutlarını ihmal etmesi, kalıcı çözümlere ulaşılmasını da engellemiştir. Çatışmanın mahiyeti, gerçekte hiçbir zaman için salt askeri olmamıştır. Bu, aynı zamanda politik bir mücadeleydi.[4]

Silahlı mücadelenin geldiği noktada, PKK askeri yönden yenilmiş, lideri Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından ele geçirilmiş ancak, oluşan rehavet ortamında örgüt, ideolojik ve stratejik dönüşüm hamleleri, kullandığı propaganda taktikleri, sivil-siyasi oluşumları ve uluslar arası bağlantıları ile politik alanda giderek güçlenmiş ve özellikle bölgede yaşayan vatandaşlarımız arasında ciddi bir taban kazanmıştır.

Soğuk Savaşın sona ermesi, bir yandan PKK'nın üzerine yaslandığı "Marksist-Leninist devrim" fayını kırarken, diğer yandan hızlanan Türkiye'nin Avrupa Birliği süreci, devletin üzerine oturduğu "otoriter" zeminin şiddetle sarsılmasına sebep olmuştur. PKK'nın askeri açıdan yenilgisi ile birleşen küresel ve bölgesel denge değişimi, PKK'nın ideolojik tercihinden hedef ve stratejilerine kadar kapsamlı dönüşümleri tetiklerken, çatışmanın diğer aktörü olan devletin politikalarında ve bu çerçevede geliştirdiği askeri stratejilerinde "paradigma değişikliği"[5] düzeyinde zihinsel kaymalara sebep olmuştur. 30 yıllık şiddet eksenli mücadele sürecinin

---

[3]İnternet: (Mart 1998). T.C. Ankara Devlet Güvenlık Mahkemesının Abdullah Öcalan kararı. Web:http://www.nasname.com/tr. adresinden 15.06.2013 tarihinde alınmıştır.

[4]Özdağ, Ü. (2007). *Türk Ordusunun PKK Operasyonları*. (İkinci Baskı). İstanbul: Pegasus Yayınları,165.

[5]"Paradigma, egemen olduğu 'olağan bilim' dönemi boyunca araştırmayı yönetir ve bilim insanları topluluğunun yöntemlerini, araştırma alanlarını ve çözüm ölçütlerini biçimlendirir. Ancak sorun çözme aracılığıyla verili paradigmanın saflaştırılması, keskinleştirilmesi ve geliştirilmesi sırasında karşılaşılan 'aykırılık'ların ('anomali'lerin) gitgide birikmesi bilim insanları topluluğunu ister istemez 'olağandışı bilim' evresine, 'bunalım' durumuna sürükler. Olağandışı bilim döneminde egemen paradigmanın ve rakiplerinin temel ilkeleri tartışmaya açılarak, sorun çözme işlemi yeni bir paradigma egemenliğini kurana dek askıya alınır. Eğer olağandışı bilim evresinde yürütülen bu tartışma bilimsel topluluk tarafından kabul edilen yeni bir paradigma ortaya koyarsa, bu yeni paradigma yeni bir olağan bilim dönemine yol açacağından ötürü bilimsel bir devrim gerçekleşmiş olur." Kuhn, T. S. (2010). *Bilimsel Devrimlerin Yapısı,* İstanbul:

taşındığı “liberal demokrat çağ”, çatışmanın aktörleri için dönüşümü adeta zorunlu hale getirmiştir.

Bugün gelinen noktada, PKK kaybettiği askeri-politik savaşı, ideolojik, stratejik ve taktik manevralarla geliştirdiği “demokratik özerklik” tezi ile siyasi bir zafere dönüştürmeye çalışırken, buna karşın Devlet, “siyasal çözüm” yaklaşımıyla “Kürt Açılımı Projesi” kapsamında PKK’nın silahsızlandırılarak tasfiyesini hedeflemektedir. Bu kapsamda başlatılan karşılıklı “müzakere” sürecinde bir taraftan kolektif etnik talepler demokratik siyasal zemine taşınarak meşrulaştırılırken, diğer taraftan karşılıklı ateşkes ile PKK güçlerinin ülke dışına çıkarılmasıyla gelişen “çatışmasızlık ortamı”nın korunması ve terör örgütünün silahsızlandırılması amaçlanmaktadır.

Bu çalışma, yukarıda bahsettiğimiz süreçte karşılıklı yaşanan dönüşümleri ele almaktadır. Aktörleri Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Kürdistan İşçi Partisi (PKK) olan düşük yoğunluklu çatışma sürecinde süregelen çatışmanın doğasının anlaşılabilmesi amacıyla aktörlerin bu süreçte siyasi, ideolojik ve stratejik bakımdan geçirdikleri değişimler analiz edilmekte ve Cumhuriyet Türkiye’sinin bu güne kadar yaşamış olduğu en hayati etno-politik soruna kuramsal bir çerçeve sunulmaktadır. Bu açıdan, etnik milliyetçilik ve ayrılıkçılık sorununun tarihsel kökenlerine bağlı olarak PKK’nın ortaya çıkışı, kuruluşundaki politik hedef ve stratejileri ile Türk Devletinin soruna yaklaşımı, tehdit algısı ve tehdide verdiği cevap bağlamında oluşturduğu güvenlik siyaseti ile aktörlerin süreç içerisinde gerçekleştirdiği koordinat değişiklikleri sorunsallaştırılmaktadır.

Bu çerçevede düşük yoğunluklu çatışma süreci PKK ve Devlet bağlamında iki farklı düzeyde incelenerek iki analiz çerçevesi ortaya konulmaktadır. Birincisi, kuruluşunda Marksist-Leninist ideolojik çizgide “Bağımsız Kürdistan” hedef ve “Maocu Uzun Süreli Halk Savaşı” stratejisiyle yola çıkan PKK’nın, bugün gelinen noktada silahlı şiddeti reddederek nihai hedefini “Demokratik Özerk Kürdistan” olarak revize etmesi; ikincisi, Devletin “terör ve azgelişmişlik sorunu”ndan “Kürt sorunu”na doğru evrilerek “güvenlikçi konsept”ten “siyasi çözüm” anlayışına ulaşmasıdır.

Bu bağlamda, çatışmanın temel aktörü olan PKK'nın 30 yıllık süreçte yaşadığı paradigma değişiminin, küresel-bölgesel koşullardaki değişimin ve Türk Ordusu tarafından yenilmiş olmasının ortaya çıkardığı kaçınılmaz bir sonuç olduğu, çatışmanın diğer aktörü olan Türk Devletinin de demokratik dünya ile işbirliği arayışları ekseninde siyasal ve askeri yaklaşım bakımından dönüşüme uğrayarak, terör sorununun siyasallaşmasına ve etnik siyasal bir soruna dönüşmesine sebebiyet verdiği iddia edilmekte, bu durumun sorunun çözümünü daha da zorlaştırdığı ileri sürülmektedir.

Bu iddiaları temellendirmek için çalışmanın ilk kısmında, Marksist-Leninist devrim stratejisi, silahlı propaganda, uzun süreli halk savaşı, düşük yoğunluklu çatışma, güvenlikçi yaklaşım, siyasal çözüm, demokratik özerklik gibi kavramlar irdelendikten sonra, aktörlerin hedef ve stratejilerinde meydana gelen değişimler arasındaki ilişkisellikler sorgulanmakta ve sorunun hangi aşamalardan geçerek "Kürt sorunu" ve "siyasal çözüm" noktasına ulaştığı, terör örgütünün hangi faktörlerin etkisiyle "Kürtçülüğün"[6] meşru siyasal temsilcisi konumuna yükseldiği araştırılmakta ve çözüm üzerinde yoğunlaşanlar için analize dayalı zihinsel bir çerçeve ortaya konulmaktadır.

Çalışmanın ikinci kısmında ise, bu kuramsal perspektif ve pratik gelişmeler ışığında PKK ve Türkiye Devletinin hedef ve çatışma stratejilerinde yaşanan değişimler iki farklı düzeyde irdelenmektedir. Bu çerçevede çalışmada PKK şiddetinin ortaya çıkışı karşısında Devletin geliştirdiği cevapların Örgütü hangi düzeyde ve yönde etkilediği, örgütün geliştirdiği ideolojik, stratejik ve taktik manevralar karşısında Türk sivil siyasetinin ve güvenlik bürokrasisinin nasıl bir tutum sergilediği açıklandıktan sonra aktörlerin paradigmalarında yaşanan dönüşümler sorgulamakta, öte yandan gelinen aşamada üretilen çözümler bağlamında bazı ikilem ve açmazlara işaret edilerek Devlet politikalarında ciddi bir değişiklik olmadığı sürece sorunun kısa ve orta vadede çözümünün mümkün gözükmediği ileri sürülmektedir.

[6] "Kürtçülük" kavramı, Kürt etnik kimliğine dayalı siyasal hareket bağlamında Kürt Milliyetçiliği yerine kullanılmıştır.

1. BÖLÜM

KÜRTÇÜLÜĞÜN TARİHSEL KÖKENİ VE PKK

1.1. PKK Öncesi Kürt Hareketleri

Kürtler geçmişten bugüne hiçbir zaman monolitik ve homojen bir hareket yürütememişlerdir. Dönemsel olarak alternatif yaklaşımlar ön plana çıkmıştır. Bazen dini bazen geleneksel aşiretçi bazen solcu bazen de seküler milliyetçi yaklaşımlar ön plana çıkmıştır. Bazı dönemlerde ise bu yaklaşımlar bir arada var olmuştur. Buna karşılık Türkiye'deki Kürt hareketlerini incelerken PKK'nın temsil ettiği silahlı şiddeti esas alan etnik milliyetçi Kürt hareketi etkileri ve sürekliliği açısından bir "milat" olarak kabul edilmek durumundadır. Dolayısıyla tarihsel süreç PKK öncesi dönemi kapsayan Meşrutiyetin ilanı sonrası ve Erken Cumhuriyet dönemi Kürt hareketleri ile PKK'nın kuruluşundan bu güne ulaşan Kürtçü şiddet dönemi olarak analiz edilmelidir.

1.1.1. Meşrutiyet Dönemi Kürt Hareketleri

"Osmanlının son 200 yılından bu yana devam eden Batılılaşma ve modernleşme çabalarının yaşamakta olduğumuz etno-politik sorunun ortaya çıkışına doğrudan tesirleri olmuştur. Genel olarak Batılılaşma ve Modernleşme süreci olarak ifade edebileceğimiz Islahat ve Tanzimat hareketleri, devletin bir yandan merkezileşmesi diğer yandan da millileşmesi ile sonuçlanmıştır.

Osmanlı Devletinin başlattığı merkezileşme politikalarına karşı Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan gayrı Türk unsurların Batıdan esen "milliyetçilik" rüzgarlarına kapılmaları sonucu göstermiş oldukları adem-i merkeziyetçi direnç, siyasal kalkışmalara dönüşerek söz konusu toplulukların Osmanlıdan parça parça koparak önce özerk yönetimlere daha sonra bağımsız birer devlet haline gelmelerine neden olmuştur.

II. Mahmut'un tebasını ve topraklarını ayrılıkçı fırtınalardan korumak için "Ben tebaamın Müslüman olanını camide, Hristiyan olanını kilisede, Yahudi olanını havrada fark ederim. Aralarında başka bir güna fark yoktur. Cümlesi hakkındaki

muhabbet ve adaletim kavidir ve hepsi gerçek evladımdır.” sözleriyle[7] başlattığı “Osmanlıcılık” hareketi 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı sonrasında gayrımüslim azınlıkların Osmanlı Devletinden kopmasıyla başarısızlığa mahkûm olmuştur.

Gayrımüslim unsurlarını hızla kaybeden Devlet, en azından Arap yarımadası, Mısır, Suriye ve Yemen’deki Arap etnisitesinden beslenen milliyetçi akımlara karşı Müslüman unsurları Osmanlı devlet çatısı altında tutabilmek için II. Abdülhamit’in gayretleri ile bu defa “İslamcılık”a sarılmıştır. Ancak İkinci Meşrutiyet’in ilanının sağladığı siyasal hürriyetçi zemin etnik ayrılıkçı rüzgârları daha da şiddetlendirmiştir.

Meşrutiyet döneminde Kürtçülük faaliyetleri sivil toplum örgütlenmeleri üzerinden daha bilinçli ve sistemli yürütülmeye başlanmış ve kısa zamanda ilk defa “Kürt” adını taşıyan irili ufaklı pek çok dernek, parti ya da bugünkü adıyla sivil toplum kuruluşu ortaya çıkmış, bu kapsamda 1908’de Osmanlı Kürt İttihat ve Terakki Cemiyeti, aynı yıl Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti, Kürt Neşri Maarif Cemiyeti ve 1912’de Kürt Hevi Talebe Cemiyeti kurulmuştur.[8]

Oluşan “hürriyetçi” ortama bağlı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan Kürt şeyhleri İttihat ve Terakki yönetimine yörenin talepleri ile ilgili bir memorandum sunmuşlardır. Söz konusu memorandum, Kürt kazalarında özerkliğe dayanan bir Kürt idaresinin kurulması, bölgede eğitim dilinin Kürtçe olması ve bu bölgelere Kürtçe konuşan kaymakam ve idareciler atanması taleplerini içermekteydi.[9]

I. Dünya Savaşında özellikle müslüman Arap unsurların Osmanlı Devleti karşısında aldıkları ayrılıkçı tavır karşısında, devleti idare eden İttihat ve Terakki kadrolarının, geriye kalan Osmanlı coğrafyasında dağılma ve parçalanmayı önleme kaygısıyla, ideolojik olarak Türkçü bir çizgiye oturmasına ve merkezi otoritenin taşraya karşı daha da sertleşmesine neden olmuştur.

Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde de başgösteren yerel “otonomici” tutumu “ulusalcılık” ve Kürt milliyetçiliğine dönüştürme yönünde destekleyen Batılı devletlerin siyasi propagandaları, bölge halkı üzerinde etkili

---

[7] Olgun, K., Yel, S. (2013) Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I. (İkinci basım). Eskişehir: TC. Anadolu Üniversitesi Yayını No:2729. 65

[8] Şimşir, B. (2009). *Kürtçülük I (1787-1923).*(İkinci Basım). İstanbul:Bilgi Yayınevi, 251.

[9] Yeğen, M. (1999). *Devlet Söyleminde Kürt Sorunu,* (Birinci basım). İstanbul: İletişim Yayınları, 37.

olmuş ve savaş sonrasında Kürtçü talepler Batılı çevrelerde yüksek sesle dillendirilmeye başlamıştır. Özellikle savaş sonrası "yeni dünya düzeni"nin mimarı olan dönemin İngiltere Başbakanı David Lloyd George tarafından hazırlanan "Kürdistan" projesi ve Türkiye toprakları üzerinde Kürdistan adı altında bir ulus devlet kurma ideali, Sevr Anlaşması ile ilk defa uluslararası platforma taşınmıştır.

Lozan görüşmeleri sırasında ise Kürt konusu sadece Musul müzakereleri esnasında gündeme gelmiştir. Ankara hükümeti Lozan görüşmelerinde hem Türkleri hem de Kürtleri temsil ettiği iddiasındaydı. İsmet Paşa, konferansta TBMM hükümeti için "Türklerin olduğu kadar Kürtlerin de hükümetidir; çünkü Kürtlerin gerçek ve meşru temsilcileri Millet Meclisine girmiştir ve Türklerin temsilcileriyle aynı ölçüde ülkenin hükümetine ve yönetimine katılmaktadır"[10] diyerek Yeni Türk Devletinin kurucu kadrolarının Kürtleri asli unsur kabul ettiğini ve içeride tutma konusunda ısrarcı olduğunu göstermiştir. Bu yoğun direniş karşısında, Batılı devletler Sevr kalıntısı Kürdistan projelerini askıya almak durumunda kalmışlardır. Böylece Sevr'de kapısı açılan Kürdistan meselesi, Lozan sonrasında bir süreliğine uyumaya bırakılmıştır. Fakat bir defa cin şişeden çıkmıştır. Kürtçü taleplerin Batı tarafından meşru ve haklı kabul edilip uluslararası destek görebileceği kanaati Kürt ve Türk halkının toplumsal hafızasında kayda geçmiştir. Kürtler açısından umut yeşerten Sevr ve Kürdistan, Türkler açısından bir "seçilmiş travma" haline gelmiştir.

1.1.2. Erken Cumhuriyet Dönemi Kürt Hareketleri

Yeni Türk Devletinin kuruluşundan sonra, Cumhuriyetin ilk çeyreğinde zaman zaman depreşen Kürtçülük duygusu birer Kürt isyanı olarak kendisini göstermiştir. Ancak bu isyanlar Cumhuriyetin kurucu kadroları tarafından hiçbir zaman etnik bir ayaklanma olarak kabul edilmemiştir. İsyanlara daima "irticai" bir vasıf yüklenmiştir. İsyan biçiminde ortaya çıkan sorunla mücadele stratejileri de yine bu çerçevede belirlenmiş ve isyan bastırma, tenkil ve eşkıya takibi gibi klasik yöntemlere başvurulmuştur. Dolayısıyla, söz konusu isyanları tetikleyen toplumsal dinamikler ve nedenleri sosyal, kültürel ve psikolojik bağlamda tüm vecheleriyle bütünlüklü bir bakış açısıyla değerlendirilmediği gibi, bunlardan geleceğe yönelik gerekli sonuçlar çıkarılamamış ve milli hafızaya kaydedilememiştir. İsmet İnönü

hatıralarında Şeyh Sait isyanını tanımlarken "Şeyh Said, harekât esnasında dini kurtarmak davasını açıktan ortaya atmış bulunuyor. Hilafet kalkmıştır, din tehlikededir, dini kurtarmak lazımdır. Davaları bu. Şeyh Said, isyan hareketini, böylece bütün memlekete milli bir hareket olarak değil, bir dini hareket olarak gösteriyor." tespitini yapmaktadır.[11]

İsmet İnönü'nün tahlillerinde yer aldığı biçimiyle, isyanlar eski düzenin kalıntılarının genç cumhuriyetin kurumlarına karşı bir kalkışmasından ibarettir.[12] İsyanın elebaşları dini kimliklere sahip olan Kürt şeyhleridir ve talepleri de dini referans almaktadır.

Bu nedenle isyanı nitelik itibariyle Kürt-İslamcı bir kalkışma olarak değerlendirebiliriz.[13] Özellikle Şeyh Sait ayaklanmasının görünürde dini nedenlere dayandığını, Şeyh Sait'in Varto'daki Hormek aşireti ağalarına Türkçe yazdığı mektupta görebilmekteyiz. Mektupta Şeyh Sait şöyle yazmıştı:

> Hormek aşireti rüesasından Halil, Veli ve Haydar ağalara,
>
> Esselamün-aleyküm, rahmetullahi ve berekatihi, lehülhamd, velni'me, hidayeti rabbani ile dini mübini Ahmediyi kâfir olan Mustafa Kemal'in yed-i zulmünden tahlis etmek gazası niyetiyle Şuşara hareket edildi. Bu gazanın mezhep ve tarikat tefrik edilmeden Lailahe-İllallah, Muhammeden resulullah diyen bütün İslam müvahhitleri üzerinde farz olduğundan minnelkadim memleketimizde büyük bir gayret ve şecaat sahibi olan Müslüman aşiretinizin de şeriatı gurra-i Ahmediye'ye ve bu cihad-ı ekbere itba edeceğinize itimadım berkemaldir. Ya eyyühelensar, dinimizi ve namusumuzu bu muhanetlerin elinden kurtaralım, size istediğiniz yerleri verelim. Bu dinsiz Hükümet bizi de kendisi gibi dinsiz yapacaktır. Bunlarla cihat farzdır. Yacuhidü, yukatilu fisebilillah. 4.Kanuni sani1341 Emirelfüchiddin. Elseyyit Muhammet Said-i Nakşibendi.[14]

---

[10]Meray, S. L. (1973). *Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler, Kitap I*, Ankara: AÜSBF Yayınları,348.
[11]İnönü, İ. (1987). *Hatıralar, 2. Kitap,* (Birinci basım). Ankara: Bilgi Yayınevi, 202.
[12]Şimşir, B. (2009). *Kürtçülük II (1924-1999)*, (İkinci Basım). İstanbul: Bilgi Yayınevi, 245.
[13]Cumhuriyet dönemindeki Kürt ayaklanmaları kronolojik sırayla: Nasturi İsyanı (Hakkari-1924), Jilyan İsyanı (Siirt-1925), Şeyh Sait İsyanı (Bingöl-Muş-Diyarbakır-1925), Seyit Taha ve Seyit Abdullah İsyanı (Şemdinli-1925), Reşkotan ve Raman İsyanı (Siirt-Diyarbakır-1925), Eruhlu Yakup Ağa ve Oğulları İsyanı (Pervari-1926), Güyan İsyanı (Siirt-1926), Hoca İsyanı (Nusaybin-1926), Birinci Ağrı İsyanı (1926), Koçuşağı İsyanı (1926), Hakkari-Beytüşşebap İsyanı (1926), Mutki İsyanı (Bitlis-1927), 2. Ağrı İsyanı, Bıçar Harekatı (Silvan-1927), Zilanlı Resul Ağa İsyanı (Eruh-1929), Zeylan İsyanı (Van-1930), Tutaklı Ali Can İsyanı (Tutak-Bulanık-Hınıs-1930), Oramar İsyanı (Van 1930), Üçüncü Ağrı Harekatı (1930), Budan Aşireti İsyanı (Bitlis-1934), Abdurrahman İsyanı (Siirt 1935), Abdulkuddüs İsyanı (Siirt-1935), Sason İsyanı (Siirt-1935), Dersim İsyanı (Tunceli-1937), olarak sıralanabilir. Töreli,T. (2002). *PKK Terör Örgütü: Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi 1978-1998,* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 23-25
[14]Fırat, M.Ş. (1983). *Doğu İlleri ve Varto Tarihi (Etimoloji-Din-Etnografya-Dil ve Ermeni Mezalimi)*. (Beşinci baskı). Ankara:Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsüsü Yayınları,171.

Şeyh Said, 13 Şubat 1925 Cuma günü, Piran camisinde verdiği vaazda; "Medreseler kapatıldı. Din ve Vakıflar Bakanlığı kaldırıldı ve din mektepleri Milli Eğitim'e bağlandı. Gazetelerde birtakım dinsiz yazarlar dine hakaret etmeye, Peygamberimize dil uzatmaya cüret ediyorlar. Ben bugün elimden gelse, bizzat dövüşmeye başlar ve dinin yükseltilmesine gayret ederim."[15] diyerek Cumhuriyet rejimine karşı feodal ve dini tonları baskın silahlı bir mücadele talep ediyordu.

Şeyh Said bu arada, "Emir'ül Mücahidin Muhammed Said El-Nakşibendi" imzasıyla halka yönelik çeşitli beyannameler yayınlatıyordu. Bir beyannamesinde; "Hilafetsiz Müslümanlık olmaz! Halife memleketten çıkarılamaz! Şimdiki hükümet mütemadiyen dinsizlik neşretmektedir. Kadınlar çıplaktır. Mekteplerde dinsizlik ilerliyor"[16] şeklinde ifadelere yer veriyordu.

Şeyh Said, ayrıca, direnişe destek vermeleri için Alevi Zaza aşiret reisleri, Kürt bey, ağa ve aşiret reisleri ile Ergani'deki Türk bey ve ağalarına da aynı imza ile mektuplar gönderiyor ve onları Kemalist yönetime karşı ortak mücadeleye davet ederek yardım istiyordu. Urfa'daki Izoli Kürt aşireti reisi Bozan Ağa'ya gönderdiği mektupta; "1300 seneden beri Cenabı Hakk'ın Peygamber Efendimizi göndermekle neşir ve tebliğ ettiği dinimizi imhaya çalışanlara karşı harp ilan ettim. Bunda bana yardım edilmezse, cümlece mahvoluruz!"[17] diyerek, onu da isyana davet ediyordu.

Şeyh Sait yayınladığı bir fetvanamede; "Kurulduğu günden beri din-i mübin-i Ahmedinin temellerini yıkmağa çalışan Türk Cumhuriyeti Reisi Mustafa Kemal'le arkadaşlarının, Kuranın ahkâmına aykırı hareket ederek, Allah ve Peygamberi inkâr ettikleri ve Halife-i İslamı sürdükleri için gayrı meşru olan bu idarenin yıkılmasının bütün İslamlar üzerinde farz olduğu, Cumhuriyetin başında bulunanların ve Cumhuriyete tabi olanların mal ve canlarının şeriat-ı gurra-i Ahmediye'ye göre helal olduğu"[18] yolundaki sözleri ile bir yandan meselenin dini yönünün ağırlığına açıkça işaret ederken, aynı zamanda Cumhuriyet kadrolarına karşı "cihad" ilan ediyordu.

Fetvanameden de anlaşılacağı üzere Şeyh Sait isyanında öne çıkan ana tema "din-i mübini kurtarmak", "Şeriatı ve Halifeliği yeniden ihya etmek"tir. Ancak Şeyh

---

[15]Cemal, B. (1955) *Şeyh Sait Isyanı*, (Birinci baskı). İstanbul:Sel Yayınları,24.
[16]Cemal. a.g.e (1955). 48.
[17]Toker, M. (1968). *Şeyh Sait ve İsyanı*, Ankara: Akis Yayınları, 27, Cemal. a.g.e. (1955). 45.

Sait'i isyana teşvik eden yerel önderlerin Kürt Teali ve Azadi cemiyetinin Kürtçü liderlerinin olduğu ve isyana sadece Kürt kökenli aşiretlerin destek verdiği hususları birlikte değerlendirildiğinde isyana, "Kürtçü" bir rengin de karıştığını söyleyebiliriz.

İsyanın sütre gerisindekiler "Kürt Milliyetçiliğini" destekliyor olsalar da henüz modernleşememiş ve bu nedenle milliyetçilik duyguları gelişmemiş, hayatın tüm alanlarına feodal ilişkilerin hâkim olduğu, geleneksel dini değerlerin baskın olduğu bir toplumda halkı modern ideolojik ve etno-politik bir isyana ikna etmenin zorluğu ortadadır. Bu nedenle Halifeliğin kaldırılmasının yarattığı tepkilerden istifade ederek Şeyh Sait "Azadi Cemiyeti"ne kazandırılmış ve halk dini söylemlerle harekete geçirilerek isyan başlatılmıştır.[19] Eğer isyan genç Cumhuriyet tafından hızla bastırılamazsa Milletler Cemiyeti devreye sokularak bağımsız bir Kürdistan kurulması öngörülmüştür. Dini talepleri kaldıraç yapan İsyan "tenkil"* suretiyle bastırılmış ancak, isyanın arkasındaki 'etnik iştah', (muhtemelen isyan esnasında kullanılan söylemlerden dolayı) Cumhuriyetin kurucuları tarafından yeterince fark edilememiştir.

Yeğen "Bazı yazarlar, cumhuriyet dönemi devlet söylemi, ideolojik bir anlatı olduğundan, etno-politik bir sorun olan Kürt sorununu 'irticayla', aşiretlerin ve eşkıyaların modern devlete gösterdiği dirençle, 'başka devletlerin kışkırtmasıyla' ya da 'bölgesel geri kalmışlıkla' özdeşleştirmiş, dolayısıyla meseleyi yanlış aksettirmiştir"[20] derken, Şeyh Sait İsyanını dini bağlamından tamamen kopararak etnik milliyetçi Kürtçü bir ayaklanma olarak görmektedirler. Şeyh Sait'in savunduğu tezler ve kulandığı dile baktığımızda bu değerlendirmelere katılmak mümkün değildir. Ancak, Cumhuriyetin kurucu kadrolarının meseleyi dönemin şartları içerisinde etnik muhtevasını kavrayamadan "yalnızca irticai bir kalkışma" olarak değerlendirdiği de tarihi bir vakıadır.

1937 yılında başlayan Dersim isyanı ise Cumhuriyetin merkeziyetçi ve üniter yapısına karşı bir hareketti. Tunceli-Dersim bölgesinde yaşayan aşiretlerin merkezi

---

[18]Fırat. a.g.e. (1983). 170.
[19]Kalafat, Y. (1992). Şark Meselesi Işığında Şeyh Sait Olayı, Karakteri, Dönemindeki İç ve Dış Olaylar. Ankara: Boğaziçi Yayınları. 129.
*Herkese örnek olacak bir ceza verme, düşman veya zararlı kimseleri topluca ortadan kaldırma.
[20]Yeğen. a.g.e.,(1999). 21.

otoriteye ve devletin vergi, askerlik gibi uygulamalarına tepki olarak gelişmiştir. Seyit Rıza liderliğinde başlayan isyan olduça güç bastırılmıştır.

Cumhuriyet kadrolarının Şeyh Sait ve benzeri isyanlarda dini söylem arkasında gizlenen etno-politik vurguları yeterince sağlıklı analiz edememiş olması "Kürtçülük" tehlikesinin boyutlarının Devlet ve dönemin güvenlik kurumları tarafından tam olarak algılanamamasına neden olmuştur. Ortaya çıkan algı yanılması, tehlikeyi bertaraf edebilme fırsatlarının da harcanmasına yol açmıştır. Bölgeye yönelik alınması gerekli hukuki, idari, sosyal, kültürel, psikolojik ve ekonomik tedbirlerin alınmasında gecikilmiş, buna bağlı olarak güvenlik güçleri etnik tehdide karşı her zaman ve koşulda stratejik, taktik, teknolojik ve psikolojik donanıma kavuşturulamamıştır. Yaşananlar bir süre sonra unutulmuş, isyan bastırma faaliyetleri siyasi, kurumsal ve bürokratik hafızaya kaydedilememiştir.

1.1.3. Çok Partili Siyasal Hayata Geçiş Sonrasında Kürtçü Hareketler

Türkiye 1946 yılından sonra Demokrat Parti'nin kurularak seçimlere katılmasıyla çok partili siyasi hayata geçmiştir. Sınırlı da olsa oluşan özgürlükçü demokratik ortamda Kürtçü hareketler siyasi partilerin çatısı altında örgütlenmeye başlamışlardır.

1940'ların başlarında Irak'ta Kürt İsyanı başlatmış olan Molla Mustafa Barzani, başarısız ayaklanma girişiminden sonra önce İran'a kaçmış, Kürt Mahabat Cumhuriyeti'nin kurulmasına katkı sağlamış ve Sovyetler Birliğinin İrandan çekilmesiyle birlikte İran Devleti'nin Kürt Mahabat Cumhuriyetinin varlığına son vermesi üzerine İrandan kaçarak Moskova'ya sığınmak zorunda kalmıştır. 1958 yılında General Abdülkerim Kasım'ın Irak Krallığını yıkması üzerine Irak'a tekrar dönen Molla Mustafa Barzani artık bir Kürt kahramanıdır ve bölgedeki Kürtleri siyasal açıdan etkilemektedir. Irakta Kurduğu Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) çevre ülkelerde yaşayan Kürt Milliyetçilerine de model oluşturmaya başlamıştır.

1950'lerden sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde aşiret reisleri ve şeyhler, Molla Mustafa Barzani'ye olan bu hayranlıklarından dolayı, O'nun "Kürt milliyetçisi" görüşlerini benimseyen Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi (T-KDP)'nin bünyesinde bir araya gelirken; genellikle üniversitelerde okuyan Doğu ve Güneydoğu Anadolu kökenli gençlik kesimi de Türkiye İşçi Partisi (TİP), Fikir

Kulüpleri Federasyonu (FKF), Dev-Genç gibi Marksist-Leninist örgütler içerisinde yerini almıştır. T-KDP, Devletin 1938'de bastırdığı son isyanın ardından Türkiyede kurulan ilk Kürt ulusal partisiydi.[21] Bu dönemde Kürtçü siyasal hareket bir yandan Barzani hayranlığına dayanan geleneksel Kürtçülükten beslenirken, diğer yandan ise Türk solu içerisinde örgütlenerek sosyalist ideolojiden etkilenmeye başlamıştır.

Kürtçü gençler 1969 yılından itibaren Doğu Devrimci Kültür Ocakları (DDKO) ismiyle dernekler kurarak bu derneklerin içerisinde faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Derneğe legalizasyon sağlamak üzere "Kürt" kelimesi yerine onu çağrıştıran"Doğu" kelimesi bilinçli bir şekilde tercih edilmiştir. Üniversiteli gençliğin içerisinde örgütlendiği DDKO'nun en belirgin özelliği, 1970'li yıllardan itibaren, gelişen Marksist-Leninist Kürt hareketleri için ideolojik ve kitle zemini hazırlamış olmasıdır. İlk başta yasal olarak kurulan DDKO'lar, daha sonra Türkiye'de Kürtçülüğün odak noktaları haline geldi ve Kürtçülük propagandasına ciddi boyutta ivme kazandırdı.[22]

DDKO, Kürt siyasal hareketinin hem Irak odaklı geleneksel Kürtçülükten hem de Türk solundan özerkleşmesinin ve kitleselleşmesinin ilk adımıydı. Abdullah Öcalan da 1970 yılında İstanbul DDKO üyesi olarak faaliyetlerine burada başlamıştır.[23] 12 Mart Muhtırasıyla birlikte DDKO'lar kapatılmış ve birçok üyesi tutuklanmıştır. 1974 yılındaki genel af sonucu cezaevinden çıkan Devrimci Kültür Ocaklarına mensup şahıslar Kürtçülük faaliyetlerine yönelik olarak 1975 yılında bu defa Devrimci Demokratik Kültür Derneklerini (DDKD) kurmuşlardır. Genel Merkezi Diyarbakır'da olmak üzere Kürtçülüğe hassas ve muzahir olan birçok il ve ilçe yanında yüksek öğrenim kurumlarının yoğun olduğu Ankara-İstanbul ve İzmir'de şubeler açmıştır. Derneğin amacı Kürtçülük bilincini geliştirmek, devlet karşıtı kitleler oluşturmak, kültürel faaliyetleri ön planda tutarak halkı genel isyana teşvik etmekti.[24]

70'li yıllarda PKK'nın henüz ortaya çıkmadığı dönemde gerek geleneksel Kürtçü gerekse sosyalist Kürtçü hareketler olmak üzere, T-KDP -KUK, DDKD- KİP, Rızgari, PSK, Kawa, Tekoşin gibi 6 ana Kürtçü akımın varlığından bahsedebiliriz. Kökenleri itibari ile bu hareketler üç ana grupta toplanabilir. Geleneksel Kürt

---

[21]Marcus, A. (2010). *Kan ve İnanç (PKK ve Kürt Hareketi)*, (Üçüncü baskı). İstanbul: İletişim Yayınları, 38.
[22]Şimşir. a.g.e. (2009). 592.
[23]Şimşir. a.g.e. (2009). 584.
[24]İmset, İ. G.(1993).*PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20.Yılı(1973-1992.*(Sekizinci Baskı).Ankara:Turkish Daily News Yayınları, 416

milliyetçiliğinin temsilcisi olan T-KDP kökenli T-KDP-KUK; Kürt hareketinin özerkleşmesinin temsilcisi DDKO kökenli Rızgari, Kawa ve kısmen DDKD-KİP ve daha sonra PKK'nın da dahil olacağı Türk sosyalist hareketinden kaynaklı olarak PSK, ve Tekoşin grubu. Dönemin Türk sol hareketinin sınıflamasında kullanılan 'Sovyetik, Maoist ve bağımsız kriterleri açısından bakılırsa da, Sovyetik çizgide olan PSK ve DDKD-KİP ile maoist kanatta yer alan Kawa kutuplaşması arasına diğer hareketleri yerleştirebiliriz.[25]

12 Eylül Askeri Darbesinden 3 ay önce hazırlanan bir iç güvenlik raporunda Devlet tarafından Kürtçü örgütler şu şekilde değerlendirilmektedir:

> Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi (Türkiye KDP): 1950'lerin başlarından itibaren Türkiye KDF'nin kuruluşu için tekrar çalışmalarına başladı. İlk sekreterliğine Bucak Aşireti'nin reislerinden Faik Bucak getirildi. Bucak öldürülerek yerini Sait Elçi aldı.
> Şıvancılar (Talabani Yandaşları) : 1958'lerde TKDP içinde ortaya çıkan Sait Kırmızı Toprak taraflarınca oluşturuldu. Şivan, Dr. Sait Kırmızı Toprak'ın takma adıdır. Suriye'de üslenen Moskova yanlısı Talabani ile ilişkidirler.
> Özgürlük Yolu: Şivancılarla birlikte en koyu Moskova yanlısı gruptur. Ermeni Tediş örgütleri ile yakınlaşma çabası içinde olduklarına dair duyumlar alınmıştır.
> Kava: 1976'larda ortaya çıktı. SSCB'ye karşı olanlar bu sırada Kava Yayınevi çevresinde toplandılar.
> Ala Rızgari (Kızıl Kurtuluş): Talabani ve Rusya'ya daha yakın görüşler savunuyor. Bölünmeye sebep konulardan biri de Mao'ya karşı tutumudur.
> Beş Parçacılar: 1976 yılında ortaya çıktı. O tarihte Halkın Kurutuluşu grubundan ayrılan Ali Rıza Koşar ve arkadaşları tarafından oluşturuldu. Apocularla çatışmaya girdikleri her iki grubun da birbirini provokatörlükle suçladıkları görülmektedir.
> KUK (Kürdistan Ulusal Kurtuluşçular): Irak'taki 1975 yenilgisinden sonra Türkiye KDP içinde Sovyetler'den destek almayı savunan bir grup ortaya çıktı. Daha sonra kendilerine Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK) adını veren bu grup, Irak KDP'nin ABD ile işbirliği politikasına karşı çıkıyor ve Sovyetler'le işbirliğinin geliştirilmesi politikasını savunuyor.[26]

1.2. Kürtçü Silahlı Terör Hareketi Olarak PKK

PKK, Kürtçü örgütler içerisinde bu güne kadar en etkili ve kalıcı sonuçları yaratan örgüttür. Diğer Kürtçü siyasal hareketlerle PKK'yı ayıran en belirgin özellik PKK'nın daha baştan silahlı mücadeleyi temel strateji olarak belirlemiş olmasıdır.

---

[25]Akkaya, A. H. Kürt Hareketi'nin Örgütlenme Süreci Olarak 1970'ler. Gent Üniversitesi Çatışma ve Gelişme Çalışmaları academia.edu. toplumvebilim.com. Web: http://www.academia.edu/4380263/K%C3%BCrt_hareketinin_%C3%B6rg%C3%BCtlenme_s%C3%BCreci_olarak_1970_ler. Adresinden 24 .04.2015 tarihinde alınmıştır.

[26] Darbecinin aşiret fişi:Güvenilmez ve İsyancı. (Temmuz 2013). Radikal Gazetesi. İnternet:http://www.radikal.com.ttr/politika/darbecinin_asiret_fisi_guvenilmez_ve_isyanci-1141119 adresinden 10.07.2013

Diğer Kürtçü hareketler kategorik olarak silahlı mücadeleyi reddetmeseler dahi asıl yöntemin siyasal mücadele yöntemi olduğunu ve önce ideolojik-siyasi bilinçlenme ve örgütlenmenin gereğini daha sonra kitlesel hareketlerin belirli bir aşamaya ulaşması halinde silahlı mücadeleye başvurulabileceğini kabul etmektedirler.

PKK'nın silahlı şiddet konusundaki tavrını Kuruluş Bildirisi'nde yer alan; "PKK, örgütsel varlığına musallat olan sivil ve resmi polisle, ajan ve ajan provokatörlere karşı devrimci terörü vazgeçilmez bir mücadele yöntemi sayar."27 İfadelerinden rahatlıkla çıkarabilmekteyiz.

Bir diğer önemli farklılık ise; diğer Kürtçü gruplar ideoloji merkezli iken PKK'nın lider odaklı olmasıdır. Örgütü ayakta tutan temel unsur Öcalan'ın karizmatik kişiliği idi. Bu farklılıklar PKK'yı bir yandan Devletin askeri mücadelesi karşısında dağılmaktan kurtarırken, diğer yandan Kürt siyasal hareketi içerisinde tek hegemonik aktör haline getirmiştir.

1.2.1. PKK'nın Kuruluşu

PKK'nın Kurucu lideri olan Abdullah Öcalan, 1970 yılında DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) İstanbul Şubesi üyesi olarak ilk siyasi faaliyetine başlamıştır. 1971 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne kayıt yaptırmış, yine bu yıllarda 1970'li yıllarda Mahir Çayan ve arkadaşları tarafından kurulmuş olan Marksist-Leninist görüşlü Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP/C) örgütü ile ilgilenmiş, Nisan 1972 tarihinde örgütün Şafak Grubunun bildirilerini dağıtırken yakalanarak 7 ay Mamak Askeri Cezaevinde tutuklu kalmıştır.[28] Öcalan'ın fikri gelişiminde ve devrimci şiddeti benimseyen bir örgüt kurmasında bu derneklerin ciddi katkısı olmuştur.

PKK'nın örgütsel temelleri Öcalan'a göre 1973 yılında Çubuk toplantısıyla atılmıştır. Daha sonra Abdullah Öcalan, Mart 1973 tarihinde etrafına topladığı, üniversiteli arkadaşlarıyla Kürtçü bir örgütlenmeyi oluşturmak amacıyla ilk toplantıyı yapmıştır. Bu toplantıda "Kürdistan olarak nitelendirilen Doğu ve Güneydoğu illerimizin, Türkiye'nin sömürgesi olduğu, amaçlarının bu bölgede

---

tarihinde alınmıştır.

[27]İnternet. PKK Kuruluş Bildirisi Web:http://www.serxwebun.org/index.php?sys=naverok&id=45 adresinden 17.-5.2012 tarihinde alınmıştır.

[28] İnternet:İddianame. (Temmuz 2012). http://www.iphpbb.com/board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden

bağımsız bir Kürt Devleti kurmak olduğu, bunu sağlamak için gizli bir örgüt kurulması gerektiği" beyan edilmiştir.[29]

PKK'nın kuruluşu ise, 1974'te Ankara'da Abdullah Öcalan'ın çevresinde kümelenen üniversite öğrencileriyle kurulan Demokratik Yurtsever Yüksek Öğrenim Derneğine dayanmaktadır.[30] Bu derneğin, PKK'nın alt yapısını oluşturan ilk örgütsel toplantısı, Ekim 1975 yılında Ankara'nın Dikmen semtinde yapılmıştır. Toplantılara örgütün lideri kabul edilen Abdullah Öcalan'ın yanı sıra, Cemil Bayık, Kesire Yıldırım ve Kemal Pir katılmıştır. Bu toplantıda, PKK ile ilgili ilk yazılı metin ortaya konmuştur. Bu metin Abdullah Öcalan'ın grubun üst düzey elemanlarından Hayri Durmuş ile birlikte hazırladıkları 68 sayfalık "Kürdistan Devriminin Yolu" başlıklı bir broşürdür.1978 yılına kadar basılmayan bu broşür, bir "manifesto", PKK'nın program taslağı niteliğindedir.[31] Bu kongrede partiye isim verilmemiş, daha sonra Nisan 1979 yılında Mehmet Karasungur'un önerisi üzerine Merkez komite ve Öcalan tarafından PKK ismi kabul edilmiştir.[32]

Gazete ve dergi gibi basılı yayınların hem maliyetli olması hemde güvenlik güçlerinin takibatlarına uğrama ve tutuklanma riskinin yüksekliği nedeniyle Örgüt dayandığı tabanın yoğun olarak yaşadığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesine yerleşerek birebir ve yüzyüze propaganda yöntemini tercih etmiştir.1976 yılından itibaren bölge illerine dağılan ilk öncü elemanlar Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Elazığ, Bingöl, Tunceli. Kars, Ağrı illerinde 1 yıl süre ile "Ulusalcılar[33], UKO'cular, Kürdistan Devrimcileri" adı altında faaliyet sürdürmüşler ve bu faaliyetleri sırasında genellikle öğrenci gençlik kesimi ve kendi akraba ve aileleri ağırlıklı bir çevre oluşturmuşlardır.

Abdullah Öcalan liderliğindeki üst düzey elemanlar ise 1977 Ocak ayında Ankara Mimar ve Mühendis Odası'nda bir toplantı gerçekleştirerek Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde sürdürülen faaliyetlerin genel bir

---

25.04.2015 tarihinde alınmıştır.

[29]İnternet: *Kls:3/Dizi:* 11. (Mayıs 2009). Web:http://www iphpbb.com/board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 08.02.2013 tarihinde alınmıştır.

[30]Soyvural, M. (1997). *Terörün Anatomisi,* Ankara: Lazer Ofset Matbaası, 207.

[31]Bila, F. (2004). *Satranç Tahtasındaki Yeni Hamleler, Hangi PKK*, (İkinci Baskı). Ankara: Ümit Yayıncılık, 24; ayrıca bknz. PKK. Manifesto (Kürdistan Devriminin Yolu) Web: http://www. serxwebun.org/kitaplar/KürdistanDevriminin Yolu/files /assets/downloads/publication.pdf, adresinden 15.03.2011 tarihinde alınmıştır.

[32]İnternet:PKK kurucularından Cemil Bayık, Duran Kalkan ve Mustafa Karasu, kuruluşunun yıl dönümünde PKK Kuruluş Kongresini anlattı Web:https://rojbas2.wordpress.com.pkk-tuzugu/

[33]İmset'e göre Kürtçü hareketin "ulusalcılar" olarak anılmasının sebebi, hareketin "milli mesele" konusunda gösterdiği hassasiyet ve kullandıkları Ulusal Kurtuluş Mücadelesi kavramıdır.

değerlendirmesini yapmışlardır. Yine bu toplantıda bölgede nispeten rahat bir ortam bulunduğu, örgüt liderinin bölgede gezi yapabileceği, grup lideri olarak Abdullah Öcalan'ın bölgede bir dizi toplantı yaparak kendisini sempatizanlara tanıtmasının faydalı olacağı kararlaştırılmış ve alınan bu karar gereği Abdullah Öcalan, Nisan-Mayıs 1977 tarihinde bölgede yaptığı gezi ve toplantılarda örgüt sempatizanları üzerinde amaçlanan etkiyi göstermiştir. Abdullah Öcalan'ın bölgedeki gezisi boyunca Ağrı, Kars, Tunceli, Karakoçan, Diyarbakır ve Gaziantep il ve ilçelerinde yer yer 30-40 kişinin katıldığı toplantılar gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık 3 yıl boyunca Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde "Kürdistan Devrimcileri, UKO'cular, APO'cular" adı altında kadrolaşma faaliyetlerini sürdüren Abdullah Öcalan ve arkadaşları, 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır ili Lice Ilçesi Fis (Ziyaret) Köyü'nde Terör örgütü PKK'nın (Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan Işçi Partisi) kuruluş kongresini gerçekleştirmişlerdir.

PKK'nın Kuruluş Kongresine örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın yanı sıra, Cemil Bayık, Şahin Dönmez, Mehmet Hayri Durmuş, Haki Karaer, Mehmet Turan, Mehmet Cahit Şener, Ferzende Tağaç, Ali Haydar Kaytan, Mahzum Doğan, Hüseyin Topgüder, Ali Gündüz, Sakine Cansız, Kesire Yıldırım, Duran Kalkan, Ali Çetiner, Faruk Özdemir, Abbas Göktaş, Abdullah Kumral gibi dönemin üst düzey örgüt mensupları katılmışlardır. Kuruluş kongresinde Abdullah Öcalan Genel Sekreter, Cemil Bayık Genel Sekreter Yardımcısı seçilmişlerdir. Şahin Dönmez, Mehmet Hayri Durmuş, Baki Karaer Örgütleme Komitesi üyeliğine, Mehmet Karasungur Askeri Sorumluluğa, Mazlum Doğan ise Basın-Yayın Sorumluluğuna getirilmişlerdir.[34]

1.2.2. PKK'nın Stratejik Hedefi ve İdeolojisi

Kuruluş bildirgesinde örgütün ideolojisi ve stratejik hedefi aşağıdaki gibi özetlenmektedir:

> Ulusal mesele konusundaki "bölgesel özerklik", "federal birlik", "dil ve kültür özerkliği" biçimindeki çözüm yolları gericidir ve günümüzde ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının biricik doğru yorum tarzı olan "bağımsız devlet" tezine aykırıdır. Bağımsız devlet, günün şartlarında tek doğru, doğru olduğu için de devrimci bir tez olup, diğer tezler ve çözüm yolları devlet sınırlarına

[34]İnternet: *Kls:3/Dizi:* 11. (Mayıs 2009). Web:http://www.iphpbb.com/board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 08.02.2013 tarihinde alınmıştır.

> dokunmadığı için reformist, reformist olduğu için de gerici tezlerdir. …. Devrimin niteliği ulusun demokratik devrimidir. Asgari hedef sömürgeciliği yıkarak bağımsız, demokratik ve birleşik bir Kürdistan devleti kurmaktır. Azami hedef; Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir devlet kurmaktır. Devrime öncü güç proletaryadır. Devrimde temel güç köylüdür. …. Türkiye Cumhuriyetinin sömürgeci boyunduruğunu parçalamayı hedeflemeyen, "bölgesel özerklik", "otonomi", vs. gibi sömürgecilikle uzlaşmayı getiren teslimiyetçi arayışları teşhir etmek, bunlara karşı mücadele vermek.[35]

PKK örgütünün programı 1977 yılında, tüzüğü ise Abdullah Öcalan tarafından o dönemde gizlenmekte olduğu Diyarbakır'da Aralık 1978-Ocak 1979 tarihleri arasında hazırlanmıştır.[36] 30 Temmuz 1979 tarihinde ise dönemin Adalet Partisi (AP) Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Celal Bucak'a yaptıkları silahlı saldırı ile örgütün kuruluşunu ilan etmişlerdir.

Manifestoda yer alan "Ülkedeki baş çelişki milli nitelikte olup, diğer tüm çelişkilerin çözümlenmesi, bu çelişkinin çözümlenmesine bağlıdır. Milli çelişkiye bağlı olarak ve onunla birlikte çözümlenecek bir çelişki de, halkla feodal-kompradorlar arasındaki çelişkidir. …. Bu özellikleriyle Kürdistan Devrimi, bir Milli Demokratik Devrim'dir. …. Milli demokratik devrimden sonra, kesintisiz olarak sosyalist devrime geçilir. Ama uzun vadeli bir mücadeleyle milli demokratik devrimi gerçekleştirmeden sosyalist devrime yönelinemez. …. Kürdistan Devrimi, Ekim Devrimi'yle başlayan ve ulusal kurtuluş hareketleriyle gittikçe güçlenen dünya proletarya devriminin bir parçasıdır"[37] ifadeleri örgütün stratejik hedefini ortaya koymaktadır.

Örgütün kurucuları, Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde bir Kürt devleti kurulması gerektiğini, kurulan örgütün Kürt ulusalcılığına dayalı olmasının yanı sıra, sosyalist çizgisinden ödün vermemesini, bu örgütün salt Kürt devleti kurma amacına değil, kurulacak olan devletin, Marksist-Leninist bir ideolojiye sahip olmasına da hizmet etmesi gerektiğini daha kuruluş aşamasında ifade etmişlerdir.[38]

---

[35] İnternet. PKK Kuruluş Bildirisi Web:http://www.serxwebun.org/index.php?sys=naverok&id=45 adresinden 17.-5.2012 tarihinde alınmıştır. Ayrıca, Bila. a.g.e. (2004). 34; ve. EGM, *PKK Faaliyetleri Raporu.*

[36]İnternet: *Kls:3/Dizi:* 11. (Mayıs 2009). Web:http://www iphpbb.com/board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 08.02.2013 tarihinde alınmıştır.

[37] PKK. *Manifesto (Kürdistan Devriminin Yolu),* Web: http://www.serxwebun.org/kitaplar/KürdistanDevriminin Yolu/files /assets/downloads/publication.pdf, adresinden 15.03.2011 tarihinde alınmıştır.

[38]İnternet: *Kls:3/Dizi:* 11. (Mayıs 2009). Web:http://www iphpbb.com/board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 08.02.2013 tarihinde alınmıştır.

Abdullah Öcalan 22 Şubat 1999 günü Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Savcılarına verdiği ifadesinde: " Başlangıçta gerçekten Kürdistan devleti kurmak gibi bir kavramımız da vardır. Bu da doğrudur." diyerek, PKK'nın kuruluş amacının Bağımsız bir Kürdistan olduğunu mahkeme nezdinde de ifade etmiştir.[39]

1982 yılı resmi kayıtlarında "Apocular" adıyla da faaliyet gösteren ve nüvesini Kürt Halk Kurtuluş Ordusu (KHKO)[40] nun oluşturduğu PKK, bu dönemde hızla Güneydoğu Anadolu'ya yayılmış ve bölgedeki Kürt kökenli gençler arasında belirli bir etkiye ulaşmıştır. PKK bu dönemi (1973-1978) "ideolojik oluşum ve öncü grubun oluşturulması dönemi" olarak nitelendirmiştir.[41] Öcalan ise Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesine sunduğu yazılı savunmasında bu evreyi "ideolojik isyan hareketi" evresi olarak tanımlamaktadır.[42]

Görüldüğü üzere, Öcalan PKK'nın kuruluşunda örgütün ideolojisini Marksist-Leninist çizgi olarak belirlemiş "köylü" unsurunu da "devrimin müttefikleri" arasına katmıştır. Bununla birlikte bugün kendi savunduğu "demokratik özerklik" anlayışını savunanları da o gün "sömürgeci işbirlikçisi" olarak ilan etmiştir. Bu nedenle en sert eleştirilerini rakibi olarak gördüğü diğer Kürtçü örgütlere yöneltmiştir. Türkiyedeki Kawa, Özgürlük Yolu, DDKD ile reforma tabi tutulmuş T-KDP gibi diğer Kürt grupları, "işbirlikçi" ve "revizyonist" oldukları iddiası ile reddedilmiştir. Öcalan'a göre bunların bağımsız Kürt devleti talepleri yanıltıcı bir vitrin, silahlı mücadele vaatleri birer fantezi ve sol ideolojileri feodal yada burjuva düşünüşün birer değişkesinden ibaretti. Bu gruplar Kürt ulusal hareketi için yüzkarası; önderleri de, kapitalist güçlere ya da Çin, Sovyetler Birliği, ABD ya da Türkiye'nin taleplerine teslim olmuş hainlerdi.[43]

Böylece PKK, Marksist-Leninist-Maocu temelli yeni bir silahlı Kürtçü hareket olarak ortaya çıkmıştır. Sözünü ettiğimiz iç güvenlik raporunda PKK:

---

[39]İnternet: (Haziran 2009). *Abdullah Öcalan'ın T.C. Ankara Devlet .Güvenlik Mahkemesi Cumhurıyet Başsavcılığına verdiği 22.02.1999 günlü ifade tutanağı.* Web:http://www.nasname.com/tr. adresinden 10.02.2013 tarihinde alınmıştır.
[40]Başbakanlık, (1982).*Türkiye'deki Anarşi ve Terörün Gelişmesi, Sonuçları ve Güvenlik Kuvvetleri ile Önlenmesi*, Ankara:Başbakanlık Basımevi, 57.
[41]Özcan, N. A. (1999). *PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi,* Ankara:Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 96.
[42]İnternet: *Kls:3/Dizi:* 11. (Mayıs 2009). Web:http://www iphpbb.com/board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 08.02.2013 tarihinde alınmıştır.
[43]Marcus. a.g.e. (2010). 55

Kürt Halk Kurtuluş Ordusu (KHKO)- Ulusal Kurtuluş Ordusu (UKO)- Kürdistan İşçi Partisi (PKK) : Halk arasında Apocu olarak biliniyorlar. Bu ismi Abdullah Öcalan adlı kurucusundan alıyor. 1977'den beri doğuda etkili olmaya çalışmakta ve siyasal şiddet eylemlerine girişmektedirler. Kürtçü gruplar dahil kendilerinden olmayan herkesi düşman ilan etmiş ve silahlı çatışmaya girmişlerdir. Kendilerinden ayrılanları da öldürmektedirler. Sovyet yanlısıdırlar.[44] şeklinde tanımlanmıştır.

Öcalan Ankara DGM Savcılığına kendi isteğiyle ikinci kez verdiği 03.04.1999 tarihli ifadesinde de "bildiğiniz gibi PKK'nın da kurucusu benim. PKK kurulurken programını da yaptık, o zaman Kürtler'in bağımsız bir Kürdistan kavramı da vardı, Marksist temele dayalı yeni sistem getirecektik"[45] sözleriyle PKK'nın kuruluştaki Marksist ideolojisini açıkça vurgulamıştır. Bu bağlamda, Öcalan kendisini en fazla etkileyen devrimci liderin Mahir Çayan olduğunu söylemektedir.[46] "O sırada Öcalan'ın esin kaynağı Mahir Çayan'ın düşünceleriydi. Çayan silahlı eylemleri tek yol olarak görüyordu. Öncü savaşçı ve silahlı propaganda olmadan devrim yapılamazdı. Bunlar için de parti kurmak gerekiyordu, Tıpkı Mahir Çayan gibi."[47]

27 Kasım 1978'deki Fis toplantısında kurulması kararlaştırılan PKK'nın Kürdistan Devriminin Yolu manifestosunun 184. Sahifesinde "Kürdistan Devriminin temel gücü ve İttifakları" başlığı altında "Kürdistan Devrimi için, işçi-köylü ittifakı temel önemde bir ittifak olup, Milli Demokratik Devrim'in başarıya gitmesinin vazgeçilmez koşuludur"[48] denilerek "köylü" unsuru mücadelenin temel ögesi haline getirilmiştir. PKK kuruluş manifestosunda "devrimin temel gücü köylüdür" derken pratik gerçekliklerden hareket etmektedir. 1970'li yıllarda Türkiye'nin doğu ve güneydoğusunda sermaye birikimi oluşmamış, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sağlanamamış ve dolayısıyla Marksist-Leninist devrimin temel dinamiği olan proletarya sınıfından söz etmek mümkün değildir. Bölgede tarımsal bir yapı ve feodal ilişkiler baskındır. Ayrıca bölge halkı üzerinde Osmanlıdan gelen güçlü devlet anlayışı hakimdir. Bu yüzden Marksist-Leninist devrimin temel gücü

---

[44] Darbecinin aşiret fişi:Güvenilmez ve İsyancı. (Temmuz 2013). Radikal Gazetesi. İnternet:http://www.radikal.com.ttr/politika/darbecinin_asiret_fisi_guvenilmez_ve_isyanci-1141119 adresinden 10.07.2013 tarihinde alınmıştır.

[45]İnternet: *Kls:3/Dizi:* 11. (Mayıs 2009). Web:http://www iphpbb.com/board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 08.02.2013 tarihinde alınmıştır.

[46]Mumcu, U. (2006). *Kürt Dosyası, (*32. Baskı). Ankara:Umag Yayınları,1-5.

[47]Şimşir. a.g.e. (2009). 597

[48]İmset. a.g.e**.** (1993). 51

proletarya değil, Mao Zedong'un Halk Devrimi yöntemini dayandırdığı "köylü" kesimi olmak durumundaydı.

1.2.3. PKK'nın Mücadele Yöntemi ve Taktik Evreleri

Öcalan Örgütün manifestosu sayılan ve 1975 yılında yayınladığı "Kürdistan Devriminin Yolu" adlı 68 sayfalık broşürde "Bağımsız Birleşik Kürdistan"ın kuruluş stratejisinin "Uzun Süreli Halk Savaşı" ndan geçtiğini ve bu savaşın gerilla savaşı biçiminde yürütüleceğini, gerilla savaşının ise üç aşamalı olduğunu, bunların; staratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı biçiminde geliştirileceğini belirtmiştir.[49]

1.2.3.1. PKK'nın "Uzun Süreli Halk Savaşı" stratejisi

PKK, "sömürgeciliği yıkarak, bağımsız, demokratik ve birleşik bir Kürdistan kurmayı" asgari hedef olarak belirlemiş, bu hedefe ulaşmak için de "siyasal mücadele" yerine, silahlı mücadele yöntemini temel strateji olarak benimsemiştir. Çünkü Marksist-Leninist ideolojiye göre, bir ülkedeki mevcut toplumsal düzenin değiştirilmesi, ancak "devrimci şiddetle" yani, şiddete dayalı silahlı bir devrimle mümkündür. PKK'nın daha kurulduğu gün "devrimci şiddeti temel aldığı Kuruluş Bildirgesinde yer alan "PKK bu güçlerle savaşmayı bir şiddet sorunu olarak ele alır ve ikna yöntemiyle çözülmesi gereken halk safları arasındaki sorunlardan ayırır. …. PKK, örgütsel varlığına musallat olan sivil ve resmi polisle, ajan ve ajan-provakatörlere karşı devrimci terörü vazgeçilmez bir mücadele yöntemi sayar. PKK, halkımız için ön gördüğü düzenin, ancak hayatın her alanında uzun vadeli, basit biçimlerden karmaşık biçimlere doğru verilecek bir savaştan sonra kurulabileceğine inanır"[50] ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Silahlı devrim ise silahlı propagandayı temel alan Mahir Çayan'ın tabiriyle "politikleşmiş askeri savaş stratejileri" ile mümkündür. Emperyalizmin işgalinin varlığı bizzat karşı tarafın zora başvurması demektir. Karşı taraf zora başvurduğu

---

[49]PKK. Manifesto (Kürdistan Devriminin Yolu), Web:http://www. serxwebun.org/kitaplar/KürdistanDevriminin Yolu/files /assets/downloads/publication.pdf, adresinden 15.03.2011 tarihinde alınmıştır.
adresinden 27.03.2011 tarihinde alınmıştır.
[50]İmset. a.g.e. (1993). 72. Ayrıca İnternet: PKK Kuruluş Bildirisi Web:http://www.serxwebun.org/index.php?sys=naverok &id=45 adresinden 17.-5.2012 tarihinde alınmıştır.

için, devrimci temel politika, askeri mücadeleyi esas alır. Sınıfların eyleme sokuluşu ve mücadele alanlarının seçilişi bu politikanın ışığı altında olur.[51]

PKK'nın kuruluş dönemi programının 3. bölümüne yerleştirilen ifadelerle devrimin stratejisinin "uzun süreli halk savaşı" olduğu açıkça belirlenmiştir:

> Devrimimizin 3. özelliği, halkın geniş güçlerinin seferber edildiği uzun vadeli bir mücadele çizgisine sahip olmasıdır. Bu çizgi pratikte kendisini uzun vadeli halk savaşı biçiminde şekillendirir. Uzun süreli halk savaşı temelinde bütün mücadele biçimlerinin kullanılmasını içerir. Çok güçlü olan sömürücü örgütler, ancak böyle bir mücadele çizgisiyle geriletilip yenilgiye uğratılabilir."[52]

"milli" ve "demokratik" olarak tanımlanan ve bağımsız Kürdistan hedefine yönelen bu devrime giden yolda temel mücadele stratejisi olarak belirlenen şiddet kullanımı PKK'nın Kuruluş Manifestosunda haklılaştırılmaya çalışılmaktadır:

> (…)tüm sömürge halklarının kurtuluş mücadelesinin öğrettiği genel bir kural vardır, o da şudur: Bir halk, nüfusunun azlığına veya çokluğuna bakmadan, eğer savaşacaksa, uzun süreli bir halk savaşına hazırlanmalıdır. Bu savaş, çeşitli evrelerden geçerek o halkı kurtuluşa götürecektir. Bu kural, bizim için de doğrudur. Kürdistan halkı eğer savaşmaya cesaret etmişse, mutlaka uzun süreli ve çeşitli evrelerden geçecek olan bir halk savaşına hazırlanmalıdır. (…)Biz, Kürdistan Devriminin Ortadoğu'daki yeri ve önemini, Vietnam Devriminin Çin Hindi'ndeki yeri ve önemine benzetebiliriz. Nasıl ki, Vietnam Devrimi, proletarya önderliğinde Hindiçini devrimlerinin anahtarı rolünü oynamışsa, Kürdistan Devrimi de farklı zaman ve mekân koşulları içinde proletarya önderliğindeki Ortadoğu halk devrimlerinin anahtarı rolünü oynayacaktır.[53]

Halk Savaşı politikleşmiş bir askeri savaştır. Yani, sosyalistlerin halk savaşındaki temel mücadele metodları askeri savaş metodudur. Bu savaş klâsik savaş metoduyla değil, politikleşmiş askeri savaş metoduyla yürütülür. Bu savaşta, bütün demokratik ve ekonomik amaçlı hareketler, kitle gösterileri, vs. bu politikleşmiş askeri mücadeleye tabidir.[54]

Marksist-Leninist teori "mücadelede yöntem" konusunu teorik tartışmayla belirlemiş ve bunun, devrimci şiddet, silahlı mücadele, halk savaşı ve ulusal

---

[51]İnternet: (Ocak 2009). Web:http://www.gundemonline.com. adresinden 14 Ocak 2009 tarihinde alınmıştır.
[52]İnternet: *(Kls:3/Dizi:9).PKK Programı.* (Mayıs 2009). Web:http://www iphpbb.com/board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 08.02.2013 tarihinde alınmıştır.
[53]PKK. Manifesto (Kürdistan Devriminin Yolu) Web: http://www. serxwebun.org/kitaplar/KürdistanDevriminin Yolu/files /assets/downloads/publication.pdf, adresinden 15.03.2011 tarihinde alınmıştır.

kurtuluş savaşı olduğunu su götürmez bir biçimde açık ve kesin olarak kabul etmiştir.[55] Marksist-Leninist strateji, genellikle Sovyet tipi ayaklanma ile formüle edilmektedir. Bu anlayış, şehirleri temel alan bir stratejidir. Bu stratejiye göre, ülke nüfusunun büyük bir bölümü şehirlerde oturmaktadır ve politik güçler ve kitle haberleşme araçları şehirlerde merkezileşmiştir. Şehirler ülkenin ve iktidarın “sinir merkezleridir” Devrimin temel gücü proletarya olacaktır ve proletarya şehirlerde bulunmaktadır. Şehirlerde bir ayaklanma başlatılarak kitle hareketiyle siyasi iktidar ele geçirilecek ve sonra devrim kırlara taşınacaktır. Bu tarz devrim anlayışının en belirgin dayanağı Rusya'daki Ekim Devrimi'dir.

PKK’nın ideolojisi "Marksizm-Leninizm'in yanı sıra, komünizmin diğer bir versiyonu olan Maoculuğu da içeriyordu. Hatta 1970'lerin sonlarına doğru PKK'yı Dev-Genç, Dev-Yol gibi diğer sol örgütlerden ayıran farkın, söz konusu Maocu etken olduğu söylenebilir. Maoculuk, devleti silah yoluyla yıkmayı hedefleyen klasik Marksizm-Leninizme bir de "gerilla savaşı", "etnik milliyetçilik" ve "köylü devrimi" kavramlarını ekleyen bir formüldür.

1917 Bolşevik Devrimi'nin ideolojisi olan Leninizm, silahlı örgütlü ayaklanmayla devletin ele geçirilmesini öngörür, şehirlere, işçi sınıfına ağırlık verir. Çin Devrimi'nin ideolojisi olan Maoculuk ise "kır gerillası" yöntemiyle savaşmayı, yani asıl olarak köylüden destek almayı öngörür. Mao, üçüncü dünyacı hareketlere bu sebeple esin kaynağı olmuştur. PKK, bu bakımdan Maocu bir stratejiye sahiptir"[56]

Maocu devrim anlayışı “Halk Savaşını” esas almaktadır. Mao ve Giap'ın eserlerinde ayrıntılı olarak ortaya konan Halk Ordusu savaş stratejisi, düşük yoğunluklu çatışma literatüründe “Uzun Halk Savaşı” çizgisi ya da stratejisi olarak ifade edilmektedir. Halk Savaşı çizgisi (ya da stratejisi), Giap'ın deyişiyle;

> Bir Uzun Süreli Savaş stratejisi olmalıdır. Kabul edilen savaş biçimi, gerilla savaşıydı. Denebilir ki, Vietnam halkının Kürtuluş savaşı, basitten karmaşığa, sonra direnmenin son yıllarda, hareketli savaşa doğru ilerleyen uzun ve geniş tek bir gerilla savaşıydı.
>
> Gerilla savaşı, çok iyi donatılmış ve çok iyi eğitilmiş bir saldırgan orduya karşı duran, iktisaden geri kalmış bir ülkenin geniş yığınlarının savaşıdır. Düşman güçlüdür: bu durumda, karşı karşıya gelmekten kaçınılır. Düşman zayıftır: bu durumda, düşmana saldırılır. Şartlara göre ona ya ağır zarar vererek, ya da onu tamamen yok ederek ve askeri harekâtla siyasi ve iktisadi

---

[54]Öcalan. A. (2004). *Kürdistan'da Halk Kahramanlığı,* İstanbul:Çetin Yayınları, 78.
[55]Özcan. a.g.e. (1999). 81.
[56]Akyol, M. (2007). *Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek,* (Beşinci baskı). İstanbul:Doğan Yayıncılık,135.

eylemi birleştirerek düşmanı yenmek için, onun modern silahlarının karşısına sonsuz bir kahramanlıkla çıkılır. Cephe, düşman nerede ise orada olduğundan, düşmanla arada belirli bir sınır yoktur.[57]

Çin halk devriminin lideri Mao Zedong'un ortaya koyduğu uzun süreli halk savaşına göre, silahlı mücadele yürütülecek bölge, köylülüğün yoğun olduğu ve devlet egemenliğinin tamamen etkin olmadığı bir alan olmalıdır. En önemli amaç ise halkı ikna etmektir. Otoritenin zayıf olduğu alanda uygulanacak şiddetin etkisiyle, halk devletten uzaklaştırılacak, kırsal bölgeler de adım adım örgütün eline geçecektir.[58]

Marksist-Leninist devrim stratejisinden farklı olarak Uzun Süreli Halk Savaşında devrimin temel gücü olarak, şehirler ve proletarya yerine, kırsal alanlar ve köylü sınıfı kabul edilmektedir. Düşmanın askeri gücü karşısında zaferi sağlayabilecek bir halk silahlı gücü, ancak ve ancak kırsalda oluşturulabilir. Çünkü kırsal alanlar, devlet hâkimiyetinin görece zayıf olduğu yerlerdir ve kırsalın coğrafi yapısı, genişliği ve toplumsal yapısı böyle bir gücün oluşması ve gelişmesi için uygun bir zemin ve askeri manevra imkânları sağlamaktadır.

Uzun Süreli Halk Savaşı, düşmanın maddi ve teknik üstünlüğü karşısında insan unsurunun yani gerillanın öne çıktığı ve belirleyici olduğu bir savaştır. Halk Ordusu –gerilla sürekli olarak geliştirilmeden, yani halk kitleleri devrim saflarına artan oranda katılmadan, düşmanın silahlı gücünü yenmek imkânsızdır. Mutlak siyasi üstünlüğün sağlanması ancak halk kitlelerinin, "öncü partinin" siyasal çözümlerini ve kararlarını desteklemesi ve bu doğrultuda harekete geçmesi ile mümkündür. Bu nedenle, kitlelerin ve gerillanın siyasi eğitimleri ve örgütlenmeleri oldukça önemlidir.

Uzun süreli halk savaşında temel araç, ilk aşamada "silahlı propagandadır". Gerilla savaşının, devrimci amaçlarla ve politik kitle mücadele biçimi olarak yürütülmesine silahlı propaganda denmektedir. Mahir Çayan silahlı propagandayı "Partimizin çizgisi politikleşmiş askeri savaş çizgisidir. Bilindiği gibi, salt gerilla savaşı kendi başına askeri niteliktedir. Gerilla savaşı, kavram olarak tek başına devrimci bir anlama sahip değildir. Ancak emperyalizmin (açık ve gizli) işgali

---

[57]Giap, V. N. (1968). *Halk Savaşı Halk Ordusu, (*Çeviren: M. Ardos), Sol Yayınları, 39-40.
[58]Zedong, M. (2005). *Seçme Eserler Cilt 2*, Eriş Yayınları, e-kitap (.epub), 78-99. Web:www.kurtuluscephesi.com/eris/e-kitap.html adresinden 15.04.2009 tarihinde alınmıştır.

altında olan ülkenin marksistlerinin, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının, dolayısıyla politik bilinç götürme temel aracı ve de bu yoldaki temel çalışma tarzı olarak gerilla savaşını almalarına, politikleşmiş askeri savaş çizgisi denir. Politikleşmiş askeri savaş deyişiyle, silahlı propaganda deyişi arasında muhteva olarak fark yoktur"[59] sözleriyle ifade etmektedir.

Silahlı propagandanın hedefleri, Halk Savaşının başlatılmasının koşullarını yaratmak ve bir ileriki aşama olarak örgütün vurucu gücünü silahlı eylemlerle kitlelere göstermektir. Örgütün, kitlelere "düşmanın askeri gücünün kafalarında şekillendiği gibi olmadığını, aslında çürük ve kof olduğunu, onun bütün gücünün yaygara, gözdağı ve demagojiden ibaret olduğunu" askeri eylemleriyle göstermesi demektir. Bu da her şeyden önce silahlı örgütün önemli bir güç olduğunun, yenilmez ve yok edilemez olduğunun ispatı demektir. Dolayısıyla örgütün, silahlı mücadelesini (politikleşmiş askeri savaşı) sürekli hale getirmesi ve sürdürmesi gereklidir. Bunun yolu ise, öncü partinin –gerillanın- bir dizi askeri zaferidir.

Silahlı propaganda askeri değil, politik mücadeledir. Ferdi değil, kitlevi mücadele biçimidir. Yani silahlı propaganda pasifistlerin iddia ettiği gibi kesin olarak terörizm değildir. Bireysel terörizmden amaç ve biçim olarak farklıdır.[60]

Silahlı propaganda birlikleri ilk kez Vietnam'da hayata geçirilerek uygulandı. Bu birlikler silahlı çatışmadan sürekli kaçınarak ön plana "siyasi" amaçları alarak çalışmalarını sürdürecekler, her fırsatta halka amaçlarını açıklayacaklardı. Tarzı ise gerillaya uygun olacaktı. Silahlı propagandadan beklenenler elde edilince de bir üst aşama olan gerillaya geçilecekti. Bu aşamada ise Kurtuluş ordusu kurulacaktı. Kullanılacak taktik, mutlaka gerilla olacak, kazanılmayacak hiçbir çatışmaya girilmeyecekti. Sürdürülen çalışmalarda siyasi yön sürekli ön planda olacaktı. Her yeni girilen bölgede halk örgütlendirilirken, örgütlenmenin önündeki engeller, devrimci şiddet ile ortadan kaldırılmalıydı.[61]

Silahlı Propagandanın bir türü olan kır gerilla savaşı, niteliği gereği "açık savaştır" ve bu savaş, hareketli gerilla birliği ya da birliklerince yürütülür. Kır gerilla savaşı, bir "vur-kaç" savaşı olarak tanımlanır. Bu savaş biçiminde gerilla düşman mevzilerinin gerisinde hem düşmanı yıpratmayı, hem de imha etmeyi hedefler. Gerilla savaşı, konvansiyonel halk ordusunun bulunmadığı ve halkın

[59] İnternet:*Mahir Çayan, Aralık 1971 Tarihli Mektup,*(Ekim 1998) www.kurtuluscephesi.com /eris/mahirdiger.html. adresinden 07.06.2009 tarihinde alınmıştır.
[60] Çayan, M. *Kesintisiz Devrim II-III,* Eriş Yayınları, e-kitap (.epub), 281. Web:www.kurtuluscephesi.com/eris/e-kitap.html adresinden 15.04.2009 tarihinde alınmıştır.
[61] Özcan. a.g.e. (1999). *77.*

savaşa fiilen girmediği koşullarda, düşmanın konvansiyonel ordularına karşı, düşmanın denetiminde bulunan bir arazide (kır ya da şehir) yürütülen bir savaş biçimidir. Bu aşamada gerilla savaşının sürekliliği, toplumsal destek bakımından önem arzetmektedir:

Kitlelere, oligarşiye karşı savaşan silahlı devrim cephesinin güçlü olduğunu göstermemiz, bir bakıma kuvvet gösterisi yaparak düşmanı yıpratmamız, moralman çökertmemiz gerekmektedir. Bunun tek yolu öncünün bir dizi askeri zaferleridir. Sağlanan potansiyelin kaybolmamasının, giderek genişlemesinin tek yolu budur... Kitle önce silahlı devrim cephesine sempati duyacaktır. Ama gözünde büyüttüğü merkezi devlet otoritesinden dolayı, silahlı devrim cephesinin ezileceği düşüncesi ile eylemleri tereddüt ve büyük merakla izleyecektir. Gerilla savaşının başarı ile yürütülmesi üzerine görecektir ki, silahlı devrim cephesi önemli bir güçtür; yıkılmaz ve yok olmaz. O zaman sempatisi güvene dönecektir. Bu ikinci evredir. Güvene dönmesi çoğunluğun desteğinin kazanılması demek değildir. Ancak gerilla savaşı devamlı ve istikrarlı kılındıktan sonra, güven yavaş yavaş desteğe dönecektir.[62]

Halk Savaşının yürütülebilmesi için "güçlü ve örgütlü bir arka cephe" oluşturulmak zorundadır. Bu arka cephe, düşman kontrol ve denetiminin kırıldığı yerlerde oluşturulmalıdır. "Kızıl-kurtarılmış bölge" olarak bilinen bu arka cephenin yaratılması kadar, sürekliliğinin sağlanması (korunması) ve geliştirilmesi de Halk Savaşının başarısı için önemli bir gerekliliktir.

Örgüt özetlediğimiz Maocu karakterini özellikle 1984 ten sonra ortaya koyabilmiştir. Gerilla savaşı teorisi ve uygulaması üzerinde geniş deneyimi olan Çinli Lider Mao Zedong tarafından formüle edilmiş olan konsept temelinde, mücadelesi için geliştirilmiş olan stratejiye uygun olarak, 1984'ten itibaren "uzun-süreli bir halk savaşı" başlatılması kararı almıştır.[63]

PKK'nın Mao'nun Uzun Süreli Halk Savaşı kavramını temel alan stratejisi, üç aşamadan oluşan bir mücadele tasavvur etmekteydi: stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı. Bu aşamalardan ilkinde, Türk güvenlik güçlerinin stratejik saldırı zemininde olacağı, buna karşılık PKK'nın ise stratejik savunma konumunda bulunacağı düşünülüyordu. İkinci aşama, PKK'nın inisiyatifi ele geçirmeyi hedeflemekte olduğu stratejik dengedir. Üçüncü aşamada PKK, Türk güvenlik güçlerini stratejik savunma pozisyonuna girmeye ve bütünüyle çatışmaların dışında kalmaya mecbur bırakmak suretiyle stratejik saldırı konumunda olmalıydı.

Stratejik savunma aşamasında Kürt halkının bilgilendirilmesi, örgütlenmesi ve silahlı mücadele şartlarının sağlanması amaçlanmıştır. Gerilla oluşumları ise seçici

---

[62]Çayan. a.g.e. 251.

davranarak güvenlik güçlerini hedef alacak ve girecekleri çatışmalarda baskın avantajını kullanacaklardır. Daha sonraki aşama olan stratejik dengede, gençlerin PKK tarafına katılması ve düzenli orduyla kendi koşullarında savaşacak bir gerilla ordusunun kurulması amaçlanmaktadır. Üçüncü aşama olan stratejik saldırıda, halkın gücünün ortaya çıkarılacağı ve sömürgeci devlet kurum ve kadrolarının kapsamlı halk isyanları ile devrileceği bir dönem olacaktır. Bu dönemde gerilla ordusunun iyi bildiği arazi şartlarında düzenli orduya üstün geleceği hesap edilmiştir. Bütün bunlar başarıyla gerçekleştirilirse, Kürdistan Türkiye'den kopartılacak ve komşu ülkelerdeki diğer Kürt gruplarıyla birleşilecektir. Aslında her üç aşamanın özü de değişik boyutta bir savaştır ve siyasi sonuçlar almaya yönelik silahlı aşamalardır. Bir sonraki aşama bir öncekinden daha silahlı ve daha kanlı olmak zorundadır.[64]

Stratejik savunma aşaması uzun süreli halk savaşında en uzun dönemi kapsamaktadır. Bu sürenin uzaması, devleti ve kurulu düzeni devamlı yıpratmasına karşılık, halk savaşını sürdüren ve sınırlı ölçüde güçleri olan örgütleri devamlı geliştirmekte ve güçlendirmektedir.

PKK'nın öngördüğü stratejik savunma aşaması, birbirini takip eden üç aşamadan oluşmaktaydı: "Silahlı propaganda", "silahlı çatışma" ve "ileri gerilla/gelişmiş gerilla aşaması" Öcalan'ın değerlendirmelerine göre ilk aşamanın 1995 yılına kadar sürmesi bekleniyordu. Stratejik denge aşaması 2000 yılına dek sürecekti. PKK'nın 2000'de ayaklanmalarla desteklenen ve Türkiye'nin Güneydoğusundan Türk ordusunu çıkaracak bir konvansiyonel ordu kurmaya yeterli olacak ölçüde, güçlü olması bekleniyordu.[65]

Stratejik denge aşaması her iki güç açısından en kritik dönemi oluşturmaktadır. Denge döneminde halk savaşını yürüten örgütün her an konumunu kaybetmesi veya denge döneminin uzaması halinde yıpranması söz konusu olabilir. Buna karşılık, devletin ve kurulu düzenin de bütün kurum ve kuruluşları ile çöküşe geçmesi mümkündür. Dolayısıyla bu dönem dengelerin hızlı değiştiği, kısa ve kararsız olduğu dönemdir.

---

[63]Özdag. a.g.e. (2007).11.
[64]Özcan. a.g.e. (1999). 82,83
[65]Özdag. a.g.e. (2007). 40-41.

Stratejik saldırı aşamasında ise, halk savaşını sürdüren gücün süratle sonuca gitme zorunluluğu vardır. Çünkü devletin ve kurulu düzenin şiddetle direniş göstermesi halinde karşısındaki örgüt kontrolden çıkarak süratle dağılabilecektir.

Mücadelenin bu tarzda sürdürülmesi, tamamen zorunluluktan doğmuştu. Zayıf olup mücadeleye karar veren taraf, zayıflığını mücadelenin hiçbir döneminde unutmamalıydı. Karşısında güçlü bir ordu, örgütlü bir devlet bulacaktı. Zamana yayılan silahlı mücadele, zayıfı güçlendirirken, güçlü olan devleti askeri, ekonomik, siyasal, psikolojik olarak sürekli zayıflatacaktı. Devleti zayıflatmanın, kendisini güçlendirmenin biricik yolu ise, "halkı örgütlemek" ten geçecekti. Giderek güç dengesi, mücadele edenin lehine bozulacak, zaten düzenli ordular oluşturmaya başlayan parti, stratejik saldırı ile son darbeyi vurarak zaferi kazanacaktır.[66]

Kuruluş manifestosunda halk savaşı stratejisinin temel örgütlenmelerinin "parti-cephe-ordu" olduğu, temel faaliyet biçiminin de "gerilla savaşı" olduğu açıkça belirtilmiştir.

Parti; ideolojik, politik öncüdür. Örgütün adı, Partiya Karkeren Kürdistan, kısa adı PKK'dır. Örgütün amblemi, kırmızı yıldız içinde sarı meşaledir. Bu amblemin sarı şerit ile ayrılarak kırmızı zemin üzerine oturtulmasıyla örgüt bayrağı oluşur.

Örgütün amacı, Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenliğe ve gerisindeki emperyalizmin etkilerine son vermek, Kürdistan'daki çağdışı kalıntıları tasfiye etmek, bağımsız birleşik Kürdistanda demokratik bir halk yönetimi kurmak, ilerici insanlığın bir parçası olarak sınıfsız topluma doğru ilerlemektir.

Cephe, ERNK (Eniya Rızgariya Netawiya Kürdistan-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) 1985 yılında kurulmuştur. Cephe tüm halkın temsil edildiği ve yönetildiği siyasi organizasyondur.

Ordu, ARGK (Arteşe Rızgariya Gele Kürdistan-Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) 1986 yılında iki aşamalı olarak kurulmuştur. Ordunun ilk aşaması olan HRK (Hezen Rızgariya Kürdistan-Kürdistan Kurtuluş Birliği) 1984 yılında kurulmuştur. Cephe ve ordu, partinin çizdiği çerçevede hareket ederler.[67]

---

[66]Özcan. a.g.e. (1999). 76.
[67]İnternet: *(Kls:3/Dizi: 10) PKK Kuruluş Bildirgesi*, (Mayıs 2009). Web:http://www iphpbb.com /board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 08.02.2013 tarihinde alınmıştır.

1.2.3.2. “Marksist-Leninist şehir savaşı” (1978-1980)

Öcalan 1978-1984 dönemini genel olarak birinci dönem şeklinde değerlendirmektedir. Öcalan’ın “PKK örgütü kuruluşundan itibaren silahlı mücadelemizi 1984 Ağustosuna kadar olan bölüm ve ondan sonraki bölümler olarak ayırabiliriz. Birinci dönem Hilvan-Siverek dönemidir. Daha çok mahalli otoriteye karşı yani ağalar-şıhlar gibi etkin olan ailelere karşı olduğumuz dönemdir.”[68] sözleri örgütün uzun süreli halk savaşına hazırlık dönemini de birinci dönem dediği şehir savaşı dönemi içerisinde değerlendirdiğini göstermektedir. Ancak, silahlı mücadele tekniği bakımından 1980 öncesi ile sonrası arasında bir ayrıma gitmek durumundayız. Çünkü; PKK’nın 1978-1980 devresi, ağırlıklı olarak şehir merkezlerine yerleşme ve Marksist-Leninist çizgide “şehir savaşı” stratejisini uygulamakla geçmiştir.

Örgüt Stalinci bir yaklaşımla hem adını duyurmak hem de sömürgeci işbirlikçisi olarak suçladığı diğer Kürtçü örgütleri ve bölgedeki geleneksel hakim güçleri sindirerek alanında tek ve yalnız kalmak için mücadele etmiştir. “Örgüt kurulduktan sonra yörede etkinlik sağlamak amacıyla kendi görüşünü kabul etmeyen unsurlara karşı teröre ağırlık vererek giriştiği eylemler sonucu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu yörelerinde bazı kesimlerde etkinlik sağlamış, bazı yörelerde de kurduğu baskı ile halkı sindirmeye çalışmıştır.”[69] Bu yolla PKK bir yandan üzerine oturmak istediği etnik tabanının yaşadığı coğrafyada varlığını kabul ettirmeye çalışırken, diğer yandan dağınık Kürt siyasal hareketi üzerinde hegemonik bir hakimiyet kurma mücadelesi başlatmıştır. Bu siyasi stratejinin nedeni, Öcalan’ın bağımsız bir “Kürt Devleti’nin” önündeki başlıca engelin Türk Devleti değil, güya Kürtlerin akıllarını karıştırmakta olan diğer Kürt örgütleri olduğuna dair inancına dayanıyordu.[70] Bu süreçte bölgede zaten sınırlı bir etkiye sahip olan Kawa, Rızgari ve Tekoşin gibi devrimci şiddeti benimseyen örgütler PKK’nın devrimci şiddeti karşısında tamamen sinmek durumunda kalmışlardır.

---

[68]İnternet:(Mayıs 2010). Web: http://www.nasname.com/a/ocalandan-itiraflar--ii- adresinden 15.02.2013 tarihinde alınmıştır.ternet:(Mayıs 2009). Web:http://www iphpbb.com /board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 15.02.2013 tarihinde alınmıştır.
[69]Başbakanlık. a.g.e. 57.
[70]Özdag, a.g.e. (2007). 34.

Mayıs 1979 tarihinde, PKK Merkez Yürütme Komitesi üyesi ve Örgütlenme Genel Sorumlusu Şahin Dönmez ile birlikte Elazığ Bölge Komitesi üyelerinin büyük çoğunluğunun yakalanması örgütte paniğe yol açmıştır.

Şahin Dönmez'in itirafları ile birlikte güvenlik kuvvetlerinin başlattığı bir dizi operasyon nedeniyle Abdullah Öcalan, Diyarbakır'da saklanmakta olduğu evde yakalanmaktan son anda kurtulmuştur. Tutuklamalar üzerine Türkiye'de barınamayacağını, her an yakalanabileceğini düşünen Öcalan, Haziran 1979 tarihinde ani bir kararla illegal yollardan sınırı aşarak Suriye'ye geçmiştir.

Abdullah Öcalan, yurtdışına çıkıp kendisini emniyete aldıktan sonra Türkiye'de bulunan üst düzey örgüt elemanlarına PKK'nın kuruluşunun etkili ve sansasyonel bir eylemle kamuoyuna ilan edilmesi talimatını vermiştir. Bunun üzerine bir grup PKK militanı, 30 Temmuz 1979 tarihinde dönemin Şanlıurfa Adalet Partisi Milletvekili Mehmet Celal Bucak'ın misafir olarak kaldığı kayınpederinin Hilvan-Kurtbaşı Köyündeki evine bombalı ve silahlı bir saldırı gerçekleştirmişlerdir. PKK eylem grubunun lideri olan Salih Kandal çatışmada ölürken, Bucak yaralı olarak kurtulmuştur.

Elazığ tutuklamaları neticesinde elde edilen bilgiler ışığında geliştirilen operasyonlar nedeniyle pek çok PKK mensubu etkisiz hale getirilirken, diğer bir bölümü kaçak durumuna düşmüş ve hareketliliklerini yitirmişlerdir. Suriye'de bulunan Abdullah Öcalan, Suriye istihbaratının yardımıyla Lübnan'da gerekli altyapıyı oluşturduktan sonra en fazla aranan ve merkezlerde barınma zorluğu çeken 250 kadar elemanının eğitilmek üzere yurtdışına çıkmalarını istemiştir. Buna rağmen Ekim-Kasım-Aralık 1979 aylarında yurtdışına ancak 60-70 kadar örgüt mensubu çıkabilmiştir.[71]

Şam bağlantılı olarak Beyrut'a ulaşan örgüt elemanları Lübnan'da ağırlıklı olarak FHKC (Filistin Halk Kurtuluş Cephesi) ve FDHC (Filistin Demokratik Halk Cephesi)'nin İsrail-Lübnan sınır boylarındaki kamplarına beşer onar kişilik gruplar halinde yenleştirilmişlerdir. Abdullah Öcalan ise başkent Şam'da özel olarak korunan evlerde kalmıştır.

Yurtdışına gönderilen ve aralarında Kemal Pir, Mahzum Korkmaz, Haki Karaer, Delil Doğan, Suphi Karakaş, İrfan Palabıyık, Halil Ataç gibi üst düzey

[71]İnternet: (Mayıs 2009). İddianame. Web:http://www iphpbb.com /board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden

yöneticilerin de bulunduğu örgüt elemanları, Nisan 1980 tarihine kadar Lübnan'da bulunan "El Fetih Örgütü"ne ait iki kampta siyasi ve silahlı eğitim görmüşlerdir.[72]

12 Eylül 1980'e gelindiğinde PKK için sıkıntılı bir dönem başlamıştı. Aslında Türkiye için hala PKK değil, Apocular adı ile anılan, ne istediği tam olarak bilinmeyen, başında Kürt kökenli bir solcunun yer aldığı, Komünist bir örgüt vardı. İşte, bu kadar![73] Askeri hükümet aldığı askeri tedbirlerle diğer terörist örgütler gibi PKK'ya da ağır kayıplar verdirtmiştir. Bastırılan terörist eylemler, yakalanan militanlar, çöken saldırı stratejileri, PKK'yı tükenme noktasına getirmiştir. Bunun sonucunda örgüt mensuplarının çoğu kırsal alanda gizlenmek üzere şehirlerden çekilmiştir. Böylece PKK'nın şehir savaşı dönemi ciddi kadro zayiatıyla kapanmıştır.

1.2.3.3. Uzun Süreli Halk Savaşı'na hazırlık (1981-1984)

12 Eylül 1980 askeri müdahalesi ile ülkemizde terör, geçici de olsa büyük ölçüde kontrol altına alınmıştır. Ancak, 1970'li yıllarda sol-sosyalist örgütlerin içerisinde filizlenen Kürtçü şiddet hareketleri 1980 sonrasında terör eylemleriyle, tekrar Türkiye'nin gündemine girmiştir. Marcus bunun temel nedenini; darbe dönemini hapishanelerde geçirenlerin diğer Kürt radikallerle tanışarak, fikir alışverişinde bulunabilmelerine ve yeni örgütlenmeler için zemin oluşturmalarına, yurtdışında geçirenlerin ise; Baader-Meinhof, Filistinli Karaeylül gibi şiddete dayalı kurtuluş örgütleriyle tanışmalarına ve Avrupa'nın özgür atmosferinde devrimci metinlere rahat ulaşabilmelerine, solcu-ulusalcı entelektüel tartışmalara aktif katılımlarına fırsat yaratılımış olmasına bağlamaktadır.[74]

1980 Yılı başlarında PKK Merkez Komitesi ve Başkanlık Konseyi, sıkıyönetim idaresince sindirilen örgütün tekrar canlanması için, eleman temini ve propaganda üzerinde çalışılması, vur-kaç taktikli savaş stratejilerinin yanı sıra, intihar eylemlerinin uygulanması kararı almıştı.

Bu bağlamda PKK terör örgütü mensupları yurtdışında Ermeni terör örgütleriyle de irtibata geçdiler, PKK ve ASALA Ocak ve Nisan 1980 tarihlerinde iki

---

08.02.2013 tarihinde alınmıştır.

[72]İnternet: (Mayıs 2009). Web:http://www iphpbb.com /board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 08.02.2013 tarihinde alınmıştır.

[73]İmset. a.g.e. (1993). 77.

ayrı basın toplantısı yaptılar. Bu basın toplantılarında iki örgüt arasında işbirliği yapıldığına dair açıklamalar yapılmıştır. Nitekim PKK'nın 21-28 Nisan 1980 tarihini (Kızıl Hafta) ilan ederek yoğun bir eylem kampanyası başlatması[75] ve ilan edilen kampanya sonucunda 40 civarında irili ufaklı eylem gerçekleştirilmesi, ASALA ile yapılan işbirliğinin sonuçlarıdır.

Öcalan liderliğindeki PKK'nın 1980 sonrası Lübnan yılları, örgütün uzun süreli halk savaşına yönelik askeri, lojistik ve politik yapılanma dönemini teşkil etmektedir. Öcalan, Lübnan da 15-26 Haziran 1981 tarihlerinde ilk PKK kongresini topladı. Bu kongrede PKK üst düzey sorumluları, Türkiye de bulunan mensuplarını, devam etmekte olan askeri operasyonlardan korumak üzere Türkiye'den çekme kararı aldı. Aynı zamanda Türkiye'ye karşı silahlı eylemleri başlatmadan önce Kuzey Irakta yerleşmek konusunda da mutabık kaldılar.[76]

Söz konusu kongrede uzun süreli halk savaşına geçiş kararı alınmış ve örgütlenme bu çerçevede yenilenmiştir. Kongre kararları;

> Partinin yeniden inşasıyla birlikte silahlı mücadele anlayışına öncelik vermek, silahlı mücadeleyi hemen bir gerilla savaşı olarak düşünmemek, gerilla savaşını hazırlayacak alt birimlerin de olduğunu görmek, siyasi mücadeleyi sürekli geliştirecek bir silahlı mücadele çizgisini uygulamak gereklidir.
>
> .... Gerilla güçlendirilmeden, Kürdistan koşullarında siyasi sonuçlar alınabileceğini, siyasi sonuçlara ulaşılabileceğini sanmak gülünç olur. Gerilla... Kürdistan tarihinde, Kürdistan IJlusal Kürtuluş mücadelesinde diğer ülkelere kıyasla daha büyük ve daha önemli rol oynayacaktır. ...Gerilla savaşının, halk savaşının bu biçimini Kürdistan'da uzun süre ve çok güçlü bir şekilde uygulanmasını zorunlu kılmaktadır.
>
> Kürdistan'da sabırla ve özenle hazırlanmış bir gerilla mücadelesinin gelişimi içinde ve onunla birlikte geniş kitlelerin ayaklanması beklenmektedir... Bu durum şimdiden akılda tutulmalı, halk ayaklanmasının hazırlıkları ve sorunları daha şimdiden partinin gündemine getirilmeli, özellikle bu konuda sorumluluk alan arkadaşlar, bu iş üzerinde düşünmeye ve planlar geliştirmeye çalışmalıdırlar.
>
> Askeri örgütlenme açısından küçük silahlı gruplar, gerilla grupları, gerilla ordusu ve giderek halk ordusunun örgütlendirilmesi bu alanda kurulacak örgüt biçimleridir.[77] şeklinde özetlenebilir.

---

[74]Marcus, a.g.e. (2010). 45.

[75]İnternet: ASALA'nın tarihçesi, ASALA ve PKK İlişkisi (3). www.t2174a.com/?p=1771 adresinden 15.05.2014 tarihinde alınmıştır.

[76]Özdağ, a.g.e. (2007).35; ayrıca bkz. Birinci Ulusal Konferans Kararları, ayrıca, Web: http://www. serxwebun.org, Ocak 1982.

[77]İnternet:(Ocak 1982). *Birinci Ulusal Konferans Kararları,* Serxwebun Dergisi. Web:http://www.Serxwebun.org. adresinden 26.01.2015 tarihinde alınmıştır.

1.Kongre sonrası Suriyenin de desteği ile Barzani ile gizlice anlaşan PKK, Suriyede bulunan militanlarını KDP mihmandarlığında Kuzey Irak Bölgesine yerleştirmeye başlamıştır. Böylece PKK Türkiyeye yapacağı saldırılar için "geri cephe" meselesini de çözmüştür. Artık silahlı eylemlerine başlayabilirdi. "Düşman uzun süreli askeri çatışmalarla yıpratılacak, bıktırılarak tüketilecek ve geri çekilmeye mecbur bırakılacaktır."[78]

Türkiye içerisinde ise, örgütün "Diyarbakır Zindan Direnişi" olarak hatırladığı dönem olan 1982 Yılının 21 Mart'ında ayında terör örgütünün Merkez Komitesi üyesi Mazlum Doğan cezaevinde intihar etti. Ardından; Mehmet Akif Yılmaz, Mahmut Zengin, Kemal Pir ve diğerleri de cezaevinde öldüler. Bu direniş ve ölümler Apo'cu grubun adını hızla Kürt kamuoyuna duyurdu ve ciddi bir sempati geliştirdi. Askeri darbe yönetimi döneminde yaşanan işkence ve cezaevi ölümleri ilerde Kürtçülük davasının siyasal meşruiyet kazanması için hem örgüt ve yandaşları hem de hükümet yetkilileri için önemli bir propaganda malzemesi olarak kullanılacaktır.

PKK, 20-25 Ağustos 1982 de yine Suriye de ikinci Kongresini gerçekleştirdi. Bu kongrede örgüt, Türkiye de uzun süreli direniş eylemleri başlatma kararı aldı.[79] Bu kongreye gelinceye kadar PKK, başlatacağı Marksist-Leninist Devrimci ideolojiye dayalı Maocu Halk Savaşında militanları için gerekli olan teorik siyasi ve gerilla eğitimlerini tamamlamıştı.

1.2.3.4. Uzun Süreli Halk Savaşı (1984-1993)

15 Ağustos 1984'de Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla terör örgütü PKK silahlı propaganda ve gerilla faaliyetlerine başladığını ilan etmiştir. Bu tarihten itibaren ayrılıkçı terör Türkiye'nin en hayati sorunu haline gelmiştir.

DGM savcılarınca Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla ve silahlı propaganda birlikleri kurulmasıyla ilgili soruya verdiği cevapta Öcalan bu dönemi "gerilla dönemi" olarak değerlendirmektedir.

---

[78]Özdağ, a.g.e. (2007). 39.
[79]Özdağ, a.g.e. (2007). 40.

Şemdinli ve Eruh baskınları ise devlete karşı doğrudan gerilla karakterinde başlar kendi içinde aşamalara ayrılmaktadır. Birinci aşama 1987 yılına kadardır. Bu tarih geçici Köy korucularının ortaya çıkmadığı bir dönemdir.

Daha çok silahlı propagandayı hedef alır, yani biz varız hareketidir. 1982 yılında Diyarbakır cezaevinde bizim elemanlarımızca ölüm oruçları başlamıştı, Merkez Komiteden 3 kişi bu ölüm oruçlarında yitirilince böyle bir eyleme karar verdim. Hatta bu başlangıç 1983 yılı olmalıydı. Eruh ve Şemdinli benim talimatımla olmuştur. Çünkü büyük baskılar vardı ve ölüm oruçları çok vahim olaylardı. Bu ölüm oruçlarında Merkez Komiteden Mazlum Doğan, Kemal Pır, Mehmet Hayri Durmuş yitirildi. 1987 yılından itibaren Olağanüstü hal gelmiştir. Bu yeni bir aşamadır. Geçici Köy koruculuğu sistemi kurulmuştur. Bu dönemde biz artık köy korucularını da hedef almıştık, Eruh ve Şemdinli ilçelerine baskın düzenleyen birliklerimiz K. Irak'ta KDP nin kontrolündeki bölgede hazırlanmıştır.[80]

PKK terör örgütü mensupları bu dönemde Kuzey Irak'a iyice yerleşmiştir. Kuzey Irak'a ve Iran sınırına yerleştirilmek üzere gruplar halinde Suriye üzerinden gönderilen PKK mensupları. IKDP (BKDP) kamplarının yanı başında veya IKDP'nin gösterdiği mıntıkalarda üslenmişlerdir.

PKK, Kuzey Irak'a yerleşirlerken daha ziyade sınıra yakın, Türkiye'ye geçişlere elverişli, Türkiye'den gelen kaçakçılarla kolay irtibat kurabilecekleri, zamanla IKDP'nin kontrolünü boşa çıkarabilecekleri yerleri tercih etmişlerdir. PKK, Kuzey Irak'a yerleştikçe bağımsız harekete başlamış ve IKDP'nin gösterdiği yerlerin dışında da kamplar oluşturmuştur. Nitekim kısa zamanda Türkiye-Irak sınırı boyunca hareket serbestisi, beslenme ve barınma imkanları elde etmiştir.

PKK uzun süreli halk savaşını başlattığını duyurmak üzere sansasyonel bir eylem planlamıştır. Saldırı ve saldırı sonrası gizlenme ve geri çekilme imkânları bakımından arazi şartları ve halkın desteği de göz önünde bulundurularak Eruh, Şemdinli ve Çatak ilçeleri eylem yapmak üzere belirlenmiştir. 15 Ağustosta Kürdistan Kurtuluş Birliği (HRK) adı verilen 30'ar kişilik üç gruptan ikisinin katılımıyla Eruh ve Şemdinli baskını gerçekleşmiştir. Bu eylem hem devleti hem de bölge halkını şaşırtırken diğer taraftan silahlı propagandanın amacına ulaşacağı da anlaşılmıştı.

---

[80]İnternet:(Mayıs 2010). Web: http://www.nasname.com/a/ocalandan-itiraflar--ii- adresinden 15.02.2013 tarihinde alınmıştır.

Ankara hala olayları “münferit” olarak değerlendirirken, 25 Ekim 1986'de Lübnan'da yapılan 3. kongresinde Kürdistan Kurtuluş Birliği (HRK) lağvedilerek yerine Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK) kuruldu. Terör örgütünün düzenli “askeri birliği” oluşturuldu. Tek tip gerilla kıyafetleri, rütbe sistemi ve “askeri tüzük” bu kongrede hayata geçirildi.[81]

1988 yılına gelindiğinde 8 yıldan beri devam eden Iran-Irak Savaşının sonuna gelinmiş, bu arada 16 Mart 1988 tarihinde Irak, Kürtlerin yaşadığı Halepçe Kasabasına kimyasal bombalar atarak binlerce insanın öldüğü bir katliam gerçekleştirmiştir. Bu katliamın dehşetiyle Irak Kürtlerinin bir kısmı Iran sınırına yığılırken bir kısmı da Türkiye’ye sığınmıştır. Kürt sığınmacılarının yanlarında getirdikleri silahların önemli bir bölümüne hudut boylarında PKK el koymuş, ayrıca sahipsiz kalan topraklarda üslenme imkânı elde etmiştir.

1986 yılından sonra hızla tırmanan terör eylemleri 1993 yılına kadar zirve noktasına ulaşmıştır. Özellikle 1987 yılından sonra da yerleşim merkezlerine karşı saldırılar tırmanışa geçmiştir. PKK açısından bunun sübjektif şartları, bölgedeki durum ve örgütlenme disipliniyse de, bu tırmanışı iktidarın politikalarına (ya da politikasızlığına) bağlayanlar olmuştur.[82] Bu dönem PKK’nın “Uzun Süreli Halk Savaşı” stratejisinin ilk aşaması olan “stratejik savunma” konumundan “stratejik denge” aşamasına geçmek için yoğun çaba sarfettiği dönemdir.

PKK militan sayısını ve buna bağlı olarak çatışma kapasitesini artırmış, ciddi bir halk desteğini arkasına alabilmiştir. Birçok ilçede ERNK’nın halk mahkemeleri kurulmuş, PKK yol kontrolleri yapmaya başlamış, önceleri gece karanlığını kullanan örgüt artık gündüzleri de eylem koymaya başlamıştır. PKK, silahlı propaganda ve silahlı çatışma aşamalarını başarıyla geçmiş, stratejik savunmanın son adımı olan ileri-hareketli gerilla aşamasına ulaşmıştır.

Devleti yönetenlerin bir yandan ülkedeki siyasi iktidarların ayrılıkçı tehdidin vahametini yeterince kavrayamamış olması ve bu yüzden gerekli siyasi, hukuki ve idari tedbirleri almakta gecikmesi, diğer yandan güvenlik güçlerinin gayrı nizami harp kapsamında gerekli beşeri ve teknolojik dönüşümü tamamlayamamış olması,

---

[81]İnternet:(Mayıs 2010). *(Kls: 4/Dizi: 78- 169) PKK III. Konferans Kararları (örgütsel doküman).* Web:http://www iphpbb.com /board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 15.02.2013 tarihinde alınmıştır.
[82]İmset. a.g.e. (1993). 242

bir an için de olsa PKK'nın Türkiye Cumhuriyeti Devleti karşısında bir güç dengesi kurduğu düşüncesinin yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Bu stratejik yanılgı PKK'yı da etkisine almış ve Öcalan'ı uzun süreli halk savaşının ikinci aşaması olan stratejik denge aşamasına geçerek bir halk ayaklanmasına girişmeye teşvik etmiştir. 26-31 Aralık 1990 tarihinde Kuzey Irak'ın Haftanin bölgesinde yapılan IV. Kongrede kitlesel faaliyetler ile siyasal faaliyetlerin dayanışmasının sağlanarak, parça parça "kurtarılmış alanlar" oluşturulması yönünde kararlar alınmıştır.[83]

Öcalan 1992 yılı hedeflerini belirlediği 1992 Ocak tarihli "Ayaklanma Taktiği Üzerine Tezler ve Görevlerimiz" adlı talimat niteliğindeki kitapçığında planladığı Mao tarzı "Halk Ayaklanması" nın strateji ve taktiklerini ortaya koymuştur. Kitapçıkta söylediği; "…bu temelde halka dayanan bir öncüyle savaşım verilerek ayaklanmanın eşiğine gelinmiştir. …. Ayaklanmayı, dayalı olduğu uzun süreli halk savaşının en önemli aşaması olarak görmek zaruridir. Bu bizim birinci tezimizdir. Ayaklanma için şimdiye kadar yerine getirilmiş olan faaliyetler, cesaret ve yürekliliği ve kitle psikolojisini askeri örgüt aşamasına kadar getirmiştir."[84] sözleriyle halk ayaklanması-serhildanın işaret fişeğini ateşlemiştir. Strateji gereği önce PKK kırsal alanlardan kente inerek kentleri de kapsayan "kurtarılmış bölgeler" oluşturacak, akabinde Devletin giremediği bu bölgelerde "ulusal meclis"i toplayacak ve bir "savaş hükümeti" kurulacaktı[85]

Gerçekten de bu dönemde PKK mücadelede psikolojik üstünlüğü ele geçirerek devlet otoritesinin yerine örgütün otoritesini ikame etmiştir. Yargısal ve yönetsel faaliyetlere girişmiştir. Artık Bölge halkı kendi aralarındaki ihtilafları çözmek için devlete ya da mahalli önderlere değil, terör örgütünün bölgede görevlendirdiği mahkemelere müracaat etmekteydiler. Dolayısıyla PKK, güçlü olduğu bölgelerde, gelişmemiş de olsa, "paralel bir yönetim sistemi" kurmuş durumdaydı.[86] PKK'nın desteklediği parti dışındaki siyasi partilerin bölgedeki faaliyetleri durdurulmakta, basın kuruluşlarının temsilcilikleri kapatılmakta, ekonomik ve sosyal faaliyetler dahi

---

[83]İnternet:(1998). *IV. Ulusal Kongre Kararları,* Web:http://www.Serxwebun.org. adresinden 26.01.2015 tarihinde alınmıştır. Serxwebun Dergisi. sayı:110,111, 112, 113.
[84]Öcalan, A. (1992). *Ayaklanma Taktiği Üzerine Tezler ve Görevlerimiz.* A. Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi, 33,34.
[85]Özdağ, Ü. (2008). *Türk Ordusunun Kuzey Irak Operasyonları: 1984'den Bugüne*, İstanbul:Pegasus Yayınları,103.
[86]Marcus, a.g.e. (2010). 238.

kontrol altına alınmaktaydı. Bölgede adeta yeni bir devlet teşkilatı inşa edilmekteydi.

1990 yılında Saddam'ın ordusundan kalan silahları ele geçirerek önemli bir silah patlaması yaşayan örgüt, "hareketli gerilla" dönemine geçmiştir. Öcalan bu dönemi şu şekilde yorumlamıştı; "Kısaca stratejik savunma dönemindeyken-ki dönemler bizim için o kadar belirgin değildir-iç içe yaşamaktadır. Askeri üstünlük anlamında dengeye ulaşamasak da siyasi üstünlükle rahatlıkla dengeye ulaşabiliriz ve şimdiden ulaştığımızı söyleyebiliriz. …. Bizde gerillanın siyasal niteliği, siyasal üstünlüğü kesin sağlama ve düşmanı siyasal yönden sıfıra doğru tüketmesi gerçeğini bağrında taşır."[87]

90'lı yılların başında PKK bir silahlı terör örgütü olduğu kadar medya faaliyetleri, yayınları, sendikaları, sivil toplum örgütleri ve mutlak kontrolü altında tuttuğu siyasi parti ile ülkede tam bir silahlı, alternatif egemen güç haline dönüşmüştür.

Örgüt bu bağlamda 1992 yılının Nevruz'unu "serhildan" (ayaklanma) başlangıcı olarak ilan etmiştir. Bu stratejik-taktik hedef doğrultusunda Örgüt yeniden yapılandırılmıştır. Stratejik savunma aşamasında uyguladığı küçük gruplarla vur-kaç taktiği ile Türk güvenlik güçlerini hırpalama taktikleri yerine, büyük gruplarla "düşmanı" çevirme ve topyekün imha amaçlı eylemlere başlamıştır. Amaç; düşmanın giremeyeceği güvenli "kızıl kurtarılmış bölgeler" yaratmak, bu bölgelerde yaşayan kitleyi ayaklandırmak, bir ulusal meclis kurarak savaş hükümeti oluşturmak ve "bağımsız Kürdistan"ı kurmaktır.

Abdullah Öcalan, yine aynı kitapçıkta **"**Uluslararası ve bölgesel gerçekler artık Kürdistan devriminin tarihi ayaklanma önderliğini bize veriyor, bu önderliği bizim yürütmemiz gerektiği artık tartışma götürmez biçimde kendini ortaya koyuyor. .... Halkımız gerçekten ayaklanmak istiyor. Planlı ve örgütlü bir biçimde başına büyük badireler getirmeyecek bir önderlikle ayaklanmak istiyor. Son iki yıllık deneyimler ve özellikle de son bir yıllık çarpıcı deneyimler tartışma götürmez bir gerçeklikle halkımızın büyük çoğunluğunu ayaklanmaya evet dediğini, onay verdiğini gösteriyor."[88] sözleriyle mücadelenin ulaştığı konumu tespit etmektedir.

---

[87]Özcan, a.g.e. (1999).120.
[88]Öcalan. a.g.e. (1992).17-18

Öcalan'dan aldığı talimat üzerine harekete geçen PKK yukarıda belirlenen hedeflere ulaşmak için Ocak 1992 tarihinden itibaren aktif çalışmalara başlamış ancak ilk çıkışı 21 Mart 1992 tarihinde yapmayı kararlaştırmıştır. Halka yapılan çağrılarda "her ailenin bir silah edinmesi, silah alacak parası olmayanların silahlarının örgüt tarafından temin edileceğini, yine her ailenin evinin altına sığınak yapmasını ve sığınaklara uzun süre yetecek yiyecek stoklanmasını" istemiştir. 1992 yılı serhildan hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için "ayaklanma komiteleri" oluşturulması da kararlaştırılmıştır. Örgüt mensupları yöre halkına yönelik propaganda faaliyetleri sırasında "ayaklanma komiteleri"nde görev almaları veya bu komitelerin emirlerine uymaları yolunda uyarı niteliğinde tehdit edilmişlerdir.[89]

Ancak TSK'nın 1992'de başlattığı "topyekün savaş" doktrini ve daha sonra "alan hâkimiyeti" konsepti örgütün gerek stratejik denge aşamasına geçiş çabası gerekse ayaklanma girişimini boşa çıkarmıştır. 1994 yılında uygulanan "alan hâkimiyeti konsepti" uygulaması esnasında temel üslenme bölgelerinin güvenlik kuvvetlerinin denetimi altına alınması sebebiyle örgüt büyük zayiat vermiştir. Üslenme sırasında problem yaşayan örgüt, lojistik stoklarını da yapamamıştır.

PKK terör örgütünün büyük hazırlıklar yaparak 21 Mart 1992 tarihinde başlatmayı planladığı genel ayaklanmanın güvenlik kuvvetlerinin çabası ve bölge halkının sağduyulu yaklaşımlarıyla başarısızlıkla sonuçlanması, PKK açısından sonun başlangıcı olmuştur. Örgüt askeri bakımdan çok ciddi kayıplar vermiş ve deyim yerindeyse başladığı noktaya geri dönmek durumunda kalmıştır.

Öcalan, örgütün karşı karşıya kaldığı dağılma tehdidini ortadan kaldırmak ve yeniden toparlanmak amacıyla 1993 yılından sonra örgütün silahlı mücadeleden vaz geçerek silah bırakma isteğini dillendirmeye başlamıştır.

Gazeteci Cengiz Çandar Sabah Gazetesindeki köşesinde Öcalan'ın terörü kınayacağını, taraftarlarına silahlı mücadelenin terk edilmesi, Türkiye'deki demokratik düzenden yararlanarak Kürt sorununa barışçı çözüm yolu aranması çağrısında bulunacağını, bağımsız Kürt devleti kurulması tezinden vazgeçildiğini ve siyasi mücadele yoluyla Kürt meselesinin ayrılıkçılık olmadan çözülmesi gerektiğini önereceğini yazmıştır.[90]

---

[89]Öcalan. a.g.e.(1992). 43
[90]Sabah Gazetesi, 13.03.1993.

Ertesi gün benzer bir yazı “Apo’dan Özal’a Demirel’e mesaj” başlığı altında Hasan Cemal tarafından yazılmıştır. Hemen akabinde PKK tek taraflı ateşkes ilan etmiştir. Ancak bunlar taktik hamleler olarak kalmış, örgüt, stratejik hedeflerinden vazgeçtiği konusunda somut verilerleTürk kamuoyunu ikna edememiştir. Öcalan’ın çağrısı, Öcalan’ın Türk-Kürt federasyonu, hatta bağımsızlık umutlarından vazgeçmiş olduğu anlamına gelmiyor, yalnızca Özal’ın hareket serbestisinin siyasi sınırlarını gayet iyi kavradığını gösteriyordu.[91]

Örgüt bir yandan toparlanmak ve eylemlerine yeniden daha da şiddetli bir şekilde başlayabilmek için zaman kazanmaya, diğer yandan iç ve dış kamuoyundaki imajını yenilemeye çalışmıştır. Ancak maksadı ne olursa olsun, bu açıklamalar PKK’nın dönüşümünün ilk sinyalleri olmuştur.

---

[91]Marcus, a.g.e. (2010). 286

2. BÖLÜM

DÜŞÜK YOĞUNLUKLU ÇATIŞMA (DYÇ) SÜRECİNDE AKTÖRLERİN POLİTİK VE STRATEJİK DÖNÜŞÜMÜ

2.1. PKK'nın Dönüşümü

1970'li yıllarda devrimci şiddetle başlayan bağımsızlıkçı kürtçü hareket 2000'li yıllara geldiğinde farklı bir söylemle karşımıza çıkmaktadır. Bir yandan yöntem olarak benimsediği gerilla savaşına dayalı silahlı propaganda döneminin kapanması gerektiğinden bahseden örgüt, diğer yandan stratejik hedef olarak benimsediği "Bağımsız Kürdistan"ı kurmak yerine "özgür toplumu inşa etme" hedefine yöneldiğini söylemektedir. Gerek ideolojik gerek stratejik gerekse yöntemsel bakımdan bu bir paradigmal dönüşüm iddiasıdır ve çeşitli evrelerden geçmiştir.

2.1.1. Askeri Yenilgi ve PKK'nın Dönüşümünde 1. Evre. (1993-1999)

Uluslararası konjonktürün beklenmedik şekilde değişmesi ile birleşen 1990 yılı başlarında PKK'nın başarısız stratejik denge arayışı ve halk ayaklanması girişimleri, bu girişimlerin askeri bir hezimetle sonuçlanması, PKK'nın ideolojik ve stratejik dönüşüm gereğini de ortaya çıkarmıştır.

1989 Yılında Berlin duvarının yıkılması ile Sovyet İmparatorluğu da tarihe karışmıştır. Soğuk savaş sona ermiş ve buna bağlı olarak soğuk savaşın yarattığı yapılar birer birer dönüşmeye ya da çökmeye başlamıştır. Sovyetlerin ulusal azınlıklar konusunda desteklediği "ulusların kendi kaderini tayin hakkı" yani bağımsız ulus devlet anlayışının yerini, ABD ve Avrupa'nın azınlıkların ulus devletler içerisinde insan hak ve hürriyetlerine kavuşturulması anlayışı giderek belirleyici olmaktadır. Ulusal bağımsızlıkçı örgütlerin altlarındaki küresel zemin kaymış, Pergelin iğnesini Moskova da tutan tüm Marksist-Leninist örgütler gibi PKK da ideolojik ve stratejik bir bunalım yaşamaya başlamıştır. Dünya artık tek kutuplu, tek egemenli bir dünyadır. ABD dünya dengeleri yeniden oluşmadan önce küresel ekonomik ve askeri gücünü kullanarak kendi başına küresel projelerini uygulamaya koymayı, siyasi haritaları yeniden çizmeyi istemektedir.

ABD'nin küresel yeniden yapılanma arayışında en önemli alan enerji kaynakları zenginliği nedeniyle Avrasya Bölgesi olarak belirmiştir. Avrasya coğrafyası Cebelitarık Boğazı ve Kuzey Afrika dahil Atlantik kıyısından başlayıp, Bering ve Malaga Boğazından Pasifik'e dek uzanmaktadır. Bu coğrafyada, 2050 yılına kadar dünya nüfusunun üçte ikisi yaşayacak ve enerji ihtiyacının önemli bir bölümü bu coğrafyadan karşılanacağı tahmin edilmektedir.

Bu nedenle, Avrasya bölgesinin bir parçası kabul edilen Ortadoğu bölgesinde enerjinin üretim ve dağıtım güvenliğinin sağlanması ABD için hayati öneme sahip hale gelmiştir. Orta Asya enerji kaynaklarının uluslararası pazara çıkmasının ve enerji gelirlerinin Bölgenin totaliter yöneticilerinin kişisel tasarruflarından çıkarılarak, global talep yaratacak şekilde kullanılmasının sağlanması ve eski küresel merkez olan Avrupa'nın Rusya, İran ve Suriye'ye ihtiyaç duymadan petrol ve doğalgaz ihtiyacını Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Orta Asya'dan temin etmesini sağlayacak sistemlerin kurulması ABD için hayati önem kazanmıştır.

Dünya petrol rezervinin küçümsenemeyecek bir miktarını elinde tutan diktatörlerden birisi de Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'dir. Saddam Hüseyin, petrol gelirlerini ekonomik sisteme sokarak halkının refahını gerçekleştirmek yerine, sürekli bir silahlanma politikası izlemekte ve giderek bölgenin siyasi ve ekonomik istikrarı için önemli bir tehdit haline gelmektedir. 1990 yılında ABD'nin de cesaretlendirmesiyle Irak'ın Kuveyt'i işgali, ABD'nin projelerini uygulamak için tarihi bir fırsat oluşturmuştur. ABD 1991 yılı başlarında koalisyon güçleri ile birlikte I. Körfez harekâtını başlatmıştır. Artık Saddam Hüseyin devrilmeli ve Irak "Küresel Sisteme" dahil edilmeliydi. ABD bu maksatla Saddam'a karşı içeriden Kuzey Irak'lı Kürtleri müttefik olarak bulmuştur. Ancak işgali kolaylaştırmak ve işgal sonrası Irak'ta istikrarı sağlamak için Saddam'la işbirliği yapan ve sık sık Kuzey Irak Kürtleri ile çatışmaya giren PKK mutlaka kontrol altına alınmalı ve Kuzey Iraklı Kürtlerin bölgedeki hâkimiyeti için tehdit olmaktan çıkarılmalıydı. Dolayısıyla PKK, ya ABD'nin "yeni dünya düzeni" planlarına uyum sağlayarak ideolojik ve stratejik dönüşümünü sağlayacaktı ya da ABD'nin düşmanı durumuna gelip yok edilecekti.

Öcalan uluslararası gelişmeleri yakından izleyen, dünyayı iyi okuyabilen ve pratik gerçeklerden hareket edebilen bir kişilikti. Bölgesel ve Uluslararası konjonktürün PKK'yı değişime zorladığını çok net görüyordu. Kaldı ki PKK, askeri

yönden de yenilmişti. Bu yüzden Öcalan düşük sesle de olsa PKK'nın ideolojik ve stratejik dönüşümünün gerekliliğini dillendirmeye başlamıştır.

Daha 1991 yılında İsmet İmset'le Bekaa'da yaptığı röportajda "Bir de şunu eklemek istiyorum. İstesek bile Türkiye'den kopamayız. Bunları değişik nedenlerden dolayı yapamayız. Bizim bölücü olduğumuzu ve Türiyeyi bölmek istediğimizi söylüyorlar. Bu anlamsız. Türkiye ile 900 yıllık bir beraberliğe sahibiz. Bu kendi koşullarını yaratır."[92] diyerek bağımsız Kürdistan hedefinden geri adım atıyor, Kasım 1991 de Turkish Daily News gazetesine vermiş olduğu demeçte artık federatif çözüm ihtimalinden bahsediyordu.[93] Ancak Öcalan resmi ilk açılımını 1995 yılında yapılan 5. kongredeki "… sosyalizmin yararına olacak şekilde etkin olarak tartışması ile sosyalist görüşleri bölge halkına yayması ile, PKK küresel sosyalist hareketin öncü kıtasıdır." sözleriyle başlatmıştır.[94]

Bu kongrede parti program ve tüzüğünde dikkate değer değişiklikler yapılmıştır. Yapılan program değişikliği ile dünyada sosyalist sistemin çöküşüne bağlı olarak, Öcalan'ın "reel sosyalizm" dediği klasik sosyalizm görüşlerinde değişiklik yapılması ve PKK'ya özgü bir sosyalizm teorisinin gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

Bu bağlamda Örgütün birinci dönüşüm hareketi sayılacak olan 1993-1999 aralığında örgüt, varlığını devam ettirebilmek için ideolojisini büyük ölçüde yeniden gözden geçirmeye başlamıştır. Öncelikle Öcalan'ın Marksist-Leninist ideoloji yerine "demokratik sosyalizm" benimsenmekte ve örgüt yapısı buna göre dizayn edilmektedir.

PKK'nın, 5. Kongresine sunulan Politik Rapor, PKK'nın nasıl kendine özgü "sosyalist" bir çizgiye ulaştığını gösteren tarihi bir belge niteliğindedir. Öcalan'ın sözü geçen rapordaki şu ifadeleri, dönüşüm sürecinin başlangıcıdır:

> 1977'nin dünyası başkaydı, şimdiki dünya başkadır. Sovyetler birliği yıkılmış, Sovyet bloğu dağılmış ve sosyalizm cephesinde ciddi gelişmeler ortaya çıkmıştır. Artık sosyalizmde bir dönemin, sosyalizmin ilkel ve vahşi döneminin sonu gelmiş ve sosyalizmde yeni bir döneme, olgunluk dönemine girilmiştir. Partimiz, sosyalizmin bu yeni döneminin önde gelen bir sosyalist hareketi durumundadır ve bu iddiayla devrimci çalışmalarını yürütmektedir.

---

[92]İmset. a.g.e. (1993). 386
[93]İmset. a.g.e. (1993). 301
[94]İnternet: (Ekim .2007) www.acikistihbarat.com/.../Kurt-acilim-raporu-david-philips-15102007-t. adresinden 14.4.2015 tarihinde alınmıştır.

Sosyalizmin yaratıcı ve bilimsel uygulamasını esas alan partimiz, sosyalizme kazandırdığı yeni yorumlarla olgunluk dönemi sosyalizmin gelişmesine katkı sunmaktadır. Partimizin sosyalizm anlayışı ve partimizde gerçekleşen sosyalizm, dünyada yaşanan sosyalizmleri aşmaktadır.

Sovyet düzenini ortaya çıkaran klasik komünist partilerin tasfiye olması ve Sovyetler birliğinin yıkılması sonucunda yeni bir dünya durumu ortaya çıkmıştır.[95]

Programda yer alan bu ifadeler, PKK'nın ideolojisinin katı, değişmez bir ideoloji olmadığı, sürekli gelişerek evrildiği, reel sosyalizmin aslında insan ve toplumdan kopuk olduğu, bu manada insanın mutluluğu için insanı ve toplumsal ilişkileri esas alan bir sosyalist anlayışın temel ideoloji haline getirilmesi gereği tartışmaya açılmıştır. Diğer bir deyişle, PKK'nın "Marksist-Leninist" çizgiden ayrılarak kendine özgü bir sosyalizm noktasına ulaşması zorunluluğu söz konusu programla açıkça ortaya konulmuştur. Bu fikri değişime bağlı olarak komünist semboller taşıyan orak çekiçli PKK bayrağı değiştirilmiş ve sosyalizmi çağrıştıran meşale sembolü kullanılmaya başlanmıştır.

Öcalan, daha sonra yargılanacağı Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde yapacağı savunmasında dönüşüm fikrinin 1990'dan sonra tesadüfen eline geçen Leslie Lipson'un "Demokratik Uygarlık" adlı kitabını okuduktan sonra doğduğunu, Isviçre ve Ingiltere gibi demokratik ülkeleri örnek vererek, başlatılan hareketin sorunları çözemeyeceğini, çözüm yolunun demokratikleşme alanında mesafe alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, ülkesi ve milletiyle bütünlüğü içinde demokratik uygulamalar çerçevesinde mümkün olabileceğini anladığını ve bundan sonra demokratik sistem üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırdığını söyleyecektir. Her ne kadar dönüşüm hareketini askeri yenilgi öncesi döneme kadar sarkıtıyor olsa da, yapılan açıklamaların mahkûmiyet şartları içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda Öcalan, yeni stratejisini "siyasal çözüm" olarak belirlemiş ve projesini "Demokratik Birlik Çözümü" şeklinde formüle etmiştir. Bu formüle göre;

1. Ülke bütünlüğünün ortak vatan gerçeğinin daha da güçlendirilmesi,

2. Demokratik Cumhuriyetin sosyal birlik ve bağımsızlık çerçevesinde olması,

---

[95]Özcan, a.g.e. (1999). (Ek: Politik Rapor, Parti Programı PKK 5. Kongresi 24 Ocak 1995); ayrıca bknz. Özgür Gündem Gazetesi, 1.2.1995. Ayrıca, Web: http://www. serxwebun.org,Serxwebun Dergisi, Sayı 196.

3. Toplumdaki dil ve kültür özgürlüğü sorununun can alıcı özünü teşkil etmesi,

4. Askeri ve silahlı güç yaklaşımları çözüm için anlamını yitirdiğinden terkedilecek,

5. Başta PKK olmak üzere yasadışı konumda olan birçok örgüt barışla birlikte normal siyasal ve yasal sürece kendini uyduracaktır.[96]

Bunun ise, Anayasa ve yasalarda yapılacak değişikliklerle ve uygulamalardaki aksaklıkların giderilmesiyle gerçekleşebileceğini söylemiştir. Öcalan'a göre "demokratik ulus", toplumun konfederal biçimde genişliğine ve derinliğine tümüyle örgütlenmesidir. Konfederal yolla demokrasi, eşitlik, adalet ve imkânlar paylaşılır"[97]

Öcalan, 2007 yılında avukatları aracılığıyla yaptığı bir açıklamada geçmişteki bu dönüşüm çalışmasını şu şekilde özetlemiştir;

> PKK reel sosyalizmin etkin olduğu bir dönemde kuruldu. Reel sosyalizmden etkilenmişti sonrasında reel sosyalizmin çöküşü süreci biliniyor ancak PKK reel sosyalizmin etkisi ile kurulduğundan reel sosyalizmin bu sürecinin etkilerini tam olarak üzerinden atamadı. 1994'lerde yaşanan genişleme ile de farklılaşmıştı. Ben daha önceki özellikle 'Bir Halkı Savunmak' kitabında bu süreci açmıştım madde madde koymuştum. Ulus devleti faşizmden sorumlu tutuyorum, ulus devlete ilişkin çözümlemelerim gittikçe derinleşiyor o son 124 sayfalık savunmamda bunları derinliğine işlemiştim. Ulus devletin çözüm olmadığını gördüm. İşte Kürt-Türk ilişkileri de öyle her zaman aynı değil. 1920'lerin cumhuriyeti ile 70'ler, PKK'nın kuruluş yılları aynı değil. 1990'larda yaşanan reel sosyalizmin çöküşünün etkileri sonra ulus-devlet çözümlemesi PKK'da bir sıkıntı yarattı. İşte o dönem bir ara örgütlenme olarak KADEK kuruldu.[98]

KCK Yürütme Konseyi Üyesi Duran Kalkan ise bu dönüşümü şu sözlerle ifade etmektedir:

> Bu doğru değerlendirmeyi tabii ki Önder Apo yaptı. Birincisi, burada Önder Apo'nun Kürdistan koşullarını doğru, somut, gerçekçi analiz etme durumu

[96] Öcalan, A. (2009). *Kürt Sorununa Demokratik Çözüm Manifestosu, Savunmalar I-II-III,* 73-84, *http://www.serxwebun.org/kitaplar/2009*

[97] Öcalan, a.g.e. (2009). 67.

[98] İnternet:(Aralık 2007). Web:http://www.gündemonline. adresinden 30.11.2007 tarihinde alınmıştır.

vardır. İkincisi, bu somut gerçekliğe göre bir özgürlük, eşitlik, demokrasi anlayışı yani bir ideolojik ilkeler bütünü yaratabilme gücü vardır…

Bu durum birleşince yeni bir kadro ve parti anlayışı ortaya çıktı. Her ne kadar bazı bakımlardan, reel sosyalizmden etkilenen, onlardan güç ve destek almaya çalışan yönü olsa da esas olarak Kürdistan'da özgürlük, eşitlik ilkelerini, ulusal demokratik hareketi geliştirecek bir parti oluşturma yönündeki çıkış esas oldu. Birinci değişiklik budur. Bu önemli bir değişikliktir.

Eğer böyle bir yenilenme olmasaydı ideolojik yenilenme ve örgütsel yenilenme yaşamasaydı kesinlikle gerillayı devam ettiremezdi. Çünkü 3. kongreye giderken zihniyet, tarz ve taktik bakımından mevcut gerilla düzeninde ciddi bir tıkanma vardı. O ölçü ve anlayışı devam ettirseydi gerillayı devam ettiremezdi. Gerillayı devam ettirebilmek ideolojik çizgide ve örgüt anlayışında yenilenmeyi getirmişti. Burada güçlü bir ideolojik yenilenme, yine örgütsel yeniden yapılanma ve yeni bir taktik anlayışı ortaya çıkardı. PKK'daki önemli bir değişim de budur. Bunu biz daha sonraki paradigma değişiminin bir ön adımı olarak tanımlayabiliriz. Aslında ilk doğuş dönemindeki reel sosyalizmi kısmen aşma ile üçüncü doğuş dönemindeki reel sosyalizmin paradigmasından kopma arasında 3. kongrenin ideolojik, örgütsel ve taktiksel alanda yaptığı değişiklikler, yenilenmeler orta bir halka, bir ikinci hamle oluyor.

Önderlik (değişimi) 1993'ten itibaren başlattı. Stratejik değişim olarak birinci ateşkesle birlikte başlattı. O zamana kadar devleti yıkıp, yeni bir devlet kurma PKK'nin stratejisiydi. Ateşkes ilan etmek demek, "ben seni yıkmaktan vazgeçiyorum, senin belli değişimin temelinde seninle uzlaşarak, çözüm üretmek istiyorum" demektir. Bu anlamda Önderlik ve parti stratejik değişiklik yaptı. Önder Apo'nun ilan ettiği birinci ateşkes bu yönüyle bir stratejik değişimdir. Fakat o stratejik değişiklik kendine uygun taktikleri gerektirdi. O stratejiyi hayata geçirecek örgüt isterdi. O örgütü oluşturacak ideoloji isterdi. Bunların hiçbirisi 98'e kadar olmadı. Stratejik değişiklik teorik tanıma kavuşturulamadı. Dolayısıyla ideolojiye, örgüte ve taktiğe ulaştırılmadı. Çetecilik tarafından sabote edildi, engellendi.

Önder Apo bunu 98 yazında çok net gördü. Artık bu biçimde olmaz, dedi. Biz stratejik değişikliği gündeme getirdik ama onu ideolojik, örgütsel, taktiksel tanımlarına kavuşturup, bir örgütsel yapılanmaya dönüştüremedik onun için etkili bir biçimde uygulayamıyoruz. Bu nedenle stratejik değişimi tanımlamalıyız, köklü yapmalıyız, stratejik değişimin gerektirdiği ideolojik, örgütsel değişimi, taktik değişimini de ön görmeliyiz. Aslında Ağustos 98'den itibaren böyle bir süreci başlatma kararı aldı, onu tanımladı, ilan da etti. Buna uygun olarak 1 Eylül 1998'de üçüncü tek yanlı ateşkes sürecini başlattı. Ateşkes süreci içerisinde böyle bir değişim ve dönüşümü yaşamak istedi.[99]

PKK'nın ideolojik değişimi ve dönüşümü zorunlu olarak örgütün stratejik hedef ve taktiklerine de yansımıştır. Öcalan silahlı propagandayı tamamen terk etmemekle birlikte giderek silahlı propaganda yöntemi yerine "siyasallaşma sürecine" evrilmeye başlamıştır. PKK, 1994 ve 1995 yıllarında yurt içindeki ve yurt

[99]İnternet: Aralık 2006 Web: http://firatajans.com/archive.adresinden 17.09.2011 tarihinde alınmıştır.

dışındaki siyasi faaliyetleri "Kürt kimliğinin tanınması" eksenine oturtmuştur.[100] Esasen Öcalan stratejik bir hamle yaparak, ulus devlet hedefli ayrılıkçı hareketlerin kıymeti harbiyesinin kalmadığı bir yeni dünya düzeninde "ayrılık" yerine demokrasi ve özgürlük temelli "demokratik birlik" tezini koyarak örgütünün varlığını korumayı hedeflemiştir. Bu stratejinin oldukça başarılı olduğu bu gün yadsınamaz.

1995 Seçimlerine bu bağlamda Kürt milliyetçiliği ve Kürt kimliğinin tanınması söylemiyle giren HADEP'in bir önceki seçime göre Bölgedeki oy oranını % 17'ye kadar artırmış olması, PKK'nın ideolojik ve stratejik değişim çabalarının ve başlayacak olan bir siyasallaşama sürecinin kitle nezdinde tasdik edileceğini somut olarak ortaya çıkarmıştır. HADEP'in aldığı oy "Bölgede bir siyasi coğrafya"nın oluştuğu ve "Kürt ulusal bilinci" yaratmaya dönük faaliyetlerin Bölge halkı tarafından desteklendiği biçiminde yorumlanabilir. Ağır bir terör süreci yaşayan ve terör baskısı gören bölgede bir sosyal ve siyasal taban oluştuğu da söylenebilir.[101]

Öcalan, Ağustos 1998'de yaptığı bir açıklama ile PKK'nın ordulaşamadığını yani stratejik dengeden stratejik saldırıya geçemediğini ancak şimdi siyasallaşacağını söyleyerek, PKK'nın yeni stratejisini de izah etmiştir. Bu strateji esas itibarı ile PKK kadrolarının kendilerini gündemde tutarak, PKK'ya Batı dünyasının siyasal desteğini sağlamak ve Türkiye'ye bir çözüm dayatma politikalarına zemin hazırlamaya yöneliktir. PKK daha Öcalan yakalanmadan askeri mağlubiyeti kabul etmiştir.[102]

PKK, 1997, 1998 ve Abdullah Öcalan'ın yakalandığı 1999 yılları boyunca yasallaşma çabalarına ağırlık verdiği söylenebilir. Bu amaçla hem Türkiye'de hem Avrupa'da siyasal çalışmalar ve organizasyonlar ön planda oldu. Öcalan ve PKK, faaliyetlerini legalleşme, Kürt kimliğinin tanınması, kültürel haklar, yurtiçinde siyasete legal yollardan katılma ve ağırlık koyma ekseninde yürüttü. Öcalan ve PKK Eylül 1998 de başlayan ve Öcalan'ın yakalanmasıyla sonuçlanan süreç ve sonrasında "Bağımsız Kürdistan" tezinden uzaklaşarak, yeni koşullarda, strateji değişikliğine yöneldi.[103]

1.2. "Rehinelik" Dönemi ve PKK'nın Dönüşümünde 2. Evre. (1999-2002)

---

[100]Bila, a.g.e. (2004). 64.
[101]Bila, a.g.e. (2004). 65.
[102]Özdağ, a.g.e. (2008). 221.

Güvenlik güçlerinin geliştirmiş olduğu DYÇ konseptli yeni mücadele yöntemleri karşısında içine düştüğü çaresizliği bir türlü aşamayan örgütte, örgüt içi infazlar ve isyanlar başlamıştır. Bunun sonucunda güvenlik güçlerinin düzenlemiş oldukları nokta operasyonlarla önce örgütün ikinci adamı olarak kabul edilen ve Hatay bölgesinde savaşmaktan kaçındığı için Öcalan tarafından tutuklattırılmış olan Şemdin Sakık, Cemil Bayık'ın kontrolündeki PKK kampından kaçarak Barzani Kuvvetlerine sığınmış, daha sonra Genel Kurmay Başkanlığı'na bağlı Özel Kuvvetlerin Kuzey Irak Bölgesi'ne düzenlediği bir nokta operasyonla yakalanarak Türkiye'ye getirilmiştir.

Türk Devleti operasyonlarla çökerttiği örgütün artık başını da koparmak istemektedir. Suriye'de ikamet ettiği bilinen Öcalan'ın Türkiye'ye teslim edilmesi için harekete geçilmiştir. Türkiye'nin Suriye'ye karşı uyguladığı kriz yönetimi baskısı üzerine Abdullah öcalan, 9 Ekim 1998 günü Abdullah Sarıkurt adına düzenlenmiş sahte pasaportla ve havayoluyla Atina'ya geçmiştir.

Yanında PKK Yunanistan sorumlusu Rozerin (K) Ayfer Kaya olduğu halde Yunanistan yetkilileriyle görüşen Abdullah Öcalan, aynı gün Moskova yakınlarında bir yere gelmiştir. Burada Jerinovski'nin partisinden milletvekili olan Mitrapano'nun tahsis ettiği evde 33 gün süreyle barınmıştır.

Rus Hükümeti'nin sıkıştırması üzerine yine aynı pasaport ile 12 Aralık 1998 günü Roma'ya gelmiştir. Roma'ya gelişinde Italyan milletvekili Mantovani ile ERNK Roma Temsilcisi Ahmet Yaman hazır bulunmuşlardır.

16 Ocak 1999 günü Italyan Hükümeti'nin de isteği ile yanında Ahmet Yaman olduğu halde tekrar Rusya'ya gelmiştir. Rus Hükümeti'nin baskısı sonucu, 29 Ocak 1999 günü Rusya'dan Atina'ya geçmiştir. Yunanistan yetkilileriyle görüştükten sonra 31 Ocak 1999-1 Şubat 1999 tarihleri günü ve gecesi evvela uçakla Belarus-Minsk havaalanına gelmiş, aynı gün Atina'ya geri dönmüştür. Yine aynı gün Korfu Adası'na götürülüp getirilmiştir. 2 Şubat 1999 günü Atina'dan Kenya'nın başkenti Nairobi'ye getirilmiş ve Yunanistan Büyükelçiliği'ne yerleştirilmiştir. 15 Şubat 1999 günü Nairobi'de Hollanda'ya gitmek üzere yola çıktığında Türk güvenlik kuvvetlerinin operasyonu sonucu yakalanmış ve Türkiye'ye getirilerek İmralı

---

[103]Bila, a.g.e. (2004). 72.

Adası'nda gözetim altına alınmıştır. Türk adaletine teslim edilen Öcalan tüm dünyaya açık olarak yapılan yargılanmasında, idama mahkûm edilmiştir.

Dönemin Türk hukukuna göre idam cezasının infazı TBMM'nin infazı onaylamasına bağlıdır. Dolayısıyla Öcalan'ın hayatı artık TBMM ve hükümetin iki dudağı arasındadır. Bu yüzden Öcalan devletin elinde adeta bir "rehine" durumundadır. 57. Hükümetin koalisyon ortağı MHP, Öcalan'ın idamının infazının o tarihten sonra gerçekleşecek terör eylemlerine bağlı olduğunu diğer bir deyişle rehinelik durumunu, açıkça ifade etmiştir. Yani terör eylemleri devam edecek olursa Öcalan AİHM'nin durdurma kararına rağmen idam edilecektir. Öcalan'ın Türkiye'ye teslim koşulları düşünüldüğünde MHP'nin bu açıklamasını ideolojik duruşun pratik koşullara uyarlanması olarak değerlendirebiliriz. Bu açıklama önemli bir etki yaratmıştır ki, o da; Öcalan kendi idamını geciktirmek amacıyla militanlarının Türkiye topraklarını terk ederek Kuzey Irak'a çekilmesini ve örgütün ateşkes ilan etmesini istemek zorunda kalmıştır. Bu bağlamda Öcalan 03.04.1999 günlü ikinci ifadesinde şöyle demektedir:

> ... bildiğiniz gibi PKK'nın da kurucusu benim, PKK kurulurken programını da yaptık. O zaman Kürtlerin bağımsız bir Kürdistan kavramı da vardı. Marksist temele dayalı yeni bir sistem getirecektik. Ancak değişen olaylar ve zaman, bize bu programın hayali olduğunu gösterdi... Kürt Devleti kurmanın mümkün olamayacağı ilmen de sabittir, gerekli de değildir. Mevcut Türkiye Cumhuriyeti Devleti içerisinde de demokratik ortamda her şeyin gerçekleşmesi mümkündür. Ben bu sonuca vardım.
>
> Pratiğim yakınen incelenirse şu çok açık görülecektir ve kitap dolusu belgelerle kanıtlanacaktır. En iyi anlamlı ve mümkün olan özgürlük ve bağımsızlık bu yer Kürdistan da olsa ancak Türkiye'nin genel Misak-ı Milli sınırları içerisinde mümkündür. Bilimsel olarak kanıtlamak zor değildir. Ayrılmış bir Kürdistan bitmiş ve bir gücün kuklası, işbirlikçilerin malikânesinden öteye gidemeyecek bir Kürdistan'dır. Ayrılmış bir Kürdistan halkın değil, yabancı ve işbirlikçilerin olabilir, ki bu ağırlıklı olarak hayaldir.[104]

Bu amaçla 7 Temmuz 1999 da PKK Başkanlık Konseyi'ne 5 sayfalık bir mektup yazarak Türkiye topraklarında bulunan PKK kuvvetlerinin "sınır dışına çekilmesi" talimatını iletmiştir. Mektubun en önemli kısmı, bu kararın "silahlı mücadeleye son verme ilanı" olmasıydı. Öcalan, önerisini şu şekilde dile getirmiştir: "Şiddetin pratik olarak da güvenceli olarak da sona erdiğini kuşku

---

[104]İnternet: (Eylül 2009).*Adullah Öcalan'ın Ankara DGM'de verdiği yazılı savunma. Web*:http://www.nasname.com/tr. adresinden 12.05.2010 tarihinde alınmıştır.

götürmez bir biçimde kanıtlamak gerekiyor. Bu durumda en etkili sonuç alıcı yol, herkesi üzerine düşeni yapmaya zorlayacak ve aynı zamanda kolaylık sağlayacak olan, barış için silahlı mücadeleye son verme ilanıdır. 1 Eylül 1999'da silahlı mücadeleye son verdiğimizi açıklamak ve güçlerimizi sınır gerisine, Güney'e çekip sürece göre değerlendirmek ve hazırlıklara çekmektir."[105]

Bu dönemde PKK bir eylemsizlik sürecine girmiştir. Yurt içindeki silahlı militanlarını Kuzey Irak Bölgesine geçirmiş ve tek taraflı ateşkes ilan etmiştir. 2002 yılına kadar Türkiye içerisinde sadece 41 silahlı militanın kaldığı bilinmektedir. Fakat bütün bu müspet gelişmeler karşısında Türkiye Hükümetleri ve güvenlik bürokrasisi gerekli sosyal, ekonomik ve siyasal ek tedbirleri alamamış ve terörün "kökünü kazıma" fırsatını ıskalamıştır. Devlet, Abdullah Öcalan'ın talimatıyla PKK'nın Türkiye içindeki güçlerini sınır dışına çekmesini, örgütün kendisini yeniden toparlaması için zaman kazanmaya yönelik taktik bir hamle olarak değerlendirmiştir. Çünkü PKK silahı bırakmamış, militanlarını da dağıtmamıştır.

Ancak sağlanan geçici rahatlama, örgütün Kuzey Irak'taki kamplarına operasyonlar düzenlenerek tamamen yok edilmesi konusunda Devlet ve hükümet nezdinde isteksizliğe neden olmuştur. İlker Başbuğ bu konudaki görüşünü şöyle açıklamaktadır: "Üstün güvenlik güçleriyle karşılaşan teröristler, daha güvenli bölgelere doğru dağılmaya çalışır. 1999'da Türkiye'de bu durum yaşanmıştır. Yurt içinde yenilen PKK, o andaki gücünü oluşturan 3000'e yakın teröristini Irak'ın kuzeyine çekmiştir. Bu grubun etkisiz hale getirilmemesi, PKK'nın ileride tekrar sahneye çıkmasına olanak sağlamıştır."[106] Kuzey Irak'a geçen PKK militanlarının silahsızlandırılamamasında ABD'nin Türkiye ve Bölgeye ilişkin politikaları da etkili olmuştur.

1994'te örgütten ayrılan PKK'nın eski yöneticilerinden Nizamettin Taş, ABD'nin Irak işgalinden önce yaşanan tartışmaları, alınan kararları ve Abdullah Öcalan'ın avukatları aracılığıyla PKK'nın silahsızlanmasını nasıl engellediğini anlatıyor:

> Gerilla savaşları, Soğuk Savaş'ın çelişki ve ilişkilerinden yararlanarak varlık sürdürüyordu. Sovyetler'in bitişi aslında gerillanın da bitmesi anlamına geliyordu. Ondan sonraki gerilla savaşlarının ömrünü bölgesel dengeler ve konjonktür belirler oldu. Biz de zaten savaşın nasıl devam edeceğini tartışmaya başlamıştık. Öcalan'ın yakalanması bu tartışmaları bitirdi. Çünkü PKK'nin bir 'önderlik' hareketi olduğu söyleniyordu. Her ne kadar birey kastedilmiyor dense

[105]Kapmaz, C. (2011). *Öcalan'ın İmralı Günleri*, (Birinci baskı) İstanbul: İthakı Yayınları, 88,89.
[106]Başbuğ, İ. (2011) *Terör Örgütlerinin Sonu*, (Birinci baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi, 146.

de önderlikten kasıt Öcalan'dı. Dolayısıyla onun esir düşmesi PKK'nin de esir düşmesi anlamına geliyordu…

Sonra biz ABD ile ilişkiye geçtik, görüşmeler oldu, fakat 1 Mart tezkeresinin kurbanı olduk. Çünkü her ne kadar Amerikan Dışişleri Türkiye yanlısı olsa da Pentagon'da Ankara'ya karşı inanılmaz bir tepki doğmuştu. Onlar PKK'nin silah bırakmasını değil, Türkiye'ye karşı savaşı sürdürmesini istiyorlardı. PKK'yi öne sürerek Türkiye'yi cezalandırma düşüncesi ön plana geçti. …. Dolayısıyla bizim tezler açığa düştü. Sonradan anladık ki KYB ve KDP de savaşın durmasını istemiyormuş.[107]

İdam cezasının Türk hukuk sisteminden tamamen çıkarılmasıyla ölüm tehdidini ilelebed savuşturan Öcalan'ın talimatlarıyla Örgüt, 1 Haziran 2004 tarihinden sonra terör eylemlerine yeniden başlamıştır.

Terör örgütü PKK, Öcalan yakalandıktan sonra 02-23.01.2000 tarihleri arasında Olağanüstü 7. Kongresi'ni gerçekleştirerek aldığı bazı kararları, 09.02.2000 tarihinde bir bildiri ile kamuoyuna duyurmuştur. Alınan bu kararlarda, "Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi" adı altında yeni bir program oluşturulduğu ve bununla Kürt sorunun çözümü için, Türkiye'nin demokratik dönüşümünün sağlanmasının amaçlandığı ifade edilmektedir.

Kongre'ye İmralı Adası'nda tutuklu bulunan Abdullah Öcalan 4 Aralık 1999 tarihli "Kürtler demokrasinin motorudur" başlıklı 20 sayfalık bir rapor göndermiştir. Örgütün temel stratejisini değiştirdiği bu kongrede alınan kararlar şöyledir:

1) Silahlı mücadelenin bırakılması resmen kabul edilmiştir.

2) Yeni parti stratejisinin temel mücadele biçimi, "demokratik siyasal mücadele" olarak kabul edilmiştir.

3) Silahlı mücadele gücü olan ARGK'nin Türkiye'nin demokratik dönüşümü ve Kürt sorunun çözümüne bağlı olan varlığı, "Halk Savunma Gücü" biçiminde düzenlenmiştir.

4) Cephe örgütlenmesi olan ERNK'nın yerine her alanda "Demokratik Halk Birlikleri" (DHB) örgütlendirilecektir.

5) yeni parti yönetimiyle birlikte, Abdullah Öcalan oy birliğiyle yeniden PKK'nın Genel Başkanı seçilmiştir.

6) PKK Merkez Komitesi, "Parti Meclisi" adını almıştır.

7) Parti Meclisi üye sayısı 41'e yükseltilmiştir.

8) PKK Başkanlık Konseyi'nin 7 kişiden oluşan sayısı 9'a çıkarılmıştır.

---

[107]Çakır, R. (27.0.2013) *Yeni İmralı sürecinin yolu Irak'tan geçmek zorunda. Vatan Gazetesi.*

9) PKK bayrağı kırmızı zemin üzerinde sol üst köşede bir güneş içinde yer alan kırmızı bir yıldız şeklinde belirlenmiştir.[108]

Kongrede ayrıca Abdullah Öcalan'a yönelik kapsamlı bir değerlendirme raporu hazırlanmıştır. Yine Öcalan'a yönelik olarak 12 maddelik bir çalışma programı karar altına alınmıştır.

Örgüt bununla da yetinmeyip, 8. Kongresi'nde ismini Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK) olarak değiştirmiştir.

PKK-KADEK, Öcalan'ın yakalanmasıyla birlikte hedef ve stratejisini değiştirdiğini artık açıkça ilan etmiştir. Bu bağlamda örgütün, silahlı mücadele yöntemlerinin yanında, yasal oluşumlarla da siyasal alanda mücadele yöntemleri geliştirdiği söylenebilir.

Öcalan'ın dava sürecinde verdiği ifadelerde ve yaptığı savunmalarda özet olarak; 1993'ten sonra bütün çabasını PKK'yı şiddet unsurundan arındırıp siyasi kanal içerisine sokmayı amaçladığını, kendisinin uzun örgüt hayatında Kürtlerin özgürlüklerini Türkiye içerisinde bulduklarını gördüğünü, Kürtlerin derdinin ayrı bir devlet kurmak olamayacağını, federasyon ve otonominin çözüm olmadığını, bundan daha ileri bir çözümün demokratik sistem olduğunu, Türkiye'de de mevcut sistemde, Kürtlerin siyasal haklarının var olduğunu, 1990'lardan sonra Kürtler ile ilgili kültürel hakların geliştiğini ve halen yürürlükte olduğunu, Kürtçe kaset de çıkarıldığını, Kürt Enstitüsü kurulduğunu, Kürtlerin oy verdiği bir parti ve kültür derneklerinin olduğunu, bütün bu olanların Türkiye'de Kürtlerin özgür ifade hakkının geliştiğinin göstergesi olduğunu, PKK programının politik ve siyasi değerinin olmadığını, kavram olarak Kürdistan ibaresini kullandığını, coğrafi olarak ele aldığını, Kürt devleti kurmanın mümkün olmayacağının ilmen de sabit olup, gerekli de olmadığını, mevcut Türkiye Cumhuriyeti Devleti içerisinde demokratik ortamda her şeyin gerçekleşmesinin mümkün olduğunu, kendisinin bu sonuca vardığını beyan etmiştir.

Öcalan'ın AİHM e gönderdiği ek savunmasında şu ifadeler yer almaktadır:

Eskiden bağımsız, birleşik ve sosyalist bir Kürdistan sloganı sıkça atılırdı. Milliyetçilikten kaynaklanan bu slogan hem ideolojik, hem de politik-pratik açıdan gerçekçi olmamaktadır. Ütopik olarak kulağa hoş gelse de, daha doğru olan yurtseverlik ve enternasyonalizm sloganı şu temelde olsa daha gerçekçi

[108] Töreli, T. (2002). 149.

olacaktır: Çatısı altında bulunulan her ülke ve devlet için geçerli olmak üzere "Demokratik ülke, Özgür Anayurt", tüm Ortadoğu açısından "Demokratik Ortadoğu, Birleşik Anayurt". Bu iki temel slogan tüm Ortadoğu halkları açısından geçerlidir.[109]

Öcalan'ın yargılanma süreci ve sonrasında kendini yeni tarihsel döneme ve koşullara uyarlama platformu olarak nitelediği dönüşüm bir taktik adımdan öte "ideolojik-siyasi" bir paradigma değişimidir. Öcalan savunmasının girişinde, bu konuda şunları söylemektedir*:*

Savunmamın temeli... Kürt sorunu ve PKK öncülüğündeki son isyanda, tarihi bir uzlaşma ve çözüm imkânının nasıl geliştirilebileceğidir." "Geçmişi değerlendirmek, program ve siyasi çizgi düzeyinin, yaşanılan somut gerçeklik ışığında çözüme vardırmak büyük önem taşıyordu. Benden çok yönlü beklenen de buydu. Dışarıda kısmen yapmaya çalıştıklarımı burada bir çözüm platformuna dönüştürmek en pratik yoldu. ... bu aşamada taraflar 'çözüme gidiyorlar' demem, aşırı iyimserlik olur -ki birçok tehlikeyi beraberinde getirebilir- ama ergeç gerçekleşecek en uygun çözüm yolu olduğuna dair, inanç ve kanım güçlüdür.[110]

Öcalan bu sözleriyle, örgütün ideolojik pusulasını Marksist-Leninist kutuptan liberal demokrasiye doğru döndürüyor, "Kürt sorununu" ve bu sorunla bağlantılı tüm öteki sorunları yeni bir değerlendirmeye tabi tutarak ortaya tümüyle yeni bir ideolojik-politik söylem koyuyordu. Aslında Öcalan, bir strateji olarak silahlı şiddeti tamamen terk etmiyor, ve/fakat örgütün ideolojik temellerini, silahlı propaganda stratejisinin çerçevesini, hedeflerini ve kapsamını değiştiriyordu.

Öcalan 23 Haziran 1999 tarihinde Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde yapmış olduğu savunmada PKK'daki değişimin nedenlerini şu şekilde izaha çalışmıştır:

Sovyet sisteminin 1990'lara doğru çözülüşü, en az 200 yıl önceki Fransız Ihtilali kadar demokratik dönüşüm üzerinde etkide bulunma potansiyeli taşır. Gerçekten başta Doğu Avrupa olmak üzere, dünyanın pek çok ülkesinde demokratikleşme yönünde gelişmelere yol açmıştır. ....

Işte PKK'nin dönüşüm gerçeğinden bahsederken her şeyden önce dünya ve ülke çapında bu gelişmelere objektif olarak dayandırıyoruz. PKK'nin kuruluş

---

[109]Öcalan, A. (2001). *Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa, Cilt II, Halk Cumhuriyetine Doğru,* (Birinci Baskı). İstanbul: Mezopotamya Yayınları,188.

[110]İnternet: (Eylül 2009).*Adullah Öcalan'ın Ankara DGM'de verdiği yazılı savunma. Web:*http://www.nasname.com/tr. adresinden 12.05.2010 tarihinde alınmıştır.

yılları; Soğuk Savaşın katı ideolojik kamplara ayrılmış, Kürt objektivitesinin ağır bir inkâr ve iradesizliği yaşadığı statükocu yıllardır. ....

1990'larda dünya genelinde birçok örgüt yapısında olduğu gibi, Türkiye'deki partiler, örgütler yapısında da kaçınılmaz olarak, dönüşüm yaşanacaktır. Yaşandı, daha da yaşanacaktır. PKK'de de yaşanılan ağır çatışma ortamı nedeni ile bu yönlü gelişmeler ortaya çıkacaktı. Benim bu yıllarda PKK program ve eski propaganda sloganlarını terk etmem ve yeni arayışlara girmem bu nedenlerle bir çıkmazı değil, bir kaçınılmazlığı ifade eder. Eleştirilmesi gereken yan, geç olması ve net formüle edilememesi ve PKK kongre ve programına yeterince yansıtılamaması noktalarında olmalıdır. Dönüşüm zorunluluğu inkâr edilemez. Bu nedenle program aşılmıştır. Yani ayrı bir devlet veya o anlama gelebilecek, program formülasyonun gerçekçi ve gerekli olmadığı ortaya çıkmıştır. ....

Burada bir dar taktik yaklaşım yoktur. Hayatın deneyiminden geçmiş çok önemli dersler çıkarmış bir tecrübenin doğurduğu olgunlaşmış bir anlayış söz konusudur. ….

Aynı doğrultuda bir gelişme son seçimlerde HADEP'in yerel iktidarlaşma, otorite olma da diyebileceğim bir gelişmenin yaşandığı, 40'a yakın önemli il ve ilçede belediye kazanımının da demokratik devletleşme yani; Demokratik Cumhuriyetle demokratik temelde siyasal irade birliği anlamına geldiği, Kürt toplumunda ilk defa bu kapsamda demokratik bir iradenin ortaya çıkmasının üniter devlet içinde devlet gücü anlamına geldiği inkâr edilemez. ....

Demokratik çözüm tezleriyle dile getirmek istediğim, geç de olsa ve istenildiği gibi formüle edilememiş de olsa bu tarihsel gelişmeyi görme ve katılma öngörüsü ve iradesidir. Ne taktiksel günü kurtarma amaçlı bir yaklaşım, ne de ilkesiz bir dönüşümdür.[111]

Yani Öcalan, PKK'nın Kuruluştaki Marksist-Leninist ideolojisini '70'li yılların "ağır ideolojik yaklaşımlı" kargaşa ortamında, gençlik ve tecrübesizliğin ürünü olan bir etkilenme saymakta, fakat bugün ulaşılmış bulunan "güç ve olgunluk" düzeyinde artık terk edilmesi gerektiğini savunmaktadır.

"PKK'da dönüşüm sorunları" başlıklı bölümde, Sovyet sisteminin çöküşünü demokrasinin büyük zaferi saymakta ve bu gelişmenin Türkiye'de de demokratik gelişmenin önünü açtığını ifade etmektedir. Öcalan'a göre PKK'nın dönüşümü fazlasıyla gecikmiş bir ihtiyaçtır: Aslında PKK'nın "kendini dönüştürmesi gereken yıllar" '90'lı yıllardır. PKK "dünya çapındaki gelişmeleri görerek kendini zamanında dönüştürebilmeliydi. Bunu "bir devrimci örgütten demokrat örgüte dönüşerek" yapmalıydı. Kürt sorununun çözümünde oynadığı tarihi rolü de ancak bu tür bir

---

[111]İnternet: (Eylül 2009).*Adullah Öcalan'ın Ankara DGM'de verdiği yazılı savunma. Web:*http://www.nasname.com/tr. adresinden 12.05.2010 tarihinde alınmıştır.

dönüşüm sayesinde tamamlayabilirdi."[112] diyerek ideolojik rezervlerinin olmadığını ve pragmatik tutumunu su götürmez biçimde ortaya koymuştur.

PKK'nın Marksist-Leninist çizgiden demokrat bir örgüte zamanında dönüşememesini bir tarihi hata olarak kabul etmekte ve bu tarihi hatayı şöyle ortaya koymaktadır:

> Devlet aslında bu yıllarda genelde olduğu gibi ciddi kabuk değiştiriyor. Özellikle Sovyetlerin çözülüşü, Körfez Savaşı sonrası Türkiye'yi yakından ilgilendiren gelişmeler, Kürt meselesine çözümü hayati kılıyor ve bunun yolu da, gerçekten gecikmiş temel ihtiyaç olan kapsamlı, bir demokratikleşmeden geçiyor. PKK burada direndi. Kendini geliştirmeden ziyade aşırı tekrarlayarak direndi. Tek çareyi bunda görüyordu. Hâlbuki reel-sosyalizmin çözülüşünden demokratik çözüm tarzını çıkarabilmeliydi... Dünya çapında reel sosyalizm çözülüyor, Sovyet sistemi dağılıyor, çözüm kör-topal bir demokraside görülürken bundan şüphesiz önemli sonuçlar çıkarılmalıydı.[113]

Öcalan yeni stratejisini kurarken "ayrılık" ve "bölünme" gibi kavramların reddini, kendi tezinin meşruiyeti için zorunlu bir husus kabul etmektedir:

> Bu vesileyle Kürt olgusundan duyulan korkunun geçersizliğine ilişkin bazı kavramlara açıklık getirmek önem taşımaktadır.
>
> Birincisi, ülke bütünlüğü ve birliği konusunda duyulan hassasiyettir. Bu hassasiyet daha çok Kürt meselesinden duyulan korkudan ileri gelmektedir. Korku inkarı, inkar dengesiz isyan ve sürekli bunalım getirmiştir. Sonuç ise kendini kandırmak ve muazzam maddi ve manevi kayıplardır. Halbuki ülkenin bütünlüğünün Kürtlerin de kendi anayurdunda kardeşçe dil ve kültürel varlığını yaşayarak daha sağlam tesis edileceği açıktır. Kürtlere tanınacak özgürlüğün ayrılıkla ve ayrı ulus olmayla sonuçlanacağından korkulmaktadır. Ayrılığın yararsızlığı ve anlamsızlığı özgür tartışmayla rahatlıkla kanıtlanabilir" demektedir.[114]

Öcalan AİHM'e gönderdiği savunmasında stratejik hedef değişikliğine de yer vermiştir. Öcalan, "Bağımsız Kürdistan" yerine dört ortaklı konfederatif bir yapı önermektedir. Bunu; "Kürdistan'da halkın kendi öz yönetimi + genel kamu otoritesi olarak devlet" şeklinde formüle etmektedir. Formülün içeriği ise "Demokrasi + genel kamu otoritesi olarak Türkiye, İran, Irak ve Suriye devleti" olarak

---

[112]İnternet: (Eylül 2009).*Adullah Öcalan'ın Ankara DGM'de verdiği yazılı savunma. Web*:http://www.nasname.com/tr. adresinden 12.05.2010 tarihinde alınmıştır.

[113]İnternet: (Eylül 2009).*Adullah Öcalan'ın Ankara DGM'de verdiği yazılı savunma. Web*:http://www.nasname.com/tr. adresinden 12.05.2010 tarihinde alınmıştır.

[114] Öcalan, A. (Haziran 2004) Bir Halkı Savunmak. Weşanen Serxwebun. 403 İnternet:Web :www.serxwebun.org/kitaplar /birhalkisavunmak/files/assets/.../page403.html adresinden12.05.2010 tarihinde alınmıştır.

doldurulmaktadır. Yani bu ülkeler genel otorite olarak kabul edilirken bu ülkelerde yaşayan Kürtler bağımsızlık talepleri olmadan demokratik cumhuriyet içerisinde özel statülü olarak yaşayacaklardır.[115]

Dolayısıyla Öcalan artık "Bağımsız Birleşik Kürdistan" yerine "konfederalizm ve demokratik cumhuriyet" tezini ortaya atmakta, Türkiye de dahil olmak üzere bölge ülkelerinde "demokratik yapılanma" isteğini dile getirmekte ve bağımsızlık yerine "Kürt kimliği ve kültürel haklar" talebini öne çıkarmaktadır.

- Kürt sorununun silahlı mücadele yerine siyasal mücadele ile çözülebileceği,
- Sorunun, ayrılıkçılık yerine, Türkiye'nin üniter bütünlüğü içinde çözülebileceği,
- Kürt kimliğinin yasal olarak tanınmasının, Kürt kültürünün gelişmesine yönelik faaliyetlerle bu kimliği temsil edecek siyasal organizasyonlara izin verilmesinin sorunun çözümü için yeterli olacağı belirtilmektedir.

Öcalan, Kürt sorununu bir ulusal bağımsızlık meselesi olmaktan çıkardıktan sonra, meseleyi bir kültürel kimlik ve hakların tanınması sorunu olarak tanımlamak suretiyle önerdiği "konfederalizm ve demokratik cumhuriyet" tezinin içerisini somut önerilerle doldurmaya çalışmaktadır. Kürtlerin "kurucu ulus" olarak kabul edilerek, Türkiye ulusu kavramının benimsenmesinin sorunu çözeceğini ileri sürmektedir.[116]

Esasen bu tez örgütün ideolojik bakımdan küresel bağlamda, askeri olarak ise Türk Devleti karşısında yenilmiş olmasının getirdiği bir arayıştır. Zira örgüt bu duruma kendi inisiyatifi ile gelmemiş, kendisi dışında gelişen ve önleyemediği; Öcalan'ın yakalanması, uluslararası konjonktürdeki değişim, silahlı eylem stratejisinin tıkanması, örgütlenme ve lojistik sorununun büyümesi, bölge halkının istenen desteği vermemesi gibi etkenler, örgütü bu değişime zorlamıştır.

KCK Yürütme Konseyi Üyesi Duran Kalkan ise Öcalan'ın gerçekleştirmeye çalıştığı dönüşümü şu şekilde daha da netleştirmektedir:

> Önderlik başlattığı süreci koşullar ne kadar zor olursa olsun onlara aldırmadan derinleştirerek, sürdürdü. Öncelikle yeni bir değerlendirme ortamı yaratmak istedi. Ateşkesi uzun süreli kıldı. Güçlerin güneye çekilmesini ön gördü. Böylece yeni bir stratejinin uygulanma zemini ile stratejik değişimi

---

[115]İnternet: (Eylül 2009).*Adullah Öcalan'ın Ankara DGM'de verdiği yazılı savunma. Web:*http://www.nasname.com/tr. adresinden 12.05.2010 tarihinde alınmıştır.
[116]Bila, a.g.e. (2004). 92-93.

yapmanın zeminini, koşullarını olgunlaştırmaya çalıştı. Bu temelde de stratejik değişimi ve onun gerektirdiği ideolojik, örgütsel, taktiksel yenilenmeyi yaratma sürecine girdi. Öncelikle Kürt sorununun demokratik barışçıl çözümünü gerçekleştirecek demokratik Cumhuriyet çözümünü, demokratikleşme çözümünü koydu.

AİHM savunması bu temelde Ortadoğu çapında Kürt sorununun barışçıl, demokratik çözümünü ön gören programdır. Bunu tanımladı fakat bu işin bir yanıydı. Egemen devletler nezdinde Kürt sorununun çözümü nasıl olacak, onu ön görüyordu. Bu çözümde Kürtlerin tutumu ne olacak?

Ona tam cevap vermiyordu. Cevap vermemesi demek eski ulusal Kürtuluş hareketleri gibi bir çözümü ön görmeyi içinde taşıyordu. O da dünyada tasfiye olmuştu, artık içinde bulunduğumuz koşullarda başarı şansı yoktu. Dolayısıyla bir çözüm olmuyordu. PKK'nın sürece dair düşüncede yeterince çözüm gücü olamama dediğimiz gerçeği böyle ortaya çıktı.

Burada yoğun bir ideolojik arayış, yoğun tartışma, inceleme çok üst düzeyde derin bir yoğunlaşmayı Önderlik yaşadı. Nihayet 2003 yazında bu noktada da çözümü buldu. Çözümü nerede buldu? Kapitalist moderniteyi eleştirmede buldu. Yani paradigma değişiminde buldu. Sosyalizmle devlet, demokrasi ile devlet arasındaki ilişkiye gerçekçi doğru çözüm getirmekte buldu. O zamana kadar sosyalizm de demokrasi de devlete bağlıydı. Devletçi sosyalizm, devletçi demokrasi vardı. Devletsiz ne sosyalizm ne demokrasi tanımlanabiliyordu. Oysa ki sosyalizm de demokrasi de devletle çelişen olgulardır. Böyle ciddi bir teorik yanlışlık mevcut sosyalizm anlayışında teorik kuramında vardı, onu çözdü. Paradigma değişimi orada ortaya çikti. Sosyalizmi devletten kurtardı, demokrasiyle bütünleştirdi. Demokrasiyi devletten kurtardı, devlet egemenliğinden kurtardı. Sosyalizmle birleştirdi. Böylece demokratik sosyalizm anlayışını, özgürlük, eşitlik ilkeleriyle demokrasi ilkesi arasındaki bütünlüğü ortaya çıkardı. Bu tarihsel önemde bir düşünsel gelişmedir.

Özgürlüğü ve eşitliği demokrasiyle birleştirdi. Böylece sosyalist teoride paradigma değişimini ortaya çıkardı. Bu değişime dayalı olarak da yeni bir sosyalizm tanımı ortaya çıkardı. Demokratik sosyalizmi tanımladı. Demokratik sosyalizmin pratikleşmesi olarak devlet ve iktidarı araç olmaktan çıkartarak, demokratik Konfederalizmi tanımladı. Yani toplumların devlet olarak örgütlenmediği bir örgütsel sistem içinde baskı, sömürü, eşitsizlik ve adaletsizliğin olmadığı bir toplumsal örgütlenme sistemi. Bütün toplumsal kesimlerin kendi demokratik örgütlülüklerini sağlayarak, konfederal ilişki diyebileceğimiz bir ilişki sistemi içerisinde birbiriyle bağlandığı bir toplumsal örgütlenme sistemini tanımladı. Dolayısıyla da sosyalist toplumu buraya dayandırdı. Bunu demokratik Cumhuriyet tanımıyla yani demokratik özerklik çözümüyle birleştirerek, Kürt sorununa yeni bir çözüm programı, stratejisi ve taktiği ortaya çıkardı.

Bu ideolojik paradigma değişimi temelinde köklü bir ideolojik yenilenmeyi ifade ediyor. Buna göre de bir yeniden örgütsel yapılanma tanımladı. Öncü partiyi, PKK'nın yeniden inşasını bu teoriye göre tanımladı. Toplumun demokratik Konfederalizm ilkeleri temelinde yediden yetmişe örgütlülüğünü tanımladı. Meclislere dayalı bir toplumsal örgütlenme ve yönetim sistemini geliştirdi. Silahlı mücadeleyi, savaşı buna göre yeniden tanımladı ve meşru savunma çizgisini tanımladı. Meşru savunmadan öteye her türlü şiddeti cinayet

olarak tanımladı. Silahlı direnişin ancak meşru savunma ölçülerinde olmasının sorunlara çözüm üreteceğini ortaya koydu. Böylece ideolojide paradigma değişimi ve ilkesel yenilenme, buna dayalı bir Kürt sorununa demokratik Konfederalizm çizgisinde bir çözüm programı, bunu gerçekleştirecek yeni bir mücadele stratejisi, meşru savunma çizgisine dayanan siyasi mücadele stratejisini, bunları hayata geçirecek serhildanından, gerillanın her türlü biçimine kadar çok zengin bir mücadele biçimini ve taktiğini ortaya çıkardı, tanımladı. Bu temelde partinin yeniden yapılanma inşasını parti inşasına dayalı olarak halkın ekonomiden, kültürden, öz savunmaya kadar her alandaki örgütlülüğünü başta kadın ve gençlik örgütlülüğü olarak tanımladı. Bu yeni bir stratejik tanım oldu, yeni bir teorinin ortaya çıkmasına oldu. Buna göre de örgütsel yeniden yapılanma gündeme geldi. Böyle köklü bir yenilenme ve değişimi bu 3. partileşme hamlesi sürecinde PKK yaşadı.

Paradigmaları ayırdık. Söylemde veya pratik uygulamalardaki bazı ayrılıklar süreçle ortadan kalkıyor, yeniden esasta birleşiliyor, devlet ve iktidarda birleşiliyor. Nitekim bu birleşme gerçekleşti. Bu bakımdan o anlayışların hepsinden uzağız. Onun için kendimizi ayrı bir sosyalizm olarak tanımlıyoruz.

Yani biz PKK hareketi, Apo'cu hareket neolitikten bu yana var olan bütün doğal komünal toplum değerleri, düşünce yapısıyla bütün demokrasi ve özgürlük mücadelelerin birikiminin 21. yüzyılda oluşmuş bir sentezidir.[117]

Duran Kalkan bu açıklamalarıyla esasen Öcalan'ın başlattığı değişim ve dönüşüm sürecini PKK'nın da desteklediğini açıkça ifade etmektedir.

PKK'nın dönüşüm sürecini inceleyen, Nihat Kaya, Şevin Bingöl, Nalin Penaber, Sinan Cudi ve Baki Gül tarafından hazırlanan "PKK'den KKK'ye Yeni Bir Sistem" başlıklı raporda şu tespitlere yer verilmiştir:

Kürdistan'da yeni bir siyasal sistemin inşası yaşanıyor. 20. yüzyılın son çeyreğinde dünya devrimci hareketleri ile ulusal Kürtuluş hareketlerinin zirveleştiği bir dönemde PKK'yla başlayan Kürt Özgürlük Hareketi, 21. yüzyıla değişik bir stratejiyle girdi. PKK'nın kurucusu ve önderi Abdullah Öcalan'ın 1970'lerde bir grup arkadaşıyla birlikte başlattığı mücadele, önemli tarihsel süreçlerden geçti. Türkiye başta olmak üzere Suriye, İran, Irak ve dünyanın her yerine dağılmış Kürtleri uluslararası alana taşıyan PKK, 2000'li yıllarda dünya ve bölgedeki değişimleri yeniden değerlendirerek, 1990'larda başlattığı değişim ve dönüşüm tartışmalarını yeni stratejiler oluşturarak, kendisini Kürdistan, bölge ve küresel ölçekte yeniden tanımladı. 30 yıllık PKK mücadelesi, klasik parti, ulus, devlet ve iktidar anlayışından radikal bir kopuş sağladı. Özellikle Öcalan'ın İmralı'da geliştirdiği tezlerle birlikte PKK, ideolojik ve stratejik olarak yeni bir sisteme giriş yaptı. Ekolojik Demokratik Konfederalizm olarak formüle edilen bu sistem, halk meclisi olarak Kongra Gel, sistem olarak ise Koma Komalên Kurdistan (KKK) ile Kürdistan ve Ortadoğu siyasetinde etkin bir mücadeleye girdi.

Demokratik konfederalizm sistemi esas olarak hiyerarşik devletçi zihniyet ve gelenekten kopuşu amaçlıyor. Kuruluşunda Leninist örgütlenme modelini

[117]İnternet: (Mayıs 2004) *Duran Kalkan'la röportaj*. Web:http://www.rızgarionline. adresinden 07.02.2010 tarihinde alınmıştır.

benimseyen PKK, KKK sistemine geçişten sonra ise bu gelenekten, dolayısıyla reel sosyalizmden ve devlet geleneğinden kopmanın gerektiğine inandı. PKK'nın aslında kuruluşundan beri, Leninist örgütlenme modelini esas almasına rağmen tam anlamıyla reel sosyalist bir tarzı benimsememiştir. Bu da devletçi geleneğin savunduğu bürokratik, hiyerarşik ve yetkici anlayışa karşı duruşu ifade etmektedir.[118]

KCK Yürütme Konseyi Başkan Yardımcısı Cemil Bayık, PKK'nın gelinen aşamada artık eski PKK olmadığını, tamamen farklı ve değişen yönlerinin ortaya çıktığını belirtmektedir. PKK'nın "şahin kanadı"nı temsil ettiği bilinen Bayık, aşağıdaki sözleriyle "devrimci şiddet" döneminin kapandığı görüşünü söylemde de olsa teyit etmektedir:

Önder Apo, 15 Ağustos 1998'de yeni değerlendirmeler yaptı. Bu değerlendirmelerde PKK'deki değişim ve dönüşümü stratejik düzeyde başlattığını; strateji değişikliği, ideolojik yenilenme ve örgütsel yeniden yapılanmayı pratikleştireceğini ortaya koydu.

Bu gerçekleştirilmeden, artık PKK'nın yarattığı kazanımları koruyamayacağını, daha fazla ilerleyemeyeceğini, hatta tehlike ile yüz yüze gelebileceğini, Kürt halkının varlığını koruyamayacağını, özgür ve demokratik geleceğini yaratamayacağını anladı. Çünkü 93-98 arası pratik, böylesi bir değişim ve dönüşümün yapılmaması, başarılmaması durumunda özgürlük ve demokrasi mücadelesinin daha fazla ilerletilmesinin ve sonuç alınmasının mümkün olmadığını açığa çıkarmıştı.

Stratejik değişim süreci ile birlikte PKK eski PKK gibi iktidarı, devleti hedefleyen bir PKK değil, toplumun özgürleşmesini, demokratikleştirilmesini, toplumun devlet karşısında güç haline getirilmesini, toplumdaki bireyin özgürleşmesi ve güç haline getirilmesini hedefleyen bir PKK'dır.

Eğer insanlığın adalet, eşitlik, özgürlük ve demokrasi gibi sorunları çözülmek isteniyorsa o zaman egemenlik ve köleliği esas almayan onun içinde devlet ve iktidarı hedeflemeyen bir zihniyetin ve bu zihniyete dayalı bir örgütlenme ve eylemin geliştirilmesi gerekiyordu.

PKK, kurulduğunda devleti, iktidarı hedefliyordu. Kuruluş amacı oydu. O bir zihniyetti bu zihniyetin insanların sorunlarını çözmediği ortaya çıkmıştı. O zaman insanların sorunlarını çözecek bir zihniyeti esas almak gerekiyordu. İşte PKK'daki en büyük değişim budur. Buradan yeni bir zihniyet yaratma, o zihniyete dayalı örgüt ve eylem, yine ahlak yaratmayı esas aldı. Buradan yeni bir sistem yaratmayı esas aldı. Önderlik ve hareket yıllarca bunun için çabaladı.[119]

1.3. Siyasallaşma Dönemi ve PKK'nın Dönüşümünde 3. Evre. (2002 Sonrası)

[118]İnternet: (Ekim 2008). *Basından Seçmeler: PKK'den KKK'ye -1*. Web: http://m.friendfeed-media.com adresinden 28.10.2010 tarihinde alınmıştır.

[119] İnternet: (Aralık 2006) *Cemil Bayıl'la röportaj*. Web: http://firatajans.com/archive.adresinden 07.02.2010 tarihinde alınmıştır.

2002 yılı sonrasında Öcalan'ın "Konfederalizm ve Demokratik Cumhuriyet" tezinin de radikal biçimde değiştiği görülmektedir. Öcalan bölge ülkeleri üzerindeki demokratik yapılanma anlamına gelen konfederasyon talebinden vazgeçerek taleplerini Türkiye üzerinde yoğunlaştırmış ve ilk defa Türkiye'nin sınırlarının korunacağından bahsetmiştir. Kapmaz, Öcalan'ın Devlete önerdiği yeni modeli şu şekilde özetlemektedir:

> 1) 1993 tarihine kadar düşünsel düzeyde bağımsızlık düşüncemiz vardı, ama o tarihten sonra artık yok. Ulus-devlet modelini doğru bulmuyoruz.
>
> 2) Türkiye'nin Misak-ı Milli yapısına saygılıyız. Federasyon ve otonomi seçeneklerinin de karşısındayız.
>
> 3) Demokratik hakların tanınması, kültürel açılımların yapılması, toplumsal katılım yasasının düzenlenmesi halinde PKK'yı en kısa surede dağdan indiririm.
>
> .... Yeni tezler sorgu surecini gün be gün izleyip takip eden Başbakanlık Kriz Merkezi'nde masaya yatırıldı. Yapılan değerlendirme sonrasında, İmralı'daki sorgu komisyonundan Öcalan'a 'Örgüt bu tezleri kabul eder mi?' sorusunun sorulması istendi. Öcalan hiç tereddüt etmeden soruya, 'Bana bağlı kalırlar,' yanıtını verdi. Bunun için örgüt ile temasa geçme olanağının kendisine tanınmasının yeteceğini belirtti.[120]

Öcalan'ın yeni tezi, onun devlet nezdinde konuşulabilir bir politik figür ve çözümün bir parçası olabileceği konusunda ikna edici olmuştur. Öcalan açıklamalarında her türlü siyasal egemenlik paylaşımını reddederek "Demokratik özerkliğin" sorunun çözümü için yeterli olduğunu, bunun Kürt halkına özgürlük getireceğini ifade etmiştir. "Kürtler için Demokratik Özerk Kürdistan'ı" önererek Ağustos 2006 da avukatları aracılığıyla yaptığı açıklamada bu kavrama açıklık getirmiştir.

> PKK'nın 2003 yılında başlattığı yeniden inşa hamlesine değinen Öcalan, o döneme ve gelecek günlere ilişkin şu anekdotları aktardı: "Bütün bunlara karşı 2003'lerde yeniden inşa sürecini tartıştık. '90'ların PKK'sı ayrı bir PKK'dır. Yeniden inşa süreci sonrası kurulan PKK, ayrı bir PKK'dır. Ben Kürtler için Demokratik Özerk Kürdistan öneriyorum. Kürdistan terimi, aslında coğrafi bir terim, Kürtler de söylememiş, bu, Selçuklu Sultanı Sultan Sencer zamanından beri böyle ifade ediliyor.
>
> Demokratik Özerk Kürdistan devlet kurmayı hedeflemiyor. Bir çeşit, mevcut sınırlar ve devlet yapıları içinde Kürtlerin özgürlüğünü temsil eder. Sonuçta özerklik kavramı da özgürlükle ilgilidir. Demokratik özerkliğin devletle, sınırlarla bir problemi olmaz. Bir çeşit yerelin kendini devlet içinde ifade etmesi anlamına gelir.

---

[120]Kapmaz; a.g.e. (2011). 20

Demokratik özerklikte Kürtler, bir nevi kendi özgürlüklerini sağlarlar. Eğitim, dil, diğer kültürel gelişimlerine ilişkin okullarını açarlar, halkın ekonomik sorunları var, gerekiyorsa bankalarını kurarlar, kooperatiflerini kurarlar. Dilin eğitimi ve diğer konularda enstitülerini oluştururlar. Bu devletin olmaması ya da devletin reddi anlamına gelmez. Devletin kurumları yanında Kürtlerin bir nevi kendi taleplerini karşıladığı bir yapı gibi düşünülebilir. Bazı haklar topluluğu ilgilendirir, tek başına bir şey ifade etmez. ….

Benim PKK'nın yeniden inşası ile geliştirmek istediğim şey budur. İşte Kürtlerin de kendi gücü olur. Ben halka bağlı onun çıkarlarını esas alan halk içindeki husumetleri çözen bir güçten bahsediyorum. Bunu bu biçimde ele alırsan silah sorununu da kendiliğinden çözülür. Öyle başka yerde çözüm aramaya gerek yok. ….

Birey haklarını yadsımıyoruz, daha önce özgür yurttaş kimliği demiştim. Ama yurttaşlar bir toplumun bileşenidirler. Örneğin Güler Sabancı bağımsız etkin bir yurttaş, aynı zamanda Sabancı topluluğunun yani otuz bin kişilik sabancı topluluğunun bir parçası. Bunları birbirinden ayrı düşünemezsiniz, etletırnak gibiler. Özgür yurttaş kimliği de böyledir. Özgür yurttaş toplumun parçasıdır, bileşenidir, toplumu oluşturur. ….

Benim PKK'nın yeniden inşası ile geliştirmek istediğim şey budur. İşte Kürtlerin de kendi gücü olur. Ben halka bağlı onun çıkarlarını esas alan halk içindeki husumetleri çözen bir güçten bahsediyorum. Bunu bu biçimde ele alırsan silah sorununu da kendiliğinden çözülür. Öyle başka yerde çözüm aramaya gerek yok. ….

Ben özellikle demokratik bir anayasa ile bu sürecin tamamlanacağını iddia ediyorum. Aydınların bir bölümü, Kürt lobisi yapsa bile aslında Türk-İslam sentezini savunan AKP'nin rüzgârına kapılmış durumda. Bir bölümü CHP'de. Ancak geliştirebildikleri bir şey yok. Birde tüm bunlardan bağımsız duran Türkiye'nin aydınları, demokratları var. Onlar buna ister Demokratik Cumhuriyet der, ister 3. cumhuriyet. Özelikle yeni anayasa tartışmalarının yapıldığı dönemde demokratik bir anayasa için üzerlerine düşeni yapabilmeliler. Biz üzerimize düşen görevi yerine getirmeye hazırız, bütün Türk aydınlarının bunu bilmesini istiyorum."[121]

Öcalan'ın bu görüşleri doğrultusunda, Nisan 2002'de KADEK, Kasım 2003'de KONGRA/GEL adını alan, Mart 2005'te KKK'yı (Koma Komalen Kürdistan/Kürdistan Demokratik Konfederalizmi) ilan eden PKK, Mayıs 2007 yılına gelindiğinde KCK (Koma Civaken Kürdistan) yapılanmasını oluşturmuştur.[122] Bu çerçevede Demokratik Özerk Kürdistan'ın anayasası niteliğinde olan "KCK Sözleşmesi" kabul edilmiştir.

---

[121]İmralı Notları. (24.08.2006). *Yeni Özgür Politika Gazetesi*

[122]T. C. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Soruşturma No: 2011/1903, Esas No: 2012/159, İddianame No: 2012/123, *KCK,* s. 81.

Öcalan hazırladığı Demokratik Çözüm Önerisi çerçevesinde 6.12.2007 tarihinde Avrupa Birliği, 4.Türkiye ve Kürtler Konulu konferansa gönderdiği mesajında da Kürt sorununun çözümü için 9 maddelik bir öneride bulunmuş, dolayısıyla teorik yaklaşımını somut önerilere dönüştürmüştür.

1. Kürt olgusu demokratikleşmenin temel olgusu olarak ele alınmalı, Kürt kimliği yasal ve anayasal güvenceye kavuşturulmalıdır. Hatta yeni Anayasa değişikliklerinde yer alacak "Türkiye Cumhuriyeti Anayasası bütün kültürlerin demokratik bir şekilde varlığını ve kendini ifade etmesini kabul eder" şeklinde bir madde bile bu talebimizi karşılayacaktır.

2. Dil, kültür hakları yasal güvenceye kavuşturulmalıdır. Radyo, tv ve basın üzerinde hiçbir kısıtlama olmamalıdır. Türkçe radyo, tv hangi kurala bağlıysa, Kürtçe ve diğer dillerdeki yayınlar da aynı prosedüre bağlı olarak faaliyet yürütmelidir. Kültürel faaliyetler için de aynı hukuki kurallar ve prosedür işletilmelidir.

3. Temel eğitimde Kürtçe eğitim dili olarak kullanılmalıdır. İsteyen herkes bu okullarda çocuğunu okutabilmelidir. Liselerde ise Kürt kültürü, Kürt dili ve edebiyatı dersleri konulmalı, bunlara seçmeli ders olarak eğitim müfredatında yer verilmelidir. Üniversitelerde ise Kürt dili, edebiyatı, kültürü ve tarihi yüksek okulları kurulmalıdır.

4. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü önündeki tüm engeller kaldırılmalı, serbest siyaset yapmanın tüm koşulları sağlanmalıdır. Kürt sorununu ilgilendiren konularda da bu özgürlükler bütünüyle tanınmalıdır.

5. Partiler ve seçim yasaları demokratikleştirilerek Kürt halkının ve tüm demokratik güçlerin iradelerinin demokratik siyasete katılması sağlanmalıdır.

6. Demokratik yerel yönetim yasası çıkarılıp demokrasinin derinleşmesi ve yaygınlaşması sağlanmalıdır.

7. Koruculuk ve devlet içinde yuvalanmış gayrı meşru çeteler lağvedilmelidir.

8. Savaş döneminde zoraki göç ettirilen köylülerin köye dönüşleri sağlanmalı. Bunun için gereken idari, hukuki, ekonomik ve sosyal tedbirler alınmalıdır. Bunun yanında bir de ekonomik kalkınma seferberliği başlatılmalı, teşvik ve tedbirlerle ekonomi canlandırılarak Kürt halkının ekonomik refahı yükseltilmelidir.

9. Bir toplumsal barış ve demokratik katılım yasası çıkarılmalı, bu yasayla gerillanın, cezaevindekilerin, yurtdışındakilerin ve yurtdışına çıkmak zorunda kalmış tüm sürgünlerin hiçbir kayıt konmadan demokratik siyasal yaşama katılması sağlanmalıdır.[123]

---

[123]İnternet:(Aralık 2007). *Öcalan'ın 9 maddelik Demokratik Çözüm Önerisi.* Web: http://www.gundem-online.com. adresinden 19.09.2010 tarihinde alınmıştır.

Aynı günlerde KCK Yürütme Konseyi ve Kongra-Gel Başkanlık Divanının silahların bırakılması ve Kürt sorununun çözümü için 7 maddelik bir deklerasyonu yayınlamıştır:

1. Kürt kimliğinin tanınması ve Türkiyelilik üst kimliği çatısı altında tüm kimliklerin anayasal güvenceye kavuşturulması
2. Kürt dili ve kültürü önündeki engellerin kaldırılması, anadilde eğitim hakkının tanınması ve Kürdistan bölgesinde Türkçe'nin yanında Kürtçe'nin ikinci resmi dil olarak kabul edilmesi, bunun yanında diğer azınlıkların kültürel haklarına saygı gösterilmesi,
3. Düşünce, inanç ve ifade özgürlüğü temelinde serbest siyaset ve örgütlenme hakkının tanınması, anayasa ve yasalarda başta cins ayrımcılığı olmak üzere tüm toplumsal eşitsizliklerin kaldırılması,
4. Bir toplumsal uzlaşma projesiyle iki toplumun karşılıklı birbirini affederek barışı ve özgür birliği tesis etmesi amacıyla PKK önderliği dâhil tüm siyasi tutukluların serbest bırakılması, siyasal ve toplumsal yaşama katılımlarının engellenmemesi,
5. Özel savaş amacıyla Kürdistan'da bulunan güçlerin çekilmesi, Köy koruculuğu sisteminin lağvedilmesi ve köylülerin köylerine geri dönüşü için sosyal ve ekonomik projelerin geliştirilmesi,
6. Yeni bir yerel yönetimler yasası ile yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılarak yeniden düzenlenmesi,
7. Yukarıdaki maddelerin gerçekleşmesine paralel olarak örgüt mensuplarının her iki tarafın belirleyeceği bir takvim dâhilinde kademeli olarak silahlarını bırakıp yasal demokratik toplumsal yaşama katılım sürecinin başlatılması.[124]

Esas unsur olarak Kürt dili, kültürü ve siyaset yapma hakkı önündeki engellerin kaldırılmasının istendiği deklerasyonda, kalıcı gönüllü birliğin zeminini yaratmak için Öcalan'ın görüşleri doğrultusunda ulusal sınırları değiştirmeyen Demokratik Özerk Kürdistan önerisi getirilmiştir.

Deklarasyonda Kürtçü talepler sıralandıktan sonra, "Bu temelde mevcut sınırları değiştirmeden Kürt sorununu çözmek mümkündür" mesajı verilerek önemli olanın Kürt halkının da kendini özgürce yaşayabileceği demokratik bir ortamın yaratılması olduğu kaydedilmiştir.[125]

KCK Sözleşmesi esasen PKK'daki ideolojik ve stratejik değişimin açık belgesidir. Sözleşmenin özellikle de önsöz ve başlangıç bölümlerinde, 'demokrasi' ve sivil siyaset eksenli söylemler üzerine oturtulan KCK yapılanmasının bir devlet

---

[124]İnternet: (Aralık 2007). KCK'den 7 Maddelik Çözüm Deklerasyonu. Web: http://firatajans.com/archive.adresinden 07.02.2010 tarihinde alınmıştır.
[125]KCK'den 7 Maddelik Çözüm Deklerasyonu. (02.12.2007) *Yeni Özgür Politika Gazetesi.*

sistemi olmadığının altı çizilerek vurgulandığı ve 'ulus devlet' başta olmak üzere KCK dışındaki diğer bütün siyasal modellerin/yapıların reddedildiği görülmektedir:

> Kürdistan Demokratik Konfederalizmi bir devlet sistemi değil, halkın devlet olmayan demokratik sistemidir. Başta kadınlar ve gençler olmak üzere halkın tüm kesimlerinin kendi demokratik örgütlenmesini yarattığı politikayı doğrudan ve özgür-eşit konfederasyon yurttaşlığı temelinde, yerelde kendi özgür yurttaşlık meclislerinde yaptığı bir sistemdir. Dolayısıyla öz güç ve öz yeterlilik ilkesine dayanır. Gücünü halktan alır ve ekonomi de dahil her alanda öz yeterliliğe ulaşmayı benimser. ….
>
> Demokratik Konfederalizm, devletlerin köklü bir reformla demokrasiye duyarlı hale getirilmelerini, demokratikleşme önünde engel olunmamasını ve tüm engellerin kaldırılmasını ister ve bu amaç doğrultusunda mücadele eder. Bundan sonra Kürdistan da üç hukuk geçerli olacaktır: AB hukuku, üniter devlet hukuku, demokratik konfederal hukuk. Üniter devletler olan İran, Irak, Türkiye ve Suriye Kürt halkının konfederal hukukunu tanıdıkça Kürt halkı da onlarınkini tanıyacak ve bu temelde uzlaşıya gidebilecektir. ….
>
> Demokratik Konfederalizm, dört parçaya bölünmüş ve dünyanın her tarafına yayılmış olan Kürt halkının demokratik birliğinin ifadesidir. …Milliyetçilik temelindeki devletleşme eğilimlerini çağını doldurmuş ulus-devlet anlayışının bir devamı olarak görür.
>
> Demokratik Konfederalizm, derin demokratik zihniyete ve özgürlük bilincine dayandığı için, halklar arasında hiçbir ayrım yapmadan tüm halkların eşit-özgür birliğini esas alır. Katı sınırlara dayalı milliyetçi-devletçi ulus yerine demokratik ulusu geliştirir. ….
>
> KCK Sözleşmesi, devletçi zihniyeti aşan toplumsal ilişkiler düzeneği yaratarak, halkın demokratik örgütlenme ve karar gücüne dayanan derinleşmiş radikal demokrasiyi Kürdistan'dan başlayarak, Ortadoğu'ya ve tüm dünyaya yayma hamlesinin başlangıç aşaması durumundadır. ….
>
> …. KCK bir devlet yapılanması değildir. Herkesin, her toplumsal grubun içinde yer alabileceği demokratik bir örgütlenmedir. Demokratik otorite ve demokratik yönetim anlamına gelir. Aynı zamanda Kürdistan demokratik yönetimini ifade eder.
>
> Koma Civakên Kurdistan demokratik, toplumcu konfederal bir sistemdir. Demokrasi, cinsiyet özgürlüğü ve ekolojik yaşamı esas alır. Devlet olmayan, yatay ve piramit tarzı örgütlenmiş, demokratik, siyasal ve toplumsal bir organizasyondur.[126]

Sözleşmeye bir bütün olarak bakıldığında ve sözleşme maddelerindeki çeşitli hükümler (özgür Kürdistan temelinde bağımsızlığını belirleme, yurttaşlık, vergi toplama, meşru savunma savaşı hali, aktif katılma yükümlülüğü, yasama organı, yürütme konseyi, coğrafi ve etnik-kültürel özellikler temelinde eyalet ve bölgeler, yargı sistemi, savaş ve barış kararı alma, halk savunma güçleri, öz savunma vb.)

---

[126]İnternet: (Mayıs 2005). *KCK Sözleşmesi.* Web: http://www.ankarastrateji.org/_files/ 11102011152912-YLB6Z.pdf. adresinden 21.10.2013 tarihinde alınmıştır. KCK.s, 80,100

bir arada değerlendirildiğinde, KCK'nın yasama, yürütme, yargı organları ve diğer yapılarıyla bir devlet sistemi şeklinde yapılandırıldığı ve çeşitli tanımlamalar üzerinden bu sisteme bir devlet meşruiyeti verilmeye çalışıldığı görülmektedir.[127]

Siyasal çözümü öne alan Sözleşmede; PKK'nın kuruluş manifestosunda 'Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi' olarak adlandırılan uzun halk savaşı sonucunda realize edileceği ifade edilen "Bağımsız ve Demokratik Kürdistan" hedefinin, KCK Sözleşmesinde "Demokratik Konfederalizm ve Demokratik Cumhuriyet" şeklinde ortaya konulduğu dikkat çekmektedir. Ancak "öz savunma gücü" olarak adlandırılıyor olsa da silahlı güçlerin varlığının muhafazası PKK'nın değişim sonucu belirlediği yeni pozisyonunun da şiddeti tamamen dışlamadığını ortaya koymaktadır.

Öcalan ve PKK da gözlenen değişim sürecinin PKK'nın siyasi kanadı olan DTP tarafından da desteklendiği anlaşılmaktadır. DTP'nin 31.10.2007 tarihinde düzenlediği Demokratik Toplum Kongresi Sonuç Bildirgesinde Kürtçülüğün siyasi kanadının "yol haritası" ilan edilmiştir. Kongrede demokratik özerklik modeli, yeni anayasanın tüm kültürleri ve halkları tanıması ve üst kimliğin Türkiyelilik olması gibi konular tartışılmış ve Abdullah Öcalan'ın Kürt sorununa demokratik çözüm yaklaşımının son derece belirleyici olduğu ifade edilmiştir.

"Demokratik Cumhuriyet" esprisi ile Türkiye'nin bölgesel ve yerel meclisler ile yönetilmesini öngören 'demokratik özerklik' modelinin, Kürtlerin mücadelesinin temel taşını oluşturacağı belirtilmiştir. Anayasa değişikliği yapılması ve anayasaya "Türkiye Cumhuriyeti Anayasası bütün kültürlerin demokratik bir şekilde, varlığını ve kendini ifade etmesini kabul eder" ilkesinin mutlaka konulması istenmiştir.

Yine 'demokratik özerklik' modeli kapsamında tartışılan 'ulus devlet'e karşı "demokratik ulus" kavramı bağlamında da mevcut Anayasa'da ırka dayalı vatandaşlık tanımlamasından 'Türk ulusu' kavramından vazgeçilerek başta Kürtler olmak üzere Türkiye'de yaşayan tüm etnik yapıları kapsayan "Türkiye Ulusu" ibaresinin yer alması da kararlaştırılan ilkeler arasında yer almıştır. Alt kimliklerin yasal olarak tanınacağı, "anayasal vatandaşlık" temelindeki üst kimliğin "Türkiyelilik" olması gerektiği ifade edilirken, 'Devletin dili Türkçedir' ibaresi yerine "Devletin resmi dili Türkçedir" ibaresinin yer alması ve diğer dillerin de başta eğitim

---

[127]Sezer, T. (2012) *Manifesto'dan KCK Sözleşmesi'ne PKK/KCK'da Söylem*. Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi, 3(1), 2012, s. 64.

olmak üzere, yaşamın her alanında kullanımının önünün açılmasına ilişkin ifadenin anayasada yer alması da kongrede karar altına alınmıştır.[128]

Aysel Tuğluk'un Radikal Gazetesindeki yazısı da Kürtçülüğün geldiği noktanın farkedilmesi bakımından önemlidir. "Kürt meselesi, Misak-ı Millî sınırlarına sımsıkı bağlı kalınarak ele alınmalıdır, Kürtlerin en büyük müttefiki Türkler olduğu gibi, Türklerin en önemli müttefiki de Kürtlerdir, Türklerin Kürtlerin nezdinde sömürgeci ve despot, Kürtlerinse Türklerin nezdinde bölücü ve barbar olarak görülmesi, bütün bu sıfatları kendinde barındıran Batı emperyalizminin işidir." sözleri ve DTP'nin TBMM de dağıttığı "Kürt Sorununun Çözümüne" ilişkin kitapçıkta yer alan önerileri Öcalan'ın görüşlerinin desteklediğini ortaya koymuştur.

Gazeteci Hasan Cemal'in, dönemin KCK Yürütme Konseyi Başkanı Murat Karayılan'la yaptığı söyleşi, PKK'daki değişimi görmek, anlamak bakımından oldukça çarpıcıdır.

> Murat Karayılan'a göre, PKK'ya 'terör örgütü' demekle bir yere gitmek olanaksız. PKK'nın aynı zamanda Kürtlerin özlemlerini yansıttığını, bu nedenle desteğini aldığını söylüyor. Ve hep şunu ekliyor:
>
> "PKK eski PKK değil artık." Değişim nedir sorusuna ise özet olarak şu yanıtı veriyor.
>
> "PKK eskiye göre daha makul bir çizgide. Örneğin evvelce bağımsız Kürt devleti isterdi. Bu geçmişte kaldı. Yani artık 'bölücü' değil. Kürtlerin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde eşit ve özgür olarak yaşamalarını istiyoruz. Şunu belirtmek isterim. Bu bir taktik değildir. Bölücülüğü, yani bağımsız devleti dışlayan süreç 1993'de başladı, 1999'da İmralı, (Öcalan'ın yakalanıp ömür boyu hapse mahkûm edildiği yıl, HC) ile başladı. Pradigma değişti."
>
> "Nasıl değişti?"
>
> "Bakın biz artık 'demokratik özerk Kürdistan' diyoruz. Bu özerklikten kasıt, federasyon değildir. Sınırların yeniden çizilmesi değildir. Devletin üniter yapısını da bozmayan bir çözümdür. Mahalli İdareler Kanunu değişir, yerel yönetimler güçlendirilir.[129]

Murat Karayılan Cengiz Çandar'la yaptığı görüşmesinde de bu yaklaşımını devam ettirmiştir.

> "1970'lerde sol camianın içindeydik. Reel sosyalizmin etkisiyle ulusların kendi kaderini tayin hakkını, ayrılma hakkı olarak anladık. Bu anlayış, 1993'e dek surdu. Soğuk Savaş'ın bitmesinin ardından, Sovyetler Birliği'nin dağılma

---

[128]Demokratik Toplum Kongresi Sonuç Bildirgesi. (30.10.2007) *Yeni Özgür Politika Gazetesi*.

[129]Cemal, H. (6 Mayıs 2009) Karayılan:Barış umudumuz var. Kuzey-Irak Notları/Ropörtaj. *Milliyet Gazetesi*

surecinde görüşlerimizde farklılaşma başladı. Sovyetler Birliği'ni zaten revizyonist olarak görüyorduk. O nedenle, çöküşü bizim için sarsıcı olmadı."

"Özgücümüze dayanma dersi çıkarttık. 1993 Ateşkesi çok önemli bir fırsattı .... O süreçte biz, 'Türkiye ile birlikte, Türkiye'nin içinde Kürt Sorunu'nu çözmeli' görüşüne dönmüştük. O dönüşüm önemliydi."

Karayılan, PKK'nin 1993'le birlikte "ayrılıkçılık"tan ayrılmış olduğunu "Aradan 18 yıl geçti. Bölücülük nerede? Bölücü kim? 18 yıldır, silah bir araç olsa da, silahsız çözmek istiyoruz sorunu. 1995'teki Değişim Kongresi idi, ayrılma hedefinden federasyona kaydık. 1995 sureciyle birlikte paradigmanın kökten değişimi başladı" seklinde vurgulamıştır. Aslına bakılırsa, "ayrılık"tan "federasyon" amacına doğru evrilen PKK'nin siyasi hedeflerinin 2001'den sonra da, bu kez, "özerklik" yönünde bir değişiklik gösterdiği yine Karayılan tarafından kendisiyle yaptığımız görüşmede su sözlerle doğrulanmıştır: "Amacımızı, Demokratik Türkiye-Özerk Kürdistan sloganı ile ilan ediyoruz. Biz, bir dava için yola cıktık. Demokratik özerklik olsun gerisi gelir. Demokratik özerklik, Türk ordusunun Kürdistan'da üslenmesine karşı da değildir.[130]

Örgütün tüm üst düzey yöneticilerinin açıklamalarında da görüldüğü üzere PKK'nın 1984'te başlattığı, 1999'da dondurduğu ve 2004 yılında yeniden canlandırdığı silahlı mücadelesi, neredeyse tümüyle "Demokratik Özerk Kürdistan" çerçevesinin içerisine sığdırılmaktadır. "Ayrılıkçı" bir silahlı örgüt olarak, "Büyük, Bağımsız Kürdistan" hedefiyle yola çıkan PKK, 1990'lardan başlayarak "ayrılıkçılık" hedefini terk ettiğini, "Türkiye içinde çözüm aradığını" ilan etmiş ve "federasyon" hedefinden "Özerk Kürdistan" talebine uzanan, zaman içinde belirgin farklılıklar gösteren bir siyasi çizgiye yönelmiştir.[131]

Dönüşümün başlangıç tarihi tartışmalı olsa da, dönüşümün varlığı ve halen devam ettiği inkar edilemez bir durumdur. Bu gün gelinen nokta da PKK terör örgütü, Misak-ı Milli sınırları içerisinde federasyona gerek duymadan, yerel özerklikle yetinen ve sadece Kürt kimliğinin tanınması ve kültürel haklar üzerine kurulu bir stratejik hedef benimsenmiş görünmektedir. Bununla birlikte hassas bazı kesimlerce dile getirilen; bunun taktik yani stratejik bir ara hedef olduğu ve "bağımsız Kürdistan" olarak benimsenen stratejik nihai hedefin değişmediği, iddialarının da gözardı edilmemesi gerekmektedir.

---

[130]Çandar, C. (Haziran 2011). Dağdan İniş –PKK Nasıl Silah Bırakır? Kürt Sorunu'nun Şiddetten Arındırılması. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV)

[131]Akkaya, A. H., Jongerden, J. (Guz 2010) *2000'lerde PKK: Kırılmalara Rağmen Sureklilik.* Toplum ve Kuram, Sayı 4. 79,102.

2.2. Devlet Politikalarının Dönüşümü

Güvenliği ve kamu düzenini sağlamak devletin en asli ve köklü görevidir. Güvenlik kavramı bir yandan devletin anayasal düzenini koruma anlamında milli güvenlik anlayışını içerirken diğer yandan bireysel güvenlik anlamında kamu düzenini işaret eder.

PKK'nın benimsediği hedefler ve eylem stratejileri hem devletin anayasal düzenine ve tüzel kişiliğine hem de vatandaşların can ve mal emniyetine bir tehdit olarak geliştiği için PKK sorunu tam anlamıyla bir güvenlik sorunudur.

Millî güvenlik politikasını, devletin anayasal düzenini, millî varlığını, bütünlüğünü, her türlü iç ve dış tehdide karşı korunmak ve kollamak üzere gerçekleştirilen faaliyetler olarak ele aldığımızda, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin PKK terörünü söndürmek ve ayrılıkçı tehdidi savuşturmak üzere kullandığı yöntem ve stratejilerin tümünü Devletin milli güvenlik politikasının bir yansıması, ayrılıkçı terör risk ve tehdidine verdiği bir cevaplar bütünü olarak değerlendirebiliriz. Söz konusu cevaplar 30 yıllık dönemde hem hükümet politikaları hem de güvenlik bürokrasisinin izlediği suç ve suçluyla mücadele konsepti bakımından önemli değişikliklere uğramıştır.

2.1. Güvenlik Politikalarının Yönetiminde Siyasi Otoritenin Rolü

Anayasamıza göre; millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu sorumludur.(Anayasa md. 117) Millî Güvenlik Kurulu; Devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonunun sağlanması konusundaki görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirir. Kurulun, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Bakanlar Kurulunca değerlendirilir (Anayasa md. 118).

Görüldüğü gibi anayasa devletin, toplumun ve bireylerin güvenlik ihtiyaç ve taleplerinin karşılanması sorumluluğunu hükümetlere bırakmaktadır. Türk İdare sistemi içerisinde Hükümetler bu yetkilerini iç güvenlik ve asayişin sağlanması açısından merkezde İçişleri Bakanı, taşrada ise yetki genişliği ve tekçi devlet ilkeleri gereğince hükümetin temsilcisi konumunda bulunan mülki idare amirleri

eliyle kullanmaktadırlar.[132] Dolayısıyla merkezde güvenlik siyaset ve stratejilerinin belirlenmesinde ya da belirlenmiş olan stratejiler ve alınmış olan kararların ülke genelinde bürokratik faaliyetlerle uygulanmasında bir zafiyet oluşmuşsa ya da ülkenin neresinde olursa olsun emniyet ve asayiş bir şekilde bozulmuşsa bunun sorumlusunun hükümet ve hükümetin emrindeki bürokrasinin olduğunun kabul edilmektedir.

Klasik temsili demokrasi anlayışı, devlet denilen mekanizmanın yasama çoğunluğuna sahip siyasi irade tarafından yönetilmesi gerektiğini savunur. Parlamentodaki siyasi çoğunluğun yürütme alanındaki yansıması ise siyasi iktidar yani hükümettir. Parlamenter rejim, hemen tüm siyasi otoriteyi başbakana ve çoğunluğu oluşturan partiden (veya çoğunluğu oluşturan koalisyon partilerinden) seçilen bakanlar kuruluna vermiştir.

Hükümet etmenin anlamı, bir hedefe ulaşmak için gerekli siyasi kararları alma sürecidir. Önce genel siyasi tercihler belirlenir ve bu tercihler çerçevesinde özel konularda siyasi talimatlar verilir. Söz konusu tercih ve talimatları içeren kanun, tüzük ve yönetmelik gibi hukuki düzenlemeler yapılır.

Parlamenter rejimlerde yürütmenin siyasi ve idari olmak üzere iki temel yapıdan oluştuğu ayrımı geleneksel olarak kabul görmüştür. Bu ayrım, kararları alanların siyasiler; kararları uygulayanların da bürokratlar olduğunu içerir. Bu nedenle siyasi iktidarların siyasi kararların alınması ve uygulanması bakımından çifte sorumlulukları vardır. Bunlardan ilki, hükümetin kendi politikaları ve verdiği kararlardan doğan sorumluluğudur. İkincisi de, hükümetin atadığı ve hükümet politikalarının yurt sathında icra edilmesini sağlayan bürokrasinin kararlarından ve eylemlerinden doğan sorumluluktur.

Anayasada yer alan; “Başbakan, bakanların görevlerinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak yerine getirilmesini gözetmek ve düzeltici önlemleri almakla yükümlüdür.” 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu 1. maddesindeki “Memleketin umumi emniyet ve asayişi işlerinden İçişleri Bakanı sorumludur.” hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; ülkede emniyet ve asayişin çifte

---

[132]5442 sayılı İl İdaresi Kanunu Madde 9 – Vali, ilde Devletin ve Hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her Bakanın mümessili ve bunların idari ve siyasi yürütme vasıtasıdır. Madde 11 – A) Vali, il sınırları içinde bulunan genel ve özel bütün kolluk kuvvet ve teşkilatının amiridir. Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla Devletin genel ve özel kolluk kuvvetlerini istihdam eder, bu teşkilat amir ve memurları vali tarafından verilen emirleri derhal yerine getirmekle yükümlüdür.

sorumlusunun Başbakanın liderliğindeki Hükümet ve bizzat İçişleri Bakanı ile vali ve kaymakamlar ve bunlara bağlı olarak görev yapan güvenlik teşkilatı bürokratlarının olduğu anlaşılmaktadır.

Yani, siyasi otorite ayrılıkçı teröre karşı alınacak tedbirler konusunda asıl yetkili otorite durumundadır. Dolayısıyla hükümetlerin izlediği terörle mücadele politikaları güvenlik bürokrasisinin uygulayacağı stratejileri doğrudan etkilemekte hatta belirlemektedir. Bu nedenle Türk Devletinin DYÇ ortamında izlediği mücadele yöntemleri ve bunların süreç içinde geçirdiği değişiklikleri tespit edebilmek için öncelikle hükümet politikalarının seyrini daha sonra bu politikalara bağlı olarak güvenlik kuvvetlerinin uyguladığı stratejileri incelememiz gerekmektedir.

2.2. Hükümet Politikalarındaki Dönüşüm

Demokratik rejimlerde suç ve ceza siyasetini belirleme yetkisi seçimle işbaşına gelmiş siyasal iradenin tekelindedir. Hangi eylemlerin kamu düzenini bozacağına, kamu güvenliğini sarsacağına ve bu nedenle cezalandırılması gerektiğine, nasıl bir ceza sisteminin uygulanacağına yasama organı karar vermektedir. Parlamento içerisinden çıkan hükümetler ise yürütme yetki ve görevini üstlenmeleri nedeniyle ülkede kolluk vasıtasıyla suçun önlenmesinden ve suçluların yakalanarak yargı mercileri önüne çıkarılmasından sorumludurlar.

Suçun hangi önleyici tedbirlerle daha işlenmeden önce engellenebileceğine, suçlularla hangi yöntemlerle mücadele edileceğine dair genel politikaları siyasi otorite belirlemektedir. Güvenlik bürokrasisi yani kolluk bu politikaların icra edilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla güvenlik güçlerinin suç ve suçluyla mücadelesi hükümetlerin karar ve yönlendirmesiyle şekillenmektedir. PKK terör örgütü ile mücadele konusunda da güvenlik bürokrasisinin faaliyetlerini genel anlamda hükümetler belirlemiştir. 1984 te Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla başlayan terörle mücadele sürecin bu güne kadar hükümet politikalarında önemli dönüşümler yaşanmıştır.

2.2.2.1. “Birkaç Çapulcu”: Küçümseme dönemi (1984-1990)

12 Eylül yönetiminden kalan “sosyal körlük”, sivil döneme geçişten sonra da bir süre daha sürdürülmüştür. Sosyal, ekonomik ve kültürel hayatında Türkçeden

başka bir dili kullanan ve "kendisini Kürt olarak tanımlayan" vatandaşlarımızın siyaset alanında da varlıkları görmezden gelinmeye devam edilmiştir. 1984 yılında Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla başlayan süreç ilk dönemde hem ordu hem de daha sekiz ay önce Türkiyenin yönetimini devrettiği sivil siyasi iktidar tarafından hafife alınmış ve gelecekte Türkiye'yi sürükleyeceği kaotik ortam doğru anlaşılamamıştır. Başbakan Özal'ın ilk değerlendirmesi "birkaç çapulcu işi"[133] şeklinde olmuş ve meseleyi önemsemeyerek hiç bir şey olmamış gibi tatile çıkmıştır. Özal Hükümetleri döneminde genel yaklaşım bu çerçevede devam etmiştir. Terör örgütüne karşı deyim yerindeyse gafil avlanılmış, etkin tedbirler alınamamış ve PKK tarafından bölgede ateşlenmeye çalışılan Kürt milliyetçiliği-Kürtçülük fark edilememiştir.

Dönemin 7. Kolordu Komutanı Korgeneral Kaya Yazgan, 1987 yılında Gazeteci Mehmet Ali Birant'la yaptığı söyleşide "O zamana kadar biz Apo'yu tanımazdık. Adı duyulmuştu, ancak üzerinde fazla durulan bir insan değildi. PKK'cılara da daha çok haydut gözüyle bakılırdı. …. Bu olayın büyük bir başlangıcın ilk işareti olduğuna da Ankara'daki siyasi yetkililer bir türlü inanmıyordu. 12 Eylül öncesinin kalıntıları olarak nitelendirildi." diyordu.[134]

1984 yılında PKK silahlı mücadeleye başladığında Devlet bunu hiç önemsemedi. PKK'nin Eruh ve Şemdinli'ye yaptığı ilk saldırılar gazetelerde gündem oldu ancak yetkililer ciddi bir durum ile karşı karşıya olduklarını düşünmüyorlardı. Dönemin Başbakan'ı Turgut Özal'a göre ortada "büyütülecek bir olay yok"tu, olan biten "basit bir eşkıyalık, bir terör olayı"ndan ibaretti. Örgüte hala "12 Eylül kalıntısı teröristler" olarak bakılıyor, başındaki Öcalan'ın ise Kürt kökenli bir komünist olduğuna inanılıyordu.[135]

Sürpriz saldırılar karşısında şaşıran devletin güvenlik refleksi hızla harekete geçerek bazı temel askeri tedbirleri almaya başlamıştır. 1985 yılına kadar olayların mahiyeti değerlendirilmiş ve yeni güvenlik stratejileri geliştirilmiştir. Bu kapsamda Güneydoğu Anadolu'ya yeni birlikler kaydırıldı, jandarma ve polis sayısı artırıldı, daha önce kaçakçılığı önleme maksadıyla kurulmuş karakollar ve müctemilatları takviye edilip bir kısım kritik noktalara yeni karakollar kuruldu. O tarihlerde Genelkurmay Başkanı olan Orgeneral Necdet Üruğ, "1985 yılında ilk defa bölgeye

---

[133]Kışlalı. M. A. (02.07.2010) OHAL dediğin. *Radikal Gazetesi.*
[134]Birand. M. A. (1992) Apo ve PKK. (Birinci baskı). İstanbul: Milliyet Yayınları,126.

yerleşmeye başladık.” diyor.[136] 1985 yılının ortalarında kolluk kuvvetlerine destek amacıyla Köy Korucularının devreye sokulması ise PKK’yı ciddi biçimde endişelendirmişti. Köy Koruculuğu sistemi İngilizlerin Malaya’da isyan bastırmada başarılı olmuş bir uygulamasıydı. Hükümet bu uygulamayı örnek almıştı. Artık Kürtçü örgütün karşısında savaşan başka Kürtler de vardı ve bölgeyi onlardan daha iyi tanıyorlardı. Örgüt bu yolla paralize edilecekti.

14 Temmuz 1987’de siyasi otorite terörle mücadele stratejisinde önemli bir değişimi gerçekleştirmiştir. Uluslar arası dinamiklerin zorlaması ve iktidarda bulunan ANAP’ın liberal politikalarının bir sonucu olarak 1978 den beri bölgede devam eden sıkıyönetim idaresine son verilerek OHAL uygulamasına geçilmiştir. Terörle mücadelede yetki ve sorumluluk TSK’dan alınarak sivil otoriteye ve iç güvenlik birimlerine devredilmiştir. Turgut Özal’ın başbakanlığı döneminde Kürtçe konuşma yasağı kaldırılmış ve Kürtçe gazete, dergi ve kaset çıkarılmasına izin verilmiştir.

Özal Hükümetinin yaklaşımı, 1980’li yıllar boyunca, güvenlik güçlerinin bir DYÇ’ye hazırlık yapabilmesi açısından çok büyük değer taşıyan zamanın yitirilmesine yol açtı. Düşük yoğunluklu çatışmalar politik bir yaklaşım gerektirir. Bir konvansiyonel savaşta zafere ulaşmak için ulusal gücün tüm unsurları orduyu destekler. Bir DYÇ’de ise destekleyici unsur ordudur. Zafere ulaşmak için ekonomik, sosyal ve politik araçlara o destek sağlar. Türk hükümeti o dönemde, bir DYÇ olarak tanımlanmamış olan çatışmanın siyasi tabiatını anlayamamıştır ve kesin bir zafere ulaşmak için alınmış olması gereken önlemler de bir DYÇ çerçevesinde hazırlanmamıştır. Bir DYÇ’nin yürütülmesi devletin politik, siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel unsurlarının birbiriyle eşgüdümlü çabalarını gerektirir. Özal’ın PKK’ya yaklaşımı, bilakis Türk devletinin PKK ile savaşma doğrultusundaki eşgüdümlü çabalarına engel teşkil etmiştir.[137]

Sıkıyönetim eski komutanlarından Nevzat Bölügiray’a göre: “1987’den sonraki tüm çabalarını Çankaya’ya yöneltmesi, sonra da Çankaya’ya çıkışla başlayan bunalım, ANAP iktidarının tam 4 yıl Kürt sorunu ve ayrılıkçı terör olayı ile gerektiği şekilde ilgilenmesine olanak vermiyordu. ANAP yönetimi, 1987’den sonraki

---

[135]İmset. a.g.e. (1993). 110.
[136]Birand. a.g.e. (1992).136.
[137]Özdağ. a.g.e.(2007). 50

Çankaya sevdasına kendini kaptırırken, Bölgedeki her türlü sorunun çözümünü Olağanüstü Hal Bölge Valiliği ile TSK'ne havale ediyordu.[138]

Ümit Özdağ'a göre Olağanüstü Hal Yasası, stratejik bir başarısızlıktır ve belki de ANAP Hükümetinin o zamanlar DYÇ'nin gerçek mahiyetini fark etmekte başarısız olmuş olduğunun en iyi kanıtını sunmaktadır. Ankara, bu yasayı çıkarmakla askeri ve milli gücünü PKK'ya karşı kullanımını kendi kendine sınırlamıştır. ANAP hükümeti, terörle mücadelenin başlıca düsturunu hesaba katmamıştır. Gerilla savaşında gerilla kesin sonuca ancak güvenlik güçleri teröristleri yenilgiye uğratmaya düşük değer biçtiği ve kaynakların tümünü mücadele için seferber etmediği zaman ulaşabilir.[139]

Bu değerlendirmeye ne siyasi ne de hukuki açıdan katılmak pek mümkün değildir. 1987 yılında Türkiye Avrupa Birliğine tam üyelik için harekete geçmiş bir ülkedir. Daha o tarihten 7 yıl önce Avrupa Ekonomik Topluluğu Türkiye'nin üyeliğini 12 Eylül Askeri Yönetimi nedeniyle askıya almıştır. Türkiye AB'ye tam üyelik başvurusunun kabulü için dahi ülkesinin küçük de olsa bir bölgesinde sıkıyönetim hukukuna göre devam eden militer yönetimi kaldırmak ve normal demokratik yönetime geçmek durumundadır. Kaldıki; sıkıyönetim komutanları "proaktif" bir güvenlik yaklaşımı sergileyemediklerinden terör örgütünün bölgede filizlenmesini ve taban oluşturarak serpilmesini engelleyememiştir.

Konuya hukuki açıdan bakacak olursak; Anayasa üç türlü Olağanüstü Hal rejimine yer vermektedir. İlki 119. maddede düzenlenen, tabii afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalımlarda ilan edilendir ki bu doğrudan bir güvenlik konusu değildir.

İkinci durum ise 120. maddede düzenlenen şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması hallerinde ilan edilen olağanüstü haldir. 1987 yılında ilan edilen olağanüstü hal bu kapsamdadır.

Üçüncü durum ise 122. maddeye göre Anayasanın tanıdığı hür demokratik düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelen ve olağanüstü hal ilanını gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya

---

[138]İmset. a.g.e. (1993). 242

ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması sebepleriyle ilan edilen sıkıyönetim halidir.

Olağanüstü hal rejimlerinin bu üç türü arasındaki fark daha çok sebep ve konu unsurları bakımındandır. Şiddet olaylarının yaygınlaşması (120. madde) durumunda ilan edilen olağanüstü halde de sıkıyönetim halinde de temel hak ve hürriyetler Anayasanın 15. maddesindeki sınırlamalara bağlı olarak askıya alınabilmektedir. Her iki halde de yönetim usulleri ve kullanılacak yetkiler kanunla düzenlenmektedir.[140]

Ancak Anayasada olmamakla birlikte yasalarımızda sıkıyönetim hali diğer olağanüstü hallere göre iki önemli farklılık getirmektedir.

- Kolluk görev ve yetkilerinin askeri makamlara geçmesi
- Bazı suçların yargılanmasının sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmesidir.

Sıkıyönetim halinde tüm idari ve adli kolluk yetkileri doğrudan askeri makamlara bağlanmaktadır. Sivil güvenlik güçleri askeri makamların emir ve komutasına geçmektedir. Yetki askeri makamlara geçmekle birlikte güvenlik güçlerinin uygulayacakları hukuk rejimi, diğer olağanüstü hallerden farklı bir hukuk rejimi olamayacaktır. Güvenlik kuvvetlerinin ihtiyacı olan yasal düzenlemeler, yetki ve sorumluluklar nasıl sıkıyönetim kanunu ile düzenlenecek ise, aynı yetkiler ve düzenlemeler Olağanüstü hal kanunlarında da yapılabilecektir. Dolayısıyla Anayasa hukuku açısından sıkıyönetim hali, güvenlik güçlerine Olağanüstü hallerde verilen yetkilerden daha üstün bir yetki vermemektedir.

Sıkıyönetim halinde özellikle terör suçlarının yargılaması sıkıyönetim mahkemelerinde yapılmaktadır. Yani yargı yetkisi olağanüstü mahkemelere geçmektedir. Ancak sıkıyönetim mahkemeleri yeni bir suç ve ceza siyaseti oluşturmamaktadır. Mahkemeler mevcut yasalarda tarif edilen suçları muhakeme etmekte ve mevcut yasaların öngördüğü cezaları verebilmektedir. Dolayısıyla durum daha çok psikolojiktir.

Kaldı ki, Anayasa sıkıyönetim ilanı gibi bir durumu ancak ülkenin ancak ciddi bir beka sorunu yaşaması halinde mazur görmektedir. 1987 koşullarına

---

[139]Özdağ. a.g.e. (2007). 51
[140]Özbudun, E. (1993). *Türk Anayasa Hukuku.* (Üçüncü baskı). Ankara:Yetkin Yayınları, 316-318.

baktığımızda terör sorununun, ülkeyi bölünmeye veya parçalanmaya götürecek, bölgede demokratik sivil idareyi ortadan kaldırmayı ve yönetimi askeri makamlara devretmeyi gerektirecek bir mahiyet arzettiğini söyleyemeyiz. Bu nedenle sıkıyönetimden biraz daha düşük seviyeli olağanüstü hal rejimine geçilmesinin terörün daha da şiddetlenmesine neden olduğunu söylemek biraz haksızlık olacaktır.

Her şeye rağmen Türkiye'nin 1992 yılından sonra terörle mücadelede elde ettiği başarı, yine OHAL hukuku içerisinde ve OHAL yetkileri çerçevesinde elde edilmiştir. Örgütün kurucu lideri ve üst düzey yöneticilerinin yakalanması ve/veya etkisiz hale getirilmesi yine OHAL uygulamalarıyla mümkün olmuştur. Kaldı ki; terörün topyekün imhası için karar verildiği dönemde, gerek siyasi otoritenin gerekse askeri makamların Bölgede sıkıyönetim ilanı yolunda bir talepleri de olmamıştır.

Mücadele sürecinde güvenlik kuvvetlerince OHAL yetkileri aşılarak fiilen sıkıyönetim yetkilerinin kullanıldığını söylemek doğru bir tespit değildir. Çünkü o dönemde güvenlik kuvvetlerinin yönetimi sivil idaredeydir. Silahlı kuvvetlerin sevk ve idaresi Jandarma Asayiş Kolordu komutanlığına bırakılmış ve bu kolordu bir iç güvenlik birimi olarak terörle mücadele faaliyetlerinde OHAL Bölge Valisinin talep ve ihtiyaçlarına göre hareket etmiştir. Askeri otoriteler sivil yöneticilerin muvafakat etmediği, karar altına almadığı hiçbir uygulamaya gitmemiştir. Sivil otoritenin genel düzeyde de olsa onayını almadan hiçbir operasyon gerçekleştirmemiştir. Hiç kimse terör faaliyetlerinden dolayı askeri mahkemelerde yargılanmamıştır. Mücadele sürecinde bir kısım hukuk dışılıklar olmuştur. Ancak bunların hiç birisi bir devlet politikası gereği olmadığı gibi kurumsal nitelikli ve sürekli bir duruma dönüşmemiştir.

Ancak şunun olduğu söylenebilir; Mülki makamlar güvenlik kuvvetlerine terörle mücadele faaliyetlerinde oldukça geniş inisiyatif tanımıştır. Güvenlik kuvvetleri her uygulama ve operasyon için mülki makamlardan önceden izin almamıştır. Mülki makamlar İl İdaresi Kanunu ve OHAL Kanunundan kaynaklanan yetkilerinin operasyonel kısmının önemli bir bölümünü hukuken olmasa da fiilen askeri yetkililere devretmiş ve acil durumlarda onaylar daha sonra alınmıştır. Yani istimi arkasından gelmiştir.

Bu duruma yol açan en önemli neden OHAL'e geçiş döneminde ne sivil otoritenin ne de birer içi güvenlik teşkilatı olan Jandarma ve Polisin bölgede ortaya çıkan böyle bir gayri nizami harbe ve OHAL şartlarına mesleki, psikolojik ve teknolojik olarak hazır olmamasıydı. Vali ve Kaymakamlar hatta Jandarma komutanları dahi hazırlıksız yakalanmıştı. TSK ise sıkıyönetim anlayışından sevk ve idare bakımından daha sivil nitelikli olan OHAL pozisyonuna geçmekte oldukça zorlanmıştı. OHAL'e geçişle birlikte mülki yönetimin DYÇ stratejilerine hazır hale gelmesi için kaybedilen zamanı iyi değerlendiren örgüt, bu dönemde "devrimci şiddetini" ve eylem kapasitesini en üst noktaya ulaştırmayı başarmıştır.

1983 yılında Askeri yönetim sona ermesinden sonra Başbakan olan Turgut Özal, baş gösteren sorunu ekonomi ile ilişkilendirmiş ve GAP projesinin gerçekleşmesiyle sorunun ortadan kalkacağına inanmıştır. Bu yüzden sorunun ekonomik ve sosyolojik kaynaklarını göz ardı eden askeri tedbirleri palyatif çözümler olarak görmüştür.

Hükümet terör olaylarının giderek artmasına rağmen liberal yaklaşımından ötürü Bölgede sıkıyönetimi kaldırmaya karar verdi. Bu amaçla 10 Temmuz 1987 tarihli kanun hükmündeki kararname ile Olağanüstü Hâle geçildi ve OHAL Bölge Valiliği kuruldu. Ancak alınan tüm tedbirlere rağmen 1990 yılının başlarına kadar terör hızla tırmanmış, örgüt belli bölgelerde tutunabilmiş, bölge halkı devletin teröristin hakkından gelemediğini(!) gördüğü için örgüte katılımlar hızla artmıştır. "Birkaç çapulcu" kısa zamanda binlerce kişilik "gerilla gücüne" dönüşmüştür.

Türkiye'deki hükümetlerin 1984'den beri devam eden terör faaliyetleri karşısındaki vurdumduymazlığı TSK'da ciddi rahatsızlık yaratmış, sorunun teşhisi ve hızla tedavisi için gerekli tedbirlerin alınmasına karar verilmiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde, o güne değin bölgede sadece terör ve azgelişmişlik sorunu olduğunu düşünen siyasal irade, sorunun varlığı ve niteliğine ilişkin bu iki konunun birbirinden ayrılması gerektiğini düşünmeye başlamıştır. Siyasal otoritenin de muvafakati ile terörle mücadele konusunda inisiyatif ordunun eline bırakılmıştır. Bunda Mart 1990 yılında yapılan MGK toplantısının önemli etkisi olmuştur. Ankara, artık gelişmeleri "küçük çaplı ve münferit eşkıya hadisesi" olarak görmüyor, MGK "tavsiyesi" ile olayın ciddiyetini kavrıyor, Torumtay'ın açıklamasının gereklerini

yerine getirmeyi görev biliyordu. Başbakan Akbuluta göre, Türkiye artık "silaha silahla karşılık vermeyi" politika edinmişti.[141]

Buna karşılık Cumhurbaşkanı Özal'ın Çankaya Köşkünde askeri-mülki erkân ve gazete patronları ile yaptığı bir toplantıda söylediği " Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu hadise kolay ve basit bir hadise değil. IRA'sı, ETA'sı, Korsika'sı var. Dünyadaki misalleri de gösteriyor ki, kolay ve kısa süreli bir hadise değil bu. Bazıları öyle sanıyor. Hayır. Meselenin bu gün artık eski usullerle çözülmesi hadisesi söz konusu değil. Yani insan hakları, demokrasi… Daha önceki 25 isyan şöyle böyle çözülmüş… Bu gün o dönem kapanmıştır." sözleri ile Türkiye'nin PKK terörüne bakışında yeni bir dönem açılıyordu. Hasan Cemal'e göre Özal artık meseleyi devlet söylemine aykırı bir tavırla siyasi bir sorun olarak gördüğünü açıkça ortaya koyuyordu.[142] Bu açıklamalar sorunun salt siyasi sorun olduğuna değil, devletin başı olan Özal'ın güvenlik bürokrasisinin tespitlerine bağlı olarak sorunun gerçek muhtevasının silahlı propaganda ile yürütülen politik bir savaş olduğunu kavraması ve bu nedenle meselenin salt klasik askeri tedbirlerle çözülemeyeceğine inandığını göstermektedir. Çandar'ın da belirttiği üzere; Kürt hakları tanınacak, demokrasi içinde çözüm üretilecekti, ama teröre karşı acımasız olunacaktı. Devletin teröre müsamahası yoktu.[143]

Başbakan Özal'ın yaptığı ilk dönem değerlendirmelerinden de anlaşıldığı gibi PKK terör örgütü hükümetin ilk yıllarında kamu düzenini bozan adi bir suç örgütü, haydutlar topluluğu olarak görüldü ve sıradan polisiye tedbirlerle teröristle mücadele edilmeye çalışıldı. Oysaki terör, esas amacı itibarıyla siyasal bir meydan okumaydı.[144] Hemde asimetrik bir tehdit olarak, Cumhuriyetin 1923 yılında kurulmasından bu yana Türkiye'nin toprak bütünlüğüne yönelik en büyük meydan okumayı teşkil ediyordu.[145] PKK terörünün, terörist eylem üzerine inşa edilmiş bir söylem ve propaganda doktrini olduğu anlaşılamamıştı. PKK'nın söylemleri ve eylemleri doğru şekilde analiz edilemediğinden, teröristlerin hangi stratejileri neden uyguladıkları, kimi devlet ya da istihbarat örgütleriyle neden ve nasıl bir işbirliği

---

[141]İmset. a.g.e. (1993). 270
[142]Cemal. H. (2003). *Kürtler*. (İkinci baskı). İstanbul: Doğan Kitapçılık, 101.
[143]Çandar. C. (19.10.2011). İki Fotoğraf. Hürriyet Gazetesi
[144]Bal, İ. /2006). *Terörizm: Terör, Terörizm ve küresel terörle mücadelede ulusal ve bölgesel deneyimler*. Ankara: USAK Yayınları,75
[145]İnternet:Özdağ,Ü.(Kasım 2013). *Türk Ordusu-PKK'yı Yenmistir,* Web:http://www.21yyte.org/tr/ arastirma/terorizm ve terorizmle mucadele sitesinden 22.10.2013 tarihinde alınmıştır.

yaptıkları, neyi nasıl ve neden yaptıklarını da kavrayabilme aşamasına gelinememiştir.

2.2.2. "Kürt realitesini artık tanımalıyız": Düşünsel kavrama ve düşük yoğunluklu çatışmaya hazırlık dönemi (1991-1992)

"Birkaç çapulcu", 1990'lara kadar devletin resmi söylemi olageldi. Ancak yaşananlar bu söylemi boşa çıkarıyordu. PKK bölgede etkisini artırıyor ve her geçen gün devlet güçlerine karşı daha büyük saldırılar gerçekleştiriyordu. Bu durum devletin hem politikasını hem de söylemini değiştirdi. Devlet, daha fazla güvenlik ve daha vurucu operasyonları içeren sert bir politika uygulamaya başladı. Güneydoğu politikasında inisiyatifi ele alan askerler, PKK'lileri artık "bir avuç eşkıya" olarak değil "düşman" olarak tanımlıyorlardı.[146] Doğan Güreş Genel Kurmay Başkanlığı'nı üstlendiği zaman kendi ifadesiyle "PKK Bölgede kurtarılmış bölge ilan edecek hale gelmişti" Genel Kurmay olayların dışında olmasa bile içinde değildi, kenarındaydı. Bunu Doğan Paşa açıkça belirtiyor, "benden asker yada destek istediklerinde veriyorum" diyordu.[147]

1991 erken genel seçimleriyle DYP-SHP koalisyonunun kurulmasından sonra Süleyman Demirel ve Erdal İnönü, bakanları, komutanları ve geniş bir gazeteci topluluğunu yanına alarak Güneydoğu gezisine çıkmıştır. Gezi basında "Güneydoğu'ya çıkarma" şeklinde verilmiştir. Diyarbakır'la başlayan gezi, Mardin, Şırnak, Siirt'le devam etmiş; mevsimin kış, havaların soğuk olmasına karşın, heyet gittiği her yerde coşkulu kalabalıklar tarafından karşılanmıştır.

DYP-SHP koalisyon hükümetinin başbakanı Süleyman Demirel, 7 Aralık 1991 tarihinde Diyarbakır'da gazetecilere verdiği mülakatta ilk defa Kürt ve diğer farklı etnik unsurların varlığını resmi bir yetkili olarak kabul etmiştir.

> Bizim Erdal Beyle buralarda gözükmemiz fevkalade önemlidir. Bu konuda en azından bu gün için çok büyük uyum içindeyiz. Devlete ateş eden adamı susturma konusunda koalisyon ortağımızla aynı görüşteyiz. Bu işi çözmemiz gerekir. Yoksa bu iş bizi savaşa götürür. Ben SHP'yle bu koalisyonu bunun için kurdum. Çok uzun sayılmayacak bir dönemde bu meseleyi çözeriz. Ama çözerken iz bırakmadan, halkı gücendirmeden çözmek gerekir. Bu insanları kucaklayarak buradan çıkacaksınız, iterek kakarak değil. Yirmi altı değişik etnik menşeden gelen insanlar yaşıyor bu topraklarda. "Ben kürdüm!" diyene bir şey dediği yok kimsenin. Kürtçe konuşmasına da. …

---

[146]İmset. a.g.e. (1993). 254, 255.
[147]Kışlalı, M. A.(02.07.2010).OHAL dediğin. *Radikal Gazetesi.*

> Kürt kimliğine karşı çıkılamaz. Kürt realitesini artık tanımalıyız. Kürt realitesini tanımak Türkiye'nin birliğine mani değil. Zaten bin yıldır bu topraklarda birlikte yaşıyorsun[148]

Başbakan Süleyman Demirel ve Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü, Güneydoğu konusunda devletin geç kaldığı görüşünde birleşirlerken, Demirel, devlet ile halk arasındaki kopukluğun ara rejim sonucu olduğunu söylemektedir. Liderler, DYP-SHP koalisyonunun devletle halkı barıştırmak için en büyük şans olduğunu vurgulamaktadırlar.[149] Bila'ya göre liderler her şeyi vermeye, yapmaya hazırdırlar; ancak tek koşulları "üniter devletin" muhafaza edilmesidir. İnönü, üniter devlet dışında çözüm dayatmanın, federatif çözüm zorlamalarının iç savaşa yol açacağını söylemektedir. Demirel ve İnönü'nün iki günlük Güneydoğu gezisi boyunca verdikleri mesajı "Dileyin bizden, ne dilerseniz" şeklinde özetleyen Bila, Demirel ve İnönü'nün konuşmalarında Güneydoğu insanı karşısında yıllardır izlenen yanlış politikalar için devlet adına "günah çıkartan" bir görünüm sergilediklerini dile getirmektedir. Bila, liderlerin halkla diyalogunu şu şekilde nakletmektedir: "Ne istiyorsunuz? Baraj mı? Yapalım. Yol mu? Yapalım. Üniversite mi? Kuralım. Elektrik mi? Getirelim. Su mu? Getirelim. Fabrika mı? Kuralım. Kürt kimliği mi? Kabul edelim. Kürt Enstitüsü mü? Kuralım. Söyleyin ne istiyorsunuz? Hepsini yapalım. Yeter ki üniter yapı dışında bir şey istemeyin."[150]

Cumhurbaşkanı Özal ise, 2 Ekim 1992 tarihinde yaptığı konuşmasında meselenin sadece askeri yöntemlerle çözülemeyeceğini ilan ederek bir açıdan Başbakan Demirel'in söylemlerini desteklercesine askeri çözümden farklı, siyasal tarafı ağır basan "yeni bir çözümün" kapılarını aralıyordu.

> Türkiye sabrederse, insanca davranırsa bu meselenin önünde sonunda çözülecek bir hadise olduğuna inanıyorum. Mesele zor olabilir ama aşılacak bir meseledir. Ama yılgınlığa düşmemek lazımdır. Bu meselenin Türkiye'nin entegre olmasıyla çözüleceği kanaatindeyim. Türkiye bu meselede süratle entegrasyona gidiyor.
>
> …. Bir kavganın içinde büyük bir mücadelenin hiçbirimize fayda getirmeyeceğini çok iyi bilelim. Kışkırtıcılara da kimse alet olmasın. Bazen böyle kışkırtıcılar çıkıyor "vuralım, kıralım işi bitirelim". Hangi işi bitiriyorsunuz? Bugünkü modern devrede 21. asra gelirken böyle şey olur mu?[151]

---

[148]Başbakan Süleyman Demirel'in Diyarbakır Ziyareti. (7.12.1991). *Hürriyet Gazetesi.ayrıca bknz.* hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=-110809

[149]Bila, F. Liderlerde İç Savaş Kaygısı. (10.12.1991). *Milliyet Gazetesi.*

[150]Yayman, H. (2011). *Şark Meselesinden Demokratik Açılıma, Türkiye'nin Kürt Sorunu Hafızası*. (XIII. Baskı). Ankara: SETA Yayınları, 38-39

[151]Yayman. a.g.e., (2011). 39

Bu bağlamda Özal, kendi çözüm önerilerini oluşturmak üzere, ANAP Milletvekili Adnan Kahveci'ye Kürt sorununa ilişkin bir rapor hazırlatmıştır. Adnan Kahveci, 1992 yılında Güneydoğuyu inceledikten sonra "Kürt Sorunu Nasıl Çözülmez" (Adnan Kahveci Raporu,1992) başlıklı bir rapor hazırlamıştır. Raporda; Askeri yolla hiçbir ülkenin çözüme ulaşamadığı, Kürt sorununun siyasal bir krize dönüştüğü, çözüm için "siyasi irade ve kararlılık" Kürt realitesinin, Kürt kimliğinin ve dilinin hızla kabul edilerek Kürtlerin siyasal haklarının verilmesi gerektiğinin üzerinde durulmuştur.[152] Rapor üzerinde Özal tarafından küçük değişiklikler yapılarak 1993 yılı Şubat ayında Başbakan Demirel'e gönderilmiştir.[153]

Özal'ın Güneydoğuya genel yaklaşımından Asker hazzaetmiyordu. Özal'ın 1984 ile 1990 arasında Başbakan olarak işi yeterince ciddi tutmadığını, hatta mücadeleye köstek olduğunu "devletin diline aykırı" bir üslubu benimsediğini, onun için de PKK'nın zemin kazanmasına yol açtığını düşünüyordu.[154]

2.2.2.3. "Ya bitecek, ya bitecek": Düşük yoğunluklu çatışma dönemi (1993-2004)

1992 yılında peş peşe patlayan bombalar, basılan jandarma karakolları ve Nevruz'la başlayan olaylar Türkiye'yi büyük bir şiddet ortamına sürüklemiş, bu olaylar toplumda şiddetli bir infial duygusu yaratmıştır. Artık Başbakan Demirel'in görüşleri de güvenlik bürokrasisinin çizgisine doğru evrilmeye başlamıştır. 1992 Nisan ayında Gazeteci Hasan Cemal'e verdiği mülakatta Demirel "Türkiye'nin bu günkü önceliği PKK'nın tepelenmesidir. …. Türkiye henüz bu konuya (Kürtçe öğrenim) hazır değil. Kendi dilini konuşabilir. Orta yerde bir yasak yok. Ancak bunun ötesine hazır değil Türkiye. …. Ayrılıkçılığı savunma konusunda Türkiye bugün her zamankinden hassastır. Terör sürüyor. Kan dökmeye devam ettiği sürece de Türkiye bu çeşit şeyleri tartışamaz. Bunları tartıştığı taktirde bunlar bir nevi taviz olur. …. Türkiye öyle bir noktaya geldi ki, taviz vermesi mümkün değildir. Kan işi bitirilecektir önce."[155] demektedir. Deyim yerinde ise Demirel'in Kürt Açılımı "Kürt realitesini tanımaktan" öteye geçmemiştir.

---

[152]Yayman. a.g.e.(2011).16 ve 36
[153]Adnan Kahveci'nin Kürt Raporu. (12.11.1993). *Hürriyet Gazetesi.*
[154]Cemal. a.g.e. (2003). 103.
[155]Cemal. a.g.e. (2003). 105.

Siyasi otoritenin tam desteğiyle 1992 yılında başlayan “Ekim harekâtı” ve akabinde yürütülen süpürme operasyonları sonucunda PKK ciddi biçimde geriletilmiştir. Bu arada Kuzey Irak’lı Kürt lider Celal Talabani aracılığıyla PKK ile dolaylı yoldan temas kuran Cumhurbaşkanı Özal, PKK’nın ateşkes kararı almasını sağlamıştır.

1993 yılı Nisanında Cumhurbaşkanı Özal vefat etmiş, yerine DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel Cumhurbaşkanı seçilmiş ve Tansu Çiller Başbakan olmuştur. Aynı yılın Mayısında birliklerinden terhis olan askerlerin dönüş yolunun kesilerek 33 er ve 4 öğretmenin öldürülmesi bir yandan PKK’nın kendi ateşkesini kendisinin bozmasına neden olurken diğer yandan sivillere yönelik bu katliam nedeniyle kamuoyunda oluşan infial devletin güvenlik politikalarında köklü bir değişime sebep olmuştur.

Tansu Çiller hükümeti dönemi, terörle mücadele konusunda en etkili ve bastırıcı tedbirlerin alındığı dönemdir. Başbakan’ın “ya bitecek, ya bitecek” sözleri terörle mücadelede DYÇ konseptinin artık en kararlı şekilde uygulanacağının ilk sinyallerini vermiştir. Siyasal iktidar inisiyatifi güvenlik bürokrasisine tamamen terk etmeye hazırlanmaktadır. Bundan sonrasının adı “topyekün savaş” diye konabilirdi. Üst düzeyde bir istihbarat yetkilisinin deyişiyle: “Başbakan Çiller, elleri serbest bıraktı.”[156]

Hükümet, hukuken olmasa da fiilen, gereken hallerde sıkıyönetim hukukunu çağrıştıran yetkilerin de kullanılabilmesi konusunda TSK’ya geniş bir inisiyatif alanı sağlamıştır. TSK hükümetten aldığı siyasi destek ve uyguladığı “alan hâkimiyeti” konsepti ile hızla bölgede devlet hâkimiyet ve otoritesini yeniden tesis etmeye başlamıştır. Başbakan Tansu Çiller terörle mücadele kapsamında ilk adım olarak; gündüz araziye çıkan, çarpışan, gece ise karargâha çekilen güvenlik güçlerini 24 saat arazide görev yapar hale getirmiştir. Siyasi otoritenin tam desteğiyle 1992 yılında gerçekleştirilen Ekim harekâtı” ve akabinde yürütülen süpürme operasyonları sonucunda PKK ciddi biçimde geriletilmiştir. 1993 yılında PKK’nın Haftanin ve Zeli kampları hava bombardımanları ve komando operasyonları ile ele geçirildi, 1995 yılında Çelik harekatı, 1997’de Çekiç ve Şafak harekatları ile PKK’ya önemli zayiatlar verdirildi. Olağanüstü Hal Bölge Valisi Aydın Arslan, son 9.5 ayda yapılan operasyonlarda 4546 PKK'lının öldürüldüğünü açıkladı.[157]

---

[156]Cemal. a.g.e. (2003).160.

[157]http://www.zaman.com.tr/gundem_iste-turkiyenin-bugune-kadar-yaptigi-kara-harekatlari_655380.html

1998 yılında Cumhurbaşkanlığı-Ecevit hükümeti-TSK tarafından birlikte yürütülen “gambot diplomasisi” sonuç vermiş ve Öcalan Suriye’den çıkarılmıştır. Bir süre Avrupa’da dolaşan Öcalan nihayetinde 16 Şubat 1999 günü Kenya’da Türk güvenlik güçlerince “paketlenerek” Türkiye’ye getirilmiştir.

Öcalan yargılanmış ve hakkında idam cezası verilmiştir. Ancak 30 Kasım 1999'da Türk yargıç Rıza Türmen'in de aralarında bulunduğu 10 yargıçtan oluşan AİHM'nin 1. Dairesi, özel oturumla Öcalan hakkındaki idam kararının uygulanmasının durdurulması amacıyla avukatlarının AİHM''e yaptıkları “ihtiyati tedbir kararı alınması” başvurusunu görüşmüş ve dava sonuçlanana kadar cezanın infaz edilmemesine karar vermiştir.[158] Bunun üzerine Öcalan hakkındaki idam kararı ertelenerek dosyası yargılamayı yapan Ankara 2 No'lu DGM'ye gönderilmiştir.

1999 Yılında DSP-MHP-ANAP Hükümeti kurulmuştur. Hükümetin sol kanadını temsil eden DSP’nin PKK meselesine bakışı nüanslarla beraber MHP’nin yaklaşımıyla örtüşmekteydi. Bülent Ecevit liderliğindeki DSP, Türkiye’de etnik köken farklılığından doğan bir problem olmadığı görüşünü ısrarla öne sürmüştür. DSP konuyla ilgili hazırladığı raporlarda sorunu bir geri kalmışlık meselesi ve feodal yapıdan kaynaklanan sıkıntılar olarak tarif etmiş, bu sıkıntıların ve kötü uygulamaların giderilmesi halinde sorunun çözüleceğini varsaymıştır.[159]

Hükümetin milliyetçi kanadını temsil eden Devlet Bahçeli liderliğindeki MHP ise; PKK sorununu bölücü maksatlı bir terör ve azgelişmişlik sorunu olarak kabul ediyordu. PKK’nın gerek AB, gerek ABD tarafından sağlanan dış destekle Türkiye’nin “beka” sorunu haline geldiğini düşünmekteydi. Hazırlanan raporlarda, sorunun terörle etkin mücadele ile birlikte Bölgenin ekonomik kalkınmasının sağlanması ve anayasada tarifini bulan Türk vatandaşlığı temelinde çözülmesi tezi benimsenmekteydi. Kürt kökenli vatandaşların kültürel hak taleplerinin karşılanmasına sıcak bakılırken “kollektif siyasi hak” taleplerinin üniter ve milli devlete zarar vereceği düşünülmekteydi.

---

[158]İnternet: (Mayıs 2005) Öcalan Turkiye’ye Karşı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararı , No: 46221/99. Web:www.hukuki.net/hukuk/index. adresinden 24.06.2007 tarihinde alınmıştır.
[159]Yayman. a.g.e. (2011).16-17

Hükümetin liberal kanadını temsil eden ANAP'ın lideri Mesut Yılmaz ise hükümet içerisindeki AB yanlısı tutumu ile öne çıkmaktaydı. Türkiye'nin AB üyeliğinin "kürt sorununu" çözmesi ile mümkün olabileceğini bu nedenle "Kopenhag" kriterlerinin tavizsiz uygulanmasını istemekteydi. Ülkede demokrasi yerleşmeli ve Kürtlere siyasal hakları verilmeliydi.

1999 da 57. Hükümet döneminde yeniden ve ivme kazanan AB üyelik süreci ve Başbakan Yardımcısı Mesut Yılmaz'ın izlediği AB'ci politikalar, Kürtçülük faaliyetlerinin "siyasallaşmasına" ve sorunun "Kürt sorunu" olarak tarif edilmesine önemli merhaleler kazandırmıştır. Türkiye'nin 1999'da Helsinki Zirvesi ile AB'ne aday ülke olması Kürt Açılımı sürecini hazırlayan koşullardan biridir. Nitekim Kopenhag Kriterleri, Türkiye'de demokratikleşme ve ekonomi alanında bir takım değişikliklere gidilmesini sağlamıştır. 2000'ler, AB süreci ile beraber, Kürtçü siyasetin yükselişi ve Kürt kimliğinin kamusal alanda meşrulaşmasına sahne olmuştur. 2001 Yılında Başbakan Yardımcısı Mesut Yılmaz'ın "Avrupa Birliği üyeliğimize giden yolun Diyarbakır'dan geçtiğine inanıyorum."[160] sözleri hafızalarda yer etmiştir.

AB üyelik başvurusunun kabulü, hükümet tarafından hazırlanan ulusal program ve uyum süreci çerçevesinde hazırlanan uyum paketleri, Kürtçülük sorunun artık klasik yaklaşımla tarif edilemeyeceğini, Kürtçülük konusunda Türkiye'nin yeni gelişmelere gebe olduğunu ortaya koymuştur. Hükümetin demokratikleşme konusundaki samimi yaklaşımları ve AB'nin de bazı hükümet ortakları üzerinde uyguladığı dayatmalarıyla Kürt kökenli vatandaşlarımızın bireysel hak taleplerine karşı esnek bir yaklaşım sergilenmiştir. PKK'da başlayan değişim hareketinin tam da AB tam üyelik başvurusunun yapıldığı döneme tesadüf etmesi ve AB ilerleme raporlarında Türkiye'nin yerine getirmesi istenen kriterlerin PKK'nın talepleriyle neredeyse birebir örtüşmesi oldukça manidardır.

57. Hükümet, AB'nin uyum talepleri doğrultusunda Ulusal Programı hazırlayarak yürürlüğe sokmuştur. Bu programın en temel özelliği; "demokratikleşme ve insan hak ve hürriyetlerinin geliştirilmesini onaylarken, kültürel haklar bahanesiyle ayrılıkçılığa, bölünmeye ve Türkiye toprakları üzerinde etnik ya da mezhepsel azınlıklar yaratmaya götürecek talepleri kesin kes reddetmesiydi.

Programda kültürel yaşam ve bireysel özgürlükler başlığı altında Türkiye Cumhuriyetinin resmi ve eğitim dilinin Türkçe olduğu vurgulanmış, ancak bunun, vatandaşların günlük yaşamlarında farklı dil, lehçe ve ağızların serbest kullanımına engel teşkil etmeyeceği belirtilmiştir. Bununla birlikte sağlanacak olan serbestlik ayrılıkçı veya bölücü amaçlarla kullanılamayacaktı.[161]

AB, Hükümetin, idam cezasının kaldırılması, anadilde yayın ve kültürel haklar konusunda Ulusal Programa bazı rezervler koymasından dolayı hükümeti eleştirmiştir. Bir yandan AB'ye uyum çalışmaları yürürken, diğer yandan PKK'ya karşı DYÇ konsepti ve "bastırıcı mücadele" yöntemi tavizsiz uygulanmaya devam etmiştir. Bu arada 57. Hükümet devletin hâkimiyetinin tesis edildiği bazı illerde OHAL'i kaldırmış, ekonomik ve sosyal hayatta kısmi bir rahatlama sağlamıştır. Bununla birlikte hükümetin terörle mücadelenin ekonomik boyutu çerçevesinde hazırladığı 8. Beş Yıllık Kalkınma planı kapsamında başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmak üzere Bölgesel Kalkınma programları uygulamaya konulmuştur.

01 Eylül 2000 tarihinde Erzurumda yapılan Bölgesel Kalkınma Toplantısı'na katılan Başbakan Yardımcısı ve MHP lideri Devlet Bahçeli, 8. Beş yıllık Kalkınma Planı ve 57. Hükümetin bakış açısını açıkladıktan sonra ekonomik ve sosyal yönden geri kalmışlığın sebepleri arasında son 15 yıldır yaşanan terör olaylarının yarattığı olumsuzluk ortamının da etkili olduğunu belirterek, "Devlete düşen en büyük görevin güvenlik ortamını sürdürerek, ekonomik ve sosyal her türlü altyapıyı hazırlamak olduğunu" ifade etmiştir.[162] Bahçeli bu açıklamasıyla sorunun Kürt sorunu değil, Bölgede terör ve azgelişmişlik sorunu olduğunu ve MHP'nin Güneydoğu politikası çerçevesinde Bölgede varolan gerikalmışlığın gerçek sebebinin PKK terörü ve asayişsizlik ortamının olduğunu vurgulamıştır.

Devlet yavaş yavaş yaralı sarmak ve Kürt kökenli vatandaşlarıyla barışmak istemektedir. Bu kapsamda koalisyon Hükümetinin MHP'li kanadının lideri olan Devlet Bahçeli'nin 6 Eylül 2000'de HADEP'li Diyarbakır Belediye Başkanı Feridun Çelik'le görüşmesi ve Çelik'in konuşmasını alkışlaması "Devletin" barışma ve helalleşme arzusunun işareti olarak algılanmıştır. Olay ulusal basında;

---

[160]AB Üyeliğinin Yolu Diyarbakırdan Geçer. (17.12.1999). *Hürriyet Gazetesi*,
[161]AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı, RG, 24 Mart 2001, Sayı: 24352.
[162]İnternet: (Eylül 2000). Web: http://www.porttakal.com/ahaber-basbakan-yardimcisi-bahceli-bolge-kalkinma-toplantisinda-konustu-296721. adresinden 08.05.2007 tarihinde alınmıştır.

Diyarbakırlılar MHP Lideri ve Başbakan Yardımcısı Devlet Bahçeli'yi alkışlarla ve 'Başbakan Devlet' sloganlarıyla karşıladı. HADEP'li Diyarbakır Belediye Başkanı Feridun Çelik'in yaptığı konuşma da MHP Lideri ve bakanlarından alkış aldı. …. HADEP'li Belediye Başkanı Feridun Çelik, hazırladığı 8 sayfalık raporu Bahçeli'ye sundu."[163] şeklinde yer almıştır.

Ancak 2002 yılında hükümet stratejik açıdan önemli bir hata yapmıştır. AB'ye uyum paketleri kapsamında hazırlanan Anayasa değişiklikleri arasına idam cezalarının kaldırılması da alınmıştır. Hükümet ortakları ilk düzenlemede "savaş, yakın savaş ve terör suçları" dışında kalan idam cezalarını kaldırmıştır. Daha sonra Avrupa Birliği Uyum Yasaları'nın kabulu kapsamında yeni bir hükümet tasarısı hazırlanmış ve idam cezasının terör suçları için de kaldırılması öngörülmüştür.

Hükümetin MHP kanadı bu düzenlemeye itiraz etmişse de bu durumu hükümeti bozma nedeni yapmayacağını beyan etmiştir. Tasarı TBMM' de MHP'nin muhalefetine rağmen DSP, ANAP, DYP, İsmail Cem ve arkadaşları ve SP desteği ile kanunlaşmıştır. Dönemin DSP Genel Sekreteri Masum Türker, MHP'nin temelde idamın kaldırılmasına karşı olduğunu ancak AB projesi açısından kabul ettiğini. MHP'nin Türkiye'nin tüm kesimleri için önemli olan AB projesine gerekli katkıyı vermek için özveride bulunduğunu[164] ifade etmiştir.

İdam cezasının Anayasa ve yasalarımızdan çıkarılması nedeniyle Abdullah Öcalan hakkındaki idam cezası müebbet ağır hapis cezasına çevrilmiştir. Bu stratejik bir hata olmuştur. Terörle mücadele devam ederken yapılan bu düzenlemeyle, Öcalan'ın tepesinde sallanan "Demokles'in kılıcı" yok edilmiş ve Öcalan'ın TC Devletinin kontrolü altındaki "rehinelik" haline son verilmiştir. Dolayısıyla ölüm korkusunu defeden Öcalan bu defa devletle bir "diyalog" süreci başlatabilmek, sorunun siyasal çözümünde muhatap alınarak kendisini "Kürt halkını temsil eden tek siyasi figür" olarak kabul ettirebilmek amacıyla, 2005 yılında PKK'yı yeniden eylemlere başlatarak hükümet üzerinde baskı kurmaya çalışmıştır.

Bu noktada Hükümetlerin terörle mücadelede önemli bir taktik adım olarak kabul ettikleri "kısmi af" uygulamalarından da bahsetmek gerekmektedir.

---

[163]Başkana Alkışlar. (6 Eylül 2000). *Hürriyet Gazetesi*

Terör örgütü mensuplarının teslim olmasını amaçlayan ve halk arasında “Eve Dönüş Yasası, Pişmanlık Yasası, Topluma Kazandırma Yasası” olarak bilinen birçok yasa çıkarılmıştır. Bu konuda ilk adımı Turgut Özal atmıştır. İlk pişmanlık yasası Özal'ın başbakan olduğu 1985 yılında çıkarılmıştır. ANAP hükümeti, 1988 yılında bir yasa daha çıkarma gereği duymuştur. Özal, Köşk'e çıkınca başbakan olan Yıldırım Akbulut döneminde ANAP hükümetinin üçüncü pişmanlık yasası hayata geçirilmiştir.

Süleyman Demirel ve Erdal İnönü'nün başbakan ve yardımcısı olarak görev yaptığı DYP-SHP hükümeti 1992 yılında Pişmanlık Yasasını çıkarmıştır. Tansu Çiller'in başbakanlığında Deniz Baykal’lı DYP-CHP koalisyonu, 28 Şubat 1995 tarihinde yeni bir Pişmanlık Yasası çıkarmıştır.

Ecevit'in başbakanlığını yaptığı DSP-MHP-ANAP koalisyonunda da benzer bir yasa çıkarılmıştır. AKP Hükümeti ise 27 Eylül 2003'te ‘Topluma Kazandırma Yasası’ olarak bilinen pişmanlık yasasını çıkarmış arkasından "etkin pişmanlık" olarak bilinen Türk Ceza Kanunu'ndaki değişiklikleri yapmıştır.

Bu yasaların temel amacı itiraflar yoluyla örgütün dağılmasını sağlamaktı. Ancak bu düzenlemeler yeterli güven ortamı sağlayamadığından terörle mücadelede umulan faydayı sağlamamıştır.

2.2.2.4. “… İsterseniz ‘Kürt sorunu’ deyin…” Kürtçülüğün siyasallaşması ve mütareke dönemi (2005-2009)

2002 Yılında AKP’nin iktidara gelmesi ile birlikte Türkiye’nin Terörle mücadele ve DYÇ stratejisinde ciddi bir kırılma yaşanmıştır. Bu kırılma 2005 yılından sonra bir paradigma değişimine doğru evrilmiştir.

Erdoğan 59.Hükümetin Başbakanı sıfatı ile “Aydınlar”la yaptığı toplantıda ilk kez “Her soruna illa ki bir ad koymak gerekiyorsa, Kürt sorunu. .... Adına ister "kökeni Kürt vatandaşlarımızın toplumsal talepleri" deyin, ister "Güneydoğu sorunu" deyin, isterseniz "Kürt sorunu" deyin... Sorunlar, anayasal düzende, demokratik cumhuriyet sistemi içinde ve daha çok demokratikleşme yoluyla çözülmeli. ….Türkiye’nin bir Kürt sorunu vardır. Bu sorunla yüzleşecek

---

[164]Bahçeli “asalım” dedi biz astırmadık. (10 Nisan 2011). *Tercüman Gazetesi.*

özgüvenimiz ve demokratik cesaretimiz de vardır."[165] diyerek, 30 yıllık kanlı çatışmayı terör sorunu olmaktan çıkararak "Kürt sorunu" olarak resmen kabul ve ilan etmiştir. Başbakan Kürt sorununu kendi sorunu olarak kabul ettiğini söylemiş ve demokratikleşme ve özgürlüklerin artırılmasının sorunun çözümü için tek geçerli yol olduğunu ifade etmiştir.

Erdoğan bundan iki gün sonra Diyarbakır'da yaptığı konuşmasında, "Kürt sorunu bu milletin bir parçasının değil, hepsinin sorunudur. O sorun herkesten önce benim sorunumdur. …. Her ülkede geçmişte hatalar yapılmıştır. Geçmişte yapılan hataları yok saymak büyük devletlere asla yakışmaz. Büyük devlet, güçlü millet kendisi ile yüzleşerek, hatalarını ve günahlarını masaya yatırarak geleceğe yürüme güvenine sahip millet ve devlettir."[166] diyerek meselenin hükümet nezdinde o günden sonra nasıl görüleceğine dair işaret fişeğini fırlatmıştır.

Başbakan,15 Ağustos 2005 tarihinde AKP'nin 4. kuruluş yıldönümü töreninde yaptığı konuşmada; "Etnik unsurlar vardır. Kürt'ü vardır, Laz'ı, Çerkez'i, Gürcü'sü, Arnavut'u, Boşnak'ı, Türk'ü vardır. Bunlar ülkemizde bir alt kimliktir. Bunun bir tek üst kimliği vardır; o da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığıdır."[167]

"Ülkemde birçok sorunlar var. Doğu sorunu, Güneydoğu sorunu, Kürt vatandaşların kendine ait sorunları vardır. Hangi etnik unsurdan olursa olsun, Türk, Kürt, Çerkez, Laz, Arnavut, Boşnak, ki biz buna alt kimlik diyoruz, üst kimlik Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığıdır.[168] "Türk Türk'üm, Kürt Kürt'üm, Laz Laz'ım, Çerkez Çerkezim diyebilecek. Hepimizin üst kimliği Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığıdır."[169] sözleri ile Kürtçü talepleri karşılamak üzere "anayasal vatandaşlık" kavramını tartışmaya açmış, "alt kimlik üst kimlik söylemleri ve hazırlattığı yeni anayasa taslağı ile etnik kimlik taleplerini karşılayacak birçok düzenlemeyi 2007 den sonra somut önerilerle kamuoyunun gündemine taşımıştır. Başbakan'ın bu açıklamaları hakkında Öcalan; "Başbakan'ın açıklamalarını olumlu

---

[165]Tarihi 3 Mesaj. (11.8.2005). *Hürriyet Gazetesi*.
[166]Kürt sorunu benim sorunum. (13.8.2005). *Hürriyet Gazetesi.*
[167]Kürt sorununu hem kabul, hem inkar. (16.8.2005). *Hürriyet Gazetesi*.
[168]Erdoğan: Etnik sorun var. (8.10.2005). *Hürriyet Gazetesi.*
[169]Erdoğan: AB Özgürlüklerin adresi. (20.11.2005). *Hürriyet Gazetesi.*

buluyorum. Başbakan'ın kullandığı kavramları daha önce ben kullanmıştım, bu kavramlar bana aittir".[170] Diyerek siyasallaşma sürecinin geldiği noktadan dolayı memnuniyetini dile getirmiştir.

Bu sözlerle birlikte artık Türkiye, "terörle mücadele" konseptini terk ederek "teröristle müzakere" veya diğer bir deyişle "uzlaşmacı" modeli benimsemiştir. Bu durumun nedenlerini Türkiye'nin iç dinamikleri kadar dış konjonktürde de aramak doğru olacaktır.

New York'daki Dünya Ticaret Merkezine yapılan saldırı ve arkasından 2.Körfez harekâtı ile Irak'ın işgali; Türkiye'nin Kürtçülük sorununu yeni bir boyuta taşımıştır. İkinci Körfez Harekâtı sırasında ABD'nin Meclisten geçirilmesini talep ettiği 1 Mart Tezkeresinin TBMM'de reddedilmesi, ABD'nin savaş planlarını ciddi biçimde etkilemiştir. Buna karşılık Kuzey Irak Kürtlerinin ABD'ye sınırsız destek sağlaması Barzani ve Talabani'nin ABD'nin en yakın müttefiki haline gelmesini beraberinde getirmiştir.

Kuzey Irak Kürtleri, gerek savaş esnasında gerekse savaş sonrasında ABD'nin en önemli sorunu olan, Bölgede istikrar ve güvenliğin sağlanması konusunda ABD'nin elini rahatlatmasının mükâfatını yarı bağımsız bir devlet olarak almışlardır. Bu gelişmeler o güne kadar bölgesel sınırlar içinde kalan "Kürt" meselesinin uluslar arası platforma taşınmasına neden olmuştur. Kürt ve Kürtçülük konusunda inisiyatif artık AB ve ABD'ye geçmiştir.

Irakta işgal 8. yılını doldurduğu halde devam eden istikrarsızlık ve güvensizlik ortamı ABD'yi ciddi kaygılara sevk etmektedir. PKK'nın silahsızlandırılması ve kontrol altına alınmasına ilişkin son dönemde gelişen ABD politikalarını da bu kaygılardan ayrışık tutamayız.

ABD'nin bölgedeki gelecek planlamaları açısından en önemli tehdit Türkiye'dir. ABD, Türkiye'nin PKK'nın Kuzey Irakta güvenli bir üs elde etmesini ve Kuzey Irak Kürt Yönetiminin bağımsızlık ilan ederek bölgede domino etkisi yaratmasını engellemek için Kuzey Irak'a askeri müdahalelerde bulunabileceğini düşünmekteydi. Hatta Kürtçü hareketleri bahane ederek Türkiye'nin Kerkük'ü işgal etmeye yeltenmesinden endişe ediyordu. Böyle bir durum, ABD'nin küresel konumunu yaralayacak ve dünyanın en önemli enerji kaynaklarına sahip olan

[170]Öcalan: Bağımsızlık istemiyoruz. (6.12.2005). *Hürriyet Gazetesi.*

bölgedeki ABD hâkimiyeti zayıflatacaktı.[171] Bu nedenle ABD yönetimi mutlaka Türkiye'nin istenmeyen bu tür manevralarının gerekçelerini ortadan kaldırmalı, zaten kaotik olan bir ortamda yaratılacak yeni oldubittileri önlemeliydi.

Artık PKK, sadece Türkiye'yi taciz eden bir terör örgütü değil, varlığıyla ABD'nin Ortadoğu'daki çıkarlarını tehlikeye düşürebilecek silahlı bir yapı haline gelmiştir. ABD, bu sorunu çözmek üzere dönemin Başbakanı Abdullah Gül ile 2003 Nisan'ında 9 maddelik bir plan üzerinde anlaşarak ilk adımı atmıştır. Bu planı Vatan Gazetesi Yazarı Sedat Sertoğlu, kendi köşesindeki yazısıyla duyurmuştur. Başbakan, Sertoğluna, "Ben bu gezileri yapmadan önce, şimdi senin oturduğun koltukta (Eliyle koltuğa vurdu) ABD Dışişleri Bakanı Powell oturuyordu. Onunla 2 sayfalık 9 maddelik bir plan üzerinde anlaştık. Ama ben her yaptığımı kalkıp açıklayamam ki. .... Powell Suriye'ye giderken de benimle konuştu. Gizli olan bir sürü gelişme var. …. Sen benim tezkereyi Meclis'e getirene kadar neler çektiğimi biliyor musun?"[172] diyordu.

9 maddelik bu "gizli plan" daha sonra farklı zamanlarda ve farklı içeriklerle basına yansımıştır. Fikret Bila böyle bir anlaşmanın olmadığını yazmışsa da[173] kamuoyu böyle bir planın varlığını kuvvetle muhtemel görmektedir. Bahsi geçen Gizli Planın maddeleri:

1. Türk ordusu bundan böyle hangi gerekçeyle olursa olsun, sınır ötesi harekâtta bulunmayacak.
2. PKK'ya karşı Türkiye'nin egemenlik alanı içinde yapılacak askeri harekâtlar için, ABD askeri makamlarına bilgi verilecek.
3. Türkiye, ABD'nin İran'a ve diğer Ortadoğu ülkelerine karşı uygulayacağı sınırlı askeri harekâtlara, üs ve taşıma kolaylıkları sağlayacak, askeri birlik verecek.
4. Türk ordusunun asker sayısı ve silah kuvveti, ABD'nin uygun gördüğü sayı ve kabiliyete indirilecek. Özellikle tank ve ağır silahların miktarı düşürülecek, savaş uçağı sayısı sınırlandırılacak.
5. Irak'ın kuzeyinde kurulan Kürt oluşumu Türkiye tarafından resmen tanınacak.
6. Af Yasası, PKK yöneticilerini de kapsayacak şekilde genişletilecek.

---

[171]David L. Phillips, National Committee On American Foreign Policy, *Disarming, Demobilizing, And Reintegrating; The Kurdistan Worker's Party* ve Steven Cook ve Elizabeth Sherwood, (2006) *Iraq Study Group Report*; CFR (Consul On Foreign Relations) Report'tan alınmıştır.
[172]Sertoğlu, S. 9 Maddelik Gizli Plan. (24 Mayıs 2003). *Vatan Gazetesi.*
[173]Bila, F. İşte 10 yıldır tartışılan belge (13.09.2013). *Milliyet Gazetesi.* Ayrıca Sertoğlu, S. (24.05.2003). *Vatan Gazetesi*

7. Türkiye dört yıl içinde uygulanacak bir planla, üniter yapısını devrederek federasyona geçecek. Bu anlamda "kamu reformu yasası" çıkarılacak.

8. Yunanistan'la sorunlar çözülecek. Kıbrıs'ta Annan Planı kabul edilecek. Ege'de Yunan taleplerine esnek bir tutum takınılacak.

9. Türkiye'nin Ermenistan ile ilişkileri normalleştirilecek ve iyileştirilecek. Sınır ticaretinde Ermeniler lehine düzenlemeler yapılacak.[174]

Söz konusu mutabakattan da anlaşılacağı üzere Türkiye artık PKK ile "mütareke" dönemine hazırlanmaktadır. Sınır ötesi operasyonlar dönemi kapanmıştır. Türkiye, kendi siyasal varlığını tehdit eden ve binlerce vatandaşının hayatına kastetmiş bir terör örgütü ile ABD'den izinsiz silahlı mücadele yapamayacaktır.

Bu dönemde birçok ABD'li askeri ve sivil yetkili, askeri yöntemlerin çözüm olmadığını ve siyasi çözümün gerektiğini açık, açık dillendirmeye başlamıştır. ABD'nin dış politika stratejilerini belirleyen think-tank kuruluşları ardı ardına raporlar yayınlamaya başlamışlardır. Bu kapsamda Türkiye'nin terörle mücadele politikalarının dönüşümünü ve "siyasal çözüm"e doğru ilerlemesini sağlıklı analiz edebilmek için bu raporların irdelenmesine ihtiyaç vardır.

2.2.4.1.Irak Çalışma Grubu raporu

Türkiye-PKK-Kuzey Irak ilişkileri konusunda ABD'nin yaklaşımının politik temellendirilmesini kamuoyunda "Baker Raporu" olarak da bilinen Irak Çalışma Grubu Raporunda görebilmek mümkündür.[175]

Söz konusu raporda Irak'ın Birleşik Devletlerin bölgesel ve küresel menfaatleri için kritik öneme haiz olduğu açıkça vurgulandıktan sonra; Irak'ın komşularının izledikleri politikalar ve faaliyetlerin, Irak'ın istikrarını ve refahını büyük ölçüde etkilediğini ancak, Irak'ın komşularının istikrarın sağlanması konusunda yeterince yardımcı olmadığı hatta bazılarının istikrarı baltaladığı iddia edilmiştir.[176]

ABD, Irakta istikrar ortamının sağlanamaması halinde bunun bazı ciddi sonuçlarının ortaya çıkabileceğini beklemektedir. Bunlardan Türkiye'nin olumsuz katkı sağlayacağı en kötü senaryo, Türkiye'nin Kuzey Irak Kürt Yönetiminin bağımsızlık ilan etmesini engellemek için Kuzey Irak'a girmesidir. Buna bağlı

---

[174]İnternet: (2 Tem 2013) Abdullah Gül'ün ABD ile yaptığı 2 sayfa 9 maddelik gizli anlaşmanın içeriği. Web:www.ulusalkanal.com.tr/ abdullah-gul-abd-ile-bagitladigi-2-sayfa-9-m.adresinden 27.08.2013 tarihinde alınmıştır.
[175]Iraq Study Group Report, 6.12.2006.

olarak İran güney Irak'ta istikrarı sağlamak ve belki de petrol kaynaklarının kontrolünü eline geçirmek için askeri müdahalede bulunabilecek ve belki de bölgesel bir savaş başlayacaktır. Bu nedenle ABD, yöntemi ve sistemi ne olursa olsun, ister Irak'ın tamamen üç devlete bölünmesine göz yumarak, ister gevşek bir federatif yada otonom bir yapı kurarak olsun mutlaka Irak'ta istikrarı sağlamak ve kaosu önlemek zorundadır.[177]

Rapor, ABD'nin yapması gereken ilk işin "yeni bir yaklaşım" geliştirerek Irak'a komşu olan ülkelerin çıkarlarını ve hassasiyetlerini gözeten bir stratejiyi uygulamaya koymasını önermektedir.

Türkiye'nin öncelikleri açısından raporda yer alan tespitlere bakıldığında, öncelikle ABD, Türkiye'nin genelde Irak'la, özelde ise Kuzey Irak'la ilgisini 3 önemli noktaya bağlamaktadır.

- Türkiye'nin Irak politikası Irak'tan çok kendi varlığını ve istikrarını tehdit eden Kürt milliyetçiliğinin önlenmesine yoğunlaşmıştır.
- Türkiye Kuzey Irak'ta üslenmiş ve binlerce Türk vatandaşının ölümünden sorumlu olan terör örgütü PKK'nın faaliyetleri konusunda çok rahatsızdır. ABD ve Irak'ın PKK probleminin çözümünde isteksiz davranmasından dolayı kızgındır. Türkiye Irak'ı, PKK'nın saldırılarını önlemek amacıyla sınır ötesi harekât yapmakla tehdit etmektedir.
- Türkiye Irak'taki Türkmen azınlığını destekliyor ve Kerkük'ün Kuzey Irak Kürt Bölgesi sınırlarına dâhil edilmesini engellemeye çalışıyor." [178]

Rapor, Türkiye'nin bakış açısını ortaya koyduktan sonra, Türkiye'nin Irak'ın istikrarı için tehdit olmaktan nasıl çıkarılacağına ilişkin tavsiyelerini de sıralamaktadır. Raporda, "TÜRKİYE: Irak sınırındaki önemli bir Sünni Müslüman ülke olan Türkiye, Irak'taki ulusal mutabakat sürecini destekleyici bir ortak olabilir. Kürdistan'ın birleşik bir Irak'ın parçası olarak kalması ve Kürt teröristlerin (PKK) sığınak bulmasının önlenmesinde Türkiye'nin çıkarları bu çabaları desteklemesini sağlayacaktır."[179] denilmektedir. Yani;

- Türkiye Irak'ın toprak bütünlüğünün korunmasını istemektedir ve buna ilişkin çabaları destekleyecektir.

---

[176]Iraq Study Group Report, 6.12.2006.
[177]Iraq Study Group Report, 6.12.2006.
[178]Iraq Study Group Report, 6.12.2006.
[179]Iraq Study Group Report, 6.12.2006.

- Kuzey Irak'ta bağımsız bir Kürt Devleti kurulmamalı ve gevşek de olsa Irak Merkezi Hükümetine olan bağlılıkları devam ettirilmelidir.
- PKK'nın Kuzey Irak'ı sığınak ve üs olarak kullanması önlenmelidir.

Söz konusu tespitler ve tavsiyeler, bu güne kadar Kuzey Irak'ı güvenli üs olarak kullanan PKK konusunda duyarsız ve isteksiz olan ABD yi harekete geçmeye ikna etmiş ve Amerikan hükümeti yukarıdaki tavsiyelere bağlı olarak acilen yeni stratejik plan hazırlıklarına başlamıştır.

2.2.4.2. Amerikan Dış İlşkiler Konseyi raporu

İlk adım olarak ABD'nin en önemli think-tank kuruluşlarından olan CFR(Consul on Foreign Relations) adlı kuruluş Irakta ABD çıkarlarının hangi tedbirlerle korunacağı ve Kuzey Irak için en önemli tehdit durumuna gelen Türkiye-PKK çatışmasının nasıl önleneceğine ilişkin kapsamlı bir rapor hazırlatılmıştır.[180]

Raporda; Iraktaki gelişmelerin yörüngesinden bağımsız olarak, Birleşik Devletlerin Irak Kürtlerinin yasal temsilcileri ve Türklerle birlikte Kürt sorunu üzerinde üçlü bir diyalog kurması ve buna öncülük etmesi gerektiği, Türkiye ile ilişkilerin yönetilmesinden sorumlu Amerikan politika belirleyicilerinin, federal bir yapıdan iç savaşa kadar değişik senaryolara hazırlıklı ve ön görülü olmasının ABD çıkarları için bir zorunluluk olduğu belirtilmektedir.[181]

Söz konusu rapor PKK sorununun çözümü için alınması gerekli tedbirleri açık ve net olarak ortaya koymaktadır.

- Öncelikle ABD Kürt sorunu ile ilgili olarak federatif bir yapıdan iç savaşa kadar her türlü ihtimali göz önünde tutarak stratejilerini oluşturacaktır.
- İlk aşamada, Barzani ve Talabani'nin temsilcilerinin de katılacağı 3+2 şeklinde bir diyalog mekanizması kurulacak, bu mekanizma Barzani ve Talabani yoluyla PKK'yı kontrol altına alarak çözüme ikna edecek, eylemsizlik ve ateşkes sürecini başlatacaktır.
- Daha sonra Türkiye hükümeti PKK'lılar için "genel af" çıkarmaya zorlanacak, terör eylemlerine karışmış olanların Türkiye'ye iadesi için

[180]Cook, S., Sherwood, E. (2006). *Greating Momentum for a New Era in US-Turkey Relations.* CFR (Consul on Foreign Relations) Report.

kurallar belirlenecek ve bütün bunlara rağmen terör örgütü silah bırakmaz ise askeri operasyonlar yapılacaktır.[182]

Bu rapor paralelinde hazırlanan plan dâhilinde, ABD'nin PKK konusunda izleyeceği politikanın ana perspektifi, PKK'nın silahlı mücadeleye başlamasının 22. yıldönümü olan 15.8.2006 tarihinde ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Sean McCormak tarafından yapılan konuşma ile ortaya konulmuştur. Sözcü PKK'ya silah bırakma çağrısı yapmış ve "…bu şiddet, Türk ve bölge halkları için daha demokratik ve güvenli bir gelecek ihtimalini zayıflatmakta ve PKK'nın temsilcisi olduğunu iddia ettiği Türkiye'nin Kürt kökenli vatandaşlarının beklentilerini önemli ölçüde geriletmektedir."[183] demiştir. Yapılan bu açıklama ile ABD; Türkiye'nin PKK'yı bahane ederek Kuzey Irak Kürt oluşumuna karşı tehditkar tutumunu önlemek amacıyla, Türk Devletine PKK'yı silahsızlandıracağını, PKK'ya ise; demokratik ve kültürel taleplerinin karşılanmasını sağlayacak "siyasal çözüme" Türkiye'yi razı edeceğini taahhüt etmiştir.

CFR tarafından belirlenen stratejinin gereği olarak ABD, PKK sorunun ancak bir üçlü koordinasyon mekanizması ile çözülebileceğini ve bu koordinasyonu sağlamak üzere bir emekli generali atayacağını açıklamıştır. 28 Ağustos 2006 tarihinde ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Sean McCormack Tarafından Yapılan Açıklama ile ABD Hava Kuvvetlerinden emekli General Joseph W.Ralston'ın, PKK sorununa karşı özel temsilci olarak atandığı, General Ralston'ın, Kuzey Irak'ta ve Türkiye-Irak sınırı boyunca faaliyet gösteren PKK ve diğer terörist grupların faaliyetlerini sona erdirme konusunda ABD hükümetinin Türk ve Irak hükümetleri ile işbirliğini sağlayacağını duyurmuştur.[184]

Yaklaşık bir ay sonra Sabah Gazetesinde Aslı Aydıntaşbaş'ın "PKK'yı Dağdan İndirme Planı" başlıklı yazısında şu ifadeler yer almaktadır:

> Aracılar genel af önerdiler. Genel affın şu an için mümkün olmadığını ancak yönetici kadro dışındakilerin sessiz sedasız Türkiye'ye dönmelerinin kabul edilebileceği söylendi.
>
> Talabani, Türkiye'ye dönmesi mümkün olmayan 450 kişilik yönetici kadronun bir Kuzey Avrupa ülkesine yerleştirilmesini önerdi ve bu yönde temaslara başladı.

---

[181]Cook., Sherwood, (2006). a.g.e.
[182]Cook. Sherwood, (2006). a.g.e.
[183]ABD'den PKK'ya yıldönümü mesajı.(16.8.2006) *Hürriyet Gazetesi.*
[184]ABD'den PKK'ya terörü bırak çağrısı. (29.8.2006).*Hürriyet Gazetesi.*

Plan MGK'ya sunuldu. Cumhurbaşkanı Sezer, Başbakan Erdoğan ve Genelkurmay Başkanı Özkök "Denemekte fayda var" dediler.

Bir yandan demokratikleşme çabalarının sürdürülmesi ve diğer yandan Öcalan'ın örgüte "silahı bırak" demesi söz konusu.

Devletin çeşitli kurumları arasındaki hazırlıklar, son 4 ayda Kürt asıllı siyasetçilerin ve Irak Cumhurbaşkanı Celal Talabani'nin ayrı kanallardan devreye girmesiyle ivme kazandı. Geçen Ekim ayında Kuzey Iraklı Kürt lider KDP lideri Mesud Barzani ile MİT Müsteşarı Emre Taner arasındaki görüşmenin ardından, iki hafta önce Barzani'nin Irak Cumhurbaşkanı Celal Talabani ile ortak mutabakata varıp "PKK'yı tecrit" için düğmeye basmasıyla kritik bir aşamaya geldi. ….

Yaklaşık bir yıl önce başlatılan ve 4 aydır ivme kazanan bu dev inisiyatif için "PKK'yla pazarlık değil, teröre son vermek için Kuzey Iraklı gruplar aracılığıyla PKK'yı silahı bırakmaya zorlama" tanımı yapılıyor. Planın ilk aşamasında amaç, "Akan kan dursun. Cenazeler bitsin. Cami avlularındaki feryatlar dinsin.

İkinci aşamada ise; Hükümet, asker ve Çankaya'nın onayıyla atılan adımlarda "demokratikleşme sürecinin sekteye uğramaması gerektiği" konusunda da görüş birliği var. PKK'nın Kürt kökenli vatandaşları temsil etmediği ve demokratikleşmenin önünü kesmek istediğini değerlendirmesi yapılarak, bölge halkının kazanılması için Kürt kimliği ve bölgesel kalkınma yolundaki adımların devam etmesi gerektiği vurgulanıyor.[185]

Arkasından 24.08.2006 tarihli Cumhuriyet gazetesinde özet olarak MİT'in, ABD-PKK görüşmesine ait olduğunu iddia ettiği bir "MİT belgesi" yayınlandı. Gazetenin geçtiği haberde; "MİT'in MGK' ye sunduğu rapora göre PKK'nın, ABD'nin çağrısına "20 yıldır yaşananların ardından Türkiye bizimle masaya oturmaz. Biz silahlarımızı bırakmakla kalırız" yanıtını verdiği öğrenildi. ABD'nin ise "Siz silahları bırakın, ötesi için bizim çok ciddi çalışmalarımız var" mesajını ilettiği belirtildi. Milli İstihbarat Teşkilatı'nın (MİT) Milli Güvenlik Kurulu'na (MGK) sunduğu raporda, ABD'nin PKK ile "silah bırakma" pazarlığı yaptığı, bunun karşılığında PKK' ya Türkiye'yi masaya oturtma sözü verdiği belirtildi. Raporda, PKK'nın bu öneriyi kabul etmediği, "Biz silahlarımızı bırakmakla kalırız" yanıtının verildiği"[186] haberi yayınlanmıştır.

Siyasi çözümünün "yol haritasını" belirlemek üzere, 15 Ekim 2007 de Amerikan Dış Siyaseti Ulusal Komitesince (The National Committee on American Foreign Policy/NCAFP) "PKK'nın Silahsızlandırılması, Dağıtılması ve

[185]Aydıntaşbaş, A. PKK'yı Dağdan İndirme Planı. (31.7.2006). *Sabah Gazetesi.*
[186]Teröristle pazarlık. (24.08.2006).*Cumhuriyet Gazetesi.*

Yeniden Bütünleştirilmesi İçin Stratejiler" öneren bir rapor yayınlanmıştır.[187] Raporda da işaret edildiği üzere PKK'nın etkisizleştirilmesine ilişkin stratejilerin yeniden uygulamaya başlanması Sivil Anayasa tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Anayasada yer alan, etnik kimliği ve etnik tanımayı engelleyici tüm düzenlemeler masaya yatırılarak tartışmaya açılmıştır.

Türkiye'nin iç siyasi kaygılarla siyasi çözüm sürecini başlatmak üzere Öcalan'ı muhatap kabul edip "diyalog sürecini" başlatmakta direnç göstermesi terör eylemlerini daha da şiddetlendirmiştir. 20 Ekim 2007 tarihinde Hakkâri'nin Dağlıca Bölgesinde çıkan çatışmada 16 askerimizin şehit edilmesi PKK terörünün tekrar bütün ağırlığıyla Türkiye'nin gündemine girmesine neden olmuştur. Olay kamuoyunda yoğun infiale neden olmuş, ABD sermayeli televizyon kanallarında dahi her gün şehit cenazeleri gösterilmeye başlanmıştır.

Dağlıca baskınından sonra bir anda Türkiye gündemine Kuzey Irak'a sınır ötesi harekat yapılması fikri oturmuştur. Muhalefetin bu konudaki kararlı tutumu ve kamuoyu baskısı Hükümeti bu konuda TBMM'ye bir hükümet tezkeresini getirmeye mecbur bırakmıştır. Ancak burada göz ardı edilmemesi gereken önemli bir husus da Kuzey Irak Kürt yönetiminin Irak merkezi hükümetine olan bağlılıkta isteksiz olması, Kerkük referandumunun 2007'nin Aralık ayında yapılması konusunda ısrarı, petrol gelirlerinin paylaşımına yanaşmayarak merkezi Irak Hükümeti ve ABD nin muvafakati olmadan doğrudan yeni petrol arama izinleri anlaşmaları yapmaları ve PKK nın silahsızlandırılması konusunda bazı şartlar ileri sürmesi; Irak'ta istikrarın sağlanmasına yönelik "yeni yaklaşım" projesinin uygulamaya sokulmasında ABD yönetimi ile aralarında sorunlar çıkmasına neden olmuştur. Bu yüzden Baker raporunda yer verildiği üzere Barzani ancak Türkiye kartı ile terbiye edilerek ABD'nin tam kontrolünde tutulabilecektir.

Dolayısıyla TBMM'den Sınır Ötesi Operasyona ilişkin tezkerenin geçmesi açıkça olmasa da ABD tarafından da destek görmüştür. Ancak bu destek sınırlı bir destektir ve ABD ile birlikte hareket etme şartına bağlanmıştır. Tezkere çıkar çıkmaz kamuoyu TSK ya yetki verilmesi ve acil ve kapsamlı bir sınırötesi operasyon beklerken Başbakan ABD ziyaretinde konuyu Başkan Bush'la

---

[187]Phillips, D. L. (15 Ekim 2007) *PKK'nın Silahsızlandırılması, Dağıtılması ve Yeniden Bütünleştirilmesi İçin Stratejiler*. National Committee on Amerıcan Foreign Policy Report

görüşeceğini açıklamıştır. TSK'da Başbakanın bu tavrına açıklamalarıyla destek vermiştir.

ABD, Kuzey Irak'ın işgali anlamına gelecek kapsamlı bir operasyona izin vermeyeceğini, ancak PKK kamplarına karşı nokta operasyonlarla PKK'nın dağıtılabileceğini ve ABD nin anlık istihbarat paylaşımıyla Türkiye'nin PKK terörüyle mücadelesine destek olacağını açıklamıştır.

Kasım 2007 de ABD ye giden Başbakan Erdoğan Başkan Bush'la bir görüşme yapmış ve Görüşmeden sonra bir açıklamada bulunan Amerikan Başkanı Bush, "Türkiye bizim için stratejik ortak. PKK terör örgütüdür, Irak'ın, Türkiye'nin ve bizim ortak düşmanımızdır. Ordularımızın sürekli istihbarat paylaşımı gerekmektedir. Ordularımızın 2. komutanlarının birlikte çalışmaları için ortak mekanizma kurulacak"[188] demiştir.

ABD dönüşü Başbakan yeniden siyasi çözüm söylemini gündeme taşımaya başlamış ve Kürt alt kimliğinden, demokratik kültürel haklardan bahsetmeye başlamıştır.

Başbakan sık sık PKK terör örgütünün Kürt vatandaşlarımızın temsilcisi olmadığını, PKK terör örgütünün Kürtler adına konuşamayacağını, kendi partisi içerisinde 75 Kürt kökenli milletvekili olduğunu ve bölgede en güçlü partinin AKP olduğunu vurgulamaya başlamıştır. AB'den Lagendik de Erdoğan'ın bu tezini AB parlamentosunda hem de DTP ve PKK mensupları karşısında dillendirerek " şu anda Türkiye'deki en büyük Kürt partisi AKP dir" biçiminde açıklama yapmıştır.

Bir yandan (silahlı) PKK ile aralarına mesafe koymaları için DTP üzerinde baskı kurulmaya çalışılırken diğer yandan da ABD nin talepleri çerçevesinde (silahlı) PKK nın tasfiye süreci işletilmeye başlanmıştır.

Kasım 2007 de Prag'a giderken Başbakan "sınır ötesi operasyon var mı?" diye soran gazetecilere:"İlk hedef (sınır ötesi operasyon değil) silahı bıraktırma!" şeklinde cevap vermiştir.[189] Yani ABD planı çerçevesinde PKK ile masaya oturulacağının ve "resmi mütareke" ve "müzakere" yapılacağının sinyallerini vermiştir.

---

[188]Anında istihbarat anında vur anlaşması. (5.11.2007). *Hürriyet Gazetesi.*
[189]NTV, 16.11.2007

İkinci önemli sinyal ise Başbakan'ın 8 Aralık 2007 günü Avrupa Birliği-Afrika zirvesi için Lizbon'a giderken verdiği mesajdır. Daha önce çıkarılan 'Pişmanlık Yasası'na terör örgütünün direnç gösterdiğini söyleyen Başbakan, bu kez medyanın da katkısıyla daha iyi bir sonuç alınabileceğini belirtmiştir.[190]

Yeni bir yasayla hem dağa çıkışın önlenebileceğine hem de inişin sağlanabileceğine dikkat çeken Başbakan, "Evet, yeni bir yasa çıkartılabilir. Bunu birçok boyutuyla ele alacağız. En yüksek verimi nasıl elde ederiz ona bakacağız" diye konuşmuş ve PKK'yı dağdan indirme planının da Türk Silahlı Kuvvetleri ile konuşularak hazırlandığını ima etmiştir.

Bu dönemde hükümet PKK'ya karşı askeri operasyon yürütülmesi konusunda oldukça isteksiz davranmıştır. Örgütün siyasi uzantılarının "barış için silahlar karşılıklı susmalıdır" söylemleri hükümet nezdinde fiilen karşılık bulmuştur. Hükümet sorunu bir Kürt sorunu olarak tarif etmesinin bir sonucu olsa gerek adeta PKK'ya karşı "mütareke" ilan etmiştir. TBMM, Hükümete Kuzey Irak'a yönelik operasyon yetkisi vermesine rağmen, Hükümet ayak sürümüş, ABD ile ilişkileri bozmamak bahanesi ile PKK ile silahlı bir çatışmaya girmekten özenle kaçınmıştır. Yapılan göstermelik küçük çaplı operasyonlar ise hem kamuoyunu rahatlatma hem de PKK'yı masaya oturmaya ikna etme amaçlı olmuştur.

Başbakan Rize'nin Güneysu İlçesinde 11 Mayıs 2008 günü yaptığı açıklamada: "Zaman zaman bazı akıl verenler oluyor 'operasyonlar durdurulsun' diye. Terör şiddetini ortadan kaldırmadıktan, terörist silah bırakmadıktan sonra güvenlik güçleri her ne olursa olsun aldığı istihbarat doğrultusunda olaylara müdahale etmeye devam edecektir. Yaşananlara duyarsız kalınamaz… Burada bir taviz beklemek mümkün değil"[191] diyerek satır aralarında "aslında terörle mücadele amaçlı harekâtlara kerhen destek verdiğini, örgüt silahını bırakmadığı için TSK'nın operasyon yapmaya mecbur kaldığını ve başka alanlarda tavizler verebileceğini ancak operasyonların durması konusunda taviz veremeyeceğini" ifade etmiştir.

TSK'nın sınırlı da olsa yürüttüğü terörle mücadele operasyonları ancak "Ergenekon soruşturmaları" ile tamamen durdurulabilmiştir. 12 Haziran 2007

---

[190]'Yeni Yasa'dan dönüş. (13.12.2007). *Milliyet Gazetesi.*
[191]T.C. Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü. (11.5.2008)
Web:www.ayintarihi.com/RjVPZ/date/2008-05-25 adresinden 03.07.2009 tarihinde alınmıştır.

tarihinde bir ihbar üzerine Ümraniye'de bir gecekonduda 27 adet el bombası ve TNT kalıpları ele geçirilmesi üzerine başlayan Ergenekon davaları, bir yandan TSK kadrolarında tutuklamalar nedeniyle önemli değişikliklere yol açarken diğer yandan TSK'nın terörle mücadele konusundaki kurumsal isteksizliğine yol açmıştır. Artık askeri çevreler dahi PKK ve terörünün bir neden değil demokratik hak yoksunluğunun bir sonucu olduğunu, sorunun askeri yöntemlerle çözülemeyeceğini kısık sesle de olsa seslendirmeye başlamışlardır. PKK konusunda artık inisiyatif yavaş yavaş sivil otoriteye ve siyasal çözüm taraftarlarına geçmeye başlamıştır.

21.2.2008 tarihinde TSK tarafından Kuzey Irak'ta ağır kış şartlarında bir hava destekli kara harekâtı gerçekleştirilmiştir. Kuzey Irak'a yapılan kara harekâtı ile birlikte terör sorununa "siyasi çözüm" önerileri yoğun bir şekilde kamuoyu gündemine taşınmıştır. Bir yandan operasyonun mahiyeti tartışılırken diğer yandan malum çevrelerce askeri çözümün nihai çözüm olmadığı daha yüksek sesle dillendirilmeye başlamıştır. Askeri operasyonlar adeta askeri operasyonların çözüm olamayacağını, gerçek çözümün siyasi projelerle elde edileceğini ispat maksadıyla kullanılmaya çalışılmıştır. Kamuoyunda "terörün ancak PKK'nın meşru siyaset zemininde siyaset yapabilmesine imkân tanınması karşılığında PKK ya silah bıraktırma yoluyla terörün ortadan kaldırılabileceğine" dair güçlü bir algı oluşmuştur. Diğer taraftan bu operasyonun Kandil'deki PKK'yı masaya oturmaya zorladığı da söylenebilir.

ABD yetkililerinin "Güneş Harekatı" esnasında yapmış olduğu değerlendirmeler bu bağlamda dikkate değerdir. ABD Savunma Bakanı Gates, Avustralya'nın başkenti Canberra'da askeri harekâtın tek başına sorunu çözmeyeceğini belirterek Ankara'yı siyasi ve ekonomik adımlar atmaya çağırmıştır.[192] Kara harekâtı devam ederken yine ABD Savunma Bakanı Robert Gates "Abdullah Gül ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın kültürel, ekonomik ve siyasal alanda bazı girişimleri bulunmaktadır, amaç, "siyasi arenaya katılabilecek PKK'lıların razı edilip örgütten koparılmasıdır." Şeklinde bir açıklama yaparak operasyonun asıl amacının siyasi çözüme zemin hazırlamak olduğunu ifade etmiştir.[193]

---

[192]ABD'den Türrkiye'ye çağrı. 24.2.2008. *Hürriyet Gazetesi.*
[193]Operasyonu 2 haftada bitirin. (27.2.2008) *Hürriyet Gazetesi*,

Benzer bir açıklama da ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcü Yardımcısı Tom Casey'den gelmiştir. "Türk hükümeti, güneyde sorunların idaresi açısından iç siyaset cephesinde hali hazırda atılmış bir takım adımların yanı sıra ekonomik kalkınma ve diğer önlem tiplerinin gerekliliğinden bahsetti. …. Türk liderlerine bu meselenin bütünüyle ele alınabilmesi için gereken bütün yöntem ve önlemleri tasarlayabilecekleri hususunda tam güvenimiz var."[194] sözleri ile AKP hükümeti ile aralarında siyasi çözüm konusunda bir mutabakatın varlığını ve AKP'den bu mutabakata sadık kalmasını beklediklerini açıkça dile getirmiştir.

ABD'li Oramiral Fallon "Ancak bana göre bunun durması için gerçek çözüm, bu grupla bir çeşit uzlaşmaya varılması…. Ancak uzun dönemli çözümün, bir çeşit uzlaşma, PKK'nın bazı sıkıntılarının giderilmesi olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla biz onlara (Türklere) verebileceğimiz yardımı vereceğiz ve onları burada siyasi bir çözüm bulunması yönünde güçlü şekilde cesaretlendiriyoruz." sözleri ile Türkiye'ye dayattıkları "siyasi çözümden" ne anladığını açıkça ortaya koymuştur.[195]

Korgeneral Odierno ise; operasyonların PKK'yı yok etmeye değil baskı altına alarak masaya oturtmak amacına yönelik olduğunu "Şuna da inanıyorum ki, kuzey Irak'ta uzun vadeli bir çözüm, askeri çözüm değil. Açıkça onlar (PKK) üzerinde baskı oluşturulmalı ki, böylelikle bu terörist unsurlarla konuşmaya ve müzakere etmeye başlayabilelim. …. Terör örgütü PKK üzerinde baskı oluşturulması gerekmektedir. Böylelikle bu terörist unsurlarla konuşmaya ve müzakere etmeye başlanılabilecektir." Sözleriyle dile getirmiştir.[196]

2008 yılından itibaren, ABD nin PKK'yı silahsızlandırma ve siyasallaştırma çabaları ivme kazanmıştır. Bu faaliyetlerin Amerikan Dış Siyaseti Ulusal Komitesince hazırlanan, PKK'nın silahsızlandırılması, dağıtılması ve yeniden bütünleştirilmesi için stratejiler öneren bir rapor çerçevesinde yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

2.2.4.3. Amerikan Dış Politika Ulusal Komitesi raporu: "PKK'nın silahsızlandırılması, dağıtılması ve yeniden bütünleştirilmesi için stratejiler"

Amerikan Dış Politika Ulusal Komitesi, ABD'nin çıkarlarını tehdit eden uyuşmazlıklara çözümler üreten bağımsız bir sivil organizasyondur. Irak'taki Amerikan çıkarlarını koruma bağlamında Türkiye'nin PKK sorunuyla ilgilenmiştir.

---

[194]Güvenimiz tam (28.2.2008).*Hürriyet Gazetesi.*
[195]Pentagon'un asıl niyeti anlaşıldı. (6.3.2008). *Hürriyet Gazetesi*.

Hazırlanan Raporu incelediğimiz zaman PKK'nın silahsızlandırılması, dağıtılması ve yeniden toplumla bütünleştirilmesine yönelik 14 ayrı tavsiyede bulunduğu görülmektedir. Bunlardan çalışma kapsamına giren önemli gördüğümüz birkaçını sıralayacak olursak;

- Öncelikle Barzani ve Talabani tarafından PKK üzerinde baskı kurularak 12 aylık bir süre için PKK'nın ateşkes ilanı sağlanacaktır. Bu süre içerisinde bir yandan PKK ile Türkiye arasında süren sıcak çatışmanın soğuması sağlanacak diğer taraftan da DTP'nin Kürt sorununun çözüm sürecinde muhatap olarak kabul edilmesinin zemini oluşturulacaktır.[197]
- İkinci adım reformlara devam edilmesini sağlamaktır. Raporda; her ne kadar Ceza Kanunumuzdaki Türklüğe hakareti, "bölücülük"le ilgili suçları düzenleyen hükümlerle Terörle Mücadele Kanununda değişiklik yapılması söyleniyorsa da bunlarla birlikte asıl amacın Kürt kimliğini tanımaya yönelik Anayasal değişiklikler yaptırmak olduğu anlaşılmaktadır. Raporda aynen "Kültürel hakların, Devlet medyasında ve kamunun eğitiminde Kürtçe'nin kullanılmasını kapsayacak şekilde geliştirilmesi sağlanmalı ve kamu hizmetlerinin sunumunda da yaygınlaştırılarak geliştirilmelidir."[198] denilmektedir. Yani Kürtçe eğitim dili haline getirilecek, resmi yazışmalarda kullanılabilecek ve devlet ve özel televizyonlarda Kürtçe yayın serbestisi sağlanacaktır.
- Raporda yer verilen bir diğer husus ise; PKK ya af çıkarılmasıdır. AKP hükümetinin PKK yı silahsızlanmaya ve dağılmaya ikna etmek amacıyla bir af yasası çıkarması gerektiğidir. Önce 2002 den sonra PKK ya katılanlar, sonra örgütte yönetici olmayanlar ve en son olarak da örgüt liderlerinin Irak'ta mülteci olarak kalmalarına göz yumulması şeklinde bir düzenleme ön

  görülmektedir. Ayrıca bu düzenlemenin "af" kavramı yerine "topluma kazandırma" şeklinde ifade edilmesinin kamuoyu üzerinde daha az tepki yaratacağı ifade edilmektedir.[199]

---

[196]Dili mi sürçtü baklayı mı çıkardı. (6.3.2008).*Hürriyet Gazetesi.*
[197]Phillips. (2006) a.g.m
[198]Phillips. (2006) a.g.m
[199]Phillips. (2006) a.g.m

- PKK ile yürütülecek müzakerelerde DTP'nin aracı olarak kabul edilmesi istenmektedir. DTP'nin hem PKK tarafından hem de AKP tarafından aracı olarak kullanılması için gerekli alt yapının hazırlanması gereği vurgulandıktan sonra, bu konuda Avrupa'daki PKK yandaşı örgütler üzerinde Alman ve Fransız istihbaratının baskı yapması istenirken, diğer taraftan da DTP'nin meşruiyet sağlamak üzere Terör örgütü ile arasına mesafe koyması için ABD elçiliği ve AKP tarafından cesaretlendirilmesi talep edilmektedir.[200]
- Türkiye'den bir adım daha atarak bir uzlaşma komisyonu kurması istenmektedir. PKK ile Devlet arasında teknik müzakereleri hazırlayacak ve yürütecek, diğer ülkelerdeki uygulamaları bilen uzmanlardan oluşacak bir komisyondan bahsedilmektedir.
- AB-Türkiye finansmanı ile bir barış ve gelişme fonu kurularak eve dönüş programı uygulanmalı ve dağdan inecek teröristlerin tekrar kendi köylerine ve evlerine yerleşmeleri, topluma entegre olabilmeleri için maddi destek sağlanmalıdır. Ayrıca Köy Koruculuğu sistemi kaldırılmalıdır.

Bu kapsamda hükümet köye dönüş projesini hayata geçirerek terk edilen köyler tekrar yerleşime açılmış ve dönüş yapanlara çeşitli teşvikler uygulanmış ve köy boşaltmalarından dolayı madur edilen ailelerin zararlarını tazmin etmiş ve yeniden köylere dönülmesi için destekleme politikalarını devreye sokmuştur. Koruculuk sistemi ise yeni korucu alımları durdurulmak sureti ile kademeli olarak lağvedilmeye çalışılmaktadır.

Siyasi çözüm kapsamında Hükümet, yasal düzenlemelerle Kürtçenin günlük hayatta kullanımına sınırlama getiren engelleri kaldırmış, Kürtçenin özel kurslar ve halk eğitim kursları yoluyla öğrenimi serbest hale getirilmiştir. Özel televizyonların Kürtçe yayın yapabilmesi sağlanmış, hatta TRT'nin bir kanalı 24 saat aralıksız Kürtçe yayına tahsis edilmiştir. Özel televizyonların da Kürtçe yayın yapabilmesine imkân sağlayacak Yönetmelik düzenlemesi yapılmıştır.

Kürt kültürünün korunması ve yaygınlaştırılması amacıyla dernek ve vakıf kurulabilmesi gibi sivil toplum alanında Kürtçülük faaliyetleri tamamen serbest hale

---

[200]Phillips. (2006) a.g.m

getirilmiştir. Bakanlar Kurulu Kararıyla Mardin Artuklu Üniversitesinde Yerel Kültürleri (Kürt Kültürünü) Araştırma Enstitüsü kurulmuştur.

Düşünce hürriyetinin önündeki engeller kaldırılmış, şiddet eylemine dönüşmedikçe etnik ayrılıkçı fikirler dâhil her türlü düşünce ve düşünceyi ifadelendirme anayasal güvence altına alınmıştır.

Yerel yönetimlere sağlanan mali ve yönetsel yetkiler çerçevesinde yerel özerkliği hatta otonomiyi çağrıştıran önemli adımlar atılmıştır.

Ekonomik ve sosyal kalkınma amaçlı yatırımlara ağırlık verilmiştir. 2008 Yılında GAP'ın hızlandırılması amacıyla hükümet tarafından yeni bir paket hazırlanmış, bölgede yaşayan ailelere çocuk başına belirli bir tutarda aylık ödeme yapılmıştır.

Görüldüğü üzere hükümetin PKK terörünün önlenmesi konusunda benimsediği politikalar ABD strateji kuruluşlarının hazırlamış oldukları raporlar ve bu raporlarda yer alan tavsiyeler paralelinde gelişmiştir. Terörle askeri yöntemlerle mücadele anlayışının terk edilerek siyasi çözüm yaklaşımının belirlenmesi, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin tek başına almış olduğu bağımsız bir karar değildir. Çünkü PKK, Irak'ın ABD tarafından işgalinden sonra Türkiyenin yerel sorunu olduğu kadar ABD'nin Bölgesel çıkarlarını ilgilendiren bir anlaşamazlık haline gelmiştir.

2.2.2.5. "İyi şeyler olacak…, tarihi fırsat": "Kürt Açılımı" ve PKK'yla müzakere dönemi (2009 Sonrası)

2009 yılına gelindiğinde ABD'nin Irak politikalarına bağlı olarak Kürtçülüğün siyasallaşması ve meşrulaştırılması planı bizzat devlet eliyle yürürlüğe konulmaya başlanmıştır.

Cumhurbaşkanı Gül 10.03.2009 tarihinde yaptığı İran seyahati esnasında Kürt Açılımının başladığını en üst düzeyde ilan etmiştir. Cumhurbaşkanı gazetecilere yaptığı açıklamada Barack Obama'nın ABD Başkanı olmasıyla birlikte yeni bir dünya düzeni kurulması için imkân doğduğunu belirterek, "Yeni bir çağ açılabilir" demiştir. Barack Obama'nın başkan seçilmesiyle yeni bir dönemin başladığını belirten Cumhurbaşkanı Gül, yeni fırsatların doğduğunu, esas sorumluluğun

ABD'de olduğunu ve herkese büyük sorumluluklar düştüğünü, Türkiye ve İran'ın da dâhil olmak üzere tüm Ortadoğu ülkeleri de görevlerini yerine getirmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Kürt sorunuyla ilgili önümüzdeki günlerde çok iyi şeyler olacağını da söyleyen Gül, "Bu meseleyi sadece sınırdışına yüklemek yanlış olur" diyerek Kürt açılımı sürecine start vermiştir.[201]

Kürt açılımının dış desteği ise Gül'ün açıklamalarının hemen sonrasında ABD Başkanı Obama'nın Türkiye ziyareti ile gerçekleşmiştir. Cumhurbaşkanının bahsettiği "yeni dönemin" neler getireceğini Başkan Obama, TBMM'de 6 Nisan 2009 tarihinde yaptığı konuşmada açıklamıştır. "Kimse hataya düşmesin. Irak, Türkiye ve Amerika'nın karşısında ortak bir terörizm tehdidi var. Buna Iraklıları bölmeye ve ülkeyi parçalamaya çalışan El Kaide de dâhil, PKK da. Terörizmin hiçbir haklı sebebi olamaz. Amerika Başkanı ve bir NATO müttefiki olarak PKK'yla mücadelede size gereken desteği sağlayacağımıza söz veriyorum. Bu durum, Türkiye ve Irak hükümeti ve tabii Kürt liderlerle işbirliği kurulması çabaları ve sizin Türkiye'deki Kürtlere eğitim ve fırsat alanları yaratılması konusundaki süregelen çabalarınızla desteklenmeli." diyerek, Kürt açılımına desteğini ortaya koymuştur.[202] Başkan Obama PKK'nın silahlı eylemlerini durdurmasını sağlama karşılığında, Türkiye'den, Irak Bölgesel Kürt Yönetimi ile iyi ilişkiler geliştirmesini, ana dilde eğitimi ve PKK'ya serbest siyaset yapma hakkının tanınmasını istemiştir.

Cumhurbaşkanı Gül, 6-7 Mayıs tarihlerinde CHP lideri Deniz Baykal, MHP lideri Devlet Bahçeli ve DTP Genel Başkanı Ahmet Türk ile görüşmeler yapmış, Anayasa değişikliği ve Kafkaslar'da barış süreci konularının yanı sıra PKK sorunu ve "tarihi fırsat" konusunda muhalefetin görüşlerini almıştır.[203] Her ne kadar Cumhurbaşkanı konu hakkında muhalefetin görüşünü aldığını basına söylemiş olsa da kendi ifadelendirdiği "tarihi fırsat"ın ne olduğu konusunda muhalefeti yeterince bilgilendirmediği, kendi söyleminin içeriğini pek de dolduramadığı bilinmektedir.

Abdullah Öcalan ise Abdullah Gül'ün demecinden kendine görev çıkarmış ve "Gül'ün 'herkes üstüne düşen görevi yerine getirmeli' çağrısı benimle ilgilidir.

---

[201]Gül'den İran yolunda önemli açıklamalar. (10.03.2009). *Hürriyet Gazetesi.*
[202]Obama'dan tarihi konuşma. (7.4.2009). *Hürriyet Gazetesi.*
[203]Yetkin, M. (9.5.2009). Gül: Kürt meselesi Türkiye'nin birinci meselesidir, mutlaka halledilmelidir *Radikal Gazetesi.*

Çözüm paketi üzerinde çalışıyorum"[204] diyerek fırsatı değerlendireceğinin mesajını vermiştir.

Cumhurbaşkanı Gül 9.5.2009 tarihinde Prag'daki temaslarının ardından yurda dönüş yolunda gezisini takip eden gazetecilerin, "Tahran seyahatinde Kürt açılımı konusunda 'iyi şeyler olacağını' söyledikten sonra aradan zaman geçtiğinin ve bir gelişme olup olmadığının" sorulması üzerine yaptığı açıklamada:

> İyi gelişmeler olması lazım ve olabilir. Herkes işin çok daha farkında. Önce böyle bir çalışma anlayışının olması lazımdı. Devletin içinde herkes birbiriyle çok daha açık seçik konuşuyor. Herkes derken, asker, sivil, istihbarat, hepsi için söylüyorum. Böyle bir ortamda iyi şeyler olur. O yüzden iyi şeyler olacak diyorum. Bir fırsat var, fırsatın kaçmaması lazım. Hem dün (önceki gün) dediğim gibi dış meselemizde, hem de bu iç meselemizde.
>
> Terör ve diğer meselelerde yanlış denklem kurulunca sonuca ulaşılamıyor. Tek yol demokrasinin standartlarını yükseltmektir. Standartlar daha önceki dönemlerde yükseltilebilmiş olsaydı, şimdiye birçok şey çözülmüş olurdu. Çok problem var. Şiddetin, kanın olduğu durumlarda demokrasi motivasyonu da olmaz.
>
> O yüzden herkesin katkısı lazım. Diğer taraftan reformlar da sorunları devre dışı bırakıyor. (Muhalefet liderleriyle görüşmelerde) Söyledim, bu konuda kaçan fırsatın, yangını zamanında söndürememenin maliyeti sonradan farklı oluyor. Ben vaktiyle bazı şeylerin değerlendirilemediğini düşünüyorum."demiştir.[205]

Bu açıklama göstermiştir ki, Cumhurbaşkanı devlet başkanı sıfatıyla "Kürt sorununun siyasal çözümü"nü bir "devlet projesi" olarak onaylamaktadır. PKK eylemleri artık birer terörist eylem değil "şiddet" eylemidir ve sorun ancak PKK'nın meşru siyaset zeminine çekilmesini sağlayacak "demokratik standartların yükseltilmesi" ile çözülebilecektir. ABD'nin Ortadoğu ve Irak politikalarına bağlı olarak geliştirdiği Kürtçülüğün siyasallaşması ve meşrulaştırılması planı, bir devlet politikası haline gelmiştir. Cumhurbaşkanının "İyi şeyler olacak, Kürt sorununun çözümü için 2009 tarihi fırsattır." sözleriyle Kürt sorununun çözümünde yeni ve bambaşka bir süreç başlatılmıştır.

Abdullah Gül, Radikal Genel Yayın Yönetmeni İsmet Berkan'a verdiği demeçte; Kürt sorununda yeni açılımlara gidilebilir" diyerek açılımın ismini de "Kürt açılımı" olarak devlet seviyesinde koymuş olmaktadır.[206] Ertesi gün Radikal'in

---

[204]Apo:"Gül'ün çağrısı benimle ilgilidir." (09.05.2009). *Referans Gazetesi*
[205]Abdullah Gül: Kürt sorunu Türkiye'nin birinci sorunudur. (09.05.2009) *Radikal Gazetesi.*
[206]Gül:Kürt sorununda yeni açılımlara gidilebilir. (11.05.2009). *Radikal Gazetesi.*

Yazıişleri müdürü Murat Yetkin'in "Ankara çözüm hesaplarına PKK'yı katmaya karar verdi."[207] şeklindeki yazısı birlikte değerlendirildiğinde; ilk defa Devlet tarafından PKK sorunu ülkedeki "etnik bir grubun kimlik sorunu" bağlamında ele alınmış ve PKK çözüm projesinin baş aktörü haline getirilmiştir.

Hükümetin lideri olarak Başbakan Erdoğan da Cumhurbaşkanının başlattığı sürece gerekli siyasi desteği sağlamıştır. Başbakan, Radikal Gazetesi yazarı İsmet Berkan ile yaptığı sohbette Kürt açılımına ilişkin bazı adımlardan söz etmiştir**.** Berkan yazısında "Bazı sembolik adımlar, mesela Kürtçe ismi değiştirilen köy, mezra vs. isimlerinin geri verilmesi gibi konularda adımlar gelebilir, aynı şekilde yerel TV'lerdeki Kürtçe yayın saati kısıtlaması da gözden geçirilebilir. Tabii bir de üniversitelerde açılacak Kürtçe bölümler meselesi var, o kanatta bir hızlanma olursa şaşmamak gerek." ifadesi ile Başbakan'ın atacağı adımların ilk ipuçlarını vermiştir.[208]

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Şam seyahati dönüşü beraberindeki gazetecilere uçakta açıklamalarda bulunmuş ve daha önce yaptığı terörün bitirilmesi için "tarihi fırsat" değerlendirmesini eleştiren muhalefete; "hamasetten kaçınarak, sürece olumlu katkı yapın" çağrısı yaparak "Devletin kurumları arasında ortak anlayış var, ben çok ümitliyim. Türkiye kendi sorununu çözmek için kapsamlı çalışmalar yapıyor." demiştir**.** Cumhurbaşkanı bu sözleri ile Kürt Açılımı projesinin devletin güvenlik alanında yetki ve sorumluluk sahibi olan kurumları tarafından desteklendiğini kamuoyuna duyurmuştur**.**[209]

Kırgızistan seyahatinde gazetecilerle sohbet eden Cumhurbaşkanı Gül, Kürt sorunuyla ilgili önemli bir çıkış daha yapmış, "tarihi fırsat" sözlerinin hatırlatılması ve bundan sonra 5-6 maddelik önlem paketinin ortaya çıktığının belirtilmesi ve buna ilişkin değerlendirmesinin sorulması üzerine ve şunları söylemiştir:

> Ortaya çıkmış bir şey yok. Bu konular Türkiye'nin konuları, Türkiye'nin meseleleri olduğuna göre herhalde bu konularla biz ilgileneceğiz. Türkiye'nin en önemli konusu değil mi bu işler? İster terör, ister Kürt meselesi, ister Güneydoğu Anadolu sorunu... Ne dersen de. Bu, Türkiye'nin en önemli meselesi değil mi? Dolayısıyla bunu biz kendi kendimize halledeceğiz. Bunu hallederken de tabii ki Türkiye'nin demokratik standartlarını yükselterek halledeceğiz. ….

---

[207]Yetkin, M. (12.05.2009). *Radikal Gazetesi*
[208]Berkan, İ. Başbakanla bir saat. (11.05.2009). *Radikal Gazetesi.*
[209]Radikal Gazetesi, 20.5.2009

> Farklılıklarımızı zenginlik olarak gördüğümüzde, birbirimize saygımız, sevgimiz, şefkatimiz de artar. Bu da milli birliğimize, beraberliğimize bu ülkenin yurttaşları olarak hepimizin ülkesine bağlılığını çok daha güçlendirir. Bunlar böyle olacak. Bunların tabii ki şiddetle olacak hali yok. Şiddetin olduğu yerde zaten hiçbir şey olmaz. Onun için benim söylediklerim gayet açık. Bunlar için ne kadar vakit geçirilirse bu işlerde o kadar çok problem üstüne problem yüklenir. Herkese görev düşer. Medyaya, aydınlara, bilim adamlarına görev düşer. Tabii ki iktidar başta olmak üzere siyasi partilerin liderlerine görevler düşer. Gördüğüm kadarıyla Türkiye, böyle bir çalışma ortamı içerisinde. ….
>
> Terör örgütleriyle pazarlık falan olmaz. Devletler için böyle şeyler söz konusu olmaz. Eğer bir yerde şiddet varsa, o zaman demokratik standartların yükseltilmesinde bile zorlukla karşılaşılır. ….
>
> TBMM'de olan bütün siyasi partilerin herkesin katkı sağlaması gerekir. Herkesin sorumluluğu var. Herkesin sorunudur bu. İktidarın, ana muhalefetin, diğer partilerin meselesi de onların meselesi değil mi? Herkes bu işe yapıcı, zorlaştırmayıcı, bu konuların Türkiye'ye yakışır şekilde olgunluk içinde halledilmesi için ne gerekiyorsa bunun yapılması gerekir.[210]

Kürt açılımı yoğun bir şekilde gündemi işgal etmesine rağmen hükümet açılımın içeriğine ilişkin somut açıklamalar yapmamıştır. Açılımın önceden tüm detayları belirlenmiş hazır bir paket olmadığını, bunun bir süreç olduğunu söylemiş ve atılması planlanan temel adımların neler olduğu konusunda kamuoyunu bilgilendirmemiştir. Bunun anlamı şudur; açılımın içeriği İmralı ile birlikte belirlenecektir.

2.2.5.1. İmralı'nın Yol Haritası

Kürt Açılımı'nın bir devlet politikası olarak benimsendiğinin T.C.Cumhurbaşkanlığı seviyesinde açıklanmasından sonra, "Gül'ün çağrısı benimle ilgilidir" diye düşünen Abdullah Öcalan, Kürt açılımına ilişkin önerilerinin yer alacağı yol haritasını 15 Ağustos 2009'a kadar hazırlayacağını ve hükümete sunacağını ifade etmiştir.[211] Ancak 15 Ağustos'a yetiştirilememiş ve nihayet 20 Ağustos'ta tamamlanarak İmralı savcısına teslim edilmiştir. Ancak Hükümet Öcalan'ın yol haritasını hem Öcalan'ın avukatlarından hem de kamuoyundan gizlemiştir. Hükümetin çok sıkı tuttuğu gizlilik tedbirlerine rağmen konu gazetelerin istihbarat çalışmaları kapsamında medyada yer bulmuştur. İlk açıklayıcı haber Sabah gazetesinden gelmiştir.

"İşte Öcalan'ın yol haritası"

---

[210]"Gecikirsek sorun daha da büyür." (27.05.2009). *Hürriyet Gazetesi.*
[211]Öcalan: "Yol haritasını 15 Ağustos'a yetiştireceğim." (18.07.2009). *Radikal Gazetesi*

Terör örgütü PKK'nın elebaşı Abdullah Öcalan'ın 15 Ağustos'ta açıklamayı düşündüğü yol haritasındaki 10 temel madde belirlendi. Ankara'da Öcalan'a yakın bir kaynak, bu maddeleri SABAH'a sıraladı:

1. Türkiye vatandaşlığı Anayasa'da yer alsın.

2. Kürtçe eğitim ve öğretim dili olarak kabul edilsin. Anayasa'da yer alsın.

3. Ateşkes devam etsin. Koşulsuz bir genel af ilan edilsin.

4. Akil adamlar geçiş döneminde inisiyatif alsın

5. Siyaset yapma özgürlüğü önündeki engeller kaldırılsın. Affedilen PKK'lılar dahil herkes siyaset yapma hakkına sahip olsun.

6. Abdullah Öcalan'a uygulanan tecrit kaldırılsın.

7. Yerel yönetimler güçlendirilsin. Demokratik özerklik kabul edilsin.

8. Çatışma döneminde işlenen faili meçhul cinayetler başta olmak üzere o dönemde meydana gelen olayları araştırmak için Hakikatler Komisyonu kurulsun.

9. Koruculuk kaldırılsın.

10. Toprak reformu yapılsın.[212]

Cengiz Çandar TESEV için 2011 yılında hazırladığı "Dağdan İniş –PKK Nasıl Silah Bırakır?" adlı raporunda Abdullah Öcalan'ın Kürt sorununun çözümüne ilişkin hazırladığı yol haritasını belirsizliğe mahal bırakmayacak şekilde yayınlamıştır.

Abdullah Öcalan'ın, "15 Ağustos 2009 – İmralı" diye noktaladığı AİHM'e de iletilmiş olan, Türk devlet yetkililerine verdiği kendi "Yol Haritası"nın, "Eylem Planı" ara baslığı altında "Demokratik Çözüm Planı" alt baslığının sonuna kadar olan bölümü şöyle:

…. Demokratik Çözüm Planı: İlk iki maddedeki planların fazla umut vermemesi ve her bakımdan çok pahalıya patlaması, Türkiye Cumhuriyeti'ni demokratikleşme projelerine yöneltmiştir. Çağdaş gelişmelerin de bu yönde olması, ABD ve AB'nin uyum yönünde teşvikleri, medya, sivil toplum, kamuoyunun büyük bölumu, Kürtlerin tamamının bu yönde eğilim göstermesi ilk defa demokratik çözüm planlarının uygulanabilirlilik sansını artırmaktadır. Oldukça azınlığa duşmuş ulusalcı-milliyetçi faşist cephenin tüm karsı direnmesine rağmen devletin temel kurumlarının da demokratik çözüm projelerine karşı çıkmaması ve hatta altyapısının hazırlanmasında önemli rol oynamaları, çözüm planlarının gerçekleşme şansını arttırmaktadır. Bu tarihi yeni durum karşısında taraflar arasında uygulanabilecek eylem planı birkaç aşamadan geçişi gerektirmektedir. Eğer demokratik çözüm planının ana hatları üzerinde devletin temel kurumlarıyla hükümetin mutabakatı oluşursa ve Kürt tarafıyla birlikte demokratik güçlerin de desteğini alırsa muhtemel uygulamalar-aşamalar şu yönde gelişebilir:

a-Birinci Aşama: PKK'nın çatışmasızlık ortamını kalıcı olarak ilan etmesi. Bu aşamada tarafların provakasyonlara gelmemeye, güçleri üzerindeki kontrolü sıklaştırmaya, kamuoyunu hazırlamaya devam etmeleri gerekir.

---

[212]Çiçek, N. Öcalan'ın 10 şartı. (24.07.2009). *Sabah Gazetesi.*

b-İkinci Aşama: hükümetin inisiyatifiyle TBMM'nin onayından geçmiş ve hazırlayacağı önerilerle hukuki engellerin kaldırılmasına yardımcı olacak bir Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'nun teşkil edilmesi. Komisyonun teşkilinde tüm taraflar arasında azami muvafakat aranacaktır. Af müessesesi bu komisyonda yapılacak itiraf ve savunmalara bağlı olarak önerilerek TBMM'ye sunulacak. Bu biçimde yasal engellerin kaldırılması halinde PKK, yasadışı konumdaki varlığını ABD, AB, BM, Irak Kürt Federe Yönetimi ve Türkiye Cumhuriyeti yetkililerinin içinde bulunacağı bir kurul denetiminde Türkiye sınırlarının dışına çıkarabilecektir. Daha sonra bu güçlerini kontrollü olarak değişik alan ve ülkelerde üslendirebilecektir. Bu aşamada önemli olan kritik nokta, PKK siyasi tutuklu ve hükümlülerinin bırakılmasıyla, PKK silahlı güçlerinin sınır dışına çekilmesinin birlikte planlanmasıdır. "Biri diğersiz olmaz" ilkesi geçerlidir.

c-Üçüncü Aşama: Demokratikleşmenin anayasal ve yasal adımları atıldıkça tekrar silahlara başvurmanın zemini kalmayacaktır. Peyderpey basta PKK'da görev almış olanlar olmak üzere uzun yıllardan beri sürgün yasayan, vatandaşlıktan çıkarılmış, mülteci konumuna duşmuş olanların yurda dönmesi başlayacaktır. KCK faaliyetlerinin yasallık kazanmasıyla PKK'nın Türkiye sınırları dahilinde faaliyet göstermesine gerek kalmayacaktır. Her bakımdan legal demokratik siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel faaliyetler esas alınacaktır.

Bu aşamalı planın hayata geçmesinde Abdullah Öcalan'ın konumu stratejik önem arz etmektedir. Öcalansız yürüme sansı çok sınırlıdır. Dolayısıyla konumuna ilişkin makul çözümler geliştirilmek durumundadır.

Türkiye kamuoyunda ve Kürtlerin ezici çoğunluğunda yoğunca tartışılan ve ortaya çıkması benden beklenen demokratik çözüm ve planlamasına ilişkin taslak halinde düşünce ve önerilerimi bu biçimde sunabilirim. Açık ki taraflardan gelecek düşünce ve öneriler konusunda, düşünce ve önerilerimi gözden geçirmek, değiştirmek ve geliştirmek durumunda olacağım.[213]

Türk Devleti, Kürt sorunun çözümünde artık Öcalan'ın belirleyici rolüne inanmıştı. İnisiyatifin askeri otorite yerine siyasal otoriteye geçmesi, TSK'nın yerine MİT'in devreye girmesine ve Öcalan'la TSK mensuplarının daha önce yaptıkları istihbari nitelikli mülakatların MİT üzerinden siyasal otoriteyle diyaloğa evrilerek sorunun siyasallaşmasına neden olmuştur. Bu noktada yıllardır Abdullah Öcalan ile kurulmakta olan ve askeri aktörler tarafından yürütülen görüşmelerin içeriği ve kapsamı da değişmiştir. Öcalan, 55 sayfalık "Yol Haritası" metninin son cümlesinde yol haritasının müzakereye açık olduğunu ifade ederek, yürütülen "diyaloğun" karşılıklı "müzakereye" dönüşmesi talebini açıkça dile getirmiştir.

2.2.5.2. Birinci Kürt Açılımı

[213]Çandar, a.g.e. EK

Cumhurbaşkanı Gül ve Başbakan Erdoğan'ın satır aralarında kavramlaştırdığı "Kürt Açılımı Projesi" çalıştayı[214], 29 Temmuz 2009 yılında Polis Akademisinde devlet töreni ile başlatılmıştır. Projeye Polis Akademisinde start verilmesi ayrıca anlamlıydı. Böylece AKP hükümeti Abdullah Öcalan'ın "Yol Haritası"nı karşılıklı diyaloglar çerçevesinde realize etmek üzere harekete geçmiştir.

Önce Kürt açılımı diye adlandırılan Kürtçülüğün meşrulaştırılma süreci daha sonra "demokratik açılım süreci" en sonunda ise "Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi" olarak Türk kamuoyuna tanıtılmıştır.

Kürt Açılımını, Türkiyenin içerisinde yer aldığı coğrafyada yaşanan gelişmelerden bağımsız olarak değerlendiremeyiz. Özellikle Irak'taki son gelişmeleri dikkate almak durumundayız. Çünkü ABD'nin 2003 yılında Irak'ı işgalinden yedi yıl sonra Türkiye'nin Irak politikası ciddi bir değişime uğramıştır. Önceleri Türkiye, Kürtlerin Irak'ın kuzeyinde federal yada otonom bir devlet kurmaları fikrine karşı çıkmıştır. Ancak gelinen noktada Türkiye, Kürdistan Bölgesel Yönetimi (KBY) ile hiç olmadığı kadar yakın ilişkiler geliştirmiştir. Başkent Erbil'de konsolosluk açılması, resmi diyaloğa başlanması, ABD ile eşgüdümlü Irak'ın kapsamlı dönüşümü politikasını benimsemesi, petrol ithalatı anlaşması imzalaması, Irak'ta önemli bir aktör olmaya çalışması ve PKK'yı pasifize etme amaçlı ekonomik, siyasi ve güvenlik gibi pek çok alanda işbirliğine girmesi bu politik dönüşümün somut yansımalarıdır. Çünkü Türk Hükümeti, KBY ile kurulacak iyi ilişkilerin içerideki Kürt sorununun siyasal çözümüne olumlu katkı sağlayacağına inanmıştır.

Gazeteci Hasan Cemal'in, KCK Yürütme Konseyi Başkanı Murat Karayılan'la yaptığı söyleşi Kürt açılımının nirengi noktalarını anlamak bakımından oldukça çarpıcıdır:

> …. Öncelik, silahların susmasıdır, kimse kimseye saldırmasın. …. Önemli bir eşikteyiz! …. Barış fırsatı bu defa kaçmasın.
>
> Artık kan dökülsün istemiyoruz. …. Öncelik, silahların susmasıdır.
>
> Yani silah bırakma değil mi?
>
> Karayılan: Silah bırakma sonraki aşama. .... Önce silahların susması gerekiyor. Kimse kimseye saldırmasın. Bu işi kendi aramızda konuşmaya başlayalım önce. .... Silahla değil, diyalogla işe başlayalım, biz bize konuşalım.

---

[214]İnternet:Bir Kürt açılımı da polis akademisinde. Web:http://www.haber5.com.bir-kurt-acilimi-da-polis-akademisinde. adresinden 20.04.2015 tarihinde alınmıştır.

İlk adımda silahlar susacak. .... Sonra diyalog başlayacak. .... Diyalog yeri İmralı'dır. .... Kabul edilmiyorsa, diyalog yeri biziz. .... Bizi de kabul etmiyorsa, siyasal olarak seçilmiş iradedir, (burada DTP'nin adını zikretmiyor, ama ben belirtince başıyla onaylıyor, HC) .... Bu da olmuyorsa, o zaman ortak bir komisyon kurulur bir yerde, akil adamlar bir araya gelir. Örneğin İlter Türkmen, (eski Dışişleri Bakanı ve Büyükelçi) gibi, sizin gibi insanlar toplanır, böyle bir mekanizma harekete geçer, çalışmaya başlar... Böyle bir mekanizma muhatap alınır diyalog için devlet tarafından ....

Biz on yıl önceki PKK değiliz. Silahlı mücadeleyi de klasik yöntemlerle yapmıyoruz artık. Meşru savunma çizgisi temelinde çalışıyoruz. Kitle faaliyetlerine, sivil itaatsizliğe, siyasal çalışmaya ağırlık veriyoruz ….

(1) Hükümet, sorunu yeniden askere havale etmesin. Kürt sorununda silahları devre dışı bırakabiliriz. Devlet de anlayış göstermeli.

(2) Askerde eskiye göre biraz daha farklılık var, değişiklik var. Ama buna karşılık siyaset eksiği var, liderlik eksiği var.

(3) Hükümet bir açılım yaparsa, biz de gerekeni yaparız. Keşke bir adım atılsa...

(4) Bizim sorumlu bir duruşumuz var. Başkanımız halen hapistedir. 4 bin PKK'lı da hapistedir, bunu unutmayın…

(8) Şimdi siyasal çözüm şansı vardır, koşullar olgunlaşmıştır. Bu fırsatı kaçırmayalım. Yeni bir savaş süreci açılmasın, barış süreci açılsın. Batı'daki, bölgedeki bazı ülkelerin Kürt sorununda çözümsüzlüğe oynayan politikaları Türkiye'nin zararınadır. Kürt sorununu çözen bir Türkiye, bölgede lider olur. Bunun için toplumsal uzlaşmaya ihtiyaç vardır.

(9) Hani ne diyorlar, empati... Evet biraz empati! Artık ne asker ölsün, ne biz ölelim.

(10) Uzattığımız el havada kalmasın!

Karayılan'ın çağrısı böyle. Murat Karayılan'ı dinlerken defterimin bir kenarına not ediyorum. PKK'nın bir numarası her seferinde, "Kürt sorunu bizden sorulur; bu sorun çözülecekse, ancak bizimle çözülür" demeye getiriyor. PKK ile Kürt sorununu özdeş kılan bu söylem, "PKK'nın üstüne gelmek, PKK'yı dışlamak, Kürt sorununda çözümsüzlüğe oynamaktır" diye ifade edilebilir.[215]

Kamuoyunda kısaca "Kürt Açılımı" olarak anılan çözüm girişimi uzun ömürlü olamamıştır. 19 Ekim 2009 tarihinde 26'sı Kuzey Irak'taki mülteci yerleşkesi Mahmur Kampı'ndan, 8'i Kandil'den, aralarında 4 çocuk ve ayrıca kadınların da bulunduğu 34 kişilik grubun Habur sınır kapısından giriş yapması Başbakan Erdoğan'ın sözleriyle "büyük bir coşku" yaratmıştır. Ancak, 8'i silahlı PKK mensubu, 34 kişinin üzerlerindeki PKK üniformalarını dahi çıkartma gereği duymadan davul zurnalar eşliğinde Habur'dan girişi ve sınırda Hukuk Devleti ilkesi

[215]Cemal. (5,6,7 Mayıs 2009) a.g.m..*Milliyet Gazetesi*

ve devlet ciddiyetiyle çok da bağdaşmayacak bir biçimde çok kısa bir soruşturmanın ardından serbest kalmaları kamuoyunda infiale neden olmuştur. Türk milleti üzerinde travma etkisi yapan bu olay 1. Kürt Açılımının da tıkanmasına neden olmuştur. Ekim 2009'da Habur Sınır Kapısından giren PKK militanlarının kamuoyunda kahraman gibi karşılandığına dair izlenimin ortaya çıkması açılımdaki halk desteğini olumsuz etkilemiştir. Açılım başladığında %45.6 oranındaki kamuoyu desteği, Ekim ayında yani Habur sonrası % 32.1'e gerilemiş, Aralık'ta ise %27.1'e düşmüştür[216]

2.2.5.3. İkinci Kürt Açılımı

Hükümet çevreleri Habur olayını bir provakasyon olarak değerlendirse de toplumda oluşan tepkiyi göğüslemeye cesaret edememiştir. Olayın soğuması beklenerek süreç dondurulmuş, İmralı ile müzakereler durdurulmuştur. Bunun üzerine PKK, Türk hükümetini tekrar pazarlık masasına oturtabilmek için Hakkâri ve Şemdinli'de yeniden "Kızıl Kurtarılmış Bölgeler" oluşturmak ve bölgede özerklik ilan etmek üzere kapsamlı eylemlere başlamıştır. Devrimci şiddet ve silahlı propaganda yeniden PKK'nın gündemine oturmuştur. Ancak bu defa silahlı eylemler geniş halk kitlelerinin de katılımıyla "serhildan" nitelikli geliştirilmeye çalışılmıştır. 29 Temmuz 2012 tarihinde 700'ü Hakkari, 300'ü Şemdinli alanına olmak üzere yaklaşık 1000 kişilik bir grupla saldıran PKK ciddi zayiatlar vermiştir.[217] Bu esnada 12 Eylül 2012'de PKK ve PJAK'lı 483 tutuklu ve hükümlü Türkiye genelinde 58 cezaevinde Abdullah Öcalan'ın cezaevi koşullarının iyileştirilmesi ve Kürtçenin anadil olarak kamuda kullanılması talepleriyle açlık grevine başladılar.[218] Açılım sürecinin yeniden başlatılması konusunda yoğun baskı altında tutulan Hükümet, açlık grevlerini adeta fırsata çevirerek İmralı'yı muhatap alma ve müzakereleri kamuoyunda meşrulaştırmak için toplumsal bir zemin oluşturmuştur. İnsan hayatı üzerinden medya destekli yürütülen vicdani tartışmalar sonunda açlık grevleri Abdullah Öcalanın talimatı ile durdurulmuş, böylece Öcalan'ın örgüt üzerindeki otoritesi kanıtlamış ve bunun karşılığında

---

[216]Köse, S. C. (2014).*Müzakereci Demokrasi Kuramı ve Toplumsal ve Politik Dönüşümün İmkânları: Kürt Açılımı Üzerine Bir İnceleme.Web:* http://www.spectrumjournalofglobalstudies.net /article/view/50/48. adresinden 17.12.2014 tarihinde alınmıştır.

[217]İnternet:Yalçın, E. (2012). *PKK'nın 23 Temmuz-23 Eylül 2012 Arasındaki Terör Faaliyetleri,* Web:http://www.21yyte.org/tr/arastirma/milli-guvenlik-ve-dis-politika-arastirmalari-merkezi. adresinden 09.08.2014 tarihinde alınmıştır.

[218]İnternet:(2012). Web: http://www.cnnturk.com.adresinden 19.10.2012.tarihinde alınmıştır.

hükümetin İmralı ile müzakerelere yeniden başlamasının ve O'nu tek muhatap kabul etmesinin önü tamamen açılmıştır.

2012 Aralık ayında başlatılan "ikinci Kürt Açılımı" süreci, Kürtçü siyasetin parlamento temsilcilerinin İmralı ile görüşmeleriyle başlamıştır. 3 Ocak 2013 tarihinde Ahmet Türk ve Leyla Akad Ata tarafından yapılan ilk görüşmeden sonra hükümetle İmralı arasında yoğun bir pazarlık yürütülmüştür.

23 Şubat 2013 tarihinde BDP milletvekilleri Pervin Buldan, Sırrı Süreyya Önder ve Altan Tan İmralı'ya giderek Öcalan'la 3 saatlik bir görüşme gerçekleştirmiştir.[219]

Öcalan, Kandile, BDP'ye ve Avrupadaki PKK'lı kesimlere ulaştırılmak üzere BDP heyetine teslim edilecek olan 3 mektup hazırladığını söylemiş ancak BDP heyetinin Kandil'in taleplerini aktarması üzerine mektubuna bir paragraf daha ekleyeceğini söyleyerek mektupları heyete teslim etmemiştir.

Söz konusu mektuplar daha sonra MİT yetkilileri tarafından BDP yönetimine ulaştırılmıştır. BDP'ye teslim edilen bu mektupların içeriği Radikal Gazetesi yazarı Rifat Başaran tarafından kamuoyuna açıklanmıştır.

Gazetede yer alan habere göre;

> Öcalan'ın gönderdiği mektup el yazısı ile arkalı önlü 20 sayfadan oluşuyor. Mektup ile birlikte KCK Yürütme Konseyi, KCK Avrupa ve BDP'ye hitaben üç ayrı üst yazı zarftan çıktı.
>
> Barış dili vurgusu
>
> Öcalan'ın mektubunda 'Barışın Felsefesi', 'Eylem Planı' ve 'Karşılaşılacak sorunlar ve sonuç' şeklinde üç ana başlık var. Barışın felsefesi üst başlığındaki bölümde, Kürt sorununun tarihsel süreci ve analizler yer alıyor. İkinci başlık olan Eylem Planı'nda ise 3 alt başlık altında 10 madde sıralanıyor. Eylem Planının ilk maddesi ise "Herkes çatışma dilinden uzak durmalı, her söz barış diline dönüşmeli' şeklinde. Bu bölümde; 'geri çekilme', 'yeni anayasa' ile 'normalleşme' alt başlıkları dikkat çekiyor.
>
> Başkanlık sistemi....
>
> …. Öcalan, yeni anayasada eşit vatandaşlık ile 'tam demokratikleşme'nin esas olması gerektiğini, böyle olursa Kürtler'in temel hak ve özgürlüklerle ilgili sorunlarının da Türkiye'nin geneliyle birlikte çözüleceğine dikkat çekiyor. Hükümetin yıl sonuna dek yeni anayasa vaadi Öcalan'ı ikna etmiş görünüyor.
>
> 1.AŞAMA

[219]İnternet:(2013).Barışta ikinci hamle. Web:www.sabah.com.tr/Gundem/barista-ikinci-hamle. adresinden 24.02.2013 tarihinde alınmıştır.

Eylem planının birinci alt başlığı olan silahlı güçlerin ülke dışına çekilmesi için Öcalan çağrısını Nevruz'da (21 Mart) yapacak. Süreç, temmuz sonunda tamamlanacak. Ancak, bu süreçte 'parlamento, devlet ve hükümet tarafından oluşturulan içinde sivil toplum örgütü temsilcilerinin de yer aldığı bir komisyon' gözlemci olacak. Bir başka şart ise silahlı güçlerin geri çekilmesinin ardından boşalan alana Jitem ve korucu gibi bir başka silahlı gücün yerleşmemesi için güvence verilmesi. PKK'lıların tam çekilmesinin ardından ise 'silah bırakma' modaliteleri ve takvimi belirlenecek.

2. AŞAMA

İkinci alt başlık olan yeni anayasa ise çözüm ve barış sürecinin temel anahtarı niteliğinde. Mektupta çözümün adresi olarak da bu bölüm gösteriliyor. Burada özellikle 'ülkenin psikolojik ve sosyolojik bölünümez bütünlüğüne' ve 'tam demokrasiye' vurgu yapılıyor. Öcalan, anayasaya etnisiteyi çağrıştıracak herhangi bir ifadenin konmasına karşı çıkarak, çok tartışılan vatandaşlık tanımıyla ilgili de, "Özgür iradesiyle kendisini bu ülkeye bağlı hisseden herkes Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır" önerisini getiriyor. Öcalan, Kürt ibaresinin anayasada yer almasının barışı engellemek isteyenler tarafından kullanılabileceğine de dikkat çekiyor. Ayrıca, millet kavramının bir ırkı işaret etmediğini de savunuyor. Öcalan, yeni anayasada 'AB Yerel Yönetim Şartnamesi'nin yer alması halinde sorunun çözülebileceğine işaret ediyor. Tam demokrasi ve evrensel hukuk ilkelerinin yeni anayasada iç hukuka dönüştürülmesini istiyor.

3.AŞAMA

Öcalan, mektubunun son bölümünde özellikle çözüm sürecindeki üçüncü aşamaya ilişkin görüşlerini aktarıyor. Normalleşme başlığı altındaki bu bölümde ise "Herkesin siyaset yapmasının önünün açılması" önerisi yer alıyor. Türkiye'de tepki çekecek söylemlerden kaçınılmasını isteyen Öcalan, normalleşme süreci sonunda, yaraların sarılması ve 'birlikte yaşam' ortamının pekiştirilmesini istiyor ve mektubunda buna dair fikirlerini ortaya koyuyor.[220]

Mektuptan da anlaşılacağı üzere Öcalan, bütün taleplerini Kürt kimliğinin anayasal düzeyde tanınması yoluyla gerçekleştirmek istemektedir.

28 Şubat 2013 tarihinde BDP heyeti ile Öcalan arasındaki görüşmelerin tutanakları da basına sızmıştır. Tutanaklar, 'İmralı Zabıtları' başlığıyla, Milliyet gazetesinde Namık Durukan imzasıyla yayımlanmıştır:

"Nevruz'da İlan Edeceğim"

Eylem Planı'na bir sayfalık ek yazdım. İkinci ek 4 sayfalık paralel devletle ilgili sorulara cevaplar. Değerlendirme 3 yaprak, 6 sayfa Kürt Sorununda Barış ve Demokrasi Süreci Hakkında Kısa Değerlendirme.

Ben 3 aşama ve 10 ilke öneriyorum. Bu yazı üzerine cesurca tartışacaksınız. Bunu Kandil'e ve Avrupa'ya götüreceksiniz. Kendi aranızda iş bölümü (heyeti kastederek) yaparak, Kandil ve Avrupa'ya bu görüşmeyi anlatın.

[220]Başaran, R. Üç aşamalı 10 maddelik yol haritası. (27.02.2013). *Radikal Gazetesi*.

Daha önce 3 hafta demiştim ama 2 hafta içerisinde gelirse, görüşlerimi revize ederim. Eşbaşkanlarla görüşürsem iyi olur. Eğer eşbaşkanlara tavır devam ederse yine bu heyet gelir. Newroz'a bunu ilan etmek istiyorum. İlanı ben yapacağım

(Sırrı'ya dönerek) Kolektif haklar ve Kürt reformu yasası yapılacak. Biz demokratik özerklikte ısrar edersek, bu sabote olur….

-Öcalan: Komisyonlar kurulacak. Hakikat komisyonu da kurulacak. Akil adamlar denetiminde olacak. Çekilme o zaman olacak. Köylere geri dönüş olacak. Bunları yapmazlarsa geri çekilme olmaz. Çekildiğimiz alanda gerillayı daha da büyüteceğiz. Çekilirsek gerilla biter görüşüne katılmıyorum. Suriye var, İran var. Şu an Suriye'de 50 bin, Kandil'de 10 bin, İran'da 40 bin var.

"Hepimiz Özgür Olacağız"

- Sırrı: Sizin konumunuz ne olacak?

- Öcalan: (Gülerek) Ne ev hapsi, ne de af bunlara gerek kalmayacak. Herkes, hepimiz özgür olacağız. Şunu bilin ki bu hamlem komployu boşa çıkaracaktır. Ben komployu aşıyorum. Başarılı olursam, Ne KCK tutuklusu kalır ne başkası. Bu olmazsa 50 bin kişiyle halk savaşı olacak.

'Burunlarından Fitil Fitil Çıkarır'

- Öcalan: (Altan Tan'a dönerek) Sen sağdaki örgütleri bilirsin. Kontrgerilla ABD merkezlidir. Yargı ve emniyeti ele geçirdiler. MİT askerlerden güçlü çıktı, savcı çağırdı gitmediler. Bana göre bir direniştir. Erdoğan bunların burnundan fitil fitil çıkarır. İnşallah diyelim.

- Öcalan: (Hareketin 16.02.2013 tarihli öneriler metnin 4. maddesi okunurken gülerek) Klasik kaygılar.(Daha sonra aktarım bitinceye kadar dinledi. Hareketin 14.01.2013 tarihli öneriler 4. maddesi olan 'Yeni Anayasa'da Kürtlerin halk olarak varlığını kabul eden bir ibarenin olması iyi olacaktır' belirlemesine karşılık) Anayasada devlet öyle tanımlanamaz. Devletin etnisitesi ve dini olmaz. Hukuki bir realitedir anayasa.

"Kürtlerin Varlığı"

- Sırrı: Anayasada en büyük tartışma vatandaşlık tanımında yaşanıyor. Kandil diyor ki mutlaka Kürt halkının varlığı zikredilmeli, çünkü azınlıklar denilince gayrimüslimler anlaşılıyor, ki bu doğru bir tespit.

- Öcalan: (Sırrı'nın sözünü keserek yeniden araya girdi) Vatandaşlık maddesini sana yazdırıyorum, 'Özgür iradesiyle Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlılığını ifade eden her birey Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır'

(Biraz durup yeniden)

"Kürtler Kendi Kendini Yönetecek"

Peki biz ileride ne yapacağız. Kürtler kendilerini özgürce ifade edecek ve yönetecektir. Şu anda yasa dayatırsak büyük alerji yaratır. İleride olabilir. Mesela AB yerel yönetim özerklik şartı ki buna şerhi kaldırırlarsa bu mesele önemli ölçüde çözülür.

- Sırrı: Sayın Başkan. Buna şerhin kaldırılması tek başına yetmiyor. Bunun iç hukuka dönüştürülmesi gerekiyor. Bunun yolu da anayasada düzenlemek. Sanıldığı gibi bu haliyle bir bağlayıcılığı yok. Bir teminat da içermiyor.

(Bu açıklamalar üzerine biraz düşündü, önündeki mektupları karıştırdı. Sonra tekrar söze başladı)

- Öcalan: Tavrımız şu olacaktır, ana ilke olursa biz kullanırız. Siz ister yasa çıkartın, ister çıkartmayın. İspanya'nın bütünlüğü içinde milliyetler ve bölgelerin demokratik hakları ve dayanışmaları garanti edilir. Dün yine tartıştık. Tarihsel ve kültürel kimlikler miras zenginliğimizdir. Kendilerini özgürce ifade etmeliler, ki bu örgütlenme ve yönetmeyi de içerir ve yaşamaları bir haktır ve garanti edilir.

- Öcalan: …Çekilmeden çekilmeye fark var. tek taraflı bir çekilme olmayacak. Çekilme parlamento kararı ile olacak. Başbakanın dediği "çekilsinler onlara karışmayız" demesiyle olmaz. TBMM onaylayacak, çekilme komisyonla olacak.[221]

Gerek İmralı görüşmelerinde gerekse Öcalan'ın mektubunda altı çizilerek vurgulanan husus, Kürt etnisitesinin varlığını ve tanınmasını reddeden ve özerk Kürdistan'ın yolunu tıkayan hükümlerden arınmış yeni anayasanın, pazarlığın temel çerçevesini oluşturacağıdır. Öcalan sürecin tepeden aşağıya doğru işletilmesini yani temel norm olan anayasadaki engellerin kaldırılarak taleplerin karşılanması yöntemini benimsemiştir.

Bu hususu BDP heyeti ile görüşmelerinde "Kürtler kendilerini özgürce ifade edecek ve yönetecektir. Şu anda yasa dayatırsak büyük alerji yaratır. İleride olabilir. Mesela AB yerel yönetim özerklik şartı ki buna şerhi kaldırırlarsa bu mesele önemli ölçüde çözülür." "Tavrımız şu olacaktır, ana ilke (anayasayı kastediyor BK) olursa biz kullanırız. Siz ister yasa çıkartın, ister çıkartmayın. İspanya'nın bütünlüğü içinde milliyetler ve bölgelerin demokratik hakları ve dayanışmaları garanti edilir. Dün yine tartıştık. Tarihsel ve kültürel kimlikler miras zenginliğimizdir. Kendilerini özgürce ifade etmeliler ki bu örgütlenme ve yönetmeyi de içerir ve yaşamaları bir haktır ve garanti edilir." sözleriyle açıkça ifade etmektedir.

2.2.6.Demokratik Özerklik(ler)?

Özerklik sözlük anlamı itibarıyla; bir topluluğun, bir kuruluşun ayrı bir yasaya bağlı olarak kendi kendini yönetme hakkı, muhtariyet, otonomi, otonomluk anlamına gelmektedir.[222] Kavramsal olarak özerklik hakkı; bir kişinin, kurumun veya grubun kendi iradesiyle hukuken geçerli karar alabilme ve bu kararı

[221]Durukan, N. (28.02. 2013). İmralı Zabıtları. *Milliyet Gazetesi*.
[222]TDK Güncel Sözlük. Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.553 f8f1575ca53.26206165 adresinden 28.04.2015 tarihinde alınmıştır.

uygulayabilme hak ve yetkisidir.[223] Bu hak ve yetkiler bazen merkezi yönetimin siyasi müdahalelerine maruz kalmadan kamu hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin olarak idari alana hitap ederken bazen de devletin siyasi örgütlenmesine ve teritoryal niteliğe bürününerek siyasi coğrafyaya vurgu yapmaktadır. İdari özerklik, devlet tüzel kişiliğinden ayrı bir tüzel kişiliğe (bütçe, personel, karar gücüne) sahip olmanın ötesinde sınırları idarenin bütünlüğünde ve yasal idarede biten serbest yönetim araçlarının tümünü anlatır.[224] Bu bağlamda idari özerk yapılar devletin genel siyasi örgütlenme biçimi ve yürütme yetkisi içerisinde kalan örgütlerdir.

Siyasi özerklik hakkı ise, bir devlet tarafından yönetilen ulus altı bir topluluğun hukuki varlıklarının temeli olan hukuki belgelerin hazırlanmasına katılabilme ve bu statülerle kendi kendini idari ve özellikle siyasi alanlarda yönetme yetkisidir.[225] Bu manada özerklik ülkenin idari yapılanmasında il, ilçe, belde gibi coğrafi birimlerine özgü değil ülkede yaşayan hakim ulustan etnik köken, dil, din ve bazen kültür bakımından farklı olan ulusaltı gruplara tanınan kolektif bir haktır.

Etnik grupların kendi dil, din veya kültür varlıklarını hakim ulusun "asimilasyon"una karşı koruma ve devam ettirmelerini teminat altına alacak hukuksal metinleri düzenleme ve devletin yasal örgütlenme biçimini buna uygun hale getirerek devlet yetkilerini paylaşma istekleri çoğu zaman etnik ve dinsel çatışmalar ortaya çıkarmaktadır.

Son dönemde etnik odaklı çatışmalar daha çok Sovyet bloğunun çöküşünden sonra Balkanlar ve Orta Asya ile Afrika'da çok etnili devletlerde ortaya çıkmıştır. Söz konusu etnik çatışmalara çözüm anlamında 1990'lı yıllarda bir barış projesi olarak ülkelerin coğrafi haritaları ile etnik haritalarının örtüştürülmesi formülü geliştirilmiştir. Çünkü, sorunun kaynağında devlet iktidarının etnik gruplar arasında paylaşılmasının yattığını düşünenler çözümü de her etnik grubu kendi devlet iktidarına sahip kılmakta bulmuşlardır.

Ancak bu model çözüm yerine yeni çatışmalara, varolan çatışmaların da daha şiddetlenmesine neden olmuştur. Ulusaltı grupların zihinlerinde şiddet hareketleri dahil yeterli çaba sarfedildiğinde ileride devletin sınırlarının yeniden belirlenebileceği ihtimalinin yaratılması, bu gruplar arasında uzlaşma ve bir arada

---

[223] Aytaç, F. (1994), *Merkezi İdareden Mahalli İdarelere Devredilecek Hizmetler*. Ankara: Mahalli İdareler Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Yayınları. 6.

[224] Karahanoğulları, O.(2013) Yerel Özerklik; mahalli müşterek ihtiyaçların yerinden yönetimi. 5. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu, Ankara. 65.

[225] Nalbant, A. (1997), *Üniter Devlet*; İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 50, 232, 233

yaşama seçeneğini giderek zayıflatmıştır. Dolayısıyla “devletin sınırlarının düzenlenmesi” kısa ve uzun dönemde radikal milliyetçi yada dini terör örgütlerinin doğmasına ve şiddet hareketlerinin giderek yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Barışa hizmet etmediği görülen bu formül zamanla terk edilerek, üniter devletin sınırlarını değiştirmeden ve/fakat üniter yapıyı esneterek etnik grupların bir arada yaşama arzularını artırıcı çözümler geliştirilmeye başlanmıştır. Bir diğer deyişle model tartışmalarının temel sorusu şu hassas dengede kurulmuştur: Kısa dönemde farklı etnik grupların birbirilerine karşı tehdit algılarını artırmadan, kendi özerkliklerini muhafaza etmelerine imkan sağlamak, uzun dönemde ise ayrılma isteğinin toplumsal ve yapısal nedenlerini azaltıp mevcut devletin sınırlarını korumak.

Bu dengeyi oluşturacak modeller konfederalizmden bölgesel özerkliğe kadar uzanan geniş bir yelpazeye yayılmaktadır.

Konfereral modelde federal devletler konferderal devletle yaptıkları bir anlaşma sonucu, konfederal sistemden ayrılma, ordu bulundurma, savunma ve uluslar arası diplomatik temsil gibi temel egemenlik hakları hariç bir kısım yetkilerini konfederal devlete devretmektedirler.

Federal modelde ise; sistem bir toplum sözleşmesi yani anayasa ile kurulmakta ve anayasa devlet otoritesini federal merkezi devletle eyaletler arasında anayasa seviyesindeki düzenlemelerle paylaştırmaktadır. Eyaletlerin oluşumu bazen ABD gibi simetrik federalizmde olduğu üzere bütün ülke alanını kapsarken bazen da Rusya gibi asimetrik federal sistemlerde olduğu üzere ülkenin belirli bir bölgesinde de uygulanabilmektedir. Federal devletin vatandaşları verdikleri oylarla hem merkezi federal devletin hem de yerel eyalet yönetimini belirlerler. Eyaletlerin Federal sistemden ayrılma yetkileri bulunmamaktadır. Federal anayasanın yetki paylaşımına ilişkin değişiklikleri ise bütün eyaletlerin ortak kararı ile mümkün olabilmektedir.

Federal sistemin üniter devlet sistemi içerisinde uygulandığı siyasal modeller ise bölgesel özerk yönetimlerdir. Bu modelde devlet, üniter yapısını ve teritoryal sınırlarını muhafaza etmektedir. Ancak yaptığı anlaşmalarla ülkenin belirli bir coğrafyasında yada tüm ülke genelinde özerk bölgeler tesis etmektedir. Üniter devlet özerk bölgelerle aslında “federal” bir ilişki içerisine girmektedir. Üniter devlet bir yandan merkezi-üniter yapısını muhafaza ederken diğer yandan özerk bölge yönetimlerine yetki devri yoluyla kısmen siyasi, idari ve mali özerklik tanımaktadır.

Bunlar yasama benzeri bazı düzenleyici kararlar alabilmekte, kendi bütçelerini yapabilmekte ve kendi yerel yönetim organlarını oluşturabilmektedirler. Ancak üniter devletin devrettiği yetkiler konusunda kendi sorumluluğu da devam etmektedir.

Burada bahsettiğimiz özerklik biçimleri daha çok siyasi özerklik niteliğini haizdir. İdari özerklik ya da yerinden yönetim modelleri ise; egemenlik yetkisinin paylaşımı anlamına gelen siyasi özerklikten oldukça farklı bir görünüm arzeder. Gerek Anayasamızda bahsedilen yerel yerinden yönetim kuruluşları olan mahalli idarelerin özerkliği ilkesi, gerekse Avrupa Yerel Özerklik Şartı'nda düzenlenen özerklik anlayışı, bölgesel farklılık gözetmeden yerinden yönetim kuruluşlarının idarenin bütünlüğü ilkesini zedelemeden yerel halka daha verimli ve etkin hizmet sunabilmelerine, yerel demokrasinin geliştirilmesine yönelik anlayışlardır.

Bütün bunlara karşılık Kürtçü çevrelerin gündeminde olan "demokratik özerklik" bu modellerden hiçbirisine açıkça bir göndermede bulunmadığı gibi içeriği konusunda da bir mutabakata varılmış görünmemektedir.

Öcalan 2004 yılındaki düşüncelerini Demokratik konfederalizm olarak modellendirirken[226], KCK sözleşmesi Demokratik Konfederalizmden, dört parçaya bölünmüş ve dünyanın her tarafına yayılmış olan Kürt halkının demokratik birliğinden bahsetmektedir. Buna karşılık KCK Yürütme Konseyi Başkanı Murat Karayılan Hasan Cemal'e verdiği röportajında "…özerklikten kasıt, federasyon değildir. Sınırların yeniden çizilmesi değildir. Devletin üniter yapısını da bozmayan bir çözümdür. Mahalli İdareler Kanunu değişir, yerel yönetimler güçlendirilir." diyerek özerkliğin idari boyutuna vurgu yapmaktadır. BDP'nin Demokratik Özerklik broşürü de aynı perspektifi sunmaktadır.[227] BDP, etnik ve kültürel temele dayanmayan, ülke geneline yayılan özerk yerel yönetimler oluşturulmasını talep etmektedir.

Bütün Kürtçü aktörlerin bugün üniter devletin korunması ve silahlı propaganda döneminin sona ermesi gerektiği yolunda mutabakat sağlamış olması değerli bir pozisyon olmakla birlikte, talep edilen modellerin toplumların tarihsel ve kültürel dinamikleri vasıtasıyla uzun vadede üniter yapının korunmasına ya da tam tersi mevcut sistemin çözülmesine hangi yönde ve ölçüde katkı sunacağı

---

[226]Öcalan. a.g.e. (2004).

[227](06.08.2010) Web:http://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/nedir-bu-demokratik-ozerklik-haberi adresinden 28.04.2015 tarihinde alınmıştır.

öngörülememektedir.

Özerklik düzenlemeleri farklı etnik grupların kültürel ve idari taleplerini yerel düzeyde karşılayarak ayrılma ve çatışma olasılığını azaltabilir. Buna karşılık özerklik, zaten ayrılma talebi olan gruplara, ayrılmanın zihinsel, psikolojik ve kurumsal zeminini sağlayarak çatışmayı arttırıcı bir işlev de görebilir. Merkezi ve yerel hükümetler arasında tansiyonun yükselmesine ve merkez-yerel hükümetler arasındaki çatışmanın artmasıyla merkezkaç güçlerin ortaya çıkmasına da yol açabilir.[228] Bu nedenle demokratik özerklikten bahsederken barındırdığı bu tür tehlikelerin de gözönünde tutulması gerekir.

2.3. Güvenlik Bürokrasisindeki Değişim

Başta Milli Güvenlik Kurulu olmak üzere, mülki idare teşkilatı, Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü (polis), Jandarma Genel Komutanlığı (jandarma) birimleri ve Milli İsthbarat Teşkilatı birlikte ülkenin güvenlik bürokrasisini oluşturmaktadır. Bu birimler bir yandan önleyici kolluk dediğimiz suç işlenmeden önlemeye yönelik tedbirler alırken diğer yandan suçun işlenmesi ile bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmek üzere suçluların yakalanması ve yargı önüne çıkarılmasına yönelik adli kolluk görevlerini icra ederler. Bu nedenle ülkede uygulanacak suç, suçla mücadele ve ceza siyasetinin belirlenmesinde önemli görevler üstlenmişlerdir. Diğer taraftan, maksadı ne olursa olsun PKK eylemleri ülkenin mer'i hukuk düzenine göre birer suç faaliyeti, PKK ise bir suç örgütüdür. Eylemlerin niteliği ve sonuçları bakımından da yine hukuk karşısında silahlı bir terör örgütüdür.

Bu bağlamda PKK terör örgütü ile mücadele etmek, örgütün suç işlemesini önlemek ve işledikleri suçlardan dolayı örgüt üyelerini yakalayarak bağımsız mahkemelerin önüne çıkarmak öncelikle güvenlik bürokrasisinin görev ve sorumluluğundadır.

Güvenlik bürokrasisi, 30 yıldır suç işlemeye devam eden PKK ile mücadele stratejilerininin hem belirlenmesinde hem de uygulanmasında 1984 yılından bu yana ciddi dönüşümler yaşamıştır. 1984 Yılında "eşkıya çetesi" gibi gördüğü bir organizasyonun onlarca yıl sonra dünyanın en kanlı terör örgütlerinden birisine

---

[228] Pake, E. B. (Eylül 2011). Özerklik ve Çatışma. Farklı Deneyimler Işığında Türkiye'nin Kürt Sorununa Bakmak. www.hyd.org.tr/staticfiles/files/ozerklik_ve_catisma-eylul_2011.pdf adresinden 28.04.2015 tarihinde alınmıştır.

dönüşüp Türkiye'nin beka sorunu haline geleceğini öngörememiştir. Meselenin vahameti geç fark edilmiş olsa da güvenlik bürokrasisi hızla stratejilerini ve mücadele enstrumanlarını mevcut duruma adapte etmeye çalışmıştır. Düşük yoğunluklu çatışma, topyekün mücadele evrelerinden geçtikten sonra 30 yılın sonunda meseleyi savaş alanında değil masada halletme noktasına ulaşmıştır.

2.3.1. Kararsızlık dönemi (1984-1991)

PKK'nın 1984 yılındaki Eruh ve Şemdinli baskınlarından sonra başlayan kanlı süreç her ne kadar dönemin siyasi iktidarı tarafından küçümsenmiş olsa da Bölgeye gidip olayları yerinde inceleyen güvenlik bürokrasisi tarafından "yeni bir Kürt isyanı" olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu değerlendirmelere rağmen, mücadelenin teorik çerçevesinin askeri ve sivil karar vericiler tarafından yeterince kavranamadığı ve uygulanması gereken mücadele stratejisinin doğru belirlenemediği anlaşılmaktadır. 1984-1990 yılları arasında güvenlik bürokrasisi ciddi bir kararsızlık ve zihin karışıklığı dönemi geçirmiştir. Bu durum, iki esaslı sebepten kaynaklanmıştır.

Birinci sebep, 1980 darbesinden sonra ülkeye hâkim olan askeri yönetim sırasında TSK'nın halkla doğrudan teması ve yönetsel uygulamaları neticesinde Ordunun kamuoyu nezdinde oldukça yıpranmış olmasıdır. Ordu artık siyasal sorumluluk almakta isteksiz davranmakta ve ülkenin güvenlik politikasının siyasi çerçevesinin belirlenmesini yapılacak serbest seçimlerle iktidara gelecek olan siyasi otoriteye bırakmak ve mücadeleyi iç güvenlik birimlerine devrederek kısa zamanda kışlaya çekilmek istemektedir.

İkinci sebep ise PKK'nın oluşturduğu risk ve tehdidin mahiyetinin ve ulaşabileceği noktanın askeri ve sivil bürokrasi tarafından doğru hesaplanamamasıdır. PKK terörü bir iç güvenlik meselesi olarak değerlendirilmiş ve ülke ve devletin milli güvenliğini tehdit edecek boyuta ulaşabilecek bir asimetrik tehdit olarak değerlendirilememiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana şöyle ya da böyle bastırmayı başardığı Kürt-İslamcı isyanların kazandırdığı aşırı özgüven önemli hata ve ihmallere neden olmuştur. Ordu PKK'nın Maocu bir halk ayaklanması stratejisini izlediğini anlamakla beraber ne beşeri unsur ve savaş kapasitesi olarak ne de lojistik bakımdan bu kadar gelişebileceğini beklememiştir.

Kaldı ki 12 Eylül 1980'e gelindiğinde ülkedeki tüm örgüt militanlarının sayısı sadece 2.941'dir.[229]

Bu iki sebeple TSK, 1984 den 1990 yılına gelinceye kadar PKK ile mücadeleyi doğrudan üstlenmemiş, bir iç güvenlik sorunu olarak gördüğü ayrılıkçı tehditle iç güvenlik birimlerinin yani polis ve Jandarmanın baş etmesini beklemiştir. Çünkü mevcut hukuk düzeni içerisinde terör özünde bir asayiş problemidir. Ülkede asayişin sağlanmasının, vatandaşların can ve mal emniyetinin sağlanmasının gerçek sorumlusu, siyasi otorite ve ona bağlı kolluk kuvvetleridir. Aynı zamanda terör bir barış zamanı problemidir ve barış zamanı kurumları eliyle ve barış zamanı yasalarıyla çözülmelidir. Dolayısıyla askeri güç, niteliği ve kullandığı yöntemler itibarıyla, terörle mücadelede son çare olarak kullanılmak durumundadır. Olayların şiddet ve boyutunun artması ve kolluğun artık bununla başa çıkamayacağının anlaşılması durumunda askeri güce başvurulmalıdır. Bunlarla birlikte 1987 yılında bölgede sıkıyönetimin kaldırılarak OHAL durumuna geçilmesi TSK'nın iyiden iyiye iç güvenlik alanını terk etmesine neden olmuştur. O güne kadar sıkıyönetim komutanları eliyle TSK tarafından yürütülen terörle mücadele görevi, OHAL uygulamasına geçişle birlikte kolordu seviyesinde yeni kurulan Jandarma Bölge Asayiş Komutanlığı'na devredilmiştir.

OHAL ilanından sonra askeri yetkililer bu kararı adeta bir statü kaybı olarak değerlendirdiler. Ordu terörle mücadeleyi kendi asıl görev kapsamından çıkardı. Bölgede terörle mücadele için konuşlandırdığı tecrübeli birliklerini geri çekmeye başladı. Buna karşılık jandarmayı kendi yetişmiş personeli ve askeri gücüyle yeterince takviye etmedi. Olağanüstü Hal Bölgesinde yalnızca 40-50.000 arasında asker bulunmaktaydı. Jandarma kolordusunun Genelkurmaydan takviye istemiş olmasına karşın Genelkurmay, yeni birlikler göndermeyi reddetti.[230]

Ordu söz konusu dönemde jandarma ve polisi eğitim ve silah konusunda takviye ederek sorunu çözeceğini düşünmüştür. Bu görev kendisine verildiği zaman jandarma teşkilatının tam ölçekli bir düşük yoğunluklu çatışma içerisinde yer almak için uygun donanımı ya da yeterli terörle mücadele eğitimi yoktu. Bu noksanlıklar, polisin ve silahlı güçlerin düşük yoğunluklu bir çatışma ile mücadele etmeye yapısal biçimi ve yasal çerçevesinin uygun olmaması ile birleştiğinde,

---

[229]Başbakanlık. (1982). a.g.e. 241.
[230]Kışlalı, M. A. (1996). *Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma*. (İkinci baskı). Ankara:Ümit Yayıncılık, 184.

PKK'nın 1980'lerin sonlarında ve 1990'ların başlarındaki başarılarının ardındaki başlıca nedenler olmuştur.[231]

1987 Yılından sonra yükselen terör TSK'yı adeta kışlalara mahkûm etti. TSK bu dönemde arazide teröristi kovalama yerine karakollarda kendini savunmayı tercih etti. Kırsalda kontrolü kaybettikçe paniklemeye, panikledikçe stratejik hatalar yapmaya başladı. Hatta bir dönem "toplu garnizon" sistemine geçildi. Korunması zor olan karakollar kapatılarak daha büyük ve korunaklı garnizonlara çekilmeye başlandı.

Bu tam da PKK'nın istediği bir gelişmeydi. PKK'nın "Kızıl Kurtarılmış Bölge" oluşturma stratejisi yolunda önemli bir durum ortaya çıkmıştı. TSK artık garnizonlarda savunma savaşı veriyordu. Komutanlar için en önemli mesele teröristlerin imhası ve bölgede güvenliği sağlamak değil imha olmamak ve zayiat vermemekti. Güvenlik kuvvetleri halkın güvenliğini sağlayacak yerde kendi güvenliklerini temin etmeye çalıştılar. Devlet yanlısı ya da ortada duran halk PKK'nın silahlı propagandasının açık hedefi haline geldi. Güvenlik güçleri halktan koptu. Artık gündüzler devletin, geceler PKK'nın; garnizonlar devletin, kamplar PKK'nın; şehirler Devletin, dağlar PKK'nındır.

Güvenlik kuvvetleri, çatışmanın stratejik-politik karakterini yeterince kavrayamamıştır. Terörle mücadelede halk unsurunun örgüt kadar kendisi için de önemli olduğunu görememiştir. Terörün asıl amacının belirli bir coğrafyada hükümran olmak değil, kitlelerin yüreğini devrimci şiddet ve propaganda ile ele geçirmek, halkı devletten koparmak sureti ile devleti bölgede sadece askeri bir güçten ibaret bir yapı haline getirmek olduğunu anlayamamıştır. Bu yüzden terörle siyasi mücadele, propaganda ve psikolojik harekât ihmal edilmiş ve örgütün askeri olmasa da, siyasi, ideolojik ve psikolojik üstünlüğü ele geçirmesine neden olunmuştur.

Güvenlik kuvvetlerinin bir diğer önemli stratejik hatası da PKK'nın askerlik yasası nedeniyle gençlerini PKK'ya kaptıran ya da örgüte korku ve şiddet nedeniyle lojistik destek veren ailelerin, PKK'ya muzahir aileler ve köyler olarak değerlendirilerek bu aile ve köylere ölçüsüz müeyyideler uygulanmasıdır. Müeyyidelerden çekinen köylüler PKK tarafından kendilerine uygulanan şiddetli

[231]Özdağ, (2007). a.g.e.19.

cezalar karşısında güvenlik güçlerine bilgi ve istihbarat vermekten kaçınmaya bazen köylerini terk etmeye bazen da çocuklarının çatışmalara sokulmaması için örgüte lojistik ve istihbari destek sağlamaya mecbur kalmışlardır. Bir kısım bölge insanı için ise, PKK'ya yardım ve destek sağlamak sosyal bir itibar ve statü kazanmak anlamına geliyordu.

PKK'nın 250-300 kişilik gruplarla 25-30 personelli askeri hedeflere saldırıları, gerek yerel gerekse üst düzey komuta heyetinin yoğun bir psikolojik baskı altına girmesine neden olmuştur. Bu noktadan itibaren, komutanların başlıca önceliği savunma pozisyonuna geçerek bu saldırıları önlemek olmuş ve bu noktada PKK inisiyatifi eline almaya başlamıştır. Diğer yandan güvenlik güçleri bazı jandarma karakollarında fazladan güvenlik önlemleri almaya ve hatta bazı karakolları kapatmaya mecbur kalmıştır. Bu durum bir propaganda başarısı olarak PKK'nın başarı hanesine eklenmesine ve yarı-kurtarılmış bölgelerini iyice genişletmesine yardımcı olmuştur. [232]

1989 yılına gelindiğinde Örgüt "gelişmiş gerilla" safhasına geçmiştir. Silahlı kuvvetler artık tamamen savunma pozisyonuna çekilmiş, dağlardaki bir kısım karakollar kapatılmıştır. Sık sık, devriye gezen yada operasyona giden konvoylar gündüz vakti pusuya düşürülüyor ciddi zayiatlar veriliyordu. Geceler ise tamamen PKK'nındı. Güvenlik güçleri geceleri güvenlikli kışlaları dışında kalamıyordu. Psikolojik üstünlük ve çatışma inisiyatifi tamamen örgütün eline geçmişti. Bu durumun önemli nedenlerinden birisi de İran-Irak Savaşıydı. İran-Irak savaşı sırasında PKK'nın Saddam'ı desteklemesi sonucunda örgüt önemli kazanımlar elde etmiştir. Bir yandan Saddam'ın ordularının süpürdüğü alanlara yerleşirken diğer yandan da önemli bir silah ve cephane desteği elde etmiştir. Bununla birlikte PKK'nın silahlanmasında Körfez savaşının da katkısı oldukça fazla olmuştur. Öcalan İmralı'da Soruşturma Komisyonundaki sorgusunda; PKK'nın silahlarının Körfez Savaşı sonrasında Irak'ta meydana gelen pazarlardan sağlandığını söylemiştir. Körfez Savaşı hemen öncesinde Irak yönetiminden hediye olarak çok miktarda silah yardımı aldıklarını, Körfez Savaşı sonrası ise silah kaynaklarının oluşan pazarlar ile Türkiye'ye gelen peşmergeler olduğunu, SAM-6/SAM-7 Füzelerinin ise 1990'dan sonra Körfez savaşında alındığını belirtmiştir. Diğer

[232]Özdağ. a.g.e. (2007). 71.

füzeler Yunanistan aracılığı ile (Sterella) alınmış, gemilerle tüccar malı içerisinde Körfez üzerinden Kuzey Irak'a getirilmiştir.[233]

Güvenlik yetkilileri bu lojistik teminini kolaylaştırıcı ortamı konjonktürel olarak değerlendirmiş ve savaşın sona ermesiyle koşulların Türkiye lehine gelişeceğini beklemiştir.

Ancak beklenen olmamış ve PKK elde ettiği silah ve techizat donanımı ile gücünü zirveye doğru tırmandırmıştır. Bölgedeki bir kısım belediyelerin de PKK'nın siyasi uzantılarının eline geçmesi örgütün Bölgede sade vatandaş nezdinde taban bulmasına ciddi bir katkı sağlamıştır. Halk PKK'nın artık bağımsız Kürt Devletini kuracak güce eriştiğine inanmaya başlamıştır.

Bu dönemde siyasi ve askeri otoritenin başarı hanesine yazılması gereken önemli bir husus 1985 yılında 442 Sayılı Köy Kanunu çerçevesinde köy koruculuğu sisteminin ihya edilmesidir. İngilizlerin Malaya uygulamasından esinlenilerek bölge halkı, kendi güvenliğini sağlamak üzere tamamen isteğe bağlı olarak devlet tarafından silahlandırılmıştır. Kısa zamanda 80.000 kişiye yaklaşan Geçici Köy korucuları bölge halkı üzerinde müspet, örgüt üzerinde ise ciddi menfi etkiler yaratmıştır.

Bölgenin coğrafi, kültürel ve yerleşim yapısını silahlı kuvvetlerden daha iyi tanıyan, bölgedeki aşiret ve aile ilişkilerine devlet görevlilerinden daha vakıf olan bu insanlar PKK için hayati bir tehdit oluşturmuştur. Bu yüzden de GKK sistemi örgütün stratejik hedeflerinden birisi haline gelmiştir. PKK köy korucularıyla birlikte koruculuk sistemine giren köylerde yaşayan halkı kadın, yaşlı ve çocuk dahi ayırt etmeden katletmiştir. Haziran 1990 tarihine kadar öldürülen köy korucusu sayısı 78 iken, korucuların mensup oldukları köylerden öldürülen yaşlı, kadın ve çocuk sayısı 640'tır.[234]

2.3.2. "Topyekûn Savaş Doktrini": Düşük Yoğunluklu Çatışma dönemi (1992-2004)

1992 den sonra Ordunun tehdit algılamasında önemli bir değişiklik yaşanmıştır. İmset'in de belirttiği gibi PKK artık "bir avuç eşkıya" değil devletin "düşmanı"ydı. Bu algı değişikliği ile birlikte sorun da boyut değiştirdi. TSK'ya göre

---

[233]İnternet: (*Kls:3/Dizi)*:11. (Mayıs 2009). A.Öcalan'ın Sorgu tutanağı.Web:http://www iphpbb.com/board/ftopic-33096965nx69579-187.html. adresinden 08.02.2013 tarihinde alınmıştır.

Güneydoğu'daki tehdit, artık polisiye tedbirle halledilebilecek kriminal bir vaka olmaktan çıkmıştı. Orada "milli" bir tehdit vardı ve bu tehdit gerilla taktikleri uyguluyordu.

TSK, uzun süreli halk savaşının hareketli gerilla ve hatta Stratejik denge safhasına geldiğini nihayet görmüştür. TSK ilk olarak kapsamlı bir DYÇ stratejisi belirlemiş ve bu stratejiyi bir devlet ve milli güvenlik politikası haline getirmiştir. 1993 yılında Gn. Kur. Bşk. Org. Doğan Güreş, Amerikan askeri talimatnamelerinde yer alan "Low-intensity Conflict" (LİC) kavramını "Düşük Yoğunluklu Çatışma" (DYÇ) biçiminde çevirerek Bölgede yaşanan terörle mücadelenin temel stratejisini belirlemiştir. Bu TSK için bir doktrin değişikliği anlamına geliyordu.

Ayrıca bu dönemde TSK'nın meseleye o güne kadarki salt askeri açıdan bakış yaklaşımı da değişmeye başlamıştır. TSK, silahlı propagandanın temel hedefinin askeri zaferden önce politik üstünlük sağlamak olduğunu, çatışmanın gerçek doğasının politik ve propaganda merkezli olduğunu, politik amaçların her zaman askeri amaçlardan önce geldiğini anlamaya başlamıştır. Bu yüzden yerinde bir kararla PKK'ya karşı siyasi mücadeleyi de dikkate alan yeni bir askeri çatışma anlayışı geliştirilmeye başlanmıştır.

Ordu, öncelikle teknolojik düzeyini yükselterek çatışmalarda daha fazla hava gücü ve helikopter kullanımına başlamıştır. Gece görüş sistemleriyle donatılmış helikopterler ve tankların sayısı artırılmıştır. Ordu birlikleri gece operasyonlarına hazır hale getirilmiştir.

Birliklerin kış mevsiminde de savaşma kapasitesini artırabilmek için soğuk iklim giysileri temin edilmiş ve böylece yılın her mevsiminde operasyon yapılabilmesi sağlanmıştır. Artık PKK için kış mevsimi üslenme ve dinlenme dönemi olmaktan çıkmış, en ölümcül mevsim haline gelmiştir. TSK, batıda komando eğitimine tabi tuttuğu birliklerini hızla bölgeye kaydırarak bölgedeki asker sayısını artırmış, zamanında sırf kaçakçılığı önlemek üzere inşa edilmiş karakolları gayrı nizami harp koşullarına uyum sağlayacak şekilde yenilemiş, fiziki ve teçhizat bakımından güçlendirmiştir.

TSK, "garnizon savunma" konseptinden "alan hâkimiyeti" konseptine geçerek 24 saat teröristi takip ve imha operasyonları yaparak kırsalda devlet otoritesini

---

[234]Bila. (2004). a.g.e. 47.

tekrar temin etmiştir. Ankara'nın terörizme karşı bir topyekün savaş ilan ettiğinde, PKK'yı ezmek için alan hâkimiyeti konsepti dışında etraflı bir planı bulunmuyordu; ancak bunu takip eden aylar zarfında Ankara planlarını hazırladı. Genelkurmay Başkanlığının kararlı tutumunun etkisindeki Türk siyasetçileri, kitle iletişimin de bir savaş meydanı rolü oynamakta olduğu anlayışı ile, en etkili basından terörizme karşı yeni politikalarında kendilerine destek vermelerini istediler ve bu desteği de aldılar.[235]

Artık bölgeye gönderilen askerler profesyoneldi, fizik ve taktik bakımdan iyi eğitilmişler ve üstün bir techizata sahiptiler. Teröristi gece gündüz takip ediyor sık sık çatışmaya giriyordu. Basılan her karakol anında takviye ediliyor, birlikler sürekli yeni birliklerle takviye ediliyordu. Artık asker her deliğe girebiliyor, teröriste saklanacak güvenli bir alan bırakmıyordu. Polis teşkilatı da tam donanımlı ve eğitimli özel harekat birimleriyle askeri destekliyor, arazide etkili nokta operasyonları gerçekleştiriyordu. PKK'değişen güç dengeleri nedeniyle şaşkına dönmüş, moral çöküntü yaşayarak psikolojik üstünlüğü askere kaptırmıştır.

Örgütün korunaklı cephe gerisi olan Kuzey Irak bölgesine düzenlenen operasyonlarla örgütün karargah olarak kullandığı kamplar ve lojistik ikmal merkezleri vurularak örgüte ciddi darbeler indirilmiş, dolayısıyla örgütün cephe gerisi güvenliği de yok edilmiştir.

Örgüt cephe savaşına zorlanarak örgüt literatüründe "Zap direnişi" olarak isimlendirilen konvansiyonel cephe savunması örgüt açısından bir kıyıma dönüşmüş ve örgütün adeta beli kırılmıştır. Eylül 1997 ye gelindiğinde son 9.5 ayda 4546 terörist imha edilmişti.

PKK'nın "stratejik denge" aşamasına geçiş iddiası son bulmuş ve tekrar "gerilla" hatta ilk baştaki "silahlı propaganda" dönemine deyim yerindeyse "taş devrine" geri dönülmüştür. Ekim 1992 operasyonu ile birlikte PKK yalnızca bölgede oluşturmuş olduğu alt yapıyı kaybetmekle kalmamış, 1984'den o güne (1985 ve 86 da kısmen kaybettiği) sağlamış olduğu psikolojik üstünlüğü de yitirmiştir.[236] Mayıs 2004'te içerisinde kardeş Osman Öcalan da olmak üzere Nizamettin Taş, Halil Ataç gibi PKK'nın üst düzey yöneticileri ve yaklaşık 1500 gerilla PKK'dan kopmuştur.

---

[235]Özdağ. (2007). a.g.e.111.
[236]Özdağ. (2007). a.g.e.105.

Türk ordusunun PKK yandaşlarına yönelik daha saldırgan hale gelen yaklaşımı aslında gerillayla mücadele taktiklerindeki topyekün bir değişimin parçasıydı. Dağların içine doğru hızla atakta bulunup hava kararınca geri çekilmeye alışkın olan Türk askeri artık, gerillayı gerilla gibi izlemek için ufak, hareketli birlikler göndermek suretiyle her seferinde haftalarca kalıyordu. Askerlere görünmeden çok uzağa gitmeleri mümkün olmayan isyancılar, destekçileriyle bağlantılarını kaybetmeye ve erzak depolarına ulaşmakta güçlük çekmeye başladılar.[237]

TSK'nın izlediği psikolojik harekât unsurlarını da kapsayan mücadele biçimi PKK'nın tekrar toparlanmasına mani olmuştur. Devlet bir yandan sıkı bir halkla ilişkiler faaliyeti yürüterek halkı yanına çekerken, diğer taraftan da terör örgütüne lojistik destek ve kış üslenmesi sağlayan Örgüte yatkın köyleri çeşitli yollarla boşalttırmaya başlamıştır. Bu yolla PKK'nın hem beşeri kaynakları hem de içerideki lojistik kaynakları kurutulmuştur.

Bir diğer taktiksel manevra diplomatik alanda gerçekleştirilmiştir. TSK Suriye sınırına birlik kaydırmak ve Suriye içlerine operasyonlar düzenlemek yoluyla "güç gösterisi" yaparak siyasi otoritenin diplomatik hamlelerine destek sağlamış ve hem örgütün Bekaa'dan, hem de Öcalan'ın Şam'dan çıkarılmasını ve Kenya da yakalanmasını sağlamıştır. İmralı'da yargılanan Öcalan idam cezasına çarptırılmıştır.

Başta TSK olmak üzere güvenlik bürokrasisi, Öcalan'ın idam kararından sonra cezanın infazı konusunda net bir tavır ortaya koyamamıştır. Gazetecilerin 2002 yılının ilk yarısında, her fırsatta yönelttikleri Öcalan'ın cezasının infazı konusundaki sorulara dönemin Genelkurmay Başkanı Org. Hüseyin Kıvrıkoğlu; "Biz bu konuda tarafız. 15 yıldır terör örgütüyle mücadele halindeyiz. Savaşan tarafız. İdam kararını Meclis verir. Meclisin kararına saygılıyız." diyerek, "Abdullah Öcalan idam edilsin" veya "edilmesin" diye bir görüş bildirmemiştir.[238] Ancak MİT infaza karşı çıkmıştır.

Bu durum karşısında 57. Hükümetin ortakları Bülent Ecevit, Devlet Bahçeli ve Mesut Yılmaz 11 Ocak 2000 tarihinde Öcalan'ın idamının infazı konusunda bir zirve gerçekleştirdiler. Zirvede AİHM'in tedbir kararına uyularak Öcalan'ın idamının

---

[237]Marcus. (2010). a.g.e. 300.
[238]Bila. (2004).a.g.e.138.

AİHM'nin nihai kararına kadar ertelenmesine karar verdiler Karar yazılı hale getirilerek kamuoyuna açıklandı. Karar metninde infazın gerçekleştirilmesinin PKK'nın tutumuna bağlı olacağı açıkça ifade edildi:

> Bilindiği gibi Türkiye'nin de yargı yetkisini kabul etmiş olduğu AİHM'in Türk yargısınca verilmiş kararları değiştirmesi hiçbir şekilde sözkonusu değildir. Anayasamızdan ve uluslararası taahhütlerimizden kaynaklanan süreç tamamlandığında, dosya gereği için ivedilikle TBMM'ye gönderilecektir.
>
> Genel Başkanlar, hukuka saygı içinde aldıkları bu kararın, terör örgütü ve yandaşı çevrelerce milleti ve devleti ile Türkiye'nin yüksek menfaatleri aleyhine kullanılmak istendiğinin değerlendirilmesi halinde, erteleme süreci kesilerek infaz sürecine derhal geçilmesi konusunda görüş birliğine varmışlardır.[239]

PKK terörü konusunda devlet politikalarının belirlenmesinde tartışmasız ölçüde ağırlığa sahip olan TSK, Öcalan'ın idamı konusunu MİT'e havale etmiştir. Dönemin MİT Müsteşarı Şenkal Atasagun'un "Apo'yu getiren de biziz, astırmayan da… Bize görüşlerimizi sorduklarında söylüyoruz. Bakın Öcalan'ı getiren de biziz, asılmaması için en büyük mücadeleyi veren de biziz. 10 Ocak 2000'de Bakanlar Kurulunda Başbakan Ecevit, taslağını bizim hazırladığımız bir metni okudu. Asılmamasını korktuğumuz için değil, ülkemizin menfaatleri için savunduk."[240] sözleri olan biteni özetlemektedir. Bu süreçte MİT'in Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ve Başbakan Bülent Ecevit üzerinden MHP lideri Bahçeli üzerinde ikna faaliyeleri yürüttüğü bilinmektedir. Dönemin Başbakanı Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Abdullah Öcalan'ın idam kararının infazını istediğini ancak kendisinin ikna ettiğini daha sonra açıklamıştır.[241]

Her ne kadar kamuoyu önünde net bir görüş beyan etmemiş olsa da kapalı kapılar ardında Öcalan'ın idamını engellemek için TSK'nın Cumhurbaşkanlığı nezdinde girişimlerde bulunduğu ve MHP'yi Cumhurbaşkanlığı üzerinden de baskı altına aldığı bilinmektedir. Görüldüğü üzere, Öcalan'ın idam edilmemesi T.C Devleti tarafından Türkiyenin yüksek menfaatleri adına bir devlet ve güvenlik politikası olarak benimsenmiştir.

---

[239]İşte Apo'yu kurtaran imza. (05.07.2007). *Zaman Gazetesi*.
[240]Bila. (2004).a.g.e.140.
[241]Kılıç, B. (19.04.2005). Ecevit: "Bahçeli istedi biz astırmadık." *Tercüman Gazetesi*.

2.2.3.3. Mütarekeden müzakereye

1 Haziran 2004 tarihinden sonra PKK'nın tekrar şiddet eylemlerine başlaması üzerine siyasi çözüm söylemleri iyice gündeme oturmaya başlamıştır. 2006 yılına gelindiğinde gerek ABD'nin Irak politikalarına, gerekse Erdoğan Hükümetinin sorunu tanımlama biçimine bağlı olarak Kürtçülüğün siyasallaştırılması ve meşrulaştırılması planı bizzat devlet eliyle yürürlüğe konulmaya başlanmıştır.

Aslı Aydıntaşbaş'ın "PKK'yı Dağdan İndirme Planı" başlığıyla 2006 yılı Temmuzunda gazetesinde bahsettiği plan artık resmen ilan edilmişti. MİT tarafından hazırlanan bu plan Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer başkanlığında toplanan MGK'ya sunulmuş ve dönemin Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök'ün de muvafakatı alınmıştı. 2007 sonrasında Kürt sorununu demokratik acılım ile çözmek girişimlerinin planlamasına girişilmeden önce askeri otoriteye "askeri olarak PKK'ya son verebilecek misiniz?" sorusu iletilmiş ve bu soruya kesin bir olumlu karşılık alınmaması üzerine "Açılım" hazırlıklarına girişilmiştir. Tüm bu veriler, Kürt sorununa "askeri çözüm"ün mümkün olmadığının, Genelkurmay çevrelerince, zımnen de olsa, kabul gördüğünü ortaya koymaktadır.[242]

Bu döneme damgasını vuracak olan MİT Müsteşarlığıdır. PKK ve terör sorunun çözümünde aktörler değişmiştir. İnisiyatif sahada terörle mücadele eden operasyonel güvenlik kuvvetlerinden, merkezdeki istihbarat kurumlarına geçmiştir. MİT'in hazırladığı projeye göre; silahların bırakılmasıyla, atılacak eş zamanlı adımları öngörmekteydi. Bir yandan Kürt kültürel kimliğini tanıyacak yasa değişiklikleri ve yeni anayasa çalışmaları yapılırken, Öcalan'ın tutukluluk şartlarında da iyileştirmeler söz konusu olacaktı. Yine eş zamanlı olarak, "dağdakiler"in önder kadro dışında kalanları, Türkiye'ye hemen entegre edilecek, "dağdaki" lider ve yöneticiler, 5 yıl Irak Kürdistan bölgesinde kalacaklardı. 5. yılın sonunda onlar da, muhtemelen hapisten çıkacak ve Öcalan ile birlikte Türkiye'de yasal zeminde siyaset yapmaya teşvik edileceklerdi.

Dönemin MİT Müsteşar Yardımcısı Emre Taner bu maksatla İmralı'da Abdullah Öcalan ile görüşmüştür. Söz konusu dönemde Öcalan'ın yanı sıra PKK yetkilileri ile de yüzyüze görüşmeler gerçekleşmiştir. 2006 yılında yürütülen

---

[242]Çandar. (2011).a.g.e.

görüşmelerde asker rol almamakla birlikte, engel de olmamıştır. Görüşmeler, İmralı-Kandil-Avrupa olmak üzere PKK'nın üç uzantısı ile birlikte yürütülmüştür.[243]

2009 yılına kadar hazırlıkları devam etmiş olan bu çalışma, siyasal desteği aldıktan sonra "Kürt açılımı" bir devlet projesi olarak güvenlik bürokrasisi tarafından hızla devreye sokulmuş, örgütle İmralı-Kandil Avrupa üçgeninde "müzakere" süreci başlatılmıştır. 2009 Haziran ayından sonra açılım süreci giderek hızlanmıştır. 2010 yılına gelindiğinde artık sahnede Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı ve geleceğin MİT Müsteşarı Hakan Fidan vardır. Hakan Fidan'ın Emre Taner'in yerini almasıyla Habur olayı ile kesintiye uğrayan Devlet-Öcalan müzakereleri yeniden başlatılmıştır.

Güvenlik bürokrasisinin askeri kanadı açılım sürecinde hükümet tarafından atılan Kürtçü talepleri karşılamaya yönelik adımlara karşı sessizliğini korumuştur. Dönemin Genel Kurmay Başkanı İlker Başbuğ'un Harp Akademileri Komutanlığı Atatürk Harp oyunu ve Kültür Merkezi'ndeki yıllık değerlendirme konuşması'nda söylediği "Teröristler de insandır." ve "Devlet, dağ kadrosunun örgütten ayrılmasını sağlayacak şekilde, mevcut yasal düzenlemelerin daha iyi şekilde uygulanabilmesini sağlamak için bazı değişiklikler yapmalıdır."[244] Sözleri, hükümetin açılım politikalarına "Ordu desteği" olarak algılanmıştır. Hükümet bu projenin bir devlet projesi olduğunu ve MGK kararlarıyla desteklendiğini ifade ederken, TSK, üniter devletin ve ulus devletin korunmasının kendi kırmızıçizgilerinin olduğunu söylemekle yetinmiştir.

Eski MİT Müsteşarı Sönmez Köksal Milliyet Gazatesine verdiği mülakatta Silahlı Kuvvetlerin hâlâ bu açılımın arkasında olup olmadığına ilişkin sorulan soruya; **"**Bence hâlâ arkasında, çünkü Öcalan"ın yakalanmasından itibaren aldığı bir tutum var TSK"nın; ta o zaman dediler ki "Bizim işimiz bitti, şimdi artık siyasiler bu meseleyi çözmeye çalışsın." Ama maalesef 1999"dan, 2004"te terör tekrar başkaldırıncaya kadar hiç kimse hiçbir şey yapmadı."[245] şeklinde verdiği cevap TSK'nın Kürt Açılımına aslında baştan beri destek verdiğini göstermektedir**.**

Kamuoyu PKK ile müzakerelerin 2007 yılından beri devam ettiğini ancak bu görüşmenin ses kayıtlarının 2011 yılında sanal âleme düşmesiyle haberdar oldu.

---

[243]Çandar. (2011).a.g.e.
[244]Genelkurmaydan açılım: Türk değil Türkiye halkı. (15.04.2009). *Radikal Gazetesi.*
[245]Sevimay, D. (21.12.2009). Açılım sürecinde gizli temaslar olur. *Milliyet Gazetesi.*

Kamuoyunda "Oslo müzakereleri" olarak bilinen görüşmelerin dördüncüsünde; dönemin Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı Hakan Fidan'ın, "… Ama bir noktadan sonra verilen raporlar çerçevesinde olayın teknik görünen bir çalışmadan öte daha siyasi içerikli daha farklı bir boyuta taşınması ihtiyacı hasıl olunca sayın Başbakanımız bu konuda beni görevlendirdi. …. Türk Silahlı Kuvvetleri müzakere yoluyla siyasi çözüme destek vermektedir ve bu maksatla terörle mücadele operasyonlarını durdurmuştur."[246] şeklindeki açıklamalarından anlaşıldığı üzere; teröristle mücadele sona erdirilmiş ve terör örgütü lider kadrolarıyla "siyasi müzakere" süreci başlatılmıştır.

Yine bu görüşmelerden müzakerelerin Abdullah Öcalan'ın hazırladığı yol haritası üzerinden yürütüldüğü ve PKK'nın masada kalması ve müzakere sürecinin devam edebilmesi için güvenlik kuvvetlerinin PKK'nın metropollerde gerçekleştirdiği bombalı eylemlerine dahi müdahale etmediği ortaya çıkmıştır.[247]

Hükümet çözüm sürecinde aslında yöntem olarak "teröristle mücadele, siyasetle müzakere" konseptini belirlemiştir. Yani bir yandan güvenlik güçleri, teröristle askeri savaş yöntemleriyle alanda savaşırken diğer yandan Hükümet PKK'nın TBMM'deki meşru siyasi uzantıları ile müzakere edecekti. Bu özünde doğru bir yöntemdi. Ancak Hükümetin sürekli "çatışmasızlık" ortamının korunmasından, ellerin tetikten çekilmesinden" bahsetmesi ve PKK'nın şiddet eylemlerini dahi görmezden gelerek bunları "dış mihraklar" ve "derin PKK"ya bağlamak için azami gayret sarfetmesi, Örgütün psikolojik üstünlüğü ele geçirmesine ve "barış çabalarının" tek yönlü işlemesine neden olmuştur. Güvenlik güçleri, hükümet ve medya baskısı altında "barış ortamını ve süreci provake etme suçlaması ile karşı karşıya kalmamak" için PKK militanlarıyla çatışmaya girmemeye azami özen göstermiştir. Araziye çıkmayıp kışla ve karakollarda kalarak çatışma riskini olabildiğince azaltmaya çalışmıştır.

Diğer yandan BDP'nin siyasi müzakerelerde tek yetkili muhatap olmak konusunda etkisizliği ve isteksizliği, mütemadiyen "İmralı"yı "Kürtlerin iradesi" ve çözümün adresi olarak göstermesi, Hükümeti siyasi müzakere aşamasında da meşru siyasi figürleri değil, PKK terör örgütünün lideri Öcalanı, Avrupa'daki

---

[246]İnternet:(2011). PKK-MİT Gizli görüşmeleri tam metin. Web:http://www.taraf.com.tr/haber-pkk-mit-gizli-gorusmeleri-tam-metin adresinden 14.09.2011 tarihinde alınmıştır.
[247]İnternet:(2012). CHP "Oslo Protokolü"nü açıkladı. Web: www.haberturk.com/etiket/ oslo_görüşmeleri adresinden 18.09.2012 tarihinde alınmıştır.

yöneticileri ve Kandili muhatap kabul etmeye adeta mecbur bırakmıştır. Dolayısıyla süreç yalnızca “silahlı teröristle siyasi ve askeri müzakere” şeklinde gelişmiştir. Bu tek yönlü süreç neticesinde PKK da bir yandan “önderliğini” Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle siyasi müzakere masasına oturturken diğer yandan kendisiyle muhataplık ilişkisi kurularak siyasi müzakere yürütülen “meşru silahlı bir örgüt” olarak varlığını devam ettirmiştir.

SONUÇ

Türkiye’yi yaklaşık iki yüzyıldır meşgul eden “Kürt meselesi”, dönem dönem farklı tezahürler gösterse de özünde yakıcı, etno-politik bir sorun olma vasfını daima korumuştur. Milliyetçilik akımlarının hakim ideoloji haline gelerek çok uluslu imparatorlukların çözüldüğü ve yerlerini ulus devletlerin aldığı 20. yüzyıl başlarında Kürtler de yelkenlerini ulusal bağımsızlık rüzgarlarıyla şişirmek istemişlerdir. 1. Dünya savaşının galip güçlerinin “devletsiz milletler” listesine girmeyi başarmışlar ve bu “mağduriyetten” istifade ederek Bağımsız Kürdistan idealine kavuşmaya çalışmışlardır.

Bu dönemde “Kürt hareketi” feodal unsurların etnik milliyetçi talepleri biçiminde tezahür etmiştir. Ancak uluslararası sistem Ortadoğu coğrafyası üzerindeki daha öncelikli hedefleri uğruna Türkiye, İran ve Irak coğrafyasında Sevr kapsamında öngördüğü “Kürdistan” taahhüdünü bir süre ertelemek durumunda kalmıştır.

Cumhuriyetin ilk çeyreğinde ise Türkiye’nin Musul meselesiyle bağlantılı olarak tekrar ısınan “Kürt meselesi”, dini söylemler eşliğinde modern cumhuriyet değerlerine muhalefet üzerinden yürütülmek istenmiştir. Lozan’da ertelenen Musul-Kerkük sorununun en sıcak evresinde masaya sürülen “Kürt” kartı bu defa cumhuriyet rejiminin getirdiği halifeliğin kaldırılması, saltanatın ilgası, kılık kıyafet, Tevhid-i Tedrisat Kanunu, tekke ve zaviyelerin kapatılması gibi laik düzeni güvence altına alan devrim kanunlarına karşı “Kürt-İslamcı” bir isyan hareketi olarak ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet kadroları isyan bastırma faaliyetleri, tenkil ve zorunlu iskân gibi yöntemlerle bu sıkıntılı dönemi, Musul’u kaybetse de, genç devletin bütünlüğünü korumayı başararak atlatmıştır.

Farklı zamanlarda ortaya çıkan, farklı amaç ve yöntemlerine rağmen bütün bu kalkışmalar Türk Devletinin bir iç sorunu gibi görünse de daima dış güçlerin yoğun ilgi sahası içerisinde olmuştur. Emperyalist güçler çağın sosyo-politik koşulları içerisinde kullandıkları değişik enstrumanlarla Türkiye'nin bu yumuşak karnını mütemadiyen yoklamışlar, açık yarayı sürekli kaşımışlardır.

İkinci dünya savaşından sonra başlayan soğuk savaş dönemi, rakip ülkelerin birdiğerini paralize etme, "düşmanı" güçsüzleştirerek gelebilecek potansiyel tehdit ve risklerden korunma anlayışlarında önemli değişiklikler getirmiştir. Değişen dünya dengeleri ve uluslararası ilişkilerdeki farklılaşmalar, sıcak savaşların konvansiyonel yöntemlerinin yerini soğuk savaş metodlarına bırakmasına yol açmıştır. Soğuk savaşın gereği olarak ortaya çıkan psikolojik savaş türü ve bu savaşın vazgeçilmez unsuru olan düşük yoğunluktaki çatışmalar (low indensity conflict), terör kavramını da beraberinde getirmiştir.[248]

Moskova, rejim ihracı ve "sıcak denizlere inme" stratejisinin bir gereği olarak hedef ülkelerdeki etnik milliyetçilikten beslenen bağımsızlık hareketlerini desteklemiş ve Marksist-Leninist silahlı örgütlenmeleri teşvik etmiştir. Bu tür örgütlerin başvurdukları başat mücadele yöntemi ise, kentlerde Marksist-Leninist şehir savaşı, kırsal alanlarda ise klasik uzun süreli halk savaşına bağlı devrimci şiddet ve silahlı propaganda yani kısaca "terör" olmuştur.

1960'ların sonlarında küresel fırtınaya dönüşen sosyalist ideolojinin "anti-emperyalizm" düşüncelerinden etkilenip, Türkiye solu içerisine yerleşen Kürt solu, 1970'lerin özgürlük ortamında, sosyalizmin ulusal bağımsızlıkçı yanından beslenerek sosyalist-Kürtçü bir hareket olarak Türk solundan kendisini ayırmaya başlamıştır. Bu dönemde ortaya çıkan PKK örgütü, tartışmasız bir biçimde etnik milliyetçi, bağımsızlıkçı Marksist- Leninist bir terör hareketi olarak kendisini göstermiştir.

Batı'nın demokratik yönetimleri de politik şiddeti ve "vekaleten yürütülen savaşları"[249] (proxy-wars) kendi ulusal çıkarları doğrultusunda küresel ve bölgesel

---

[248]Özcan, N. A. (Mart 2004). *PKK/KADEK'ten Kongra-Gel'e*. Panorama Dergisi, sayı.2, Web:http://www.panoramadergisi.com. adresinden 5.3.2004. tarihinde alınmıştır.

[249]*"vekaleten savaş", soğuk savaş döneminde yaşanan, küçük aktörler vasıtasıyla süper güçler arasındaki dolaylı çatışmadır. Bunlar küçük devletler olabileceği gibi devlet dışı aktörler de olabilir. Kaynak: Web:http://introglobalsecurity.blogspot.com.tr/2013/02/proxy-wars-definition.html*

dengeleri kendi lehlerine değiştirebilmek için zaman zaman kullanabilmiştir. Bu bağlamda Sovyet Rusya ve Çin Vietnam'da ABD'ye karşı Vietkong'a destek verirken, diğer tarafta ABD'de, Afganistan'da Rusya'ya karşı Afgan mücahitlerinden, El-Kaide ve Taliban gibi radikal dini örgütlerden desteğini esirgememiştir.

1990'lı yıllarda Soğuk savaş döneminin sona ermesiyle birlikte liberalizm kesin zaferini ilan etmiş, tek kutuplu hale gelen dünyada küresel emperyalist merkez Avrupa'dan Washington'a kaymıştır. Küresel sistemin elindeki pergelin iğnesi artık "Kremlin" yada "Downing Street" yerine "Beyaz Saray" üzerinde sabitlenmiştir.

Küreselleşmenin siyasal dinamikleri olan özgürlük, insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve serbest piyasa ekonomisi gibi kavramlar iletişim teknolojilerinin sınır tanımayan imkânları ile hızla yayılmış ve bu değerler demokrasisini geliştirememiş ulusların "milli ortak idealleri" haline gelmiştir. Kapalı yada yarıaçık sistemlerin karşılayamadığı toplumsal talepler iç ve dış dinamiklerin de harekete geçirmesiyle memnuniyetsiz grupların başını çektiği kitle hareketlerine, halk ayaklanmalarına ve isyanlara dönüşmüştür. Artık toplumsal ve/veya siyasal hedeflere ulaşmanın bir yöntemi olarak benimsenen silahlı propagandanın ve devrimci şiddetin yerini sivil örgütlerin mobilize ettiği "kadife devrimler", "Arap baharı" gibi halk ayaklanmaları ve isyanlar almıştır. Daha çok facebook ve Twitter'da yürütülen bu sanal savaşın gerillaları troller, kalaşnikofları cep telefonları, notebook ve laptoplar olmaktadır.

PKK'da yaşanan değişim ve dönüşümleri de bu gelişmelerin ışığında değerlendirmek durumundayız. Kuruluşunda Kürt ulusal bağımsızlığını hedefleyen Marksist-Leninist ideolojiye sahip, mücadelesinde Uzun Süreli Halk Ayaklanması ve devrimci şiddet stratejisini benimsemiş PKK terör örgütü, küresel sistemdeki bu değişimi ve düşük yoğunluklu çatışma sürecinde askeri alanda yaşadığı mağlubiyeti de dikkate alarak -söylem düzeyinde de olsa- silahlı mücadele döneminin artık kapanması gerektiğini kabul etmek durumunda kalmıştır. Bu aslında Öcalan'ın da itiraf ettiği üzere PKK'nın varlığını devam ettirebilmesi konusunda geldiği yol ayrımının zorunlu bir sonucuydu. Dünyadaki devrimci şiddeti yöntem olarak benimsemiş tüm ulusal bağımsızlıkçı örgütlerin dayanağı olduğu gibi PKK'nın da üzerinde yükseldiği "ulusal azınlıkların kendi kaderini tayin hakkı" (self-determination) ilkesi, Berlin Duvarı ile birlikte çökmüştü. Yeni Dünya

Düzeninin en yeni paradigması azınlıkların mevcut ulusal sınırlar içerisinde liberal özgürlüklere sahip olmasıydı. Üniter devletin sınırlarını değiştirmeden ve/fakat üniter yapıyı esneterek etnik grupların bir arada yaşama arzularını artırıcı çözümler geliştirilmeye başlanmıştır. Artık silahlı mücadele dışlanırken, sivil siyasal mücadele yeni çağın kutsalı olmuştu. PKK da bu kapsamda devrimci şiddet stratejisi ile ulaşamadığı hedefine, zamanın ruhuna uygun olarak, sivilleşerek meşrulaşma, siyasallaşma ve halk hareketleri (serhildan) ile ulaşmak için gerekli ideolojik ve stratejik dönüşümünü gerçekleştirdi.

Örgütün silahlı gücünün zayıflaması, güvenlik güçlerinin beşeri ve teknolojik yeteneklerinin artması ve politik ortamın değişmesi silahlı aktiviteleri zaten geriletmişti. Bu nedenle de dikkatler sivil oluşumlarla siyasal ve sosyal etkinliklere yoğunlaşmış, cephe teşkilatı daha fazla ön plana çıkmıştır. Sonuçta örgüt içi etkinlik ve güç merkezi silahlı şiddetten siyasal, sosyal ve kültürel aktivitelere doğru hızla yer değiştirmiştir.[250]

KCK'yı da bu maksatla teşkilatlandırarak örgütsel yapılanmasını bu çerçevede dönüştüren PKK, etnik milliyetçilik ve sosyalizm esasları üzerine oturmuş bir ideoloji ile demokratik özerklik hedeflerine ulaşmak isteyen sözde özgürlükçü ve demokrat bir örgüt hüviyetine bürünmüştür.

30 Yıllık süreç içerisinde PKK, sinyallerini 1993 te vermekle birlikte ilk resmi dönüşüm adımlarını 1995 yılında topladığı 5. Kongrede atmıştır. Öncelikle Marksist-Leninist ideoloji ve reel sosyalizm yerine "demokratik sosyalizm" benimsenmiş ve örgüt yapısı buna göre dizayn edilmiştir.

İkinci dönüşüm hareketi ise terör örgütü lideri Öcalan yakalandıktan sonra 02-23.01.2000 tarihinde toplanan olağanüstü 7. Kongre ile gerçekleştirilmiştir. Kongrede silahlı mücadeleye son verildiği ilan edilerek "Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi" adı altında yeni bir program oluşturulmuştur. Kürt sorunun çözülmesi için, Türkiye'nin demokratik dönüşümünün sağlanması amaçlandığı ifade edilmiş ve bu çerçevede 8. Kongrede PKK ismi Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK) olarak değiştirilmiştir.

---

[250]Özcan. (2004). a.g.m.

Öcalan “Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi” ile “Bağımsız Kürdistan” yerine dört ortak devletli bir konfederasyon önermiştir. Bunu; “Kürdistan’da halkın kendi öz yönetimi + genel kamu otoritesi olarak devlet” şeklinde formüle etmiştir.

Dolayısıyla Öcalan artık “Bağımsız Birleşik Kürdistan” yerine “konfederalizm ve demokratik cumhuriyet” tezini ortaya atmış, Türkiye de dahil olmak üzere bölge ülkelerinde “demokratik yapılanma” isteğini dile getirmiştir. Bu bağlamda “Kürt kimliği ve kültürel haklar” gibi sayasal kolektif talepleri öne çıkarmıştır.

2002 yılı sonrasında Öcalan’ın “Konfederalizm ve Demokratik Cumhuriyet” tezinin de değiştiği görülmektedir. Üçüncü değişim döneminde ise Konfedalizm tezi de terk edilmiş ve önce “demokratik cumhuriyet” tezi geliştirilmiş ve bu tez “Demokratik Özerklik” tezi olarak olgunlaştırılmıştır. Öcalan açıklamalarında “Demokratik özerkliğin” özgürlük getireceğini ifade etmiş, "Kürtler için Demokratik Özerk Kürdistan’ı” önererek bu kavrama açıklık getirmiştir. Demokratik özerklikle Bağımsız Kürt devleti talebinden vaz geçilmekte, Türkiyenin sınırları ve Misak-ı Milli kabul edilmekte, şiddet rededilerek demokratik siyasi mücadele öne çıkarılmakta, sadece Türk demokrasisinin geliştirilmesi ve Kürtlere bir kısım kültürel hakların verilmesi ile yetinilmektedir. Görüldüğü üzere 1978 de Bağımsız Kürdistan kurmak üzere çıkılan yolda PKK Demokratik Özerk Kürdistan noktasına evrilmiştir.

Bu bağlamda PKK’da görülen dönüşüm, her ne kadar dış konjonktürün değişmesinden etkilenmiş olsa da özünde hem örgütün üzerinde yapılandığı sosyalist ideolojin küresel düzeyde mağlubiyetinin, hem de askeri alanda yenilmiş olmasının getirdiği bir arayıştır. Örgütün ideolojik bağlamda Marksist-Leninist devrim ve politik şiddet anlayışından, söylem düzeyinde de olsa, uzaklaştığı inkâr edilemez bir gerçekliktir. Öcalan’ın bilimsel sosyalizmi terk ettiğini ve silahlı propaganda-mücadele döneminin kapandığını söylemesi, ateşkes ilanı ile çatışmasızlık ortamını desteklemesi, PKK’ın silahsızlandırılması için üç aşamalı bir planı önermesi, bağımsız yada konfederatif devletin çözüm olmadığını ifade ederek demokratik özerklikten bahsetmesi; söz konusu politik stratejik değişimin varlığını destekleyici argümanlardır. Eski MİT Müsteşarı Sönmez Köksal bu dönüşümü “…. 80-90"lı yılları hatırlayalım. Nasıl bir bölünme tehlikesiyle karşı karşıyaydık. Ama verilen mücadele sonucu örgüt yavaş yavaş demokrasi projesine doğru çekilmek zorunda kaldı. …. Bağımsızlıktan federasyona,

federasyondan demokratik önlemlere kadar geldiler. Neticede bir noktada buluşulacaksa bu yine verilen mücadele sayesinde olmuş olacak. Yoksa … Türkiye bir 25 yıl daha böyle mücadeleye devam eder. Devlet onu yapar." sözleriyle özetlemektedir.[251]

Ancak Öcalan'ın şahsında temsil olunan PKK terör örgütünün varlığının nedeni ve nihai hedefi olan Bağımsız Kürdistan idealinden tamamen vazgeçtiğini söyleyebilmek için elimizde söylem düzeyini aşmış somut ve pratik yeterli inandırıcı bir kanıt bulunmamaktadır. Kaldı ki; Kürtçü hareketin, Ortadoğu'daki her gelişmeyi fırsata çevirerek taleplerini bir adım daha öteye götürme gayretiyle marjinal ve kışkırtıcı bir üslubu benimsemesi, söylem düzeyinde de olsa, silah ve şiddeti bırakarak Türkiye siyasetinin meşru aktörlerinden biri olma çabasıyla çelişmektedir. Hatta Kürt hareketinin bunun için başkalarının politikalarına eklemlenebileceğini, gerekirse yine silah kullanabileceğini göstermesi bu çelişkiyi güçlendirmektedir.[252]

Güvenlik bürokrasisinin değerlendirmeleri de söz konusu dönüşümün kısmen stratejik, daha çok taktik bir manevra olduğu şeklindedir. Güvenlik birimlerinin elde ettiği başta KCK sözleşmesi olmak üzere bir kısım örgütsel dokümanlar, Örgütün kuruluş dönemi ile günümüzdeki ideolojik yönelimleri ve hedefleri noktasında -bir takım taktik hamleler dışında- aslında çok büyük farklılaşmalar olmadığını; sadece dönemsel/konjonktürel olarak revize edilen bir söylem stratejisi izlendiğini göstermektedir.[253] Kaldı ki, Öcalan ve PKK'nın gücü biraz da bu konjonktürel gelişmelere hızla ayak uydurabilme yeteneğine ve çok yönlülüğüne dayanıyor. Örgüt lideri ne ideolojik ne de taktiksel olarak hiçbir zaman belli bir ideolojiye, tekli bir plana veya stratejik hedefe sadakatla bağlı kalmamıştır.

PKK, Marksist-Leninist ideolojiyi terk ettiğini, devrimci şiddet yöntemini reddettiğini ilan etmesine rağmen, Kandil'de ve Türkiye içerisinde bulunan silahlı militanlarını silahsızlandırmamış, tasfiye sürecine girmemiştir. Kaldı ki; PKK'nın hem devletle müzakere yürüttüğü hem de BDP 'nin seçimlerden başarıyla çıktığı bir ortamda, silah ve şiddet tercihini pasif tehdit düzeyinde de olsa devam ettirmesi

---

[251]Sevimay, D. Açılım sürecinde gizli temaslar olur. (21.12.2009). *Milliyet Gazetesi*.
[252]Kurubaş, E. (2008). *Etnik Grup-Devlet İlişkilerinin Sorunsallaşması ve Aktör Tutumlarındaki Açmazlar: Türkiye'deki Kürt Sorunu Örneği*, Liberal Düşünce Dergisi. Bahar, 48
[253]Sezer, T. (2012). *Manifesto'dan KCK Sözleşmesi'ne PKK/KCK'da Söylem*. Uluslar arası Güvenlik ve Terörizm Dergisi. Cilt:3,Sayı 1

bizi, PKK'nın uygun ortam oluşsa bile, silahlı unsurlarından vazgeçmek istemediği sonucuna ulaştırmaktadır.

Öcalan'ın "Kürdistan'da öz savunma gücü"nden bahsetmesi, bu şüphemizi haklılaştırmaktadır. Ayrıca üniter yapı içinde silah ve şiddetten uzak, barış ve kardeşliğe dayalı bir siyasi ortam ve çözüm isteklerini dile getirenler, parti kongrelerinde ve günlük faaliyetlerinde, ulusal sembolleri açıkça reddeden bir tutum sergilemekte, bu halleriyle inandırıcılıklarını yitirmektedirler.[254] Kürt siyasi hareketini temsil eden meşru siyasal parti(ler)nin mitinglerinde, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde Türk Milletinin birlik ve bütünlüğünü, devletin bağımsızlığını temsil eden Türk Bayrağına hiç yer vermemeleri, istiklal marşını okumaktan imtina etmeleri, kitle eylemlerinde Türk bayrağı yakmaları gibi nefret gösterileri Kürtçü hareketin bağımsızlık hedefi olmadığı yolundaki söylemlerinin, barış ve kardeşlik tezlerinin samimiyetini gölgelemektedir. Bu tavırlar Batıdaki "Türklerin" Kürt siyaseti ve talepleri ile ilgili güvensizlik duygularını haklı olarak desteklemektedir. Üstelik Başbakan Erdoğan'ın CHP'yi Güneydoğudaki mitinglerde Türk Bayrağı taşıyamamasını, ya da MHP'yi Fırat'ın doğusunda siyaset yapamamasını eleştirmesi ile birlikte BDP'nin de bu söylemleri tasdik edercesine sessiz kalması, "Türkleri" Kürt siyasetinin niyeti konusunda iyiden iyiye kuşkulandırmaktadır.

Adli mercilere göre KCK, terör örgütü PKK'nın kurulduğu günden beri hedef olarak belirlediği "Türkiye, Irak, Suriye ve İran toprakları üzerinde birleşik bağımsız bir Kürdistan devleti kurma" ve bu çerçevede kürt toplumunu yeniden inşa etme amacına yönelik bir politik-idari-adli devlet yapılanma modelini ifade etmektedir.[255]

İster stratejik maksatlı olsun isterse taktiksel, PKK'nın değişim hamlesi hükümet nezdinde örgütün beklentisinden daha yüksek bir karşılık bulmuştur. Dolayısıyla PKK'nın yaşadığı stratejik dönüşümün bir benzerini aynı paralelde Türk siyaseti ve Devleti de yaşamıştır.

Devletin hem politika belirleyici kurumu olarak Hükümet kanadında hem de politikaların uygulayıcısı konumunda olan güvenlik bürokrasisinde gözle görülebilir bir değişim yaşanmıştır. Hükümetler sorunu tanımlamada "terör sorunu"ndan

---

[254]Bila, F. DTP'nin inandırıcı olması gerekiyor. (03.03.2007). *Milliyet Gazetesi*.
[255]İnternet:(2012). T. C. İstanbul C.B. Soruşturma No : 2011/1903 Esas No : 2012/159 İddianame No : 2012/123. Web: www.ankarastrateji.org/_files adresinden 08.10.2014 tarihinde alınmıştır.

“Kürt sorunu”na doğru evrilirken hükümetlerin “güvenlik siyaseti” de adeta yeni baştan belirlenmiştir.

Hükümetlerin benimsediği yeni politik yaklaşım, güvenlik kuvvetlerinin terörle mücadele stratejilerini de radikal bir biçimde etkilemiştir. Türk Hükümetleri ve Güvenlik bürokrasisinde yaşanan bu değişim halen devam eden süreçte 3 adımda gerçekleşmiştir.

Terör örgütünün eylemlerine başladığı 1984 yılında başlayan birinci dönemde mesele küçümsenmiş ve önemsizleştirilmeye çalışılmıştır. Bu dönemi Başbakan Özal’ın “bir avuç çapulcu” sözüyle tanımlayabiliriz. Hükümetin vaka-i adiye türünden yaklaşımına bağlı olarak güvenlik güçleri eşkıya takibi ve isyan bastırma yöntemleriyle bölgede emniyet ve asayişi sağlamaya çalışmışlardır. 1987 yılından sonra iyice tırmanan terör ve PKK’nın “kurtarılmış bölgeler” oluşturma noktasına ulaşması karşısında bölgedeki güvenlik güçleri “garnizon savunması” pozisyonuna geçmek durumunda kalmışlardır. Bu dönem 1984 ila 1991 yılları arasını kapsamaktadır.

İkinci dönem; siyasal otoritenin sorunu Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne yönelik silahlı etnik ayrılıkçı bir tehdit olduğunu farkettiği dönemdir. Başbakan Tansu Çiller’in “Ya bitecek, ya bitecek.” sözü bu döneme damgasını vurmuştur. Siyaset kurumu tam anlamıyla güvenlikçi yaklaşımı benimsemiş ve PKK terörünün sonlandırılması için güvenlik kuvvetlerine geniş inisiyatif tanımıştır. Güvenlik kuvvetlerinin terörle mücadelesi yasal düzenlemelerle birlikte beşeri, psikolojik ve teknolojik olarak desteklenmiştir. Hükümetin verdiği desteğe bağlı olarak Bölgedeki güvenlik kuvvetleri “alan hakimiyeti” pozisyonuna geçerek “Düşük yoğunluklu çatışma” sürecini başlatmışlardır. Topyekün bir mücadeleye girişilerek terörist gece ve gündüz her yerde aranmış, bulunmuş ve imha edilmiştir.

Bu döneme damgasını vuran diğer bir gelişme ise, Terör örgütü Lideri Abdullah Öcalan’ın Suriyeden çıkarılarak Kenya’da ele geçirilmesidir. Öcalan İmralı cezaevine konularak yargılanmış ve idamına karar verilmiştir. Lideri Devlet tarafından hapsedilmiş ve askeri savaşı kaybetmiş olan örgütün önünde Türkiye’yi terk ederek ateşkes ilanından başka bir seçenek kalmamıştır. Devletin terörle mücadeledeki dönüşümünün ikinci adımını teşkil eden bu dönem 1992 ila 2004 yılını kapsamaktadır.

Düşük yoğunluklu çatışma sürecinde Devleti yaşadığı en köklü dönüşüm ise DYÇ'nin tamamen sona erdiği 2005 yılında başlamaktadır. Bu dönemde hükümet güvenlikçi anlayışı terk ederek "siyasal çözüm" yaklaşımını benimsemiştir. Meseleyi bir demokratikleşme ve özgürlük sorunu olarak değerlendirmiş ve terörle askeri mücadele kapsamındaki faaliyetlerini askıya almıştır.

Bu dönemin belirleyici adımı "Kürt Açılımı" projesi, temel sloganı ise "akan kan dursun, analar ağlamasın" olmuştur. "Müzakere dönemi" diyebileceğimiz bu dönemde Hükümet, bir yandan Kürt milliyetçiliğinin taleplerini yasal ve yönetsel düzenlemelerle karşılamaya çalışırken diğer yandan İmralı ile "diyalog" ve "müzakere" süreçlerini başlatmıştır.

Öcalan, Devlet nezdinde, tüm Kürt kökenli vatandaşlarımızın meşru siyasal temsilcisi olarak kabul edilmiştir. Devletin İmralı-Kandil-Avrupa üçgeniyle yürüttüğü müzakereler sonucunda PKK'nın silahsızlandırılması ve meşru siyaset zeminine kavuşturlması amacıyla 3 aşamalı bir plan üzerinde mutabakat sağlanmıştır. Bu mutabakata bağlı olarak TSK'nın terörle mücadele kapsamında yürüttüğü operasyonlar durdurulmuş, bir kısım birlikler bölgeden çekilmiş DYÇ konseptinden "asayiş kolluğu" ve "garnizon müdafaası" konseptine yeniden bir dönüş yaşanmıştır.

Hükümet, İmralı'nın muhatap alınarak bir müzakere sürecinin başlatılması sonucu, Kürt kökenli vatandaşlara bir kısım kültürel hakların verilmesi, yerel yönetimlerin idari özerkliklerinin artırılması ve Öcalan'ı da kapsayan genel bir affın ilan edilmesi neticesinde ülkenin onyıllardır devam eden kronikleşmiş bir sorununu çözebileceğine ikna olmuş görünmektedir. Bu nedenle "Kürt açılımı" kapsamında ciddi yapısal, hukuksal ve yönetsel değişikliklere gitmiş, askeri tedbirleri ertelemeyi tercih etmiştir. Oluşan çatışmasızlık ortamının getirdiği sükünetle 2007 seçimlerine giden Hükümet, elde ettiği seçim başarısını haklı olarak uyguladığı "siyasi çözüm" yöntemlerinin Türk Kamuoyu tarafından tastik ve tasvibi olarak algılamıştır. Bununla birlikte PKK'nın hükümeti belirlediği aşamalara çekmek amacıyal başvurduğu birkaç terör eylemi de hükümet tarafından "başta İsrail olmak üzere dış güçlerin Türkiye'yi istikrarsızlaştırma çabaları" yada "derin PKK'nın provakasyonları" olarak değerlendirilerek hoşgörülü bir tavır takınılmıştır. Ayrıca PKK'nın sivil devlet yapılanması olan KCK'ya karşı uzun süre sessiz kalınmış adeta barışçıl bir sivil toplum örgütü olarak değerlendirilmiştir.

Bu dönemde başta Güneydoğu bölgesi olmak üzere ülkenin birçok yerinde örgütlenen KCK, şehirlerde örgüt adına her türlü faaliyeti organize edebilmiştir. Hükümet ise, siyasi müzakere zeminini koruyabilmek için PKK ve KCK'nın kanlı eylemlerini dahi görmezden gelmiştir. Ancak KCK eliyle yürütülen faaliyetler sayesinde örgüt, tabandan hem maddi hem manevi hem de militan devşirme adına daha geniş destek bulmuştur.

Her ne kadar sorunun çözümüne ilişkin tartışmalar bu çalışmanın çerçevesinin dışında bırakılmış olsa da devlette ve PKK'da gözlemlenen değişimin muhtemel sonuçlarına da değinmek gerekir.

Bu gün geldiğimiz noktada, PKK ve Devletin "Kürt" meselesinin çözümüne ilişkin stratejilerinde yaşanan değişikliklerin, yaşadığımız etno-politik ve buna bağlı terör sorununu tamamen çözebileceğini söylemek güçtür. Meşru siyasal otoritenin ve ona bağlı güvenlik bürokrasisinin Öcalan'la müzakere masasına oturmuş olması, sorunun halkımızı doğrudan ilgilendiren kısmı olan akan kanın durması konusunda yakıcı olan tarafını önemli derecede soğutmuştur.

Ancak etnik sorunların temel tetikleyicisi, etnik grupların bir şekilde yalnızca etnik kimlik üzerinden siyasallaşmasıdır. Kürtçü Terör örgütü liderini bütün Kürt kökenli vatandaşların meşru siyasal temsilcisi kabul ederek onunla müzakere yürütmek, ulus devletin sağladığı "birey olma" ve "eşit ve onurlu vatandaşlık" statüsüyle millet potası içerisinde törpüleyip erittiği etnik duyguların yeniden canlanmasına uygun bir ortam yaratmaktadır. Bu koşullarda, Kürt kökenli vatandaşlar etnik kimliklerine daha fazla sarılarak siyasi amaçlar gütmeye başlayabilmekte ve Kürt kimliği temelinde harekete geçebilmektedirler. Daha da önemlisi tüm bu gelişmeler etnik temelde yürütülen bir siyasete dönüşmekte, bu ise sonuçları itibariyle etnik çatışmaya yol açacak bir sürece kapı aralamaktadır.[256]

Bu gün özellikle PKK'nın siyasi izdüşümü olan BDP tarafından benimsenen Demokratik Özerklik; "yerel birimlerin daha güçlü hale getirilmesini, idari yapıda özerk yönetim birimleri olarak yapılandırılacak bölgesel meclislerin kurulmasını, tüm yerel birimlerde, meclis sistemini esas alan bir modelin geliştirilmesini, bölgede emniyet ve adalet hizmetlerinin ortak yürütülmesini" içeren bir politik-idari yapılanma modeli olarak ifade edilmektedir. Buna karşılık güvenlik birimleri ve adli

[256]Kurubaş. (2008) a.g.m. 23,24

merciler bahse konu modelin ilk anda özerk, uzun vadede de Birleşik Bağımsız Kürdistan hedefinin alt yapısı olduğuna inanmaktadırlar. Onlara göre KCK (Koma Civaken Kürdistan) terör örgütü; PKK'nın günümüze yansıyan ve birleşik bağımsız bir kürdistan devleti kurma hedefine ulaşmada son dönem yapılanma modelidir."[257]

Siyasal çözüm olarak ifade edilen ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik tedbirler şayet askeri mücadeleyle birlikte yürütülürse kalıcı çözümün temel ayakları olarak işe yarayabilecektir. Bu temeller elbette öncelikle ülkede sağlam bir demokrasi ve özgürlük zeminine oturmalıdır. Ancak süreçte ülkede yaşayan herkes için demokrasi ve özgürlük ortamını geliştirmek yerine terörle mücadelenin terk edilmesi ve sadece "Kürtçü" taleplerin karşılanması çözüm sürecini çürük bir zeminde tek ayaklı hale getirmiştir. Sürecin böyle bir zeminde ilerlemesi ve hedefe ulaşması beklenemez. Nitekim bu gün gelinen noktada nihai hedef "çözümü gerçekleştirmek" değil, "çözüm sürecini korumak" olmuştur.

Bu bağlamda destekleyici askeri unsurlardan yoksun ve süreçte bir başına belirleyici olan "siyasal yaklaşımın" örgütün silahlarının gölgesinde kalan Kürt siyasetini kaçınılmaz olarak daha da radikalleştireceğini ve "ayrılıkçı Kürt milliyetçiliğini" kurumsallaştırarak meşrulaştıracağını görmezden gelemeyiz. Kaldı ki, PKK ve Öcalan Kürt Milliyetçiliğini kendisiyle özdeşleştirmeye özel bir önem atfetmektedir. Bireysel hak ve hürriyetler toplum geneline yayılmadan, demokratik özgürlükçü bir iklim tesis edilmeden, Terör örgütünü yeterli ve gerekli ölçüde silahlı mücadeleyle zayıflatıp bir yandan Kürt siyasal hareketi üzerindeki hegomonik ilişkiyi ortadan kaldırmadan, diğer yandan müzakereye ve uzlaşmaya mecbur bırakmadan uzlaşma ve barış beklemek pek de gerçekçi olmayacaktır. Dolayısıyla çözmeye uğraştığımız sorun, "silahlı teröristle müzakere" biçiminde tek yanlı işleyen bir süreçte nitelik ve boyut değiştirerek, giderek devletin muhatap kabul ettiği, meşru politik güce kavuşmuş ayrılıkçı silahlı bir tehdide dönüşmektedir. Açıkçası "araba atın önüne koşulmaya" çalışılmaktadır.

Çözüm amaçlı geliştirilen Kürt açılımının önemli bir yanlışı da müzakerede temel muhatap olarak Öcalan'ın alınmasıdır. PKK ilk 20 yıllık süreçte lider odaklı bir örgüttü. Ancak özellikle 1999'da Öcalan'ın yakalanmasından sonra geliştirdiği sivil toplum organizasyonları ve siyasallaşma sürecinde Kürtçü düşünce toplumsal

---

[257]İnternet:(2012). T. C. İstanbul C.B. Soruşturma No : 2011/1903 Esas No : 2012/159 İddianame No : 2012/123. Web: www.ankarastrateji.org/_files adresinden 08.10.2014 tarihinde alınmıştır.

taban kazanmış ve Kürt milliyetçiliğinden beslenen ideolojik temelli siyasi bir harekete dönüşmüştür. Lider kültü korunmakla beraber hâkimiyet büyük ölçüde örgütün karar mekanizmalarına geçmiştir. Gelinen noktada Öcalan ideolojik önder, PKK ise siyasal önder, her ikisi birlikte Kürt siyasal hareketinin "önderliği"ni teşkil etmektedir. Dolayısıyla Kürt siyasal hareketi adına alınacak tüm kararlar "önderlik" bağlamında Kandil ve İmralı tarafından belirlenecektir. Çözüm sürecinde sadece Öcalan ve BDP'nin muhatap alınarak, salt bunların taahhütlerine dayanarak PKK'nın sınır dışına çıkmasını ya da daha ileri noktada silah bırakmasını beklemek safdillik olacaktır. Çünkü PKK'nın gerek sivil gerekse örgütsel varlığı HPG yani gerillanın vesayeti altındadır. Daha kurulurken silahlı mücadeleyi kendisine yöntem olarak belirlemiş dolayısıyla silahlı güçlerce kurulmuş ve bu güne taşınmış bir hareketin mevcut askeri komuta heyetlerinin onayını almamış bir eylem planını pratiğe dökmek mümkün değildir. Türkiye gibi demokratik ve hukuki devlet örgütlenmesine sahip bir siyasal yapıda dahi "kurucu gücü" temsil eden TSK'nın devlet ve siyaset kurumu üzerindeki vesayetini "gevşetmek" için cumhuriyetin 90 yılının geçmesi gerekmiştir. Kaldı ki sorunun odağındaki yapı bir silahlı terör örgütüdür. Örgütsel varlığı ve çıkarları dışında bu örgütü bağlayan hiçbir pozitif hukuk ilke ve ahlak kuralı yoktur. Bu nedenle Kandil'deki silahlı güçler bir yandan Türk güvenlik güçleri ve müttefikleri, diğer yandan PKK'nın uzantısı diğer güç odakları tarafından çözüm ve barış baskısı altına alınmadıkça, umulan çözümün hedefe ulaşması oldukça güç olacaktır.

Çözüm sürecinde bir diğer eksiklik ise sürecin Hükümet ve PKK eksenli yürütülmesidir. Meselenin ilgili tüm tarafları sürece dahil edilmemektedir. Kürtçü silahlı bir hareketin meşrulaşarak toplumsal ve siyasal hayata katılımının toplum tarafından tasvip görmesi ancak toplumda Kürtçülük karşıtı tezler savunan kesimlerin de onayına bağlıdır. Başta Türk Milliyetçileri olmak üzere, Bölgede devlet adına 30 yıldır PKK ile mücadele veren Kürt kökenli vatandaşlarımız, binlerce şehit vermiş olan korucu aileler, Batıda evladını terörle mücadelede kaybetmiş şehit aileleri, gaziler bu sürece dahil edilmek durumundadır. Onların görüş ve düşünceleri alınmalı, hassasiyetleri, çekinceleri ve talepleri ciddi olarak göz önünde tutulmalıdır. Aksi halde en ufak bir sarsıntıda Türk milliyetçilerinin toplumda yaratacağı psikolojik ve siyasal depremler çözüm sürecini yerle bir edecektir.

KCK İddianamesini hazırlayan İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı PKK'nın dönüşümüne ilişkin şu tespiti yapmaktadır:

> PKK'nın Uluslararası camiada terör örgütleri listesine alınmasından sonra hareket alanı ve gündem oluşturma kapasitesi azalmış, siyasi anlamda bir hamle yapması imkânsız hale gelmiştir. Kaldı ki ülkemiz içerisinde de gerçekleştirdiği kanlı terör eylemleri nedeniyle toplumda muhatap bulmakta zorlanır hale gelmiştir. PKK'nın bu atmosferde kuruluşundan beri hedeflediği etnik unsura dayalı birleşik bağımsız kürdistan isimli devleti kurabilmesi ve bu amaçla toplum tabanına inebilmesi için başka adlarla kurulmuş, ama aslında terör örgütünün parçası olan sivil örgüt görünümlü yapılanmalara ihtiyacı olmuştur. PKK işte kendi adıyla yapamadığı bu işi KCK'yla uygulamaya koymuştur. Nitekim bu hususta kısmen başarılı olduğu da kamuoyunda KCK'ya yönelik olarak oluşan kafa karışıklığından anlaşılmaktadır. Oysa yukarıda verilen toplantı ses kaydı dökümlerinden açıkça anlaşılmaktadır ki, PKK eşittir KCK'dır. KCK denilen yapılanma PKK'nın da içerisinde yer aldığı holdingin adıdır. Hedef aynı ancak yöntem biraz farklı ve daha da tehlikelidir. …. Demokratik Toplum Kongresi'de özerkliğe ve Kürt devletine gidişin önemli bir kilometre taşıdır. Sivil görünümlü bu organizasyonlarla, kamuoyu oluşturulmaya özellikle halk tabanına inilmeye ve Uluslararası desteğe kavuşmaya çalışılmaktadır. KCK'nın da DTK'nın da söyledikleri PKK'nın söylemlerinin barışçıl bir bohçaya sarılmak suretiyle üzeri örtülmüş bölücü taleplerinden başkası değildir.[258]

Etno-politik ayrılıkçı hareketleri ortaya çıkaran asıl unsur, ülkede yaşanan adaletsizlikler veya demokrasi açıkları değildir. Asıl mesele azlıkların yada ulusaltı etnik grupların, etnik kimlik, hukuki statü ve teritoryal devlet yetkilerinin paylaşılması talebidir. Etnik mücadele sürecinde talep edilen haklar siyasal nitelikli topluluk haklarıdır. Buna karşılık adalet, eşitlik, özgürlük ve daha fazla demokrasi talebi ise; yalnızca etnik milliyetçilerin yerel ve küresel düzeyde elini güçlendiren, geniş kitleleri tahrik ve teşvik eden önemli enstrumanlardır. Ancak buradan bireysel ve kültürel taleplerin bahane olduğu ve bastırılması gerektiği sonucu da çıkartılmamalıdır. Elbette terör, toplumsal koşulların veya istismara açık bir zeminin olmadığı yerlerde yeşerme ve gelişme imkânı bulamaz. Bu yüzden ülkede terör ve şiddet olayları yaygınlık kazanıyorsa orada gerçekten bir şeylerin de yanlış gittiğini kabul etmek gerekir. Sorunu "düşman güçle" ya da "hainler" diyerek çözemeyiz.

Demokrasi ve özgürlük taleplerinin karşılanması, demokrasinin tabana yayılması, ülkenin ekonomik kalkınmasının sağlanması ve refah toplumunun

---

[258]İnternet:(2012). T. C. İstanbul C.B. Soruşturma No : 2011/1903 Esas No : 2012/159 İddianame No : 2012/123. Web: www.ankarastrateji.org/_files adresinden 08.10.2014 tarihinde alınmıştır.

yaratılması çabaları ile eş zamanlı olarak güvenlik güçlerinin uygulayacağı etkin bir terörle mücadele politikası şiddet olaylarının azalarak huzur ortamının sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Önemli olan toplumun tüm kesimlerinde adalet ve hukuk devleti anlayışıyla birlikte demokratik zihniyetin yerleşmesi ve genel kabul görmesidir.

Aksi halde, devletin kamu güvenliğini sağlama ve ekonomik refahı geliştirme konusundaki yetersizliği etnik milliyetçiliklere meşru gerekçeler oluşturacaktır. Sorunun bu temel üzerinde yükselmesi ise, etnik çatışmaları kaçınılmaz kılacaktır. Çünkü bir grupta etno-milliyetçiliğin doğması, diğer grupların da benzer duygu ve araçlarla harekete geçmesine neden olacaktır. Giderek etnik gruplar arasındaki mesafe açılacak ve her biri siyasal ve anayasal konumlarını güçlendirmeye çalışacakları için etnik çatışmalar artabilecektir.[259] Bu bağlamda Kanada, Belçika, İspanya, İngiltere, Fransa ve hatta Rusya örneklerinde tanık olunduğu gibi, elde edilen tüm demokratik, sosyal ve kültürel haklara rağmen, etnik milliyetçiliğin tatmin edilmesi bazen mümkün olamamaktadır. Çünkü etnik gruplarca ileride devletin sınırlarının yeniden belirlenebileceği ihtimalinin varlığı, etnik gruplar arasında uzlaşma ve bir arada yaşama seçeneğini giderek zayıflatmaktadır. Dolayısıyla "devletin siyasal sınırlarının yeniden düzenlenmesi" isteği kısa ve uzun dönemde radikal milliyetçi terör örgütlerinin doğmasına ve şiddet hareketlerinin giderek yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

Demokrasi açığı, azgelişmişlik, ulusal bütünleşmenin sağlanamamış olması gibi olgularla bu sorunlar arasında nedensel ilişki olmakla birlikte, bunlar etnik sorunları açıklamada ve çözüm üretmede yeterli değildir. Söz konusu nedenselliklerin bu tür sorunları besleyen, uygun ortam sağlayan ve aktör tutumlarını etkileyen önemli etkenler olduğu açık olmakla birlikte, dünyadaki örneklerine bakıldığında bunların sağlanması durumunda bile farklı düzey ve biçimlerde bu sorunların sürdüğü bir gerçektir.[260] Bugün "ayrılıkçılıktan ayrıldık" "bağımsız devlet talebimizden vaz geçtik" diyen iradenin uzun vadede elde ettiği kazanımların üzerine bağımsızlığı koymayacaklarını garanti edemeyiz. Nihayetinde siyasal sistemin alacağı şekil toplumun bünyesinde barındırdığı sosyal ve psikolojik dinamiklerle yakından ilişkilidir. Devletin ve milletin

---

[259]Brown, M. E. (1993). (*Causes and Impliations of Ethnic Conflict*", *Ethnic Conflict and International Security)* aktaran; Kurubaş.(2008). a.g.m. 24

[260]Kurubaş. (2008). a.g.m. 4

bütünlüğünü bir arada tutacak olan yasalar değil sisteme ve devlete olan inancın gücüdür. Toplumdaki memnuniyetsiz kesimlerin demokratik ve özgürlükçü bir siyasal ve yönetsel düzenle marjinalize edilmesi etnik talep ve çatışmaları asgari seviyeye çekecektir. Fakat Türkiye gibi rejimin meşruiyetini reddeden gerek dini, gerek ideolojik gerekse etnik odaklı radikal unsurların siyasal alanda ciddi bir ağırlığa sahip olduğu bir ülkede toplumu bir arada tutabilmek oldukça fazla emek ve gayret gerektirecektir.

KAYNAKÇA

Akkaya, A. H. ve Jongerden, J. (2010). 2000'lerde PKK: Kırılmalara Rağmen Sureklilik, *Toplum ve Kuram*, (4).

Akyol, M. (2007). *Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek*, İstanbul: Doğan Yayıncılık.

Arslan, H. K. ve Çapan, F. (2013), Kürt Meselesinde Şiddet Sarmalını Aşmak ve Çözüm Süreci, *Bilig,* (67), www.yesevi.edu.tr/yayınlar, adresinden 15 Mart 2015'te alınmıştır.

Aytaç, F. (1994). Merkezi İdareden Mahalli İdarelere Devredilecek Hizmetler, Ankara: Mahalli İdareler Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Yayınları

Başbuğ, İ. (2011). *Terör Örgütlerinin Sonu*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Bila, F. (2004). *Satranç Tahtasındaki Yeni Hamleler, Hangi PKK*, Ankara: Ümit Yayıncılık.

Birand, M. A. (1992). *APO ve PKK*, İstanbul: Milliyet Yayınları.

Cemal, B. (1955). *Şeyh Sait İsyanı,* İstanbul: Sel Yayınları.

Cemal, H. (2003). *Kürtler,* İstanbul: Doğan Kitapçılık.

Cook, S. ve Randall, E.S. (2006). *CFR (Consul On Foreign Relations) Report.*

Çandar, C. (2011). *Dağdan İniş –PKK Nasıl Silah Bırakır? Kürt Sorunu'nun Şiddetten Arındırılması*, İstabul, Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV).

Çayan, M. (2003). *Kesintisiz Devrim II-III*, İstanbul, Eriş Yayınları www.kurtuluscephesi.com.

----------. *Aralık 1971 Tarihli Mektup*, www.kurtuluscephesi.com

EGM, *PKK Faaliyetleri.*

Fırat, M. Ş. (1983). *Doğu İlleri ve Varto Tarihi (Etimoloji-Din-Etnografya-Dil ve Ermeni Mezalimi),* Beşinci Baskı, Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsüsü.

GIAP, V. N. (1968). *Halk Savaşı Halk Ordusu*, (Çev. M. Ardos), Sol Yayınları.

Iraq Study Group Report (2006).

İnönü, İ. (1987). *Hatıralar,* 2. Kitap, Ankara, Bilgi Yayınevi.

İmset, İ. G. (1993). *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20.Yılı (1973-1992*), 8. Baskı, Ankara, Turkish Daily News Yayınları.

Kalafat, Y. (1992). *Şark Meselesi Işığında Şeyh Sait Olayı, Karakteri, Dönemindeki İç ve Dış Olaylar*. Ankara: Boğaziçi Yayınları.

Kapmaz, C. (2011). *Öcalan'ın İmralı Günleri*, İstanbul, İthakı Yayınları.

Kışlalı, M. A. (1996). *Güneydoğu: Düşük Yoğunluklu Çatışma*, İkinci Baskı, Ankara, Ümit Yayıncılık.

Köse, S. C. *Müzakereci Demokrasi Kuramı ve Toplumsal ve Politik Dönüşümün İmkânları: Kürt Açılımı Üzerine Bir İnceleme,* http://www.spectrumjournalofglobalstudies.net /article/view/50/48

Kuhn, T. S. (2010). *Bilimsel Devrimlerin Yapıs*ı, İstanbul, Kırmızı Yayınları.

Kurubaş, E. (2008). Etnik Grup-Devlet İlişkilerinin Sorunsallaşması ve Aktör Tutumlarındaki Açmazlar: Türkiye'deki Kürt Sorunu Örneği, *Liberal Düşünce.*

Marcus, A. (2010), *Kan ve İnanç-PKK ve Kürt Hareketi*, 3. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları.

Meray, S. L. (1973). *Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler*, *C.I,* Ankara, AÜSBF Yayınları.

Mumcu, U. (2006). *Kürt Dosyası*, 32. Baskı, Ankara, Umag Yayınları.

Nalbant, A. (1997). *Üniter Devlet*, İstanbul. Yapı Kredi Yayınları,

Olgun, K. ve YEL, S. (2013). *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I.* (İkinci basım). Eskişehir:TC. Anadolu Üniversitesi Yayını No:2729.

Öcalan, A. (1992). *Ayaklanma Taktiği Üzerine Tezler ve Görevlerimiz*, Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi.

---------- (2001). *Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa, Cilt II, Halk Cumhuriyetine Doğru*, (1. Baskı). İstanbul: Mezopotamya Yayınları.

---------- (2004). *Kürdistan'da Halk Kahramanlığı*, İstanbul: Çetin Yayınları.

----------(Haziran 2004). *Bir Halkı Savunmak*, Weşanen Serxwebun.

---------- (2009). *Kürt Sorununa Demokratik Çözüm Manifestosu, Savunmalar I-II-III,* http://www.serxwebun.org/kitaplar/2009 adresinden 5 Mart 2014'te alınmıştır.

Özbudun, E. (1993), *Türk Anayasa Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları.

Özcan, N. A. (1999). *PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.

---------- (2004), "PKK/KADEK'ten Kongra-Gel'e*", Panorama Dergisi*, (2), http://www.panoramadergisi.com, adresinden 5 Mart 2004'te alınmıştır.

Özdağ, Ü. (2007). *Türk Ordusunun PKK Operasyonları* (İkinci Baskı). İstanbul: Pegasus Yayınları.

---------- (2008). *Türk Ordusunun Kuzey Irak Operasyonları*, İstanbul: Pegasus Yayınları.

Pake, E. B. (Eylül 2011). *Özerklik ve Çatışma. Farklı Deneyimler Işığında Türkiye'nin Kürt Sorununa Bakmak*. www.hyd.org.tr/staticfiles/files/ozerklik_ve_catisma-eylul_2011.pdf adresinden

Phillips, D. L. (2007). *National Committee On American Foreign Policy*, Disarming, Demobilizing and Reintegrating The Kurdistan Worker's Party.

PKK. *Manifesto (Kürdistan Devriminin Yolu)*, (1978). http://www. serxwebun.org/kitaplar

Sezer, T. (2012). Manifesto'dan KCK Sözleşmesi'ne PKK/KCK'da Söylem. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi,* 3(1).

Soyvural, M. (1997). *Terörün Anatomisi*. Ankara: Kendi Yayını.

Şimşir, B. (2009). *Kürtçülük I (1787-1923).* (İkinci Basım). İstanbul: Bilgi Yayınevi.

---------- (2009). *Kürtçülük II (1924-1999).* (İkinci Basım). İstanbul: Bilgi Yayınevi.

T.C. Başbakanlık (1982),*Türkiye'deki Anarşi ve Terörün Gelişmesi, Sonuçları ve Güvenlik Kuvvetleri ile Önlenmesi,* Ankara: Başbakanlık Basımevi.

Toker, M. (1968), *Şeyh Sait ve Isyanı*, Ankara: Akis Yayınları.

Töreli, T. (2002), *PKK Terör Örgütü: Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi 1978-1998*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Yayman, H. (2011), *Şark Meselesinden Demokratik Açılıma, Türkiye'nin Kürt Sorunu Hafızası, (*XIII. Baskı). Ankara: SETA Yayınları.

Yeğen, M. (1999), *Devlet Söyleminde Kürt Sorunu*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Zedong, M. (2005), *Seçme Eserler*, Cilt 2, Eriş Yayınları.

Gazeteler

Cumhuriyet Gazetesi

Hürriyet Gazetesi

Milliyet Gazetesi

Özgür Gündem Gazetesi

Radikal Gazetesi

Referans Gazetesi

Sabah Gazetesi

Vatan Gazetesi

Tercüman Gazetesi

Zaman Gazetesi

İnternet Siteleri ve Haber Ajansları

http://www.21yyte.org

http://www.acikistihbarat.com

http://www.anfnewsagency

http://www.ankarastrateji.org

http://www.ayintarihi.com. T.C. Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü.

http://www.belgenet.com.

http://www.cnnturk.com.

http://www.gundemonline

htttp://www.haber5.com.

http://haber.sol.org.

http://www.habervaktim.com

http://www.introglobalsecurity.blogspot.com.tr

http://www.iphpbb

http://www.kurtuluscephesi.com.

http://www.m.friendfeed-media.

http://www.nasname.

http://www.panoramadergisi.

http://www.rızgarionline

https://rojbas2.wordpress.com.

http://www.serxwebun

http://www.spectrumjournalofglobalstudies.net

http://www.t2174a.com/?p=1771

http://www.toplumvebilim.com

http://www.ulusalkanal.

http://www.yeniozgurpolitika

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı	: KARACA Bilal
Uyruğu	: T.C.
Doğum tarihi ve yeri	: 15.04.1966
Medeni hali	: Evli
Telefon	: (0533) 718 03 13
e-posta	: karacabilal@yahoo.com

Eğitim Derecesi	**Okul/Program**	**Mezuniyet yılı**
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi	2015
Lisans	Ankara Üniversitesi Kamu Yönetimi	1998
Lise		1984

İş Deneyimi,	**Yıl Çalıştığı Yer**	**Görev**
1999- devam ediyor	İçişleri Bakanlığı	Mülki İdare Amiri

Yabancı Dili

İngilizce

Hobiler

Futbol, Resim, Hüsnü-hat, Kitap okuma

GAZİ GELECEKTİR...